

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

Journal of Social Science and Cultural

P-ISSN: 2697-6269 ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (มีนาคม 2566)

E-ISSN: 2697-6269 Vol.7 No.3 (March 2023)

วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และคณะครู ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม

ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน

ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน

ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

เจ้าของ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

572 ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 061-5262919 โทรสาร. 075-340-042 E-mail : suriya.sur@mcu.ac.th

ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

อุปนายกสภา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพปัญญาสุธี

ที่ปรึกษารองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูอรุณสุตาลังการ, ผศ.ดร.

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูพรหมเขตคณารักษ์, ดร.

ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตก รักษาการเจ้าคณะอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร.

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

บรรณาธิการบริหาร

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

ผู้อำนวยการส่วนงานสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

กองบรรณาธิการ

พระครูสิทธิธรรมาภีรต, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกกราช

พระสาโรจน์ ธมมสโร, ดร.

โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกกราช

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิชภาพรรณ คูวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ดร. มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. อีระพงษ์ สมเขาใหญ่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. สิทธิโชค ปาณะศรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. พิระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. มุกตาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร. อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

วัดสนธิ์ (นาสน)

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

วัดศาลามีชัย

นายศักดิ์ดา หารเทศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอนันต์ คำหารพล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอนุชิต ปราบพาล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระสาโรจน์ ธมมสโร

วัดสนธิ์ (นาสน)

พระบุญญฤทธิ์ ภาททจาริ

วัดสนธิ์ (นาสน)

ฝ่ายกฎหมาย

นางสาวฉัตตมาศ วิเศษสินธุ์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

 จัดรูปเล่ม

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

 พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031 โทรสาร. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 3 ประจำปีพุทธศักราช 2566 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ จำนวน 20 เรื่อง ประกอบด้วย บทความวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง และบทความวิจัย จำนวน 18 เรื่อง เล่มนี้เป็นปีที่ 7 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลัก เพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index -TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษาคณาจารย์ ครูอาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

๒/๗๕๑๓๑

นางสาวบุญญาดา จงละเอียด
บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)
การพูดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจโดยผู้บริหารที่มีต่อความสำเร็จขององค์กร THE INSPIRATIONAL SPEECHES BY EXECUTIVES ON CORPORATE SUCCESS จิตพล ชมภูนิช, ตระกูล จิตวัฒนากร และนพรัตน์ น้อยเจริญ	1
ภารกิจสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลต่อความมั่นคงทางอาชีพของผู้พิการ ร่ายย่อย GOVERNMENT LOTTERY OFFICE'S MISSION TO THE OCCUPATIONAL STABILITY OF THE MINORITY HANDICAPPED ตาณ คงทน และตรีเนตร ต้นตระกูล	13
การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ACADEMIC ADMINISTRATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE IN THE SPECIAL DEVELOPMENT AREA IN SOUTHERN BORDER PROVINCES อิสทนนท์ อีเต, ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ และนิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ	28
ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL ที่มี ต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ EFFECTS OF LEARNING MANAGEMENT BY USING THE FLIPPED CLASSROOM INTEGRATED WITH KWDL TECHNIQUE ON THE MATHEMATICAL WORD PROBLEM- SOLVING ABILITIES OF PRIMARY 4 STUDENTS UNDER STATE UNIVERSITY เขมิกา เขมระกุล, สายพิน สิริรักษ์, สุกัญญา บุญศรี และวัชรภรณ์ เชื้อนวัง	47
การพัฒนาเกณฑ์การประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่ความยั่งยืน DEVELOPING CRITERIA FOR ASSESSING COMMUNITY-BASED TOURISM MANAGEMENT TOWARDS SUSTAINABILITY สุวิญชา รักหาญ, กนกกานต์ แก้วนุช และเทิดชาย ช่วยบำรุง	64

สารบัญ (ต่อ)

การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	82
PROGRAM DEVELOPMENT FOR ENHANCING INNOVATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE OFFICE	
สุนทร ทองโพธิ์, ฉลาด จันทรมบัติ และวานิช ประเสริฐพร	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อน ขณะตั้งครรภ์	101
PREDICTORS OF POSTPARTUM DEPRESSION AMONG MOTHERS WITH COMPLICATIONS DURING PREGNANCY	
อัจฉโรบล แสงประเสริฐ และจิราจันทร์ คณหา	
แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร	117
GUIDELINES FOR THE INNOVATIVE LEADERSHIP DEVELOPMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE BANGKOK SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE	
นภาพร ศรีสุคันธฤกษ์, จอมพงศ์ มงคลวนิช และปองสิน วิเศษศิริ	
ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติด : ศึกษา เปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส	132
PROBLEMS OF DETAINING SUSPECTS IN DRUG CRIMES : A COMPARATIVE STUDY OF THAILAND AND THE FRENCH REPUBLIC	
ฉัตรตมาศ วิเศษสินธุ์	
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ	148
MODEL DEVELOPMENT OF LEADERSHIP EXCELLENCE FOR LOCAL ORGANIZATION ADMINISTRATORS	
จินตนา ผาอินทร์ วงษ์รัตน์, พา อักษรเสื่อ และประยุทธ์ ชูสอน	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุ ชุมชนเมือง จังหวัดนครสวรรค์	165
FACTORS INFLUENCING CARDIOVASCULAR PREVENTION BEHAVIOR AMONG ELDERLY LIVING IN THE RURAL AREA, NAKHONSAN	
วารุณี เชื้อยงนิน, ศิริรัตน์ จำปีเรือง และวงศ์ศิริ แจ่มฟ้า	

สารบัญ (ต่อ)

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	182
PROGRAM DEVELOPMENT FOR CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA พงษ์ศักดิ์ บุญเกื้อ, ฉลาด จันทรมบัติ และประยุทธ ชูสอน	
การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวสนามช้างอารีนา จังหวัดบุรีรัมย์	200
THE INVENTION OF THE CULTURAL SPACE FOR TOURISM AT THE CHANG ARENA BURIRAM PROVINCE ธงชัย สีสโณ และราชันย์ นิลวรรณภา	
สภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าว เขตพื้นที่ภาคใต้ประเทศไทย	219
THE CONDITIONS ON HUMAN RESOURCES MANAGEMENT OF ORGANIZATIONS WITH ALIEN LABORS IN SOUTHERN THAILAND สมชัย ปราบริณี และสรัญญา โยะหมาด	
รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	233
THE MODEL FOR DEVELOPING ENGLISH COMMUNICATIVE SKILLS OF SCHOOL DIRECTORS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION อุษณีย์ วงษ์จันทร์, สาธิต ทรัพย์รวงทอง และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน	
การวัดความรู้สึกในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อ ความยั่งยืนสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษาโดยการวัดคลื่นไฟฟ้าสมองด้วย เทคนิคอีอีจี	252
MEASURING THE STAKEHOLDER EMPATHY OF THE SUSTAIAABLE ENTREPRENEURSHIP CURRICULUM FOR HIGHER EDUCATION LEARNERS BY EEG ธณัฒมพันธ์ เมตตารยศิริ, วิญญูพัฒน์ อยู่ไวยศิลป์ และภัทราวดี มากมี	
การศึกษาองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับ ประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	265
INVESTIGATING DIGITAL CITIZENSHIP ELEMENTS OF THE PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN THE NORTHEAST รุ่งอรุณ ป้องกัน และลักขณา สรวิวัฒน์	

สารบัญ (ต่อ)

รูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบ สตรีมมิงของ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย MEDIA PRESENTATION FORMAT FOR THE HEARING IMPAIRED VIA STREAMING TELEVISION OF THAI PUBLIC BROADCASTING SERVICE สิโรตม มณีแฮด และพงษ์พิพัฒน์ สายทอง	283
ศึกษาตัวแบบพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงสังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี STUDY OF A PREDICTIVE MODEL FOR AGING SOCIETY CHANGE IN SUPHANBURI PROVINCE พิมพ์พรรณ อำพันธ์ทอง, วัชรีย์ เพ็ชรวงษ์, พิทยุตม์ คงพ่วง และสุนันตรา ขำนวนทอง	301
การประเมินโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 A EVALUATION OF SUPERVISION FOR CHILD CENTERED LEARNING PROJECT OF TEACHERS UNDER CHIANG RAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3 โสภภาพร ไสยแพทย์	316
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	332

การพูดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจโดยผู้บริหาร ที่มีต่อความสำเร็จขององค์กร*

INSPIRATIONAL SPEECHES BY EXECUTIVES ON CORPORATE SUCCESS

จตุพล ชมภูนิช

Jatupone Chompoonich

ตระกูล จิตวัฒนากร

Trakul Chitwattanakorn

นพรัตน์ น้อยเจริญ

Nopparat Noichareon

คณะศิลปศาสตร์ สาขาการพัฒนารัฐกิจและทุนมนุษย์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

Faculty of Liberal Art, North Bangkok University, Thailand

E-mail: jatupone.chom@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญของแรงบันดาลใจ และความสำคัญของการพูดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจโดยผู้บริหารที่มีต่อความสำเร็จขององค์กร การพูดเป็นการสื่อสารของมนุษย์มาแต่สมัยโบราณ คนสมัยก่อนใช้วิธีพูดเพื่อประโยชน์ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนรุ่นต่อรุ่น ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า มุขปาฐะ สำหรับการพูดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจเป็นการแสดงความรู้สึกรหรือแรงกระตุ้นบางอย่างที่เกิดขึ้นกับบุคคล เป็นอารมณ์เชิงบวกที่ประกอบด้วยสามองค์ประกอบ ได้แก่ การปลุกเร้า แรงจูงใจ และการอยู่เหนือ ซึ่งแรงบันดาลใจมีความสำคัญเพราะการมีแรงบันดาลใจช่วยให้บุคคลกล้าเปิดรับสิ่งใหม่และมองเห็นเป้าหมายอย่างชัดเจนตามความเป็นจริงและก้าวข้ามความกังวลใจที่เคยเกิดขึ้นและช่วยกระตุ้นพฤติกรรมและกำหนดทิศทางของพฤติกรรมที่มีลักษณะมุ่งมั่นไปด้านหน้าเพื่อไปยังเป้าหมาย ส่วนการพูดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารองค์กรนั้น เนื่องจากผู้บริหารองค์กรเป็นผู้นำองค์กรที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อบุคลากรภายในองค์กร ดังนั้น การพูดสร้างแรงบันดาลใจโดยผู้บริหารองค์กรจึงเป็นกระบวนการสื่อสารภายในองค์กรโดยผู้บริหารเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรเกิดแรงบันดาลใจ เกิดความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานและปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ จนนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรตามที่

* Received 2 February 2023; Revised 21 February 2023; Accepted 25 February 2023

กำหนดไว้ โดยที่ตัวชี้วัดความสำเร็จขององค์กรมีหลายมิติ ได้แก่ มิติด้านความเชื่อมั่น และความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมไปถึงตัวชี้วัดความสำเร็จในมิติของการเงินซึ่งวัดผ่านผลประกอบการขององค์กร และความสำเร็จทั้งหมดดังที่กล่าวมาสามารถเกิดขึ้นได้จากการพูดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารองค์กรนั้น ๆ

คำสำคัญ: การพูดสร้างแรงบันดาลใจ, ผู้บริหาร, ความสำเร็จขององค์กร

Abstract

The purpose of this academic paper was to present the results of a study on the meaning and importance of inspiration and the importance of executives' inspirational speeches in the success of an organization. Speech has been human communication since ancient times. In the past, people used to speak for the purpose of transmitting knowledge from generation to generation. In Buddhism, it is called Mukpatha for inspirational speeches expressing feelings or impulses that arise with a person. It is a positive emotion that consists of three elements: provocation, motivation, and dominance. Motivation is important because it allows someone to be open to new things, see their goals clearly and realistically, overcome the anxiety that used to occur, help stimulate behavior, and set the direction of behavior towards the goal. Therefore, motivational speeches by an executives are a process of internal communication by an executives to motivate personnel in the organization to become committed to work and operate at their full ability until leading to the success of the organization as defined. The indicators of corporate success have many dimensions comprising the confidence dimension and the satisfaction of stakeholders both inside and outside the corporate and including the measure of success in the financial dimension, which is measured through the performance of the organization and all the success mentioned above can be achieved through the inspirational speeches of those corporate executives.

Keywords: Inspirational Speeches, Executives, Corporate Success

บทนำ

การพูดเป็นกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดของมนุษย์มาแต่สมัยโบราณ โดยที่คนสมัยก่อนใช้วิธีพูดแบบการบอกเล่าต่อ ๆ กันมา เพื่อประโยชน์ต่อการถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนรุ่นต่อ ๆ มา และนอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ล้วน

แล้วแต่เป็นคนที่มีความทักษะในการพูดที่ดีทั้งสิ้น ดังนั้น การพูดจึงเป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่สำคัญของมนุษย์ เพราะมนุษย์ใช้การพูดเพื่อการติดต่อสื่อสารในการถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ความเข้าใจและความต้องการให้เกิดขึ้นระหว่างกัน ในขณะที่สังคมตะวันตกถือว่าการเรียนวิชาการพูดเป็นวิชาที่สำคัญอย่างยิ่งที่นักศึกษาทุกสาขาวิชาจะต้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพใด ๆ ทั้งนักกฎหมาย นักบริหาร นักธุรกิจ การพูดจึงมีความเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่จะต้องใช้ทักษะทั้งทางด้านวิชาการและประสบการณ์ส่วนตัวผสมผสานฝึกฝนให้เกิดความเชี่ยวชาญถึงจะเป็นนักพูดที่สามารถพูด “ได้เป็น” ไม่ใช่เป็นนักพูดที่สามารถ “พูดได้” เท่านั้น โดยที่ในระบบเศรษฐกิจนั้น Lane, L. K. et al.กล่าวว่า การพูดมีความสำคัญมาตั้งแต่ในสมัยโบราณ เช่น ชาวกรีกใช้ผู้ประกาศในเขตชุมชน ทำการประกาศขายสินค้าเมื่อมีเรือบรรทุกสินค้ามาเทียบท่า การโฆษณาโดยใช้ผู้ข่าวประกาศในเขตชุมชนนี้ได้กลายเป็นการประกาศในที่สาธารณะที่เก่าแก่ที่สุดในหลายประเทศของยุโรปและมีใช้ต่อมาอีกหลายศตวรรษ (Lane, L. K. et al., 2008)

การพูดเพื่อการโฆษณาในสมัยโบราณนั้นส่วนใหญ่ดำเนินการโดยใช้บุคคลทำการป่าวเพื่อเรียกร้องความสนใจให้คนมาซื้อสินค้า (วิจิตร จิระประวัติ และคณะ, 2558) ส่วนในปัจจุบันการพูดก็ยังคงมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและธุรกิจ โดยเฉพาะผู้ที่มีทักษะการพูดที่ดีสามารถใช้การพูดเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพอย่างแพร่หลาย ซึ่งไม่ว่าจะเป็นอาชีพ ผู้ประกาศข่าว อาชีพพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการทั้งพิธีกรในรายการโทรทัศน์ หรือพิธีกรในงานกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานสัมมนาทางวิชาการ การเปิดตัวสินค้า ฯลฯ ดังนั้น การพูดที่มีความสำคัญจึงมีหลายประเภทและหลายวิธีการ ในขณะที่การพูดสร้างแรงบันดาลใจโดยผู้บริหารองค์กรถือเป็นกระบวนการสื่อสารที่ถูกใช้แพร่หลายเพื่อสร้างแรงจูงใจ โน้มน้าวใจให้มีพฤติกรรมหรือกระบวนการคิดที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานในที่สุด เพราะผู้บริหารองค์กรเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการนำองค์กรเนื่องจากผู้บริหารอยู่ในสถานะผู้นำองค์กรและเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ขององค์กร เพราะการบริหารจัดการเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหาร (ฉวีวรรณ ฉัตรวิไล, 2560)

นอกจากนี้แล้วในการสร้างความสำเร็จขององค์กร ผู้บริหารจำเป็นต้องมีศิลปะการพูดที่ดีและควรเป็นนักสื่อสารที่ดีโดยจะต้องมีความสามารถในการใช้ศิลปะและทักษะในการพูดเพื่อสื่อความหมายและเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้เนื่องจากในบางครั้งอาจเกิดความขัดแย้งในองค์กร ผู้บริหารจึงต้องใช้ทักษะการพูดเพื่อคลี่คลายความขัดแย้ง ซึ่งจะทำให้บุคลากรในองค์กรเกิดความรู้สึกที่พึงพอใจและเกิดแรงบันดาลใจที่จะทำงานให้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมายไว้ Durbin, L. et al. กล่าวว่า ผู้บริหารต้องสามารถสร้างแรงจูงใจได้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคล ระดับองค์กรและระดับสังคม โดยเฉพาะในระดับองค์กรนั้นหาก

บุคลากรในองค์กรได้รับแรงจูงใจที่จะเกิดเป็นแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน และผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานย่อมเป็นไปตามที่องค์กรคาดหวังไว้อย่างแน่นอน (Durbin, L. et al., 1998) ดังนั้น ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารโดยเฉพาะการพูดจึงมีความสำคัญ โดยต้องสามารถพูดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรในองค์กรเกิดแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ดังที่ รังสาด จันทรวิสูตร์ กล่าวว่า การติดต่อสื่อสารทุกด้านภายในองค์กรนั้นมีส่วนสำคัญในระดับสูงต่อการดำเนินงานขององค์กร และการสื่อสารยังช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รังสาด จันทรวิสูตร์, 2548)

จากความสำคัญของแรงบันดาลใจและการพูดสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารองค์กร ซึ่งจากความคิดเห็นของนักวิชาการดังที่กล่าวมา สะท้อนให้เห็นได้ว่าการพูดสร้างแรงบันดาลใจมีความสำคัญ โดยสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการคลี่คลายความขัดแย้งและใช้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรในองค์กร เช่น ผลการวิจัยของ บัณฑิตา จารุมา กล่าวว่า ผู้สื่อสารในโลกสมัยใหม่ควรฝึกทักษะการสื่อสารด้านการพูดให้มีประสิทธิภาพ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของแรงบันดาลใจ รวมทั้งการพูดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จขององค์กร (บัณฑิตา จารุมา, 2563) โดยการศึกษาผ่านวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้หลักการวิพากษ์ภายใน (Internal criticism) ซึ่งเป็นการตรวจสอบว่าเนื้อหาภายในว่ามีความครอบคลุมและสอดคล้องกับชื่อเรื่องที่ศึกษา (Kerlinger, F. N., 1968) จากนั้นจึงวิเคราะห์เอกสารอีกครั้งตามหลักเกณฑ์ของ Scott, J. ประกอบด้วย 1) หลักความถูกต้อง คือ เป็นเอกสารที่มาจากแหล่งเชื่อถือได้ มีความต้องถูกต้องสมบูรณ์สอดคล้องกับบริบทที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ตีพิมพ์ 2) หลักความน่าเชื่อถือ คือ เป็นเอกสารที่ปราศจากข้อผิดพลาดและการบิดเบือนข้อมูล 3) มีหลักความเป็นตัวแทน คือ เป็นเอกสารที่สามารถแสดงรายละเอียดแทนเอกสารประเภทเดียวกันได้ รายละเอียดสามารถเป็นตัวแทนกลุ่มประชากรตัวอย่างได้ และ 4) หลักความหมายชัดเจน คือ เป็นเอกสารที่สามารถเข้าใจได้ง่ายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลนำเสนอที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนัยสำคัญของการศึกษา ดังรายละเอียดในลำดับถัดไป (Scott, J., 1990); (Scott, J., 2006)

แนวคิดเกี่ยวกับการพูด

การพูดมีความหมาย 2 ลักษณะทั้งในลักษณะของความหมายโดยทั่วไปและในลักษณะของความหมายในเชิงวิชาการ โดยที่ สุนน อยู่สิน และคณะ กล่าวว่า ความหมายโดยทั่วไปนั้น การพูดหมายถึงการเปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำ โดยเสียงหรือถ้อยคำที่เปล่งออกมานั้นต้องมีความหมายสามารถทำให้ผู้อื่นเข้าใจได้ (สุนน อยู่สิน และคณะ, 2548) ส่วนความหมายในเชิงวิชาการนั้นตามทฤษฎีการสื่อสาร การพูดหมายถึง การสื่อสารด้วยถ้อยคำเป็นการสื่อสาร

ประเภทหนึ่งที่เรียกว่าการสื่อสารด้วยวัจนภาษา (Verbal Communication) ซึ่งโดยปกติมักจะถูกสื่อสารควบคู่ไปกับการสื่อสารแบบอวัจนภาษา (Non-Verbal Communication) เพราะการสื่อสารด้วยถ้อยคำหรือคำพูดจะมีเรื่องของน้ำเสียง สำเนียง จังหวะการพูดและระดับเสียงสูงต่ำรวมอยู่ด้วยเสมอ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นอวัจนภาษาทั้งสิ้น และ เมื่ออธิบายการพูดในเชิงวิชาการด้วยองค์ความรู้ด้านวาทวิทยา สุนน อยู่สิน และคณะ อธิบายไว้ว่าการพูดมีความเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ (สุนน อยู่สิน และคณะ, 2548) ดังนั้น ผู้พูดยังต้องมีทักษะในการพูด

สมิตรา อังวัฒนกุล กล่าวว่า การพูดเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและความเข้าใจให้ผู้ฟังได้รับรู้ และเข้าใจจุดมุ่งหมายของผู้พูด โดยใช้กลวิธีในการพูดที่ทำให้ การสื่อสารมีประสิทธิภาพ (สมิตรา อังวัฒนกุล, 2540) สอดคล้องกับอวยชัย ผกามาศ กล่าวถึงความหมายของการพูดไว้ว่า การพูด คือ การสื่อสารทางความคิด ประสบการณ์ และความต้องการของผู้พูดไปสู่ผู้ฟัง เพื่อสื่อความหมายให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจ โดยใช้น้ำเสียง ภาษาและกริยาท่าทางได้อย่างถูกต้องตามจรรยาบรรณและประเพณีนิยมของสังคมให้ผู้ฟังรับรู้และได้รับการตอบสนอง (อวยชัย ผกามาศ, 2542)

Nunan, D. กล่าวว่า “การพูด” เป็นทักษะที่บ่งบอกถึงความสำเร็จในการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน (Nunan, D., 1991) ในขณะที่ ไชยวัฒน์ อารีโรจน์ กล่าวว่า ทักษะการพูดเป็นทักษะที่มีความสำคัญ เพราะจะต้องใช้ในการสื่อสารทั้งในการศึกษาและในชีวิตประจำวัน และถึงแม้ว่าความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเชื่อมต่อสื่อสารของมวลมนุษยชาติให้ทั่วถึงกันมากเพียงใดก็ตาม การพูดยังคงเป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด (ไชยวัฒน์ อารีโรจน์, 2558) และแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของนันทา ทองทวีวัฒน์ กล่าวว่า ทักษะการพูดเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับบุคคลในทุกสาขาอาชีพที่จำเป็นต้องศึกษาและฝึกฝนเพื่อเป็นเครื่องมือสื่อสารสร้างความเข้าใจ สร้างความเชื่อถือ และความเชื่อมั่นอันจะทำให้เกิดความสำเร็จในการทำงานและประสบความสำเร็จในชีวิต (นันทา ทองทวีวัฒน์, 2565)

นอกจากนี้แล้ว Shumin, K. กล่าวว่า ทักษะการพูดเป็นการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ และความรู้สึกในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน (Shumin, K., 1998) ซึ่งสอดคล้องกับแสงระวี ดอนแก้วบัว กล่าวว่า เป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์ด้วยการใช้น้ำเสียง ภาษาและท่าทางเพื่อถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดและความเข้าใจจากผู้พูดไปสู่ผู้ฟัง และเป็นกระบวนการที่ไม่ได้ถูกกำหนดไว้อย่างตายตัว (แสงระวี ดอนแก้วบัว, 2558) และการพูดยังเป็นเครื่องมือทางการสื่อสารเพื่อนำไปสู่การสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ฟังเช่นกัน

สรุปได้ว่า การพูดเป็นการสื่อสารที่มีความสำคัญและถูกใช้เพื่อการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดหรือเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกัน ตลอดจนใช้เพื่อการโน้มน้าวใจและการพูดสามารถ

ฝึกฝนให้เกิดความชำนาญได้ จนสามารถนำไปใช้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากผู้พูดมีทักษะการพูดที่ดี

แนวคิดเกี่ยวกับแรงบันดาลใจ

Wartiovaara, M. et al. กล่าวว่าแรงบันดาลใจมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า *inspirare* ซึ่งรวมคำนำหน้า *in -* หรือ *into* และคำว่า *spirare* ซึ่งแปลว่าหายใจ ดังนั้น แรงบันดาลใจจึงหมายถึง “การหายใจเข้าหรือการหลอมรวมความคิด จุดประสงค์ ฯลฯ บางอย่าง เข้าไปในจิตใจ การเสนอแนะ การปลุก หรือการสร้างความรู้สึกหรือแรงกระตุ้นบางอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในลักษณะที่สูงส่ง” นอกจากนี้แล้วตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา แรงบันดาลใจได้รับการยกย่องว่ามีบทบาทสำคัญ ในกระบวนการสร้างสรรค์ของนักเขียน ศิลปินและผู้สร้างสรรค์อื่น ๆ (Wartiovaara, M. et al., 2019)

แรงบันดาลใจเป็นอารมณ์เชิงบวกที่ประกอบด้วยสามองค์ประกอบ ได้แก่ การปลุกเร้า แรงจูงใจและการอยู่เหนือ โดยองค์ประกอบเหล่านี้เป็นอารมณ์ที่มนุษย์สัมผัสได้และเมื่อมนุษย์มองเห็นความยิ่งใหญ่หรือความเป็นเลิศในผู้อื่น ซึ่งกระตุ้นให้มนุษย์บรรลุเป้าหมายที่อยู่เหนือความกังวลทางโลก สิ่งนี้คือแรงบันดาลใจนั่นเอง Todd M. Thrash & Andrew J. Elliot ได้กล่าวไว้ว่าแรงบันดาลใจมีอิทธิพลหลัก ๆ ต่อมนุษย์ อยู่ 3 ประการ ได้แก่ การปลุกเร้า (Evocation) การข้ามพ้นเรื่องราวบางอย่าง (Transcendence) และการโน้มน้าวจิตใจ (Motivation) ซึ่งถือเป็น 3 บริบทที่สำคัญในวิถีชีวิตของมนุษย์ โดยแรงบันดาลใจสามารถเกิดได้ทั้งจากการเป็นผู้รับสื่อ ตลอดจนการลงมือทำบางอย่างด้วยตัวเองและผู้ที่ได้รับการสร้างแรงบันดาลใจสามารถเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ และมีแรงกระตุ้นในการทำงานได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ถูกกระตุ้นด้วยแรงบันดาลใจ (Todd M. Thrash & Andrew J. Elliot, 2003) ดังนั้น จึงสามารถสรุปให้เห็นภาพรวมได้ว่า “การมีแรงบันดาลใจ” จะช่วยให้บุคคลนั้นกล้าเปิดรับสิ่งใหม่และมองเห็นเป้าหมายอย่างชัดเจนตามความเป็นจริงและก้าวข้ามความกังวลใจที่เคยเกิดขึ้นก่อนหน้านี้ตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ อินทรา มีอินทร์เกิด กล่าวว่า แรงบันดาลใจเป็นพลังที่กระตุ้นพฤติกรรมและกำหนดทิศทางของพฤติกรรมที่มีลักษณะมุ่งมั่นไปด้านหน้าเพื่อไปยังเป้าหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ๆ ในขณะที่ Sobel, A. กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความทะเยอทะยาน และพยายามมองหาผู้นำหรือคนที่แบบอย่างอยู่เสมอ ดังนั้น ผู้นำองค์กรหรือผู้บริหารองค์กรที่มาพร้อมกับคำคมสร้างแรงบันดาลใจจึงสามารถตอบโต้และมียุทธพลต่อจิตใจสำนึกของมนุษย์ได้อย่างแท้จริง (Sobel, A., 2012) และด้วยเหตุนี้ประโยคหรือคำพูดที่มาจากนักธุรกิจผู้มีชื่อเสียง นักการเมืองหรือศิลปิน จึงสามารถสร้างแรงบันดาลใจได้มาก เพราะผู้คนในสังคมมักคิดไปโดยปริยายว่าการเป็น “บุคคลสาธารณะ” คือ ภาพสะท้อนของ

การประสบความสำเร็จ ความฉลาดและบุคคลเหล่านั้นคงมีทัศนคติที่ดีบางประการที่ผลักดันให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งส่งผลให้คำพูดของบุคคลเหล่านั้นมีน้ำหนักมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป แรงบันดาลใจ หมายถึง แรงกระตุ้นซึ่งเป็นพลังบางอย่างซึ่งมีอิทธิพลต่อจิตใจมนุษย์ในด้านการกระตุ้นพฤติกรรมและกำหนดทิศทางของพฤติกรรมของมนุษย์ให้เกิดความมุ่งมั่น เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ แต่อย่างไรก็ตามการสร้างแรงบันดาลใจต้องอาศัยสื่อกลางหรือวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะการสื่อสารโดยการพูด ซึ่งก็คือ การพูดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ

การพูดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ

การสร้างแรงบันดาลใจโดยการพูดนั้น ผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรอาจจะใช้วิธีการนำเอาวลีหรือถ้อยคำจากผู้มีชื่อเสียง หรือ ผู้ที่ประสบความสำเร็จในสังคมมาถ่ายทอดให้บุคลากรในองค์กรได้รับรู้ กล่าวคือ เป็นการเล่าเรื่องราวหรือประสบการณ์ส่วนตัวของผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตมาแล้ว (เมธประจักษ์ เตมิกิจจรสุข, 2563) แต่อย่างไรก็ตามหากผู้บริหารองค์กรขาดทักษะด้านการพูดที่มีประสิทธิภาพ การนำเอาวลีหรือถ้อยคำจากผู้มีชื่อเสียงมาถ่ายทอดต่อก็คงจะขาดความน่าสนใจและไม่สามารถสร้างแรงบันดาลใจได้ในที่สุด (อินทรา มีอินทร์เกิด, 2560)

อย่างไรก็ตามการที่ผู้บริหารจะสามารถพูดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจได้นั้น อาจจำเป็นต้องพัฒนาทักษะด้านการพูดเสียก่อน ซึ่งแนวทางการพัฒนาทักษะด้านการพูดมีหลายวิธีการ อาทิ หากจะพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยควรใช้กิจกรรมเล่นิทานประกอบหุ่นเป็นเครื่องมือในการพัฒนา (ณัฐวดี ศิลาภรณ์, 2556) ในขณะที่ผลการวิจัยของบัณฑิตกา จารุมหาพบว่าวิธีพัฒนาทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนาทักษะการพูดอาจจะต้องฝึกการใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษาให้เหมาะสม (บัณฑิตกา จารุมหา, 2563) และการพัฒนาทักษะด้านการพูดผู้บริหารจำเป็นต้องเรียนรู้และฝึกฝนให้สามารถใช้ทักษะการสื่อสารอย่างเชี่ยวชาญตลอดจนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความเชื่อมั่นให้กับผู้บุคลากรในองค์กรเพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างแข็งขันในการดำเนินการต่าง ๆ ให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพจนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้และสามารถยืนหยัดได้อย่างมั่นคงต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ในศตวรรษที่ 21 (อิทธิศักดิ์ ศิริจันทร์, 2562) ซึ่งกล่าวได้ว่าการพัฒนาผู้บริหารให้เกิดทักษะด้านการสื่อสารนั้น โดยในเบื้องต้นจะต้องชี้ให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการมีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเสียก่อน จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการทำความเข้าใจถึงรูปแบบของการสื่อสารซึ่งมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของผู้สื่อสาร เพื่อให้การสื่อสารนั้นบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ผู้บริหารจำเป็นต้องตระหนักถึงระดับของการสื่อสาร ตั้งแต่ระดับพื้นฐาน

ของการสื่อสารของผู้บริหารไปจนถึงการสื่อสารระดับองค์กรซึ่งมีกระบวนการที่ซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องมากที่สุด (Barrett, D. J., 2006)

สรุปได้ว่า การพูดสร้างแรงบันดาลใจมีความสำคัญต่อผู้บริหารองค์กร เพราะการเป็นผู้นำองค์กรมีบทบาทหน้าที่สำคัญหลายด้าน และการสร้างแรงบันดาลใจก็ถือเป็นหนึ่งในบทบาทของผู้บริหารองค์กรเช่นกัน เพราะหากสามารถพูดสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในองค์กรได้ ก็จะช่วยให้เกิดพลังและความร่วมมือจนนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

บทบาทและความสำคัญของผู้บริหารองค์กร

Indigo Girl กล่าวว่า ผู้บริหาร คือ ผู้นำที่มีความรู้ความสามารถหลายด้านและสามารถกระจายแบ่งงานให้ตามความสามารถของแต่ละบุคคลและให้คำแนะนำการทำงานได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยที่คำว่า บริหาร ตามพจนานุกรม หมายถึง การแบ่งงานกันทำโดยทั่วถึง การกระจายงาน ผู้ที่ทำหน้าที่ดำเนินการต่าง ๆ ผู้ที่ทำการปกครอง (Indigo Girl, 2020) ดังนั้น บทบาทสำคัญและหน้าที่ของผู้บริหารจึงมีหลายมิติ เพราะผู้บริหารองค์กรถือเป็นผู้นำองค์กรที่มีบทบาทและความสำคัญ รูปแบบการบริหาร หรือ บุคลิกภาพของผู้บริหารจะส่งผลต่อการรับรู้และการยอมรับของบุคลากรภายในองค์กรและมีอิทธิพลต่อความสำเร็จขององค์กรในที่สุด ซึ่งบทบาทสำคัญและหน้าที่ของผู้บริหาร ได้แก่ 1) บทบาทการเป็นผู้นำในด้านความรู้ความสามารถในหลาย ๆ ด้าน และมีความทันสมัย โดยผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถที่หลากหลายและทันยุคทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อสามารถสั่งการบุคลากรในหน่วยงานได้และสามารถแนะนำเรื่องต่าง ๆ ที่บุคลากรไม่มีความเข้าใจในด้านนั้น ๆ ได้ 2) บทบาทการเป็นผู้นำและสั่งการโดยมีบทบาทหรืออิทธิพลต่อบุคลากรในหน่วยงานให้สามารถดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องมอบงานให้กับบุคลากรได้อย่างเหมาะสม 3) บทบาทการเป็นผู้จัดหาสิ่งต่าง ๆ ในการดำเนินงาน อาทิ การดำเนินการจัดหาทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ เพื่อดำเนินงานในองค์กรเพื่อให้งานเดินต่อไปได้สำเร็จ และ 4) บทบาทการเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์อันดีในองค์กร โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้ประสานความสัมพันธ์ของหน่วยงานและบุคลากรให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อการทำงานขององค์กรจะได้มีประสิทธิภาพอย่างมากที่สุด

นอกจากนี้แล้ว Indigo Girl กล่าวว่า สิ่งทีผู้นำ หรือ ผู้บริหารองค์กรควรมีประกอบด้วย คุณสมบัติ ดังนี้ (Indigo Girl, 2020) โดนต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ มีเมตตา มีเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์และมีทักษะที่หลากหลาย ส่วนการภาระงานหลักของผู้บริหารเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดระบบ การรับบุคลากรเข้าทำงาน การอำนวยความสะดวก การควบคุม การประสานงาน การเสนอรายงาน และการจัดการงบประมาณ

กล่าวโดยสรุป ผู้บริหารองค์กรเป็นผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการภาระงานต่าง ๆ ในองค์กร รวมทั้งการประสานความร่วมมือของบุคลากรภายในให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน และ ในการดำเนินงานดังที่กล่าวมา ผู้บริหารองค์กรจำเป็นต้องใช้ทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสื่อสารด้วยการพูดเพื่อโน้มน้าวใจบุคลากรให้ร่วมกันสร้างความสำเร็จขององค์กร

แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จขององค์กร

การพูดสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารองค์กรมีอิทธิพลต่อจิตใจของบุคลากรและส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร แต่อย่างไรก็ตามความสำเร็จขององค์กรนั้น มีตัวชี้วัดในหลายมิติ อาทิ ความสำเร็จขององค์กรวัดจากประสิทธิภาพของการประสานความร่วมมือภายในองค์กรหรือวัดจากความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกองค์กร ตลอดจนวัดความสำเร็จขององค์กรจากผลประกอบการโดยผลการวิจัยของ อภิญญารัชต์ จรัสพรวรภัทร์ พบว่า ผลประกอบการและความเชื่อมั่นของลูกค้ารวมถึงความพึงพอใจของลูกค้าเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจรักษาความปลอดภัย (อภิญญารัชต์ จรัสพรวรภัทร์, 2564) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Alan C. Maltz พบว่า ตัวชี้วัดความสำเร็จขององค์กร สามารถประเมินผ่านผลการดำเนินงานหลายมิติ ได้แก่ มิติด้านการเงิน มิติด้านการตลาดหรือลูกค้า มิติด้านกระบวนการ มิติด้านการพัฒนาบุคลากร และมิติด้านอนาคต โดยที่ตัววัดความสำเร็จที่เหมาะสมของมิติด้านการตลาดหรือลูกค้า คือ ความพึงพอใจของลูกค้า (Alan C. Maltz, 2001) โดยผลการวิจัยที่กล่าวมาสามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดการวัดความสำเร็จด้วยการใช้คัลลานซ์สกออร์การ์ด ซึ่งประกอบไปด้วยการตรวจสอบความสำเร็จด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา

กล่าวโดยสรุปความสำเร็จขององค์กรสามารถวัดหรือมีตัวชี้วัดในหลายมิติ ทั้งมิติด้านการเงินโดยวัดจากผลประกอบการ และมิติด้านความสัมพันธ์โดยวัดจากความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของผู้ฟัง เพราะเมื่อเกิดความเชื่อมั่นและความพึงพอใจผู้ฟังจะเกิดแรงจูงใจและเกิดเป็นบันดาลใจในการปฏิบัติงานดังที่ Hrex. Asia กล่าวว่า แรงจูงใจที่ดีจะเป็นเสมือนแรงผลักดันให้บุคคลมุ่งมั่นบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสำเร็จในด้านความเชื่อมั่นและความพึงพอใจนั้นมีความสัมพันธ์กับการสื่อสารโดยเฉพาะการสื่อสารด้วยการพูดสร้างแรงบันดาลใจนั่นเอง (Hrex. Asia, 2022)

สรุป

การพูดเป็นวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ในขณะที่แรงบันดาลใจหมายถึงความรู้สึกรหรือแรงกระตุ้นบางอย่าง และมี

อิทธิพลต่อมนุษย์ 3 ประการ ได้แก่ การปลุกกระตุ้น การข้ามพ้นเรื่องราวบางอย่าง และการโน้มน้าวจิตใจและแรงบันดาลใจที่เกิดขึ้นกับบุคคลเป็นเสมือนพลังขับเคลื่อนให้บุคคลนั้นเกิดแรงจูงใจและเกิดความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน หรือ การดำเนินชีวิต และการพูดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจที่เกิดจากผู้บริหารองค์กรจะมีประโยชน์ต่อองค์กรเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้บริหารองค์กรถือเป็นผู้นำองค์กรและเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร เพราะเมื่อบุคลากรในองค์กรเกิดแรงบันดาลใจ ย่อมเกิดความมุ่งมั่นและเกิดทัศนคติ ที่ดีต่อองค์กรนำไปสู่การประสานความร่วมมือที่ดีและปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพจนนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กัญจน์พัฐ วังศ์สุเมธรัตน์. (2549). กระบวนการดำเนินงานโฆษณา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ฉวีวรรณ ฉัตรวิไล. (2560). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ไชยวัฒน์ อารีโรจน์. (2558). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการพูดรายงานการศึกษาค้นคว้าสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. Veridian E-Journal, Slipakorn University, 8(2), 1824-1841.
- ณัฐวดี ศิลาภรณ์. (2556). ความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบหุ่น. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันทา ทองทวีวัฒนะ. (2565). แนวทางการพัฒนาทักษะและศิลปะการพูดในที่ประชุมชนของนักศึกษามหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(3), 912 – 929.
- บัณฑิตกา จารุมา. (2563). วิธีพัฒนาทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 6(1), 413-428.
- เมธประจักษ์ เตมิกิจจรสุข. (2563). รูปแบบเทคนิคการพูดสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธี. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร , 8(3), 870-881.
- รังสาด จันทวิสูตร. (2548). การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วิภูวธร จิระประวัติ และคณะ. (2558). หลักการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 8/2558 ปรับปรุงครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สัมมา ธนินิธิ. (2554). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารมหาวิทยาลัย. ใน รายงานวิจัย. คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สมุน อยู่สิน และคณะ. (2548). การพูดและการแสดงสำหรับวิทยุกระจายเสียง. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมิตรา อังวัฒนกุล. (2540). แนวคิดและเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสงระวี ดอนแก้วบัว. (2558). ภาษาศาสตร์สำหรับครูสอนภาษาอังกฤษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญญารัตน์ จรัชพรวรภัทร์. (2564). บุพปัจจัยของการประสบความสำเร็จของธุรกิจรักษาความปลอดภัย. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(8), 371-385.
- อวยชัย ผกามาศ. (2542). วาทการ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ภูเก็ต: สถาบันราชภัฏภูเก็ต.
- อิทธิศักดิ์ ศิริจันทร์. (2562). ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 13(1), 136-144.
- อินทรา มีอินทร์เกิด. (2560). แรงบันดาลใจในการทำงานวิชาการ (Inspiration you to work?). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธนบุรี.
- Alan C. Maltz. (2001). Defining and measuring organizational success: A multi-dimensional framework. Stevens Institute of Technology: ProQuest Dissertations Publishing.
- Barrett, D. J. (2006). Leadership Communication: A communication Approach for Senior– Level Managers. Handbook of Business Strategy Emerald Group Publishing, 2006(1), 385-390.
- Durbin, L. et al. (1998). Eph signalling is required for segmentation and differentiation of the somites. Genes & Development, 1998(12), 3096-3109.
- Hrex. Asia. (2022). Organization Development: OD. Retrieved January 15th, 2023, from <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment>
- Indigo Girl. (2020). Executive role The qualities of a good manager - the definition of a manager. Retrieved January 15th, 2023, from <https://campus.campus-star.com/jobs/126849.html>
- Kerlinger, F. N. (1968). Foundations of Behavior Research. Japan: CBS.

- Lane, L. K. et al. (2008). Academic Performance of Students with Emotional and Behavioral Disorders Served in a Self-Contained Setting. *Journal of Behavioral Education*, 17(1), 43-62.
- Nunan, D. (1991). Communicative tasks and the language curriculum. *TESOL Quarterly*, 25(2), 279-291.
- Scott, J. (1990). *A matter of record: Documentary sources in social research*. Cambridge: Polity press.
- Scott, J. (2006). *Documentary research*. London: Sage Publications Ltd.
- Shumin, K. (1998). Developing Adult EFL Students' Speaking Abilities. Retrieved January 10th, 2023, from <http://exchanges.state.gov/forum/vols/vol35/no3/p8.htm>
- Sobel, A. (2012). *Power Questions: Build Relationships, Win New Business, And Influence Others*. New York: John Wiley & Sons, Incorporated.
- Todd M. Thrash & Andruew J. Elliot. (2003). Inspiration as a Psychological Construct. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(4), 871-890.
- Wartiovaara, M. et al. (2019). The role of inspiration in entrepreneurship: Theory and the future research agenda. *Journal of Business Research*, 2019(101) , 548-554.

ภารกิจสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลต่อความมั่นคงทางอาชีพ ของผู้พิการรายย่อย*

GOVERNMENT LOTTERY OFFICE'S MISSION TO THE OCCUPATIONAL STABILITY OF THE MINORITY HANDICAPPED

ตาณ คงทน

Tarne Kongthon

ตรีเนตร ตันตระกูล

Treenate Tantrakul

บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Graduate School, Public and Private Management, Western University, Thailand

E-mail: ploytarne@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อนโยบายสลากกินแบ่งรัฐบาล 2) ภารกิจสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลและการจัดสรรโควตาเพื่อผู้พิการรายย่อย และ 3) แนวทางของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรโควตาที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาชีพของผู้พิการรายย่อย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้พิการรายย่อยที่จำหน่ายสลาก เจ้าหน้าที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และตัวแทนการจัดจำหน่ายสลาก เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อนโยบายสลากกินแบ่งรัฐบาล ประกอบด้วย รัฐบาล เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองและกฎหมาย และเทคโนโลยี 2) ภารกิจสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลและการจัดสรรโควตาเพื่อผู้พิการรายย่อย สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล มีภารกิจหลักอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1) การพิมพ์ 2) การจำหน่าย 3) การออกรางวัล 4) การจ่ายรางวัล สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้มีการจัดสรรสลากกินแบ่งรัฐบาลและสลากบำรุงการกุศลให้แก่ผู้พิการรายย่อยรับไปจำหน่ายโดยตรง จัดสรรผ่านสมาคมผู้พิการประเภทต่าง ๆ รวมทั้งผ่านสภาพสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย และองค์การทหารผ่านศึก 3) แนวทางของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรโควตาที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาชีพของผู้พิการรายย่อย ผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพขายสลากต้องทำการ

* Received 24 February 2023; Revised 25 March 2023; Accepted 27 March 2023

สมัครเป็นตัวแทนจำหน่ายที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ส่วนคนที่ไม่ได้รับการจัดสรรโควตา และสนใจที่จะประกอบอาชีพนี้ต้องซื้อสลากกับพ่อค้าคนกลางคือ ยี่ปั่ว และซาปั่ว ซึ่งนโยบายได้ส่งผลกระทบต่ออาชีพของคนขายลอตเตอรี่ได้รับความเดือดร้อน ทำให้คนขายลอตเตอรี่เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงในอาชีพ

คำสำคัญ: โควตาจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล, ความมั่นคงทางอาชีพ, ผู้พิการรายย่อย

Abstract

The objective of this article research study were: 1) The external environment affecting the Government Lottery Policy, 2) The mission of the Government Lottery Office and the allocation of quotas for minor handicapped persons, and 3) Guidelines of the Government Lottery Office concerning the allocation of quotas that affect security occupational paths for the minor handicapped. It is qualitative research. There are 3 groups of key informants: people with disabilities who sell lottery tickets. Government Lottery Office staff and lottery distribution agents. Data collection with in-depth interviews and content analysis methods. The results of the research found that 1) The external environment that affects the government lottery policy consists of government, economy, society and culture, politics, law, and technology. 2) Missions of the Government Lottery Office and quota allocation for minor handicapped persons Government Lottery Office. There are 4 main missions of the office as follows: 1) Printing 2) Distribution 3) Issuing Prizes 4) Distributing Prizes. The Government Lottery Office has allocated lottery tickets and charity lottery tickets for minor handicapped persons to be sold directly allocated through various types of disabled associations, including the Social Welfare of Thailand and the Veterans Organization. 3) Guidelines of the Government Lottery Office concerning the allocation of quotas affecting the occupational security of minor handicapped persons. Those who want to have a career selling lottery tickets must apply to be a dealer at the Government Lottery Office. As for people who are not allocated a quota and are interested in working in this profession, they must buy lottery tickets with middlemen, namely Yi-Pua and Sa-Pua, whose policies have affected the careers of lottery sellers causing lottery sellers to feel insecure in their careers.

Keywords: Quota for Sale of Government Lottery Tickets, Occupational Security, The Minority Handicapped

บทนำ

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล มีฐานะเป็นนิติบุคคลในลักษณะรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงการคลังที่มีรายได้นำส่งเป็นรายได้ของแผ่นดินสูงสุดเป็นลำดับที่ 1 ของรัฐวิสาหกิจไทย บริหารงานภายใต้พระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พุทธศักราช 2517 ที่ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2517 และฉบับที่ 2 พ.ศ.2562 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) ออกสลากกินแบ่งรัฐบาล 2) จัดการโรงพิมพ์อันเป็นอุปกรณ์ในการพิมพ์สลากกินแบ่งรัฐบาล หรือสิ่งพิมพ์อื่นที่คณะกรรมการให้ความเห็นชอบ 3) กระทำการอื่นใดที่เกี่ยวข้องหรือที่เป็นประโยชน์แก่การดำเนินกิจการของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยมีวิสัยทัศน์เป็นองค์กรสลากชั้นนำในระดับสากล บริหารงานด้วยความทันสมัย โปร่งใส อย่างมีอาชีพ และพันธกิจ คือ 1) ผลิต จำหน่าย ออกรางวัล และจ่ายรางวัล เพื่อเสริมรายได้รัฐ 2) ส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมสาธารณประโยชน์ เพื่อช่วยเหลือสังคมอย่างยั่งยืน สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลโดยผ่านตัวแทนจำหน่าย และผู้ซื้อ-จองล่วงหน้าในระบบซื้อจองล่วงหน้าสลากฯ และดำเนินการรับจ้างพิมพ์งานให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการออกสลากการกุศลเมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินโครงการ โดยดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 และระเบียบสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ว่าด้วยการออกสลากการกุศล พ.ศ.2559 นอกจากวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลแล้ว บนหน้าเว็บไซต์ “สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล” ยังได้ระบุถึงภารกิจหลักของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล 4 ประการ ดังนี้ 1) การพิมพ์ 2) การจำหน่าย 3) การออกรางวัล 4) การจ่ายรางวัล จากภารกิจหลักของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล จะพบว่ารูปแบบของการจัดการสลากกินแบ่งในประเทศไทยนั้น รัฐเป็นผู้ดำเนินการสลากกินแบ่งรัฐบาลเอง หรือกล่าวได้ว่า สลากกินแบ่งนั้นผูกขาดโดยรัฐ (State Monopoly) โดยผูกขาดด้านการผลิตและจัดจำหน่ายแบบขายส่ง จัดสรรให้ตัวแทนจำหน่ายเป็นผู้ขายปลีกให้กับผู้บริโภคแทน และมีนโยบายไม่รับการคืนสลาก การที่จะได้รับเลือกเป็นตัวแทนจำหน่ายจะต้องมีคุณสมบัติตามที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลกำหนดเท่านั้น ทั้งนี้ ได้กำหนดคุณสมบัติของตัวแทนจำหน่ายสลากไว้ (โควตา) 2 ประเภท คือ ตัวแทนจำหน่ายประเภทบุคคลทั่วไปและตัวแทนจำหน่ายสมาคม มูลนิธิ หรือองค์กรการกุศลต่าง ๆ

ดังนั้น ตัวแทนจำหน่ายจึงมีกลยุทธ์ในการจำหน่ายที่ผิดไปจากข้อตกลงกับสำนักงาน เช่น การจำหน่ายสลากเกินราคา การรวมชุดเพื่อเพิ่มมูลค่าสลาก และดึงดูความต้องการของผู้ซื้อ สิ่งที่ว่าตัวแทนจำหน่ายทำนั้นไม่ได้เกิดจากความต้องการของประชาชนผู้ซื้อสลากกินแบ่ง

รัฐบาลอย่างแท้จริง แต่เป็นการบิดเบือนกลไกการตลาด เพื่อสร้างมูลค่ากำไรเพิ่มให้กับตนเอง ซึ่งการที่สำนักงานไม่สามารถบังคับให้ผู้แทนจำหน่ายขายสลากได้ในราคา 80 บาท ทำให้เกิดการต่อรองกันในเรื่องราคาระหว่างผู้แทนจำหน่ายและผู้ซื้อ การที่ผู้ซื้อยอมซื้อในราคาที่สูงกว่าราคาปกติ ไม่ได้แปลว่าผู้ซื้อพึงพอใจและเต็มใจซื้อในราคานั้น และเป็นสิ่งยืนยันได้ว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นความหวังในสถานะเศรษฐกิจปัจจุบัน ถึงแม้สลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นทางเลือกหนึ่งที่ประชาชนให้ความสนใจ แต่ก็สะท้อนสภาพปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศอันเกิดจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ขาดความสมดุล รายรับไม่สัมพันธ์กับรายจ่าย ราคาเครื่องอุปโภคบริโภค รวมถึงราคาน้ำมันที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ค่าขนส่งสูงขึ้น และส่งผลให้ค่าครองชีพสูงตามไปด้วย เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ที่สืบเนื่องมาจากปัญหาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งผลให้ประชาชนบางส่วนให้ความสนใจสลากกินแบ่งเพิ่มมากขึ้น โดยนอกจากจะได้รับผลตอบแทน ความสนุกสนานแล้ว ส่วนใหญ่ยังหวังในเงินรางวัลที่จะได้รับเพื่อนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้จัดพิมพ์สลากในแต่ละงวดออกจำหน่ายถึง 100 ล้านฉบับ รวมทั้งมีการจัดระบบการจัดสรรสลากใหม่ทั้งหมด อาทิ การจัดสรรสลากแก่ตัวแทนจำหน่าย การจัดสรรโดยผ่านบริษัทจัดจำหน่าย การจัดสรรผ่านองค์กรการกุศลต่าง ๆ เช่น องค์กรสงเคราะห์ทหารผ่านศึก หรือกระทั่งมูลนิธิโรงพยาบาลราชานุกุล และมูลนิธิสงเคราะห์ฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการบ้านปากเกร็ด โดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ทำการออกรางวัลทุกวัน ที่ 1 และ 16 ของทุกเดือน รวม 24 งวดต่อหนึ่งปี การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นการเสี่ยงโชคที่ถูกกฎหมาย หาซื้อง่าย จึงเป็นที่นิยมของประชาชน เนื่องจากสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ซื้อ อย่างไรก็ตามตลอดเตอรีมีข้อแตกต่างที่เด่นชัด 2 ประการ คือ ประการแรก จะต้องจ่ายเงินสดเท่านั้น จึงจะซื้อตลอดเตอรีได้ หากไม่ถูกรางวัลก็ต้องคืนเงินคืนเงินเต็มจำนวนคืน ประการที่สอง กรณีที่ไม่ถูกรางวัล เงินที่ซื้อตลอดเตอรีนั้น ก็ถือว่าช่วยบำรุงชาติ โดยเงินนั้นก็กลับมาหมุนเวียนตอบแทนท่านและสังคม และยังสร้างรายได้จำนวนมากให้แก่รัฐบาล (สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, 2565)

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ตระหนักในศักยภาพของผู้พิการ และได้มีการดูแลส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของผู้พิการอย่างสม่ำเสมอ โดยปรากฏเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนด้วยการจัดสรรสลากกินแบ่งรัฐบาลและสลากบำรุงการกุศลให้แก่ผู้พิการรายย่อยรับไปจำหน่ายโดยตรง จำนวน 46,175 เล่ม จัดสรรผ่านสมาคมผู้พิการประเภทต่าง ๆ รวมทั้งผ่านสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย และองค์กรทหารผ่านศึก 153,927 เล่ม รวมเป็นสลากที่จัดสรรให้ผู้พิการ 200,155 เล่ม จากจำนวนสลากที่พิมพ์ออกจำหน่ายทั้งหมด 740,000 เล่ม คิดเป็นสัดส่วนสลากที่จัดสรรให้กับผู้พิการ ร้อยละ 27.04 ของจำนวนสลากทั้งหมด ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้พิการมีอาชีพหารายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัว เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้พิการ ลดภาระของรัฐบาลและสังคม ซึ่งสำนักงานสลากกินแบ่ง

รัฐบาลเชื่อมั่นว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการอย่างยั่งยืนนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกส่วนในการก้าวพ้นข้อจำกัดทางร่างกายและเติมเต็มศักยภาพ เพื่อเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้พัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนความสามารถในการที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพแล้ว ยังเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าและพร้อมที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ให้กับประเทศชาติและสังคมไทยต่อไป (สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, 2565)

ในปี พ.ศ. 2565 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้เปิดลงทะเบียนผู้มีสิทธิซื้อจองล่วงหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาลกับกลุ่มรายย่อยที่ต้องการรับสลากกินแบ่งรัฐบาลไปจำหน่ายจำนวน 2 แสนสิทธิ ผ่านทางเว็บไซต์ www.glo.or.th เพื่อแก้ไขปัญหาสลากกินแบ่งเกินราคา 80 บาท โดยเริ่มเปิดลงทะเบียนตั้งแต่วันที่ 1 - 31 มกราคม พ.ศ. 2565 ทั้งนี้ ไม่มีการจำกัดจำนวนผู้ลงทะเบียน หรือ การจัดลำดับใครมาก่อนได้ก่อนแต่อย่างใด ซึ่งผู้ค้าเดิมจำนวน 1.5 แสนคนนั้นต้องมาลงทะเบียนด้วย หากไม่ลงทะเบียนจะถือว่าสละสิทธิ โดยที่โครงการนี้ได้ครอบคลุมถึงผู้พิการด้วย แต่ต้องมีบัตรประจำตัวคนพิการ หลังจากปิดรับสมัครแล้ว สำนักงานสลากฯ จะตรวจสอบคัดกรอง และหากมีรายชื่อผ่านเกินกว่า 2 แสนราย จะใช้วิธีสุ่มคัดเลือกออกแบบไม่เฉพาะเจาะจงให้ครบตามจำนวน พร้อมรายชื่อบัญชีสำรอง จากนั้นจะประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ เพื่อให้มายืนยันตัวตนภายใน 3 เดือนที่ธนาคารกรุงไทย และเริ่มจำหน่ายงวดแรกภายในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565 (ประชาชาติธุรกิจ, 2564) นอกจากนี้ทางสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้จัดทำระบบจำหน่ายสลากผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ ภายใต้ชื่อ “แพลตฟอร์มจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล (Digital Lottery)” ด้วยวิธีการสแกนสลากตัวจริงแล้วนำไปโพสต์ขายบนแพลตฟอร์ม Digital Lottery เพื่อเป็นช่องทางการจำหน่ายสลากให้ผู้ได้รับโควตาสลาก แต่ผู้ค้าต้องขายในราคา 80 บาท ทั้งนี้ เมื่อทำการซื้อขายสลากผู้ซื้อจะมีเอกสารหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมภาพสลากกินแบ่งเป็นหลักฐาน โดยสำนักงานสลากฯ จัดเก็บข้อมูลไว้ ซึ่งลอตเตอรี่ใบที่ตกลงซื้อขายแล้วไม่สามารถนำไปขายต่อได้อีก และเปลี่ยนสิทธิไม่ได้ เพราะมีเพียงใบเดียวเท่านั้น ส่วนกรณีใกล้วันออกรางวัล ผู้ฝากขายสลากบนแพลตฟอร์ม สามารถปรับลดราคาขายสลากต่ำกว่า 80 บาทได้ เพื่อระบายจำนวนสลากที่เหลือบนแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยผู้ที่ได้รับโควตาสลากต้องลงทะเบียนการขายผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลของสำนักงานสลากฯ และเปิดบัญชีกับธนาคารกรุงไทยมีแอปพลิเคชันลงเงิน ส่วนผู้ซื้อต้องซื้อผ่านแอปเปาตังเท่านั้น เนื่องจากธนาคารกรุงไทยเป็นผู้ทำระบบทั้งหมดให้กับสำนักงานสลากฯ (ประชาชาติธุรกิจ, 2565) ปัจจุบันสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้จัดทำจำหน่ายสลากทั้งสิ้น 100 ล้านฉบับ โดยกระจายผ่านระบบตัวแทนจัดจำหน่าย 31 ล้านฉบับ และระบบซื้อจองล่วงหน้า 69 ล้านฉบับ โดยมีผู้พิการได้รับสลากไปจัดจำหน่ายด้วยจำนวนที่ไม่สูงมาก ประกอบกับสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีโครงการสลาก 80 ผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่ง

เป็นมาตรการหนึ่งของการแก้ไขปัญหาสลากเกินราคา นโยบายดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อทั้งโดยตรงและทางอ้อมต่อผู้พิการรายย่อย

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดสรรโควตาจำหน่ายสลากเกินแบ่งรัฐบาลเพื่อความมั่นคงทางอาชีพของผู้พิการรายย่อย ที่ส่งผลกระทบต่อผู้พิการทั้งในแง่บวก แลลบ และสอดคล้องกับนโยบายภาครัฐหรือไม่ที่มีเจตนาช่วยเหลือผู้พิการเพื่อนำข้อมูลที่จะได้จากการวิจัยมาสนับสนุนให้สำนักงานสลากเกินแบ่งรัฐบาลได้ปรับปรุงการบริหารจัดการสัดส่วนของสลากเกินแบ่งรัฐบาลได้อย่างเหมาะสม รวมถึงนำข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อนโยบายสลากเกินแบ่งรัฐบาล
2. เพื่อศึกษาภารกิจสำนักงานสลากเกินแบ่งรัฐบาลและการจัดสรรโควตาเพื่อผู้พิการรายย่อย
3. เพื่อเสนอแนวทางของสำนักงานสลากเกินแบ่งรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรโควตาที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาชีพของผู้พิการรายย่อย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ทฤษฎีพื้นฐานเชิงอุปมาน เนื่องจากเป็นการศึกษาที่สามารถอธิบายกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไข ความหมายการกระทำ บทบาทของบุคคลในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย ด้วยการอุปนัย ข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงในปรากฏการณ์นำไปสู่การสร้างทฤษฎีเชิงเนื้อหา (Strauss, A. & Corbin, J., 1990)

2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) ผู้พิการรายย่อยที่จำหน่ายสลากเกินแบ่งรัฐบาล ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยคัดเลือกผู้พิการตาบอด จำนวน 20 คน และผู้พิการใช้รถเข็น จำนวน 20 คน รวมจำนวน 40 คน 2) เจ้าหน้าที่สำนักงานสลากเกินแบ่งรัฐบาล เป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรง และมีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 5 คน และ 3) ตัวแทนการจัดจำหน่ายสลากเกินแบ่งรัฐบาล เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากเกินแบ่งรัฐบาล และมีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 5 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 50 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง ด้วยการศึกษารายงานสำนักงานสลากเกินแบ่งรัฐบาลต่อความมั่นคงทางอาชีพของผู้พิการรายย่อย และสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผ่านการตรวจคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเจาะจงรายบุคคล จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มี

ความรู้และเกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างทั่วถึง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) เก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร ด้วยการค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิ และ 2) เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ทำการศึกษา ระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ.2565 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ.2565 ซึ่งได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัยในการดำเนินการวิจัย เพื่อช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล การบันทึกข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างราบรื่น 2) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตในขณะสัมภาษณ์ การบันทึกข้อมูลในบันทึกภาคสนามและบันทึกส่วนตัว 3) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้ 1) นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นส่งให้แก่ผู้ให้ข้อมูล โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย เพื่อขอความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการวิจัย 2) เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว จึงคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้ทฤษฎีพื้นฐานเชิงอุปมาน คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะไม่เน้นบุคคล แต่มุ่งเน้นเหตุการณ์ตัวอย่าง (Strauss, A. & Corbin, J., 1990) โดยเลือกจากคุณสมบัติที่เป็นผู้ให้ข้อมูลได้เปิดกว้างหลากหลาย 3) เมื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แล้ว ได้ไปสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกต ร่วมกับการบันทึกเสียง โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จริยธรรมในการวิจัย และมารยาทในการสัมภาษณ์ โดยและกล่าวขอบคุณเมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์ 4) หลังจากสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ได้บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตในขณะทำการสัมภาษณ์ลงในบันทึกภาคสนาม 5) ถอดคำสัมภาษณ์จากแถบบันทึกเสียง โดยไม่มีการดัดแปลงข้อความใด ๆ และพิมพ์ลงในแผ่นข้อมูล จัดเก็บไว้เป็นรายบุคคล 6) เมื่อพิมพ์เสร็จแล้ว ได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจากคำสัมภาษณ์ ตั้งสมมติฐานชั่วคราว ทบทวนบันทึกภาคสนาม ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรม และตั้งคำถามในข้อมูลที่ยังไม่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในระหว่างการสัมภาษณ์ และสิ้นสุดการสัมภาษณ์ แต่ละขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ (Subgranon, R., 1999) 1) การประมวลผลข้อมูลเบื้องต้น เป็นการให้รหัสแบบเปิดกว้างแก่ข้อมูล (Open Coding) โดยผู้วิจัยนำคำสัมภาษณ์ที่พิมพ์ไว้แล้วนำมาวิเคราะห์วลีต่อวลี ประโยคต่อประโยค โดยการขีดเส้นใต้ และให้รหัส (Coding) แก่ข้อมูลนั้น ซึ่งในแต่ละรหัสจะจดบันทึกถึงคุณสมบัติ (Attribute) และคุณลักษณะ (Qualities) เพื่อเป็นคลังของข้อมูล 2) ขั้นตอนการจัดหมวดหมู่ (Category) จะใช้วิธีการเปรียบเทียบอย่างคงที่ (Constant Comparative Method) คือ การค้นหาความเหมือนและความแตกต่างที่อยู่ของคุณสมบัติและคุณลักษณะของข้อมูลตั้งแต่สองชุดขึ้นไปอย่าง

เป็นระบบ เพื่อสร้างข้อสรุปที่กล่าวถึงลักษณะร่วมและแตกต่างของข้อมูลสองชุดนั้น ซึ่งจะมีลักษณะเป็นนามธรรมมากขึ้น 3) การพัฒนาความคิดรวบยอด (Concept Development) เป็นการขยายผลและเพิ่มความหนาแน่นของทฤษฎีที่จะเกิดขึ้น มีวิธีการดังนี้ 1) การลดทอนจำนวนของหมวดหมู่ที่มี (Reduction) 2) การคัดเลือกตัวอย่างจากวรรณกรรม (Selective Sampling of Literature) 3) การคัดเลือกตัวอย่างจากข้อมูล (Selective Sampling of Data) นำมาใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณสมบัติ (Property) ของหมวดหมู่หลัก (Core Category) 4) การสร้างและการผสมผสานความคิดรวบยอด (Concept Modification and Integration) ขั้นตอนนี้เป็น การให้รหัสเชิงทฤษฎี (Theoretical Coding) ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลในทางทฤษฎี วิธีการคือ การให้รหัสแบบแกนโครงสร้าง (Axial Coding) คือการนำข้อมูลมารวมกันใหม่ด้วยการเชื่อมโยงหมวดหมู่เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งผลของการให้รหัสแบบนี้ทำให้เกิดความสัมพันธ์ของรูปแบบ สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ครอบคลุม และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะส่งผลกลับไปเป็นเงื่อนไขในรหัสเชิงกระบวนการขั้นอื่น ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเป็นกระบวนการ (Process) ในลักษณะโครงเรื่อง (Story Line) สะท้อนให้เห็นขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ และทำการวิจัยเอกสารการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จากนั้นสังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ในการตรวจสอบคุณภาพข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน และการให้ผู้ให้ข้อมูลได้ตรวจสอบและรับรองความถูกต้องของข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อนโยบายสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้น ประกอบด้วย รัฐบาล เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองและกฎหมาย และเทคโนโลยี จากนโยบายรัฐบาล สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้นำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลให้มีความโปร่งใสและมีคุณธรรม ประกอบกับสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีโอกาสถูกแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองได้ง่าย ทำให้ผู้บริหารขาดความเป็นอิสระในการทำงาน จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล การใช้สื่อออนไลน์ ทำให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีโอกาสนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ ต่อมารัฐบาลได้มีนโยบายให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเร่งแก้ไขปัญหาการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้การแก้ปัญหาดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยสำนักงานสลากฯ และเงื่อนไขสัญญาจำหน่ายสลากฯ เป็นไปโดยเคร่งครัด ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี แต่ก็มีผลกระทบกับผู้ค้าสลากรายย่อย โดยเฉพาะกลุ่มคนพิการที่ดำรงชีพด้วยการค้าขายสลากเป็นอาชีพหลักนั้นยังได้รับความเดือดร้อนอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นไปตามที่ผู้ให้

ข้อมูลได้กล่าวไว้ว่า “รัฐบาลได้มีนโยบายให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเร่งแก้ไขปัญหาการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา” และ “เห็นด้วยกับนโยบายและมาตรการควบคุมราคาสลากของรัฐบาล สิ่งที่รัฐบาลทำไปนั้นถูกต้องแล้ว เพียงแต่เมื่อกฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับมาได้ระยะหนึ่งแต่เหมือนยังแก้ปัญหาได้ยังไม่ตรงจุด ผู้ค้าสลากรายย่อยโดยเฉพาะกลุ่มคนพิการที่ดำรงชีพด้วยการค้าขายสลากเป็นอาชีพหลักนั้นยังได้รับความเดือดร้อนอยู่เป็นจำนวนมาก”

2. การปฏิบัติงานสลากกินแบ่งรัฐบาลและการจัดสรรโควตาเพื่อผู้พิการรายย่อย สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล มีภารกิจหลักของสำนักงานฯ 4 ประการ ดังนี้

2.1 การพิมพ์ สำนักงานสลากฯ มุ่งองค์ความรู้ในการดำเนินธุรกิจสลากอย่างครบวงจร มีความเชี่ยวชาญด้านการพิมพ์สลากที่ยากต่อการปลอมแปลง ทำให้สลากมีความปลอดภัย สามารถสร้างความน่าเชื่อถือได้สูง

2.2 การจำหน่าย มี 2 ระบบ คือ 1) ระบบตัวแทนจำหน่าย 2) ระบบซื้อ-จองล่วงหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาล ต่อมาได้ริเริ่มโครงการสร้างเครือข่าย GLO Official Sellers โดยมีการนำเทคโนโลยีที่ประชาชนคุ้นเคยมาใช้ในการซื้อ-ขายสลาก (แอปพลิเคชัน “เป่าตัง” และ “ถุงเงิน”)

2.3 การออกรางวัล สำนักงานฯ ออกรางวัลเดือนละ 2 ครั้ง ทุกวันที่ 1 และ 16 ของทุกเดือน กระบวนการออกรางวัลมีความโปร่งใส น่าเชื่อถือ และตรวจสอบได้ โดยสำนักงานเชิญผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และสื่อมวลชนมาร่วมเป็นสักขีพยานในการออกรางวัลเป็นประจำทุกงวด

2.4 การจ่ายรางวัล สามารถติดต่อขอรับเงินรางวัลได้ที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในส่วนภารกิจที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการนั้น สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้มีการจัดสรรสลากกินแบ่งรัฐบาลและสลากบำรุงการกุศลให้แก่ผู้พิการรายย่อยรับไปจำหน่ายโดยตรง จัดสรรผ่านสมาคมผู้พิการประเภทต่าง ๆ รวมทั้งผ่านสภาพสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย และองค์การทหารผ่านศึก สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีโครงการจำหน่ายสลาก 80 บาท ผ่านแอปพลิเคชันเป่าตัง เพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชนที่เป็นตัวแทนรายย่อย การขายสลากดิจิทัลแก้ปัญหาได้ด้านเดียวคือ สามารถขายได้ในราคา 80 บาท แต่ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน และเป็นการสร้างปัญหาเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะผู้ค้าสลากรายย่อย อีกทั้งยังมีปัญหาโควตาผู้พิการที่ได้รับจัดสรรน้อย ซึ่งจะทำให้รายได้ไม่พอกับค่าครองชีพ ผลกระทบจากการขายสลากดิจิทัล หลายคนไม่สามารถขายใบละ 80 บาท เพราะโควตาที่ได้รับไม่เพียงพอกับการดำรงชีพ เป็นไปตามที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้ว่า “การขายสลากช่วยให้พวกตนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น” และ “ภาครัฐประกาศขายสลากดิจิทัล หรือห่วยออนไลน์ในแอปเป่าตัง เพื่อแก้ปัญหาห่วยขายเกินราคา ซึ่งก็ทำให้ควบคุมราคาได้ตามหวัง แต่กลับไป

ตัดแหล่งรายได้สำคัญของผู้พิการที่มีอุปสรรคทางด้านร่างกาย”

3. แนวทางของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรโควตาที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาชีพของผู้พิการรายย่อย

3.1 การจำหน่ายสลากดิจิทัล 80 บาท ผ่านแอปพลิเคชันเปาตัง เป็นนโยบายที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลนำมาแก้ไขปัญหาสลากเกินราคา แต่มีบางส่วนส่งผลกระทบต่อผู้พิการรายย่อย ซึ่งเป็นไปตามที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้ว่า “แอปพลิเคชันเปาตังยังไม่รองรับการทำงานกับเสียงอ่านหน้าจอบนสมาร์ทโฟน และคนตาบอดยังขาดทักษะในการใช้สมาร์ทโฟนเพื่อจำหน่ายสลากผ่านแอปเปาตัง ซึ่งหากภาครัฐยังเดินหน้าโดยไม่มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะทำให้คนตาบอดและคนพิการที่ขายสลากรายย่อยหลายคนตกงานไม่มีอาชีพไม่มีรายได้สำหรับตนเองและครอบครัว” และ “ได้รับผลกระทบเนื่องจากขายสลากเป็นอาชีพหลัก นอกจากนี้การขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ไม่สะดวกกับกลุ่มคนพิการ”

3.2 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจัดสรรโควตาให้แก่ผู้พิการรายย่อยในปริมาณที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการจริง ซึ่งเป็นไปตามที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้ว่า “โควตาผู้พิการที่ได้รับจัดสรรมีน้อย ซึ่งรายได้จากยอดขายไม่พอกับค่าครองชีพในกรุงเทพฯ ทำให้ต้องไปซื้อสลากฯ ในท้องตลาดมาเพิ่ม เพื่อให้มีรายได้มากขึ้น การขายสลากส่วนนี้จะมีราคาแพงกว่าใบละ 80 บาท เมื่อเฉลี่ยแล้วทำให้ต้นทุนสูงกว่าเดิม แต่ก็ต้องซื้อมาขายเพื่อให้ได้ปริมาณและรายได้เพิ่มขึ้น” และ “ทุกวันนี้ค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ผู้พิการที่ขายหวยได้รับความลำบาก และถูกบีบจากระบบโควตาที่ไม่สมเหตุสมผลกับความเป็นจริง”

3.3 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลควรจัดสรรโควตาให้กับผู้พิการรายย่อยโดยตรงเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นไปตามที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้ว่า “สำนักงานสลากไม่ควรจะจัดสรรให้เฉพาะสมาคมผู้พิการเท่านั้น เพราะมีผู้พิการจำนวนมากที่ไม่ได้อยู่ในสมาคม คนกลุ่มนี้อาจแย่งจองไม่ทัน ดังนั้นควรเปิดช่องทางตรงให้พวกเขาเข้ามาจดทะเบียนโดยตรงกับสำนักงานสลาก อาจจะมีการการันตีโควตาให้โดยเฉพาะ เป็นจำนวนห้าหรือสิบฉบับเป็นรายบุคคล”

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อนโยบายสลากกินแบ่งรัฐบาล สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีโอกาสดูถูกแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองได้ง่าย ทำให้ผู้บริหารขาดความเป็นอิสระในการทำงาน จึงถูกมองจากสังคมว่าเป็นแหล่งผลประโยชน์ของนักการเมืองและผู้ที่มีอิทธิพล การเสี่ยงโชคที่ได้รับความนิยมสูง จึงทำให้จำนวนผู้ซื้อสลากมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจเป็น

เพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล การใช้สื่อออนไลน์ ทำให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาใช้เพื่อสนับสนุนการทำงานขององค์กรต่อไป รัฐบาลได้มีนโยบายให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเร่งแก้ไขปัญหาการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาที่กฎหมายกำหนดเพื่อให้การแก้ปัญหาดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยสำนักงานสลากฯ และเงื่อนไขสัญญาจำหน่ายสลากฯ เป็นไปโดยเคร่งครัด ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี แต่ก็มีผลกระทบกับผู้ค้าสลากรายย่อย โดยเฉพาะกลุ่มคนพิการที่ดำรงชีพด้วยการค้าขายสลากเป็นอาชีพหลักนั้นยังได้รับความเดือดร้อนอยู่เป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนุช สงวนสัตย์ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการทำงานของพนักงานบัญชีบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง มีผลกระทบต่อลักษณะโครงสร้างองค์กรและการทำงานของพนักงาน (นงนุช สงวนสัตย์, 2557)

2. การกิจสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลและการจัดสรรโควตาเพื่อผู้พิการรายย่อย ซึ่งสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล มีภารกิจหลักของสำนักงานฯ 4 ประการ ดังนี้ 1) การพิมพ์ 2) การจำหน่าย 3) การออกรางวัล 4) การจ่ายรางวัล สลากกินแบ่งรัฐบาลและสลากบำรุงการกุศลให้แก่ผู้พิการรายย่อยรับไปจำหน่ายโดยตรง จัดสรรผ่านสมาคมผู้พิการประเภทต่าง ๆ รวมทั้งผ่านสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย และองค์การทหารผ่านศึก นอกจากนี้ยังมีการกิจในการสนับสนุนนโยบายภาครัฐในการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพชีวิตในสังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศให้ดีขึ้น ซึ่งการบริจาคและสนับสนุนเงินเพื่อสาธารณประโยชน์ ในปี พ.ศ.2565 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีโครงการจำหน่ายสลาก 80 บาท ผ่านแอปพลิเคชันเป๋าตัง เพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชนที่เป็นตัวแทนรายย่อย และสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อนโยบายสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้น ประกอบด้วย รัฐบาล เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองและกฎหมาย และเทคโนโลยี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภิรัตน์ ศรีพุทธานุกร และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโดยยึดธรรมาภิบาลของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างการบริหารของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีลักษณะเน้นสายการบังคับบัญชาลดหลั่นกันตามอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือการบริหารแบบแนวดิ่ง (สุภิรัตน์ ศรีพุทธานุกร และคณะ, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรธิดา วิเศษศิลปานนท์ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง โครงการติดตามการเข้าถึงสิทธิของคนพิการและการพัฒนารูปแบบระบบสวัสดิการที่ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของคนพิการ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการระบบสวัสดิการโดยรัฐในลักษณะรัฐสวัสดิการ (Welfare state) มุ่งเน้นไปที่การบริหารจัดการระบบสวัสดิการสำหรับคนพิการในเชิงโครงสร้าง (structure) เพื่อให้เกิดระบบ

ทั้งในแง่ของการคุ้มครองส่งเสริมคนพิการในรูปของการจัดสวัสดิการ (พรธิดา วิเศษศิลปานนท์ และคณะ, 2556) การจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลของประเทศไทยเป็นระบบตัวแทนจำหน่าย หรือโควตาที่มีสถานะผู้ค้ารายใหญ่หรือยี่ปู้ว จึงส่งผลให้สลากกินแบ่งรัฐบาลมีราคาแพง เนื่องจากการตั้งราคาการซื้อเข้าและการขายออกไวกว่าราคาร้านสลาก เพื่อให้ได้มาซึ่ง กำไรที่สูง ซึ่งสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยทำการเรียกคืนโควตา สลากทั้งหมดจากผู้เป็นตัวแทนจำหน่ายสลากรายใหญ่ โดยการไม่ทำสัญญาต่อและได้นำสลากที่ เรียกคืนทั้งหมดนั้นมาจัดสรรให้ผู้ค้าสลากรายย่อยในระบบโครงการซื้อ-จองสลากกินแบ่ง รัฐบาล (ผ่านธนาคารกรุงไทย) แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้ระบบนายทุนผูกขาดนั้นหมดสิ้นไปได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑลภัส บุปผาโท ได้ศึกษาเรื่อง ความมั่นคงทางอาชีพของคนขาย ลอตเตอรี่ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีประเภทการจำหน่ายแบบไม่มีโควตา ส่วนใหญ่ขาย ลอตเตอรี่หมดในแต่ละงวด ความมั่นคงทางอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะสำหรับ การคุ้มครองคนขายลอตเตอรี่ ควรมีการพิจารณาให้โควตาสำหรับคนขายลอตเตอรี่ที่ไม่มีโควตา ที่ประกอบอาชีพนี้มาเป็นเวลานาน มีการเพิ่มจำนวนเล่มที่ขายให้กับคนขายที่มีโควตาอยู่แล้ว และคนขายลอตเตอรี่ควรมีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวต่อไป (มณฑล ภัส บุปผาโท, 2558)

3. แนวทางของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรโควตาที่ส่งผล ต่อความมั่นคงทางอาชีพของผู้พิการรายย่อย ซึ่งอาชีพขายลอตเตอรี่ เป็นอาชีพที่มีรายได้ ประจำไม่สูง โดยผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพต้องทำการสมัครเป็นตัวแทนจำหน่ายที่สำนักงาน สลากกินแบ่งรัฐบาล ส่วนคนที่ไม่ได้รับการจัดสรรโควตาและสนใจที่จะประกอบอาชีพนี้จึง จำเป็นต้องซื้อสลากกับพ่อค้าคนกลางคือ ยี่ปู้ว และชาปู้ว การกำหนดนโยบายควบคุมราคา สลากกินแบ่งรัฐบาล ทำให้คนขายลอตเตอรี่ที่ประกอบอาชีพนี้เป็นอาชีพหลักและอยู่ในอาชีพนี้ มาเป็นระยะเวลานานมีรายได้ลดลง และแม้ว่าทางรัฐบาลจะมีโครงการซื้อ-จองล่วงหน้าสลาก กินแบ่งรัฐบาล เพื่อขยายโอกาสในการซื้อสลากราคาถูกไปยังผู้ที่ไม่มีโควตา ก็ไม่ได้ส่งผลดีต่อผู้ ที่ไม่มีโควตาเลย นโยบายดังกล่าวส่งผลต่ออาชีพของคนขายลอตเตอรี่ได้รับความเดือดร้อน ทำให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสุพรรณ ทินนบุตรา ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ใช้รถเข็นในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของคนพิการ โดยภาพรวมมีระดับคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการที่สำคัญ 5 อันดับแรก คือ 1) ต้องการเบี้ยเลี้ยง - เบี้ย ยิงชีพเพิ่มขึ้น 2) ต้องการให้รัฐสนับสนุนอาชีพ มีอาชีพเสริม และมีช่องทางทำมาหากินเพิ่มขึ้น 3) ต้องการทางลาด 4) ต้องการห้องสุขาสำหรับคนพิการเพิ่มมากขึ้นและมีความสะอาด และ 5) ต้องการผู้ดูแล, เจ้าหน้าที่ศูนย์, พี่เลี้ยง สำหรับคนพิการ ดังนั้น หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ควรให้ความสำคัญในเรื่องการรับรู้การมีโรคประจำตัว การมีอาชีพ การมีผู้ดูแล ความต้องการ ความช่วยเหลือของคนพิการ และการปรับปรุงข้อบกพร่องของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ

คนพิการ (วิฑูรธ ทินนบุตรา, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรภพ ดุลศิริชัย ได้ศึกษา เรื่อง การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการในจังหวัดขอนแก่น: กรณีศึกษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคม ได้แก่ 1) มาตรการกฎหมาย 2) กลไกในการดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสำหรับคนพิการ 3) การส่งเสริมและการสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากร และ 4) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการจัดสวัสดิการสังคม (จักรภพ ดุลศิริชัย, 2556) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนภา เจริญสันต์ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า คนพิการทางกายและการเคลื่อนไหวมีคุณภาพชีวิตระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ควรมีการส่งเสริมการสนับสนุนทางสังคมภายในครอบครัว การเข้าถึงสิทธิประโยชน์ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ และความเข้มแข็งในการมองโลก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการต่อไป (พรนภา เจริญสันต์, 2553)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) สภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อนโยบายสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้น ประกอบด้วย รัฐบาล เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองและกฎหมาย และเทคโนโลยี 2) การปฏิบัติงานสลากกินแบ่งรัฐบาลและการจัดสรรโควตาให้ผู้พิการรายย่อย สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้มีการจัดสรรสลากกินแบ่งรัฐบาลและสลากบำรุงการกุศลให้แก่ผู้พิการรายย่อยรับไปจำหน่ายโดยตรง จัดสรรผ่านสมาคมผู้พิการประเภทต่าง ๆ และ 3) แนวทางของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรโควตาที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาชีพของผู้พิการรายย่อย ผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพขายสลากต้องทำการสมัครเป็นตัวแทนจำหน่ายที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งนโยบายรัฐได้ส่งผลต่ออาชีพของคนขายลอตเตอรี่ได้รับความเดือดร้อน ทำให้รู้สึกไม่มั่นคงในการประกอบอาชีพ ดังนั้น 1) รัฐบาลควรมีมาตรการและการดำเนินงานที่ชัดเจนในการจัดสรรโควตาสลากกินแบ่งรัฐบาลให้แก่ผู้พิการรายย่อย รวมถึงมาตรการเพื่อช่วยเหลือแก่ผู้พิการ ซึ่งต้องมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ 2) สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลควรมีการดำเนินการตรวจสอบและควบคุมตัวแทนจำหน่าย องค์กร สมาคม และมูลนิธิต่าง ๆ รวมทั้งหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรสลาก อย่างเป็นระบบและรัดกุม ว่าได้ปฏิบัติตามข้อบังคับของสำนักงานอย่างถูกต้อง เพื่อเป็นการควบคุมตัวแทนจำหน่ายทุกกลุ่ม 3) สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลควรพิจารณาให้ภาคเอกชนที่มีความชำนาญในการจัดจำหน่ายเข้ามาดำเนินการแทนในรูปของสัญญาจ้าง มีกำหนดระยะเวลา และเกณฑ์ประเมินผลงานที่ชัดเจน โดยพิจารณาจากผลประโยชน์ที่เสนอให้แก่รัฐ 4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงความยากลำบากของผู้พิการที่ประกอบอาชีพขายสลากในการใช้ชีวิตประจำวันและความด้อยโอกาสในเรื่องต่าง ๆ อันมีเหตุมาจากรายได้ไม่

เพียงพอต่อการดำรงชีพ โดยกำหนดให้ผู้พิการที่ขายสลากได้ขึ้นทะเบียนได้โดยตรงกับสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล รวมถึงสามารถช่วยเหลือควบคุมสิทธิต่าง ๆ ของผู้พิการได้อีกทางหนึ่งด้วย และมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการจัดสรรโควตาให้กับผู้พิการและผู้ค้าสลากรายย่อยมีความแตกต่างกันอย่างไร เพื่อจะทำให้เห็นถึงความแตกต่างและหลากหลายในงานวิจัยครั้งต่อไป 2) ควรมีการศึกษาวิถีชีวิตของผู้พิการที่ประกอบอาชีพขายลอตเตอรี่ เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบในการประกอบอาชีพที่แท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- จักรภพ ดุลศิริชัย. (2556). การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการในจังหวัดขอนแก่น: กรณีศึกษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 1(1): 41-53.
- นงนุช สงวนสัตย์. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการทำงานของพนักงานบัญชีบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ. มหาวิทยาลัยนานาชาติแอดมฟอร์ด.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2564). สลาก ย่ำลงทะเบียนขายห่วย ไม่ต้องรีบ ให้เวลา 1 เดือนเต็ม. เรียกใช้เมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://www.prachachat.net/prachachat-top-story/news-832925>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2565). บอร์ดสลากเคาะขายห่วยออนไลน์ ซื้อผ่านเปาตัง งวด 2 พ.ค. 65. เรียกใช้เมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://www.prachachat.net/finance/news-852504>
- พรธิดา วิเศษศิลปานนท์ และคณะ. (2556). โครงการวิจัยการติดตามการเข้าถึงสิทธิของคนพิการและการพัฒนารูปแบบระบบสวัสดิการที่ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของคนพิการ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พรนภา เจริญสันต์. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหวในจังหวัดสมุทรปราการ. วารสารพยาบาลทหารบก, 11(3): 80-88.
- มณฑลภัส บุปผาโท. (2558). ความมั่นคงทางอาชีพของคนขายลอตเตอรี่. ใน สารนิพนธ์พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชุดรณ ทินนบุตรา. (2559). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ใช้รถเข็นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 26(1): 207-232.
- สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล. (2565). ข้อมูลสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล. เรียกใช้เมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://www.glo.th>.

สุภิรัตน์ ศรีพุทธานุ และคณะ. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโดยยึดหลักการ
ธรรมาภิบาลของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 5(2):
87-95.

Strauss, A. & Corbin, J. (1990). Basics of qualitative research: Grounded theory
procedures and techniques. Newbury Park: Sage publications.

Subgranon, R. (1999). Caregiving process of Thai caregivers to elderly stroke
relative: A grounded theory approach. Uta: Doctoral Dissertation.

การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้*
ACADEMIC ADMINISTRATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS
UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
IN THE SPECIAL DEVELOPMENT AREA IN SOUTHERN BORDER
PROVINCES

อิสทนนท์ อีแต

Isthanon Ee-tae

ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์

Prapatpong Senarith

นิษฐวดี จิรโรจน์ภิญโญ

Nitwadee Jirarotephinyo

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร

Faculty of Education, Bangkokthonburi University, Bangkok, Thailand

E-mail: mahsoh2512@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มการบริหารงานวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แกนหลัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 644 คน กำหนดขนาดตัวอย่างด้วยสูตรของ Taro Yamane ได้จำนวน 518 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทคนิค PNI_{modified} ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนา

* Received 28 February 2023; Revised 26 March 2023; Accepted 29 March 2023

พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านที่มีค่าดัชนีสูงสุดคือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 รายละเอียดของการบริหารงานวิชาการ และส่วนที่ 2 แนวทางการนำการบริหารงานวิชาการไปใช้ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมของการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้สูงในระดับมาก

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, สถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา, พื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

The objective of this article research were: 1) to study the current and desirable conditions of the Academic Administration of Educational Institutions under the Secondary Educational Service Area Office in the Special Development Area in Southern Border Provinces. 2) to analyze the needs needed to improve the Academic Administration of Educational Institutions under the Secondary Educational Service Area Office in the Special Development Area in Southern Border Provinces. It was mixed research. The population was the School Director Deputy Director of the School Head of Academic Administration Group and Heads of Core Learning Subject Group, under the Secondary Education Service Area Office in the Special Development Area in Southern Border Provinces. There were 644 people, the sample size was determined by Taro Yamane's formula, and there were 518 people. The tool used for quantitative and qualitative research was a questionnaire. The statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and PNI_{modified} technique. The research findings were as follows: 1) The current state of Academic Administration of Educational Institutions under the Secondary Educational Service Area Office in the Special Development Area in Southern Border Provinces. Overall, there was a moderate level. As for the desirable condition, overall, there was a high level. 2) Necessary needs for Academic Administration. The aspect with the highest demand index was the Educational Institute curriculum, followed by the

Development of learning resources. Academic administration of Educational Institutions under the Secondary Educational Service Area Office in the Special Development Area in Southern Border Provinces. There were 2 important components: Part 1 Details of Academic Administration and Part 2 Guidelines for Implementation of Academic Administration. Overall, there was a high level of suitability for use, and there was a high level of possibility.

Keywords: Academic Administration, Educational Institutions, The Secondary Educational Service Area Office, The Special Development Area In Southern Border Provinces

บทนำ

การบริหารและการจัดการศึกษาของไทยภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, 2545) ได้กำหนดปรัชญาการศึกษาไว้ในหมวด 1 มาตรา 6 บัญญัติว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และการจัดการศึกษาเน้นกระบวนการในการพัฒนาคนทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ รวมทั้งพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรม ตั้งแต่รากฐานชีวิตและต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงนำมาสู่การศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง คนมีความสุข อันนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในที่สุด การจัดการศึกษาจึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องขับเคลื่อนให้ทุกระดับมีการศึกษาที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ หน่วยงานภาครัฐต้องดำเนินการตามกฎหมายให้เป็นไปตามประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาในระยะ 20 ปี ไว้ 5 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560ก) การจัดการศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ ภายใต้รูปแบบการบริหารการศึกษาแนวใหม่ที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 คณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่ได้รับการกระจายอำนาจจากกระทรวงศึกษาธิการโดยตรงในการจัดการให้นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ มีสมรรถนะสำคัญ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งงานสำคัญๆ ของโรงเรียน คือ งานวิชาการ การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

โรงเรียนจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับงานวิชาการ ด้วยเหตุนี้งานวิชาการจึงเป็นงานที่สำคัญยิ่งเปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียน (พระวิเชียร สืหาบุตร, 2557) ในเรื่องนี้ เดวิส และโธมัส (David, C. & Thomas, D. A., 1989) กล่าวว่า การที่สถานศึกษามีการบริหารงานด้านวิชาการที่เข้มแข็งจะช่วยให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้น การจัดการศึกษาถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องดำเนินการให้มีความเหมาะสม ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษา และงานวิชาการถือเป็นหัวใจหลักที่สำคัญที่สุดของสถานศึกษาเป็นงานที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้ นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมาย มุ่งสู่ความเป็นเลิศเพื่อช่วยส่งเสริมให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งเป็นนิติบุคคลที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

สถานศึกษามีการแบ่งโครงสร้างภายในตามกฎหมายกระทรวง และเป็นไปตามประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 11 เมษายน พ.ศ.2560 ได้แบ่งหน่วยงานภายในสำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสถานศึกษามีภาระหน้าที่การบริหารงานในโรงเรียนครอบคลุมใน 4 งาน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป ซึ่งงานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุดเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานหลักที่ดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตระหนักในบทบาทที่สำคัญดังกล่าว จึงได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและสังคมไทยในอนาคต สถานศึกษาจำเป็นต้องสรรหาแนวทางในการบริหารเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กระบวนการบริหารงานวิชาการจึงมีส่วนสำคัญที่จะนำนโยบายทางการศึกษาไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานั้นเป็นการบริหารงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา ผู้บริหารและครูผู้สอนจะต้องร่วมกันวางแผนในการพัฒนาจัดการศึกษา มีการวางแผนในเชิงกลยุทธ์ เพื่อการนำไปปฏิบัติและต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วย ซึ่งการบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่มีความสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเป็นอย่างสูง เนื่องจากภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารต้องใช้เทคนิควิธีการในการบริหารโดยอาศัยทรัพยากรต่าง ๆ ในการบริหารเข้ามาดำเนินการตามกระบวนการ บริหารงานวิชาการ ส่งเสริมสนับสนุนร่วมคิด ร่วมทำ การทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยได้รับการเตรียมความพร้อม มองเห็นคุณค่ามีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนถึง การแสดงความคิดเห็นต่องานวิชาการ เพื่อใช้ในการ

วางแผนปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามที่ต้องการ (สุพรรณิกาสีอาด, 2554)

พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่สำคัญทั้งด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ มีวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นแตกต่างจากจังหวัดอื่น และมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิด ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมกับประเทศเพื่อนบ้าน คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเห็นชอบในการกำหนดให้จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ ประกอบด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ อำเภอนาหวี อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอเทพา) และกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้ชื่อการจัดการศึกษาว่า “การจัดการศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560ข) สำหรับในงานวิจัยนี้จะกล่าวถึงเฉพาะสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา และสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสามจังหวัดชายแดน ได้แก่ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส มี 17 โรงเรียน 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี มี 17 โรงเรียน 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ยะลา มี 12 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2565) และจากปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงและความไม่สงบในพื้นที่ทั้งสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาด้วย ประกอบกับผลการประเมินตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการของทั้งสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลการปฏิบัติงานตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาตรฐาน แต่ยังต้องพัฒนาเพื่อยกระดับให้อยู่ในระดับคุณภาพ และผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยรวมต่ำกว่าร้อยละ 50 ทุกกลุ่มสาระ จึงจำเป็นต้องเร่งยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างเร่งด่วน ซึ่งการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะมีส่วนทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสร้างผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

จากที่มาและความสำคัญของการวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อให้ได้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาให้มีพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายต่อไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ควบคู่กันไปอย่างต่อเนื่อง ผสมผสานและบูรณาการผลของการวิจัยเข้าด้วยกัน เพื่อความสมบูรณ์และความเชื่อถือได้ของผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการคำนวณ ได้แก่ ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มการบริหารงานวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แกนหลัก 8 คน รวมจำนวน 14 คน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส มี 17 โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี มี 17 โรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ยะลา มี 12 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 46 โรงเรียน จำนวนรวม 644 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มการบริหารงานวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แกนหลัก ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ยะลา ผู้วิจัยใช้การคำนวณกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Yamane, T. (Yamane, T., 1973) ความคลาดเคลื่อน 95% ได้

จำนวน 37 โรงเรียน และจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 518 คน และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่มตัวอย่าง แล้วจึงทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะเครื่องมือ โดยแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือวิจัยจะประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ ตอนที่ 2 เป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดการวิจัย และนำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงจนกว่าจะอนุมัติผ่านร่างแบบสอบถาม

3.2 การหาประสิทธิภาพเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญต้องมีประสบการณ์โดยตรงด้านบริหารการศึกษายอย่างน้อย 10 ปี 2) ทดลองใช้เครื่องมือ โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเอง ตรวจสอบรายละเอียดและเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามคืนจนครบตามจำนวน 3) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ตรวจสอบเช็คความสมบูรณ์และถูกต้องของแบบสอบถาม 2) นำแบบสอบถามที่ลงคะแนนเรียบร้อยแล้วไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ 3) วิเคราะห์หาระดับความคิดเห็นโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพเครื่องมือ หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Item Analysis) โดยใช้การวิเคราะห์ค่า

สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) 2) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) จะเป็นการวิเคราะห์ขั้นตอนที่นำเสนอข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้จากแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูลในมุมมองของผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ เพื่อกำหนดระดับความต้องการจำเป็นในการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของข้อมูลทั้งสองชุดด้วยวิธี Modified Priority Needs Index หรือค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ของ (สุวิมล ร่องวาณิช, 2550) โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$PNI_{Modified} = \frac{(I - D)}{D}$$

เมื่อ $PNI_{Modified}$ หมายถึง ค่าดัชนีการจัดเรียงอันดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I (Importance) หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ

D (Degree of Success) หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการ

2. จัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาตามกรอบการบริหารงานวิชาการ และวิเคราะห์หาค่าระดับความต้องการจำเป็น (PNI) ที่มีค่ามากที่สุดไปน้อยที่สุด

3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวมเพื่อหาการบริหารงานวิชาการที่ต้องการการปรับปรุงสูงสุด

4. ยกร่างการบริหารงานวิชาการ โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์และสังเคราะห์ ข้อมูลร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 4 การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พึงประสงค์

1. กำหนดขอบข่ายของเนื้อหาสำหรับการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา
2. พัฒนาการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา โดยนำแนวคิดและหลักการในการบริหารงานวิชาการมากำหนดโครงสร้าง กำหนดรายละเอียดองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการจากการพิจารณาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ดังนั้นรายละเอียดของการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ 1) ชื่อเรื่อง 2) จุดเน้นของการบริหารงานวิชาการ 3) ลักษณะสำคัญของการบริหารงานวิชาการ และ 4) การนำการบริหารงานวิชาการไปใช้

3. นำการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาที่พัฒนาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ก่อนนำไปตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในด้านการบริหาร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด

3. การหาคุณภาพของแบบสอบถามที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยนำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้พิจารณาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้งก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา สรุปสาระสำคัญ

5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ ในรายงานวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์และเผยแพร่ต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = .514) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติในปัจจุบันสูงสุด ได้แก่ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = .461) และด้านที่มีระดับการปฏิบัติในปัจจุบันต่ำสุด ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = .541)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = .199) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติที่พึงประสงค์สูงสุด ได้แก่ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = .408) และด้านที่มีระดับการปฏิบัติที่พึงประสงค์ต่ำสุด ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = .349)

2. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากผลการวิเคราะห์ความต้องการความจำเป็นในการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการสูงสุด ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($PNI_{Modified} = 0.12$) และด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการต่ำสุด ได้แก่ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และการแนะแนวการศึกษา ($PNI_{Modified} = 0.05$) เท่ากัน ตามลำดับ

การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีองค์ประกอบที่สำคัญแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 รายละเอียดของการบริหารงานวิชาการ ส่วนที่ 2 แนวทางการนำการบริหารงานวิชาการไปใช้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 รายละเอียดของการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 1) ชื่อเรื่อง 2) จุดเน้นของการบริหารงานวิชาการ 3) ลักษณะสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้

1. ชื่อเรื่อง การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ACADEMIC ADMINISTRATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE IN THE SPECIAL DEVELOPMENT AREA IN SOUTHERN BORDER PROVINCES)

2. จุดเน้นของการบริหารงานวิชาการ

2.1 เป็นจุดเน้นการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา ซึ่งมีทั้งหมด 8 ด้าน

2.2 แสดงทักษะของผู้บริหารที่มีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการอย่างครอบคลุม เพื่อให้สามารถรวมแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 วิธีการทำงานคำนึงถึงช่องว่างระหว่างปัจจุบันและอนาคตหรือสิ่งที่ต้องการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา

2.4 บทบาทของผู้บริหารที่เป็นมากกว่าผู้ทำหน้าที่บริหารงาน โดยช่วยเหลือ วิเคราะห์และแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา

3. ลักษณะสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญอย่างครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งจะมียุทธศาสตร์ประกอบทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 3) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน 4) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 5) การนิเทศการศึกษา 6) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 7) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และ 8) การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ส่วนที่ 2 แนวทางการนำการบริหารงานวิชาการไปใช้

การบริหารงานวิชาการสถานศึกษา เป็นรูปแบบที่มีลักษณะครอบคลุมองค์ประกอบทุกด้านของจุดเน้นการบริหารงานวิชาการที่มีความเหมาะสมแก่ฝ่ายผู้บริหารและผู้รับผิดชอบ พร้อมทั้งส่งเสริมความสมดุลของการบริหารงานวิชาการของผู้อำนวยการสถานศึกษา ดังนั้น แนวทางการนำการบริหารงานวิชาการไปใช้ให้เกิดประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องให้ความสำคัญในแต่ละองค์ประกอบในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านการให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ

1.1 หน่วยงานทางการศึกษาที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องให้ความสำคัญต่อการการบริหารงานวิชาการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่อยู่ในระหว่างประจำการเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้รับผิดชอบการบริหารงานวิชาการจะต้องมีความรู้ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ สามารถเป็นที่ยอมรับแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงาน และนำความรู้ความสามารถไปใช้ในการบริหารงานวิชาการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์การต่อไป

1.3 ผู้บริหารควรมีรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่หลากหลายและมีความยืดหยุ่น ช่วยแก้ปัญหาการบริหารงาน

1.4 ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ ด้านความรู้ ความสามารถ เจตคติ และทักษะของบุคลากรที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การเป็นองค์การการบริหารงานแบบมืออาชีพ

2. ด้านแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ของการบริหารงานวิชาการ

2.1 ควรมีการกำหนดพันธกิจของฝ่ายการบริหารงานวิชาการให้ครอบคลุมการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงานอย่างเป็นระบบ และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายนอก

2.2 การบริหารงานวิชาการที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้เพื่อให้ฝ่ายบริหารงานวิชาการนำไปใช้ในการบริหารงานของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในอนาคตต่อไป ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับบุคลากรตำแหน่งอื่น ๆ ได้

2.3 ผลการศึกษาตัวชี้วัดความสำเร็จในครั้งนี้จะเป็นเพียงข้อมูลพื้นฐานที่จะช่วยในการกำหนดทิศทางการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในอนาคตต่อไป

2.4 การบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สามารถรวมกลุ่มหรือแยกกลุ่มในการบริหารงานได้ตามสภาพปัญหาการปฏิบัติงาน

2.5 ผู้บริหารควรมีการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการทำงานในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนยิ่งขึ้นและอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีวิธีการทำงานที่เหมาะสมครบกระบวนการทำงาน

2.6 รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้จะแสดงให้เห็นถึงจุดเน้นของการบริหารงานวิชาการในแต่ละด้านทั้ง 8 ด้านเท่านั้น

การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมของการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .450) และมีความเป็นไปได้ของการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = .323) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านด้านที่มีระดับความเหมาะสมของการนำไปใช้สูงสุด ได้แก่ ชื่อเรื่อง ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .666) ด้านที่มีระดับความเหมาะสมของการนำไปใช้ต่ำสุด ได้แก่ ลักษณะสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = .344) สำหรับด้านที่มีระดับความเป็นไปได้ของการนำไปใช้สูงสุด ได้แก่ ชื่อเรื่อง ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = .527) ด้านที่ระดับความเป็นไปได้ของการนำไปใช้ต่ำสุด ได้แก่ ลักษณะสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = .060)

อภิปรายผล

การศึกษาการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล 2 ประเด็น มีรายละเอียดดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติในปัจจุบันสูงสุด ได้แก่ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาโนช หวังตระกูล ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน (มาโนช หวังตระกูล, 2557) และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลดา เรื่องเจริญ ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 (วิไลดา เรื่องเจริญ, 2558) ซึ่งพบว่าในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้มีผลการทดสอบทางการศึกษายังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ประกอบกับยังมีปัญหาต่อการสร้างความเข้าใจในบทเรียนของผู้เรียน และยังคงเป็นปัญหาหลักของการศึกษา

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวมมี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติที่พึง ประสงค์สูงสุด ได้แก่ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กร อื่น ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาโนช หวังตระกูล ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่ม ประเทศอาเซียน (มาโนช หวังตระกูล, 2557) ซึ่งพบว่า ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้การผลิตรายการเพื่อรองรับโครงการต้นแบบเมืองสามเหลี่ยม มั่นคง มั่ง คั่ง ยั่งยืน จำเป็นต้องมีระบบการจัดการศึกษาที่เข้มแข็ง เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ นักเรียนได้ ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

โดยมีรายละเอียดการบริหารงานวิชาการทั้ง 12 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) ด้านการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อื่น 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และ เทียบโอนประสบการณ์ 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการพัฒนาการใช้ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 7) ด้านการ นิเทศการศึกษา 8) ด้านการแนะแนวการศึกษา 9) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ภายใน 10) ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) ด้านการประสานความร่วมมือใน การพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และ 12) ด้านการส่งเสริมงานวิชาการแก่ บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมัย ชารมัลย์ ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สมัย ชารมัลย์, 2559) และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ยุทธนา เกื้อกุล ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (ยุทธนา เกื้อกุล, 2560) ซึ่งพบว่าในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำเป็นต้องมีระบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและตรงตามความต้องการ จึงควรให้ ความสำคัญกับการกำหนดองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษาให้ได้มาตรฐานต่อไป

2. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากผลการประเมินความต้องการความจำเป็นในการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัด ชายแดนภาคใต้ พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการบริหารผลการปฏิบัติงาน

สูงสุด ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภา ทองหง่า ศึกษา เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (วิภา ทองหง่า, 2554) ซึ่งพบว่าในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ปัญหาหลักของการศึกษายังเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อผู้เรียน

การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีองค์ประกอบที่สำคัญแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 รายละเอียดของรูปแบบ ส่วนที่ 2 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มลวิภา สีขเรศ ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธ บูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ (มลวิภา สีขเรศ, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมัย ชารมालย์ ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงาน วิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สมัย ชารมालย์, 2559) ซึ่งพบว่าในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำเป็นต้องใช้องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการ ตลอดจนแนวทางในการนำการบริหารงานวิชาการไปใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนมากที่สุด

การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมของการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ของการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีระดับความเหมาะสมของการนำไปใช้สูงสุด ได้แก่ ชื่อเรื่อง สำหรับด้านที่มีระดับความเป็นไปได้ของการนำไปใช้สูงสุด ได้แก่ ชื่อเรื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลดา เรื่องเจริญ ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 (วิไลดา เรื่องเจริญ, 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทอดเกียรติ ชันธิพิมูล ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยใช้กระบวนการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 (เทอดเกียรติ ชันธิพิมูล, 2560) ซึ่งพบว่าในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้การจัดการศึกษายังเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดเพื่อผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการ เพื่อรองรับโครงการต้นแบบเมืองสามเหลี่ยม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ทำให้ได้รูปแบบฉบับสมบูรณ์ดังนี้

“การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้”

Academic Administration of Educational Institutions under the Secondary
Educational Service Area Office in the Special Development Area
in Southern Border Provinces

จุดเน้นของการบริหารงานวิชาการ

บทบาทของผู้บริหาร	วิธีการทำงาน	ทักษะของผู้บริหาร	การบริหารงาน วิชาการ
-------------------	--------------	-------------------	-------------------------

ลักษณะสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

1. การพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา	2. การพัฒนาแหล่ง การเรียนรู้	3. การพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพ ภายใน	4. การส่งเสริม ความรู้ด้านวิชาการ แก่ชุมชน
5. การนิเทศ การศึกษา	6. การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้	7. การประสาน ความร่วมมือในการ พัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและ องค์กรอื่น	8. การส่งเสริม สนับสนุนงาน วิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และ สถาบันอื่นที่จัด การศึกษา

แนวทางการนำการบริหารงานวิชาการไปใช้

การให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ	แนวทางการนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้
---------------------------------------	--------------------------------

ภาพที่ 1 การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ใน
เขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ใน
เขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารงาน
วิชาการสถานศึกษา ภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของ

การบริหารงานวิชาการสถานศึกษา ภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนการวิเคราะห์ความต้องการความจำเป็นในการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อ การนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์โดย การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย 2) ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ สถานศึกษาควรสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในและนอกสถานศึกษา 3) ด้านการพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพภายใน สถานศึกษาควรกำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา และประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 4) ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน สถานศึกษาควรจัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด และเทคนิค ทักษะทางวิชาการ เพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน 5) ด้าน การนิเทศการศึกษา สถานศึกษาควรดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในรูปแบบหลากหลายและเหมาะสม และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ควรนำการบริหารงานวิชาการ ไปทดลองใช้ เพื่อนำร่องการใช้การบริหารงานวิชาการต่อไป 2) ควรมีการติดตามผลการนำการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา ทั้ง 8 ด้านไปใช้ 3) ควรมีการศึกษาวิจัยถึงจุดอ่อน ข้อจำกัด และทำการปรับปรุง การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาให้สอดคล้องต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา 4) ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560ก). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____. (2560ข). แผนยุทธศาสตร์การศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้.
- เทอดเกียรติ ชันธิพิมูล. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยใช้กระบวนการทำงานเป็นทีม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก หน้า 18-20 (19 ธันวาคม 2545).

- พระวิเชียร สีหาบุตร. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหา
มกุฏราชวิทยาลัยในสังคมอนาคต. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒน
ศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มลวิภา สีขเรศ. (2559). รูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหาร
สถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารบัณฑิตศึกษา
ปริทรรศน์, 12(2), 127-143.
- มานิช หวังตระกูล. (2557). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของ
ประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน. ใน ดุษฎี
นิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา. มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิตย.
- ยุทธนา เกื้อกุล. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอน
ศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. ใน
ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิภา ทองหง่า. (2554). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ใน
ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- วิไลดา เรืองเจริญ. (2558). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมัย ชารมลาย. (2559). รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน
ประเภทสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎี
บัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2565). สถานศึกษาใน
สังกัด. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2565 จาก <http://www.sesao15.go.th/web15/>
- สุพรรณิกา สีสอาด. (2554). การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนระดับ
อนุบาลศึกษา ในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- David, C. & Thomas, D. A. (1989). Leadership in Organization. (2nd ed.). Englewood
Cliffs, NJ: P Hall.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row Publications.

ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL
ที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ*
EFFECTS OF LEARNING MANAGEMENT BY USING THE FLIPPED
CLASSROOM INTEGRATED WITH KWDL TECHNIQUE ON THE
MATHEMATICAL WORD PROBLEM-SOLVING ABILITIES
OF PRIMARY 4 STUDENTS UNDER STATE UNIVERSITY

เขมิกา เขมาระกุล

Kemiga Kemaragul

สายพิน สีหรัักษ์

Saiphin Siharak

สุกัญญา บุญศรี

Sukanya Boonsri

วัชรารณ เชื้อนวัง

Watcharaporn Khuanwang

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Thailand

E-mail: saiphin_s@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ 1) ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL 2) ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ และ 3) ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL กับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 60 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายวิธีการจัดการเรียนรู้ 2 วิธี เข้าห้องเรียน 2 ห้องเรียน เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับ

* Received 16 March 2023; Revised 29 March 2023; Accepted 31 March 2023

ด้านร่วมกับเทคนิค KWDL แผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียน กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์, การจัดการเรียนรู้, ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา, เทคนิค KWDL, ห้องเรียนกลับด้าน

Abstract

The purposes of this research were to compare the mathematical word problem-solving abilities of primary 4 students under State University: 1) before and after learning management by using Flipped Classroom Integrated with KWDL technique, 2) before and after learning management by using a traditional method, and 3) between the abilities of those using Flipped Classroom Integrated with KWDL technique and those using the traditional method. Used quasi-experimental research methodology. The samples used in the research were 60 Primary 4 students studying at the Innovation Demonstration School of Rajamangala University of Technology in Pathum Thani Province in the first semester of the academic year 2022. Two learning management methods were entered into two classrooms by simple randomization. The research instruments included a lesson plan for Flipped Classroom Integrated with KWDL, a lesson plan for the traditional method, and tests for mathematical word problem-solving abilities. The data were analyzed by using mean, standard deviation, and t-test. The research results indicated that: 1) the student's mathematical word problem-solving abilities after learning by using Flipped Classroom integrated with KWDL technique were significantly higher than those before learning at .05 level of significance, 2) the student's mathematical word problem-solving abilities after learning by using a traditional method were significantly higher than

those before learning at .05 level of significance, and 3) the students' mathematical word problem-solving abilities of the students who learned by using Flipped Classroom Integrated with KWDL technique were significantly higher than those of the students who learned by using the traditional method at .05 level of significance.

Keywords: Mathematical Word Problem-Solving, Learning Management, Word Problem-Solving Abilities, KWDL Technique, Flipped Classroom

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ การศึกษาจึงเป็นกลไกในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี ข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ของศตวรรษที่ 21 ที่ทั่วโลกให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ ที่ทำให้คนไทยมีคุณภาพสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ต่อความผันผวนแปรปรวนของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) และการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม สภาพแวดล้อม และความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่กำลังเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การศึกษาถือว่าเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาประชากรที่มีคุณภาพออกไปสู่สังคมเพื่อไปร่วมกันพัฒนาประเทศ ปัจจุบันใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีการปรับปรุงในเรื่องมาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเป็นเหตุเป็นผลในการคิด การตัดสินใจ ซึ่งมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และความเป็นอยู่ของคนในสังคม ทั้งยังช่วยพัฒนาด้านวิทยาการใหม่ๆ สร้างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี รวมทั้งการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุมีผล สามารถวิเคราะห์แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม และยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศาสตร์อื่นๆ ที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์และพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เท่าเทียมกับประเทศอื่น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน, 2560) นอกจากนี้วิชาคณิตศาสตร์เป็นการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็ นนามธรรม ดังนั้นการใช้แนวคิดและสัญลักษณ์เชิงนามธรรมจึงเป็นเรื่องยากที่จะจัดการเรียนรู้ให้ เกิดความเข้าใจแก่ผู้เรียน จากการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 ด้านคณิต ระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49.44 ระดับสังกัด กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 53.37 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) จึงต้องมีการปรับปรุงเพื่อยกระดับ ความสามารถของผู้เรียนด้านคณิตศาสตร์ การปูพื้นฐานให้ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานเพื่อสามารถ เรียนรู้ในหัวข้อที่ซับซ้อนมากขึ้นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ การสอนคณิตศาสตร์ควรให้มีการฝึกปฏิบัติ และทบทวนอยู่เสมอเพื่อพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ การใช้สถานการณ์ตัวอย่างใน การฝึกปฏิบัติที่เป็นเรื่องใกล้ตัวผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของคณิตศาสตร์ในการ นำไปใช้จริงและสร้างความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้นเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ผู้เรียน (Smith, J, 2019) ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างมากทำให้ต้องมีการ ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการ เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อ ประชากรโลกเป็นวงกว้าง โดยมีจำนวนผู้ป่วยติดเชื้อและผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากใน ระยะเวลาอันรวดเร็ว ส่งผลให้ในหลายภาคส่วนเกิดผลกระทบ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การ ท่องเที่ยว เทคโนโลยี และการศึกษา ซึ่งในระยะแรกของการระบาดของโรคในสถานศึกษาไม่ สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปกติ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้อย่าง เร่งด่วน ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนการสอนของครูมาเป็นแบบ ออนไลน์ เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนได้ในทุก ๆ ที่ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้อยู่คงต้องดำเนิน ต่อไปแม้ว่านักเรียนไม่สามารถไปโรงเรียนได้ตามปกติ และการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ แนวคิดห้องเรียนกลับด้านมาสอนในวิชาคณิตศาสตร์เป็นที่นิยมในหลายประเทศ และพบว่าการใช้ห้องเรียนกลับด้านจะส่งผลในทางบวกกับการรับรู้ในความสามารถของตนเองของนักเรียน และยังสามารถนำไปใช้ได้บริบทต่างๆ ได้อีกด้วย (Algarni, B. & Lortie-Forgues, H, 2022) นอกจากนั้นการใช้ห้องเรียนกลับด้านยังช่วยพัฒนาความรู้ และทัศนคติของนักเรียน ทำให้มี ความเป็นอิสระในการควบคุมตนเองในการเรียนรู้ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี (Fernández-Martín, F. D., et al, 2020) แนวทางการใช้ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เกิดขึ้นโดย Jonathan Bergmann และ Aaron Sams ซึ่งเป็นครูวิทยาศาสตร์ สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใน Woodland Park รัฐโคโลราโด ประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งสองคนได้ทดลองสอนโดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้านในปี ค.ศ. 2007 ในห้องเรียนของ ตนเอง และต่อมาได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับประสบการณ์ในการสอนของนักเรียน ชื่อว่า " Flip your classroom: Reach every student in every class every day " ในหนังสือได้กล่าวถึง วิธีการสอนของพวกเขาโดยได้ใช้เทคโนโลยีในการบันทึกการบรรยาย และส่งให้แก่นักเรียน

ศึกษาทางออนไลน์อย่างไรทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้จากการดูการบรรยายที่บ้านและใช้เวลาในชั้นเรียนสำหรับการทำกิจกรรมและการอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน (Bergmann, J. & Sams, A, 2012)

การใช้ห้องเรียนกลับด้านเป็นวิธีการที่ครอบคลุมการใช้เทคโนโลยี อินเทอร์เน็ต สื่อหรือบทเรียนที่ต้องการให้ผู้เรียนศึกษาล่วงหน้าโดยใช้เวลานอกห้องเรียน เพื่อให้การเรียนรู้ในห้องเรียนหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน มีเวลาเพียงพอในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน มาทดแทนการอธิบายบทเรียนหน้าห้องเรียนของครูผู้สอนอย่างเดียว การใช้ห้องเรียนกลับด้านยังช่วยผู้เรียนที่มีปัญหาเรียนไม่ทันเพื่อน อาจเพราะขาดเรียน หรือเรียนรู้ช้า ทำให้นักเรียนสามารถกลับไปทบทวนบทเรียนและสามารถเรียนทันเพื่อน ๆ เหตุผลที่ควรใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เพื่อเปลี่ยนวิธีการถ่ายทอดความรู้ของครูจากการบรรยายหน้าชั้นไปเป็นครูผู้คอยอำนวยความสะดวกในการฝึกผู้เรียนทำกิจกรรมอื่น หรือทำแบบฝึกหัดของผู้เรียนในชั้นเรียน และในชั้นเรียนครูจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะเสริมจากเนื้อหาที่ผู้เรียนได้ศึกษาล่วงหน้า หรือซักถามตอบข้อสงสัยต่าง ๆ ของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคปัจจุบันที่จะต้องเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก (รุ่งนภา นุตราวศ์, 2557) การให้นักเรียนไปเรียนสาระความรู้ที่บ้านผ่านการดูวิดีโอ 15-20 นาที โดยนักเรียนที่เรียนซ้ำหรือดูแล้วไม่เข้าใจสามารถดูได้หลายรอบ และเวลาเรียนในห้องเรียนนักเรียนจะได้ฝึกทำโจทย์หรือทำกิจกรรม (วิจารณ์ พานิช, 2556) การเรียนรู้ที่บ้านจากการดูวิดีโอ หรือสื่อต่าง ๆ และมาทำการบ้าน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียน โดยผู้สอนสามารถสอนเพิ่มเติม เปิดโอกาสให้มีการซักถามและตอบข้อสงสัยต่าง ๆ ทำให้นักเรียนได้ต่อยอดความรู้และสร้างองค์ความรู้ร่วมกันในห้องเรียน ดังนั้นเวลาในห้องเรียนควรทำให้เกิดคุณค่าสูงสุดแก่ผู้เรียนโดยการฝึกประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้แบบรู้จริง (Mastery Learning) อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับกลยุทธ์อื่นๆ จะทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนและสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้ดีขึ้น (Lencastre, J. A., et al, 2020) ทั้งนี้พบว่าเทคนิค KWDL เป็นกลยุทธ์ที่ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในการแก้โจทย์ปัญหามากขึ้น การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL เป็นการตั้งคำถามในการกำกับกับการคิดแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ดังนี้ 1) เรารู้อะไรจากที่โจทย์กำหนด (K: What we Know) 2) เราต้องการรู้อะไร (W: What we Want to know) 3) เราต้องทำอะไรหรืออย่างไร (D: What we Do) และ 4) เราเรียนรู้อะไร (L: What we Learned) การกำหนดขั้นตอนของเทคนิค KWDL เป็นการใช้คำถามนำ เพื่อให้ผู้เรียนพิจารณาข้อมูลที่โจทย์กำหนดให้เพื่อหาคำตอบในแต่ละขั้น จะช่วยส่งเสริมการอ่านมากขึ้น โดยเฉพาะการอ่านเชิงวิเคราะห์ การนำเทคนิค KWDL ไปใช้ในการสอนคณิตศาสตร์จึงเป็นวิธีที่

เหมาะสมวิธีหนึ่งเพราะจะช่วยให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจ วิเคราะห์ และแก้โจทย์ปัญหาได้ดีขึ้น (อารยา ช่ออั้งชัย และวัชรรา เล่าเรียนดี, 2554)

จากความสำเร็จและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDLทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง และพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตนวัตกรรมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ที่มีคะแนนเฉลี่ยจากการสอบประเมินคุณภาพผู้เรียนต่ำกว่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด โดยมีปัญหา ในเรื่องการทำทำความเข้าใจโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ การใช้สัญลักษณ์ และการแสดงวิธีการหาคำตอบของโจทย์ปัญหา ผู้วิจัยจึงนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL มาใช้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL กับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบสองกลุ่ม ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (Pretest-Posttest Nonequivalent-Group Design) (Best, J. W. & Kahn, J. V, 2003)

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

ประชากรได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ ในแต่ละปีการศึกษามีนักเรียนจำนวน 60-70 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน รวม 60 คน โรงเรียนจัดห้องเรียนแต่ละห้องเรียนแบบคละความสามารถ และทำการทดสอบก่อนเรียน

พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน โดยการสุ่มอย่างง่ายในวิธีการจัดการเรียนรู้ 2 วิธี เข้าห้องเรียน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนที่ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL เป็นกลุ่มทดลอง และห้องเรียนที่ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติเป็นกลุ่มควบคุม

2. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

วิธีการจัดการเรียนรู้ 2 วิธี คือ

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL
2. การจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ

ตัวแปรตาม

ความสามารถ
ในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ประเภท คือ

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง มีดังนี้

3.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL เรื่องโจทย์ปัญหาการบวก ลบ คูณ หารระคน จำนวน 5 แผนการเรียนรู้ รวมเวลา 7 ชั่วโมง ดังนี้ 1) โจทย์ปัญหาการบวก จำนวน 1 ชั่วโมง 2) โจทย์ปัญหาการลบ จำนวน 1 ชั่วโมง 3) โจทย์ปัญหาการคูณ จำนวน 1 ชั่วโมง 4) โจทย์ปัญหาการหาร จำนวน 1 ชั่วโมง และ 5) โจทย์ปัญหาระคน จำนวน 3 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ในเรื่องความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้าง และวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence Index: IOC) โดยค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.6 – 1.0 และนำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้สมบูรณ์ จากนั้น นำแผนการจัดการเรียนรู้มาใช้ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตนวัตกรรมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และระยะเวลาตามที่กำหนด แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อยก่อนนำไปใช้สอนจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 กิจกรรมนอกชั้นเรียน มีดังนี้ 1) นักเรียนศึกษาเนื้อหาจากวิดีโอ

ทัศน์ล่วงหน้า และ 2) นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังจากศึกษาวิดิทัศน์ ส่วนที่ 2 กิจกรรมในชั้นเรียน มีดังนี้ 1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ครูแจ้งวัตถุประสงค์ในการเรียน และทบทวนสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้จากการไปศึกษาวิดิทัศน์หรือเนื้อหาสาระ 2) ชี้นำสอน ให้นักเรียนนำเสนอวิธีการคิดหาแก้โจทย์ปัญหาที่ได้มอบหมายหลังจากศึกษาวิดิทัศน์ โดยใช้เทคนิค KWDL ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย และสรุปวิธีการหาคำตอบที่เหมาะสม จากนั้นให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมในห้อง โดยครูและร่วมกันเฉลยและตรวจสอบวิธีคิดหาคำตอบ และ 3) ชี้นำสรุป ให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

3.1.2 แผนการจัดการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ ตามคู่มือครูประกอบด้วย 1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ครูแจ้งวัตถุประสงค์ในการเรียน และทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว 2) ชี้นำสอน ครูอธิบายวิธีการแก้โจทย์ปัญหา ให้นักเรียนฝึกทำแบบฝึกหัดเพื่อฝึกทักษะวิธีการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยวิธีคิดหาคำตอบ และ 3) ชี้นำสรุป ให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ จำนวน 5 แผน เรื่อง โจทย์ปัญหาการบวก ลบ คูณ หารระคน รวมเวลา 7 ชั่วโมง ดังนี้ 1) โจทย์ปัญหาการบวก จำนวน 1 ชั่วโมง 2) โจทย์ปัญหาการลบ จำนวน 1 ชั่วโมง 3) โจทย์ปัญหาการคูณ จำนวน 1 ชั่วโมง 4) โจทย์ปัญหาการหาร จำนวน 1 ชั่วโมง และ 5) โจทย์ปัญหาระคน จำนวน 3 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ดังนี้ ด้านการวัดและประเมินผล 1 ท่าน ด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน และด้านการสอนวิชาคณิตศาสตร์ 3 ท่าน ตรวจสอบแผนการเรียนรู้ในเรื่องความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และเชิงโครงสร้าง ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence Index: IOC) ระหว่าง 0.6 – 1.0 และนำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขตามให้ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้สมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้สอนจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาการบวก ลบ คูณ หารระคน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของลักษณะการใช้คำถามและตัวเลือก ความสอดคล้องกับองค์ประกอบที่ต้องการวัด ความถูกต้องทางด้านภาษา และความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) ที่ได้เท่ากับ 0.6 – 1.0 และปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบตามให้ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำไปทดลองใช้ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 20 คน ที่เคยเรียนเรื่องการโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาการบวก ลบ คูณ หารระคน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และคัดเลือกข้อสอบปรนัยที่มีค่าความยากง่ายที่อยู่ในช่วง 0.34-0.67 และค่าอำนาจจำแนก 0.37-0.89 จำนวน 20 ข้อ และตรวจสอบค่าความ

เชื่อมั่นโดยใช้วิธีการของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) จากสูตร $KR - 20$ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7

4. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ดำเนินการสุ่มอย่างง่ายวิธีการจัดการเรียนรู้ 2 วิธี เข้าห้องเรียน จำนวน 2 ห้อง โรงเรียนจัดนักเรียนเข้าห้องเรียนแบบคละความสามารถ ห้องเรียนที่ได้รับวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL เป็นกลุ่มทดลอง และห้องเรียนที่ได้รับวิธีการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ เป็นกลุ่มควบคุม

4.2 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน โดยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาการบวก ลบ คูณ หารระคน แบบทดสอบเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 50 นาที และหลังจากการทดสอบก่อนเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์พบว่า ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้จัดเตรียมไว้ โดยนักเรียนกลุ่มทดลอง ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL ส่วนกลุ่มควบคุมใช้การจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ จำนวน 5 แผน รวม 7 ชั่วโมง

4.4 ระหว่างการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยจะบันทึกการสังเกตการเรียนรู้ของนักเรียน และเมื่อสอนจบแต่ละแผน ผู้วิจัยจะทำการบันทึกลงในแบบบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ของแต่ละแผนเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในโอกาสต่อไป

4.5 หลังจากเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดที่กำหนดไว้ ดำเนินการทดสอบหลังเรียน โดยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับการทดสอบก่อนเรียน

4.6 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบค่าที (t -test)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้

5.1 การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL โดยนำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองมาทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การทดสอบค่าที (t -test dependent)

5.2 การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ โดยนำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มควบคุมมาทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การทดสอบค่าที (t -test dependent)

5.3 การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ โดยนำคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การทดสอบค่าที (t -test independent)

ผลการวิจัย

ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL ที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ มีผลการวิจัยดังนี้

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL (คะแนนเต็ม 20 คะแนน)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับ ด้านร่วมกับเทคนิค KWDL	จำนวน นักเรียน	M	SD	$\bar{D}$	t	p
ก่อนเรียน	30	12.33	1.90	3.9	22.26	.000*
หลังเรียน	30	16.23	1.97			

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังเรียนของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของการทดสอบค่าที ($t=22.26$, $p<.05$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL พบว่านักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์หลังเรียน ($M=16.23$, $SD =1.97$) สูงกว่าก่อนเรียน ($M=12.33$, $SD= 1.90$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ (คะแนนเต็ม 20 คะแนน)

การจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ	จำนวน นักเรียน	<i>M</i>	<i>SD</i>	$\bar{D}$	<i>t</i>	<i>p</i>
ก่อนเรียน	30	11.83	1.93	2.57	7.67	.000*
หลังเรียน	30	14.40	1.69			

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของการทดสอบค่าที ($t=7.67$, $p < .05$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ พบว่านักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์หลังเรียน ($M=14.40$, $SD=1.69$) สูงวก่อนเรียน ($M=11.83$, $SD=1.93$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL กับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ หลังเรียนระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ(คะแนนเต็ม 20 คะแนน)

การจัดการเรียนรู้	จำนวน นักเรียน	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL	30	16.07	1.74	3.75	.000*
วิธีปกติ	30	14.40	1.69		

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ หลังเรียนระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้าน

ร่วมกับเทคนิค KWDL กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของการทดสอบค่าที ($t=3.75, p<.05$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยหลังเรียนของความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ พบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL มีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์หลังเรียน ($M=16.07, SD=1.74$) สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ ($M=14.40, SD=1.69$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนมีการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้าน มีการกำหนดให้นักเรียนเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านทางวิดีโอทัศน์ออนไลน์ และให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังจากดูวิดีโอทัศน์ ก่อนที่จะมาเรียนรู้ในห้องเรียน ซึ่งนักเรียนสามารถดูวิดีโอทัศน์ออนไลน์ได้ซ้ำตามความต้องการ และหลังจากเรียนในห้องเรียนแล้วนักเรียนยังสามารถไปศึกษาซ้ำได้อีกหลายๆ รอบ จนเกิดความเข้าใจในเรื่องที่เรียนทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนสูงขึ้นกว่าการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีปกติและยังเหมาะสมสำหรับนักเรียนที่ไม่สะดวกมาเรียนที่โรงเรียน นักเรียนที่เรียนอ่อนหรือนักเรียนที่ขาดเรียน โดยให้นักเรียนศึกษาและเรียนรู้ที่บ้านหรือศึกษาความรู้นอกห้องเรียน (Nja, C. O., et al, 2022) และการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกทำให้ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ (กิตติพันธ์ วิบูลศิลป์, 2560)

นอกจากนี้การทำกิจกรรมในห้องเรียนโดยให้นักเรียนที่มีวิธีการคิดแก้โจทย์ปัญหาที่แตกต่างกันออกมานำเสนอวิธีการคิดหาคำตอบโดยใช้เทคนิค KWDL หน้าชั้นเรียน และครูกระตุ้นให้นักเรียนในห้องเรียนร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็นในการหาคำตอบ และสรุปวิธีการหาคำตอบที่เหมาะสม โดยครูจะเขียนข้อสรุปของนักเรียนบนกระดานดำหน้าห้องเรียน ซึ่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในห้องเรียน จะกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการที่จะเรียนรู้กับเพื่อนในชั้นเรียน และครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ โดยครูเสริมหรืออธิบายเพิ่มเติมในประเด็นที่นักเรียนยังสงสัยหรืออาจมอหหมายให้นักเรียนได้ร่วมกันหาคำตอบในเรื่องที่ยังสงสัยเมื่อได้คำตอบแล้วก็นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง เพราะนักเรียนจะได้ปรับความเข้าใจที่ยังคลุมเครือและได้

ขยายความรู้ของนักเรียนให้กว้างขึ้น และการใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิคการสอนหรือกลยุทธ์การสอนอื่น ๆ ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องที่เรียน มีความกระตือรือร้นในการเรียน และสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้มากขึ้น มากกว่าการใช้ห้องเรียนกลับด้านเพียงอย่างเดียว (Lencastre, J. A., et al, 2020) ; (Ramadoni. & Mustofa, M, 2022) และการให้นักเรียนได้ใช้เวลาเรียนในห้องเรียนมากขึ้นในการทำแบบฝึกหัด เพื่อฝึกทักษะในการแก้โจทย์ปัญหา ผู้สอนยังมีเวลาได้เดินดูการฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนในห้องเรียน ทำให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนในชั้นเรียน รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น และช่วยนักเรียนที่มีปัญหาข้อสงสัยหรือยังทำแบบฝึกได้ไม่คล่องเป็นรายบุคคล เมื่อนักเรียนทำแบบฝึกหัดและตรวจสอบความถูกต้องของตนเสร็จแล้ว จึงร่วมกันเฉลยวิธีแก้ปัญหาและหาคำตอบ ซึ่งทำให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตั้งคำถามและร่วมกันหาคำตอบในชั้นเรียนมากขึ้น เมื่อนำมาผสมกับเทคนิค KWDL ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ทำให้นักเรียนเข้าใจในการแก้โจทย์ปัญหา จากการทำความเข้าใจโจทย์ โดยให้นักเรียนหาคำตอบ จากคำถามที่ว่านักเรียนรู้อะไรบ้างจากที่โจทย์กำหนดให้ (K) นักเรียนต้องการรู้อะไร (W) นักเรียนต้องทำอะไรถึงจะได้คำตอบจากสิ่งที่ต้องการรู้และจากข้อมูลที่โจทย์กำหนด (D) และนักเรียนได้เรารู้รู้อะไรจากการดำเนินการแก้โจทย์ (L) ซึ่งเทคนิค KWDL จะทำให้นักเรียนได้ตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นการคิดหรือกำกับการคิดของตนเองในการหาข้อมูลจากโจทย์ปัญหาที่กำหนดให้ ทำให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ มีเหตุผลในการหาคำตอบในแต่ละขั้นตอนได้อย่างละเอียดรอบครอบ ส่งผลทำให้เกิดการคิดอย่างเป็นระบบในการคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น (เบญจลักษณ์ ภูสามารถ, ณัฐชัย จันทชุม และธัญญลักษณ์ เขจรภักดี, 2564) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL จึงส่งผลให้ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนที่ชัดเจนและครอบคลุมตามมาตรฐานและตัวชี้วัด โดยเริ่มจากการทบทวนความรู้พื้นฐานหรือความรู้เดิมของผู้เรียนเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม จากนั้นจึงนำเสนอเนื้อหาใหม่ โดยผู้สอนใช้การอธิบายและบรรยายวิธีการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ พร้อมทั้งยกตัวอย่างโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ได้ด้วยตนเอง จนผู้เรียนสามารถสรุปบทเรียนร่วมกันในชั้นเรียนได้ จากนั้นจึงให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดจากหนังสือเรียนหรือใบงานเป็นรายบุคคล และยังมีมอบหมายให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมที่บ้าน เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้และฝึกพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาวัยตนเอง เป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติเป็น

การสอนที่มีลำดับขั้นตอนผ่านการอธิบายเนื้อหาต่าง ๆ และฝึกทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาและแก้โจทย์ปัญหาได้ (กัญญาภรณ์ สนิทิน, 2558)

ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ห้องเรียนกลับด้านเป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาล่วงหน้า และได้ใช้ความรู้จากการศึกษาจากวิดีโอ ทดลองทำแบบฝึกหัด ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจหรือเกิดความสงสัยจากการทำแบบฝึกหัด ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการอยากเรียนรู้มากขึ้น เมื่อถึงเวลาเรียนทำกิจกรรมในห้องเรียนทำให้นักเรียนสามารถตั้งคำถามหรือถามข้อสงสัยต่างๆ และครูส่งเสริมให้เกิดการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในห้องเรียน ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนมีความเกิดความตื่นตัว เพราะผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการแก้ปัญหาและแลกเปลี่ยนกับเพื่อนและครูในประเด็นที่สงสัยหรือประเด็นที่ไม่ชัดเจนได้มากขึ้น และครูผู้สอนสามารถอธิบายประเด็นที่ผู้เรียนสงสัยเป็นรายบุคคลได้มากขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถปรับความรู้ของตนเองที่เข้าใจผิด และช่วยขยายความรู้ของตนเองมากขึ้นจากการได้ร่วมอภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น อาทิการใช้ห้องเรียนกลับด้านในวิชาคณิตศาสตร์ในประเทศสิงคโปร์พบว่านักเรียนมีคะแนนในการทดสอบคณิตศาสตร์ที่ได้มาตรฐานสูงกว่านักเรียนในชั้นเรียนแบบดั้งเดิมอย่างมีนัยสำคัญและนักเรียนรายงานว่าชอบคณิตศาสตร์และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้น เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ผู้สอนได้ให้สื่อการสอนกับผู้เรียนไปศึกษานอกห้องเรียนหรือที่บ้านและการทำกิจกรรมในห้องเรียนจะมีการสื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำงานร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอน (Chai, C. S. & Koh, J. H. L, 2013) แต่การเรียนโดยวิธีปกติ นักเรียนได้เรียนรู้ในห้องเรียนซึ่งเวลาจะมีจำกัดและนักเรียนไม่ได้มีโอกาสทำแบบฝึกหัดหรือมีประเด็นสงสัยมาก่อน ทำให้ความกระตือรือร้นในการเรียนหรือการอภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีน้อยกว่า จึงทำให้ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL สูงกว่า นอกจากนี้การเรียนรู้โดยใช้แบบจำลอง KWLD ยังทำให้เกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้นกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญ (สิทธิวัฒน์ ทูลภิรมย์, 2564) และทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเทคนิค KWDL สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ (โชติกา สิงห์ป้อม, 2562) รวมถึงการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์อย่างเป็นขั้นตอนด้วยเทคนิค KWDL ทำให้สามารถแก้โจทย์ปัญหาจนได้คำตอบที่ถูกต้อง ดังนั้นนักเรียน

ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL จึงมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์สูงกว่าการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ

องค์ความรู้ใหม่

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ มีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL มีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ มีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ก่อนเรียนระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL ต้องเน้นย้ำให้นักเรียนได้กลับไปดูวิดีโอที่ตนเข้าใจและทำแบบฝึกหัดตามที่กำหนด เพื่อจะได้มีประเด็นหรือข้อสงสัยมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในห้องเรียน และเน้นย้ำให้นักเรียนทำตามขั้นของ KWDL เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์และเกิดความคิดอย่างเป็นระบบ ในขณะที่นักเรียนฝึกทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาในห้องเรียน ครูต้องเดินดูการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนแต่ละคน คอยให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือนักเรียนที่ยังติดขัดหรือยังไม่เข้าใจในขั้นตอนของการแก้ปัญหาโดยใช้เทคนิค KWDL เพื่อให้นักเรียนคิดตามขั้นตอนของการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้เทคนิค KWDL ได้ และแนะนำให้นักเรียนกลับไปดูวิดีโอที่ตน เข้าใจในเรื่องที่ยังไม่เข้าใจและเปิดโอกาสให้นักเรียนกลับมาถามในประเด็นที่สงสัยต่าง ๆ

สำหรับข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปคือ นำการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิค KWDL ไปใช้พัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ในเนื้อหาอื่น หรือในระดับชั้นอื่น หรือนำไปพัฒนาความสามารถหรือทักษะกระบวนการด้านอื่นๆ เช่น ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ หรือทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาภรณ์ สีนินทิน. (2558). การพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บทประยุกต์โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับเทคนิค KWDL ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กิตติพันธ์ วิบูลศิลป์. (2560). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามแนวคิดห้องเรียนกลับทาง ร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาคณิตศาสตร์ สาขาการศึกษาคณิตศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โชติกา สิงห์ป่อง. (2562). การพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบSTAD ร่วมกับเทคนิค KWDL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและนวัตกรรมการสอน. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- เบญจลักษณ์ ภูสามารถ, ญัฐชัย จันทุม และธัญลักษณ์ เขจรศักดิ์. (2564). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ เทคนิค KWDL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 15 (2), 146-153.
- รุ่งนภา นุตราชศรี. (2557). แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flip Your Classroom). วารสารวิชาการ, 17 (1), 2-13.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง. นนทบุรี: บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). ระบบบริหารจัดการสอบ. เรียกใช้เมื่อ 10 พฤษภาคม 2565 จาก <https://shorturl.asia/h0BXL>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). มาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สิทธิวัฒน์ ทูลภิรมย์. (2564). การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบKWDL เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันเอกซ์

- โพเนนเซียลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 23 (1), 31-44.
- อารยา ช่ออั้งชัย และวัชรรา เล่าเรียนดี. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 2 (2), 94-107.
- Algarni, B. & Lortie-Forgues, H. (2022). An evaluation of the impact of flipped-classroom teaching on mathematics proficiency and self-efficacy in Saudi Arabia. *British Journal of Educational Technology*, 54(1), 414-435.
- Bergmann, J. & Sams, A. (2012). Flip your classroom: Reach every student in every class every day. International Society for Technology in Education. Retrieved May 10, 2022, from <https://shorturl.asia/4Xzt9>
- Best, J. W. & Kahn, J. V. (2003). *Research in Education* (9th ed.) . Boston: A Pearson Educational Company.
- Chai, C. S. & Koh, J. H. L. (2013). Flipping the classroom to enhance mathematics learning in Singapore. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 11 (3), 581-599.
- Fernández-Martín, F. D., et al. (2020). Impact of the flipped classroom method in the mathematical area: A systematic review. *Mathematics*, 8 (12), 2162.
- Lencastre, J. A., et al. (2020). A systematic review on the flipped classroom model as a promoter of curriculum innovation. *International Journal of Instruction*, 13 (4), 575-592.
- Nja, C. O., et al. (2022). Students' attitude and academic achievement in a flipped classroom. *Heliyon*, 8 (1), e08792.
- Ramadoni. & Mustofa, M. (2022). Enhancing Flipped Classroom with Peer Teaching to Promote Students' Conceptual Understanding and Self- Efficacy in Calculus Courses. *Pegem Egitim ve Ogretim Dergisi*, 12 (3), 54-168.
- Smith, J. (2019). Strategies for teaching abstract mathematical concepts to struggling students. *Journal of Mathematics Education*, 12 (2), 43-56.

การพัฒนาเกณฑ์การประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน สู่ความยั่งยืน*

DEVELOPING CRITERIA FOR ASSESSING COMMUNITY-BASED TOURISM MANAGEMENT TOWARDS SUSTAINABILITY

สุวิญา รักษานู

Suwincha Rakharn

กนกกานต์ แก้วนุช

Kanokkarn Kaewnuch

เทิดชาย ชัยบำรุง

Therdchai Choibamroong

คณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Graduate School of Tourism Management, National Institute of Development Administration, Thailand

E-mail: suwincha18@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอเรื่อง การพัฒนาเกณฑ์การประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่ความยั่งยืน การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นหนึ่งรูปแบบที่มีการขับเคลื่อนโดยชุมชน บริหารจัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนหลาย ๆ ชุมชนมีการจัดการที่ดี และอีกหลายชุมชนยังไม่มีทิศทางในการจัดการเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวในชุมชนที่ดี วัตถุประสงค์หลักของบทความนี้คือการพัฒนาเกณฑ์การประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้เล็งเห็นถึงองค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยเกณฑ์การประเมินการพัฒนานี้เกิดจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยใช้วิธีการดำเนินการทบทวนวรรณกรรมเชิงวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน, เกณฑ์การประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อนำแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครื่องมือในการพัฒนาเกณฑ์การประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่ความยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า การประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบไปด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารจัดการภายในชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มรดกและวัฒนธรรม แหล่งดึงดูดและแหล่งท่องเที่ยว เครือข่ายและชุมชนเข้มแข็ง ความปลอดภัย และการรับรองและบริการ เพื่อใช้

* Received 21 January 2023; Revised 21 February 2023; Accepted 23 February 2023

ในการประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนสามารถนำเกณฑ์การประเมินมาประยุกต์และปรับใช้ในการประเมินการจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชน เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความพร้อมของชุมชน ความพร้อมทางด้านศักยภาพของพื้นที่ รวมไปถึงความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานเกณฑ์การประเมิน และการบูรณาการ และให้เกิดมาตรฐานการรองรับจากหน่วยงานรวมทั้งสามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยวภายในชุมชนเกิดความยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ: การพัฒนา, เกณฑ์การประเมิน, การจัดการ, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Abstract

This article presented developing criteria for assessing community-based tourism management towards sustainability. Community-based tourism (CBT) is a type of community-driven by community management for their community. Several communities have good management of the community. In addition, other communities need direction to manage community tourism. The main aim of this paper is to develop a criteria assessment of CBT to understand CBT components with the quality and efficiency of community management. This development criteria assessment is based on the literature review and related research. This article can contribute new knowledge by conducting analytical CBT concepts and theories, CBT assessment criteria, and sustainable tourism. To apply, the concepts and theories create tools for developing criteria for assessing CBT toward sustainability. The results found that the CBT assessment consisted of 8 components (i.e., internal community management, nature, environment, and sustainability management, heritage and culture management, destination and attraction management, activities management, network and strengthen community management, safety management, and certify and service management) to implement with an assessment of CBT. The criteria assessment can be applied and implemented in the assessment of tourism within the community to provide CBT readiness and the area's potential, including an understanding of the criteria assessment standards and integration. CBT is evolving the certified standard from agencies, as well as being a mechanism to drive tourism within the community to be sustainable.

Keywords: Developing, Criteria assessment, Management, Community-Based Tourism, Sustainable tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในประเทศปีหนึ่ง ๆ มีเงินเข้าประเทศเป็นจำนวนหลายล้านบาท ซึ่งเป็นรายได้ที่ได้รับจากการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย และการท่องเที่ยวจัดเป็นอุตสาหกรรมอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญของประเทศไทย เพราะสามารถทำรายได้ให้กับประเทศในลำดับต้น ๆ (Kontogeorgopoulos, N., et al, 2014) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังมีบทบาทกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด สามารถพัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจที่สร้างรายได้และกระจายรายได้ให้กับท้องถิ่นและชุมชนได้อย่างยั่งยืน (Manyara, G., & Jones, E, 2007); (Mtapuri, O., & Giampiccoli, A, 2016); (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) ตามเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสร้างคุณค่าห่วงโซ่ธุรกิจบริการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวโดยเน้นคุณภาพการบริการ รวมทั้งพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว ควบคู่กับการพัฒนาระบบบริการพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ รวมถึงมีระบบรักษาความปลอดภัยได้มาตรฐานสากล เพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based-Tourism) มีพื้นฐานจากแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ค่อย ๆ มีพัฒนาการมาสู่การกำหนดแนวทางการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Dangi, T. B., & Jamal, T, 2016); (Okazaki, E, 2008) การท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ความสำคัญกับบทบาทคนในท้องถิ่นตั้งแต่กระบวนการแรกเริ่มตั้งแต่การศึกษาศักยภาพ การวิเคราะห์ การทำความเข้าใจตนเอง และเลือกนำเสนอ เพราะฉะนั้นคนในชุมชนต้องมีบทบาทและเป็นผู้กำหนดอนาคตและทิศทางการท่องเที่ยวด้วยตนเองหากชุมชนจะเลือกสิ่งใดมาใช้หรือนำเสนอ ต้องมีส่วนร่วมในการเลือกและตัดสินใจ (Jannah, E., et al, 2018) ชุมชนที่ทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นมีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว การบริหารจัดการการอยู่ร่วมกันจึงจำเป็นต้องมีรูปแบบที่เหมาะสมและลงตัวซึ่งเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการจัดการอย่างยั่งยืน ซึ่งต้องคำนึงถึงการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม กระจายรายได้สู่ทุกภาคส่วนที่ควรจะได้ตามความเหมาะสม เป็นไปตามข้อตกลง หรือตามกติกาที่สร้างร่วมกันไว้ (George, B. P., Nedelea, A., & Antony, M, 2007); (Rocharungsat, P, 2020) การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปธรรมหนึ่งของการที่จะสามารถนำไปสู่

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือรูปธรรมหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Blackstock, K, 2005) ; (Lee, H., et al, 2019); (Mtapuri, O., & Giampiccoli, A, 2016)

เนื่องจากบริบทการท่องเที่ยวที่การรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เปลี่ยนไปทำให้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้นที่จะสามารถ สร้างความน่าเชื่อถือสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้นในการ ท่องเที่ยว ดังนั้น การปรับเกณฑ์ในครั้งนี้เพื่อให้เกณฑ์ที่มีอยู่มีความสอดคล้องกับบริบท เหตุการณ์ปัจจุบันเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความเป็นมาตรฐาน รวมถึงคุณภาพการบริการของการท่องเที่ยวโดย ชุมชนนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการปรับเกณฑ์ ตัวชี้วัด เพื่อประเมินว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนในแต่ละ พื้นที่นั้นมีความพร้อมที่เพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในชุมชน ดังนั้นสิ่งสำคัญ ที่สุดที่จะสามารถวัดได้ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น มีความพร้อมที่เพียงพอจะต้องมีการ ประเมินโดยจะต้องมีเกณฑ์ประเมินที่ถูกต้องและเหมาะสม ในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นตัวแบบ หลักเกณฑ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จากการศึกษาจากหลากหลายหน่วยงาน นักวิชาการ และนักวิจัยซึ่งจะนำไปสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยจะเน้นที่ความ ยั่งยืนของชุมชน ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวที่จะศึกษาจะมุ่งเน้นไปเพื่อสร้างเกณฑ์ที่ให้การ ท่องเที่ยวโดยชุมชนเกิดความยั่งยืนมากที่สุด และชุมชนแต่ละชุมชนจะทราบถึงแนวทางการ บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ของชุมชน ทำอย่างไรจะสามารถตอบโจทย์ เกณฑ์ และ ตัวชี้วัด เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ยั่งยืนมากที่สุด ซึ่งการศึกษานี้อาจจะทำให้เกิดข้อ ค้นพบหลักเกณฑ์ ตัวชี้วัดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น เนื่องจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผน ดำเนินการ และประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ฟองจันทร์ หลวงจันทร์ดวง และคณะ, 2561) การนำหลักเกณฑ์ และตัวชี้วัด หรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาประเมินทางด้านการ จัดการ เพื่อให้เกิดคุณค่าและมาตรฐานที่จะสามารถสะท้อนให้เห็นสภาพการณ์ที่ต้องการศึกษา ภายใตบริบทของการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำหรับหลักเกณฑ์ และตัวชี้วัดการท่องเที่ยวโดย ชุมชนจะเป็นเครื่องมือ ที่สามารถบ่งบอกให้เห็นถึงสถานภาพทิศทางการพัฒนา และ สะท้อนให้เห็นสภาพการณ์จัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างแท้จริง (Novelli, M., Klatte, N., & Dolezal, C, 2017); (Park, D. B., & Yoon, Y. S, 2011)

ดังนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดในการศึกษาปัญหาในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือบริบทของสถานการณ์ การท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป จึงทำให้เกิดการพัฒนาเกณฑ์การประเมินสำหรับการท่องเที่ยวโดย ชุมชนเพื่อให้ความเหมาะสมกับสถานการณ์มากที่สุด (Karim, A, 2020); (Lendelvo, S., et al, 2020); (Ma, Heywood, & MacIntyre, 2020); (Sharma, G. D., et al, 2021) ทุกชุมชน สามารถนำเกณฑ์การประเมินการท่องเที่ยวไปปรับใช้ ชุมชนจะสามารถเห็นองค์ประกอบที่จะ

สามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่ เพื่อเข้าสู่กระบวนการประเมินชุมชนให้ได้มาตรฐาน และเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ และสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบท และสอดคล้องกับสถานการณ์ วัตถุประสงค์การศึกษาคือการพัฒนาเกณฑ์การประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้เล็งเห็นถึงองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาเพื่อให้ได้เกณฑ์การประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชน นั้นโดยนำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน, เกณฑ์การประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อนำแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครื่องมือในการพัฒนาเกณฑ์การประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่ความยั่งยืน เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องเกิดการพัฒนาเกณฑ์การประเมินสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้พื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และเป็นการสร้างความได้เปรียบในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน การนำอัตลักษณ์และทรัพยากรที่มีในชุมชนมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านต่าง ๆ และทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายในพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

การท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน ชุมชนเป็นเจ้าของเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต สร้างความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม และมีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน (พจนา สวนศรี, 2546); (Kokkhangplu, A., & Kaewnuch, K, 2017) ในขณะที่มีการศึกษาของ López-Guzmán, Sánchez-Cañizares, & Pavón กล่าวถึงการทำที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้นมีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว (López-Guzmán, T., et al, 2011)

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการสร้างโอกาสให้กับชุมชนในการแสวงหาการประสบความสำเร็จในการจัดการด้วยตัวของชุมชนเองแต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน (Wikantiyoso, R., et al, 2021) ในขณะที่ Nunkoo กล่าวว่านโยบายของรัฐด้านการท่องเที่ยวของชุมชนยังคงเป็นไปในลักษณะของการเน้นการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยภาพรวมมีการเน้นกิจกรรมการตลาดโฆษณาประชาสัมพันธ์และมองชุมชนเป็นสินค้าการท่องเที่ยวถึงมีนโยบายภาพรวมแต่ก็ยังขาดการบูรณาการและความชัดเจน ซึ่งจริง ๆ แล้วภาครัฐควรจะพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนความรู้มีแผนพัฒนาแผนจัดการของชุมชนที่ชัดเจนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชน การดำรงวิถีของชุมชน การดำรงวิถีของชุมชนนั้นเป็นเพราะในสภาพของความเป็นจริงชุมชน

ไทยยังมีความยากจนยากไร้ในวิถีการเกษตรยังขาดความเชื่อมต่อผสมผสานวิถีโลกเดิมกับโลกาภิวัตน์และหากมีการท่องเที่ยวก็จะคาดหวังการท่องเที่ยวในเชิงเศรษฐกิจมากกว่า (Nunkoo, R, 2015)

เกณฑ์การประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้จัดการพัฒนาเกี่ยวกับเกณฑ์การรับรองแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนพัฒนาโดย (พจนา สวนศรี และคณะ, 2556) เป็นเกณฑ์สำหรับการตรวจสอบความพร้อมของการท่องเที่ยวในชุมชน ในขณะที่ พิมพะรวิ โรจน์รุ่งสัจย์ ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเป็นการท่องเที่ยวชุมชนที่สำเร็จได้ต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและทั่วถึงการมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน (พิมพะรวิ โรจน์รุ่งสัจย์, 2553) จึงเป็นสิ่งสำคัญเป็นลำดับแรกเนื่องจากการพัฒนาและบริหารการท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ไม่สามารถขาดชุมชนได้ มิฉะนั้นจะไม่สามารถเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวชุมชนได้มีหลาย ๆ ชุมชนที่มีการบริหารจัดการโดยการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อการบริหารการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ซึ่งเป็นตัวอย่างหนึ่งของรูปแบบการบริหารการท่องเที่ยวในชุมชนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ที่สำคัญชุมชนต้องสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ การสนับสนุนนั้นจะเต็มใจได้ต้องมาในรูปที่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม มีส่วนวางแผน ให้ความคิดเห็นหรือบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน (Gutierrez, E. L. M, 2019); (Park, E., et al, 2018) นอกจากนี้การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องมีการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมโดยการศึกษาของ Wu และ Sharpley การท่องเที่ยวในชุมชนต้องมีการพิจารณาเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมร่วมไปด้วย เนื่องจากรูปแบบของการท่องเที่ยวต้องดำเนินควบคู่ไปกับการสร้างความตื่นตัวทางด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนด้วย บางชุมชนจะมีการรวมตัวกันเป็นองค์กรด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน หรือการให้การศึกษาทางด้านสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนและแก่นักท่องเที่ยวซึ่งเป็นแนวทางของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นจุดประสงค์หลักอย่างหนึ่งของการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (Wu, J, 2006); (Sharpley, R, 2009)

สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กล่าวว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนประสบผลสำเร็จ (สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, 2550) โดยจะต้องคำนึงถึงฐานชุมชนที่เข้มแข็ง ชุมชนมีการผลิตที่พึ่งตนเอง มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ชุมชนมีระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ระดับหนึ่ง มีความสามัคคีในชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ความอุดมสมบูรณ์ของป่าชุมชน หรือทรัพยากรแหล่งน้ำ ที่ดินทำกินที่พอเพียง ชุมชนจะต้องมีผู้นำที่สร้างศรัทธาหรือมีความสามารถ นำทางความคิด และลงมือทำอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม มีการสืบทอดผลัดเปลี่ยนผู้นำ และสร้างผู้นำใหม่ ผู้นำมีวุฒิภาวะการณเป็นผู้นำ มีความมั่นคงทาง

จิตใจหนักแน่นและให้เกียรติเพื่อนร่วมงาน มีการถ่วงอำนาจและการถูกตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา (Sirgy, M. J., et al, 2000)

ตารางที่ 1 การสกัดเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เกณฑ์	ตัวชี้วัด	นักวิจัย
ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	1 คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม 2 ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	(องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2556);
ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	1 ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน 2 ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากภายนอก	(Ibrahim, H, 2012)
การบริหารจัดการ	1 การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว 2 การจัดการด้านการท่องเที่ยวประกอบด้วย	
การจัดการอย่างยั่งยืน	1 ระบบการบริหารจัดการ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชน 3 การเสริมศักยภาพของคนในชุมชน 4 ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว 5 การปฏิบัติตามกฎระเบียบ 6 การตลาด และประชาสัมพันธ์	(องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2559); (พจนานวนศรี และคณะ, 2556); (Boyd, H., & Charles, A, 2006); (Phondani, P. C., et al, 2016); (Kotwal, P., et al. D, 2008) ; (Schianetz, K., & Kavanagh, L, 2008)
การจัดการเศรษฐกิจสังคม และคุณภาพชีวิต	1 การพัฒนาชุมชนผ่านสนับสนุน 2 กระจายรายได้อย่างเป็นรูปธรรม 3 สิทธิมนุษยชน	
การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม	1 ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม 2 ข้อมูลทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิต 3 มีกฎ กติกา และแนวทางปฏิบัติเพื่อการเคารพ คนในท้องถิ่น	
การจัดการทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	1 ข้อมูลด้านทรัพยากร 2 การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว 3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 4 การจัดการขยะชุมชน 5 การจัดการทรัพยากรน้ำ 6 การจัดการด้านเสียงรบกวน 7 การจัดการด้านพลังงาน 8 ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 9 อาคารสิ่งปลูกสร้าง	
บริการและความปลอดภัย	1 กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความชัดเจน ปลอดภัย มีความเหมาะสมกับสภาพชุมชน กลุ่มเป้าหมาย และช่วงเวลา 2 ที่พัก 3 ยานพาหนะ และการเดินทาง 4 นักสื่อความหมายท้องถิ่น 5 การติดต่อประสานงาน 6 ความปลอดภัย	

ตารางที่ 1 การสกัดเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ต่อ)

เกณฑ์	ตัวชี้วัด	นักวิจัย
คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว	1 คุณค่าทางชีวภาพ 2 คุณค่าทางกายภาพ 3 คุณค่าทางสังคม 4 ความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย	(องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2556);
ศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	1 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 2 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 3 ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว 4 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน 5 การพัฒนาการท่องเที่ยว	(Ibrahim, H, 2012)
การบริหารจัดการ	1 การจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน 2 การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	
ฐานชุมชนที่เข้มแข็ง	1 ชุมชนมีการผลิตที่พึ่งตนเอง 2 ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ 3 ชุมชนมีระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ 4 มีความสามัคคีในชุมชน	(สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, 2550)
ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์	1 ชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าชุมชน 2 ชุมชนมีทรัพยากรแหล่งน้ำ 3 ชุมชนมีที่ดินทำกิน	
ผู้นำที่สร้างศรัทธาหรือมีความสามารถ นำทางความคิด	1 มีการสืบทอดผลัดเปลี่ยนผู้นำ และสร้างผู้นำใหม่ 2 ผู้นำมีวิสัยทัศน์การเป็นผู้นำ 3 มีการถ่วงอำนาจและการตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา	
การจัดการวัฒนธรรม	1 มีฐานวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และยังคงสืบทอดวัฒนธรรม	
การมีส่วนร่วม	1 ชุมชนให้ทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วม 2 มีการจัดการกระบวนการพัฒนาชุมชนอย่างชัดเจน	
การควบคุมติดตามอย่างต่อเนื่อง	1 มีการควบคุมติดตามการทำงานอย่างต่อเนื่อง 2 มีการควบคุมติดตามเกี่ยวกับข้อมูลนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง 3 มีการสรุปข้อมูลการท่องเที่ยวภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง	
ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม	1 ฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ 2 การพึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน 3 มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์	(สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2559)
การจัดการองค์กรชุมชน	1 ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน 2 มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ 3 รู้จักเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการพัฒนา	
การจัดการภายในชุมชน	1 ชุมชนมีกฎ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม 2 ชุมชนมีองค์กรหรือกลไกในการทำงาน 3 การกระจายผลประโยชน์ และมีกองทุนของชุมชน	
การเรียนรู้ลักษณะของกิจกรรม	1 การรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรม 2 มีระบบจัดการกระบวนการเรียนรู้ 3 สร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	

เกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งหมดได้นำมาสังเคราะห์ตัวชี้วัดการท่องเที่ยวเชิงชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในลำดับเบื้องต้นเพื่อให้เห็นการศึกษาและการวิเคราะห์เกี่ยวกับเกณฑ์ และตัวชี้วัดในการประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ซึ่งมีหลักเกณฑ์องค์ประกอบที่หลากหลายรูปแบบ รวมทั้งตัวดัชนีชี้วัด ในแต่ละด้านจะชี้วัดความมีศักยภาพ ความมีประสิทธิภาพ และคุณภาพ ของเกณฑ์ การประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากหลากหลายนักวิชาการจากตารางที่กล่าวข้างต้น

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ในหลายพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนได้มีการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างระมัดระวังและมีความรอบคอบมากขึ้น ซึ่งอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์อย่างเป็นทางการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Park, D. B., & Yoon, Y. S, 2011); (Strydom, A., et al, 2019); (Wikantiyoso, R., et al, 2021) สมาชิกของชุมชนจะต้องควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนกำหนดแหล่งทรัพยากรที่จะต้องได้รับการทำนุบำรุงและส่งเสริมรวมทั้งการร่วมกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ในการพัฒนาและบริหารจัดการ (Mayaka, M., et al, 2018); (Park, E., et al, 2018) ในขณะที่ Tosun กล่าวถึงการท่องเที่ยวควรพัฒนาขึ้นจากความร่วมมือของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ และการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจะต้องรวมถึงโอกาสในการจ้างงานที่มีคุณภาพการจัดหางานที่ดีและเหมาะสมกับคนในพื้นที่ควรเป็นส่วนหนึ่งของภาพรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ (Tosun, C, 2000) ในส่วนของการกระจายผลประโยชน์ George et al. (George, B. P., Nedelea, A., & Antony, M, 2007) และ Woo (Woo, E, 2013) กล่าวถึงการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวควรเป็นไปอย่างกว้างขวางในแต่ละพื้นที่ที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องหลีกเลี่ยงการใช้ทรัพยากรที่ไม่สามารถนำกลับมาสู่สภาพเดิมได้ (Ritchie, J. B., & Crouch, G. I, 2003) การวางแผนระยะยาวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการวางแผนระยะยาวจะช่วยส่งเสริมให้มีการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในเชิงรุกเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของพื้นที่และช่วยสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของท้องถิ่น (Teh, L., & Cabanban, A. S, 2007) ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติในระดับต่าง ๆ ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องมีความจำเป็นมากโดยเฉพาะนโยบายด้านการท่องเที่ยวและนโยบายสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้ให้บริการด้านต่าง ๆ ทั้งการขนส่ง ที่จอดรถ ความสามารถในการรองรับด้านน้ำดื่ม น้ำใช้ ความสามารถในการกำจัดน้ำเสียจะต้องได้รับการพิจารณาร่วมกับแผนการท่องเที่ยวและการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง (Ledwith, M, 2020) รวมทั้งการ

ประสานความร่วมมือระหว่างแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากแต่ละธุรกิจหรือการดำเนินงานด้านหนึ่งด้านใด ย่อมมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการหรือคุณภาพการทำงานของธุรกิจด้านอื่น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Zahra, S. A., & Wright, M, 2016) การท่องเที่ยวมีความจำเป็นที่จะต้องประเมินผลกระทบที่จะเกิดจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวความสามารถในการรองรับของพื้นที่จะต้องได้รับการพิจารณาโดยครอบคลุมทั้งข้อจำกัดและการพัฒนาด้านกายภาพ ธรรมชาติสังคมและวัฒนธรรมจะต้องมีความสอดคล้องกับข้อจำกัดของท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมแผนและการดำเนินงานใด ๆ ควรได้รับการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและมีการปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสม (Blackstock, K, 2005) การวางแผนการท่องเที่ยวจะต้องเปลี่ยนแปลงจากแนวทางดั้งเดิมที่เน้นการเติบโตของอุตสาหกรรมมาเพื่อให้ความสำคัญกับโอกาสในการจ้างงานและการพัฒนารายได้ รวมทั้งคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นด้วย และในขณะเดียวกันก็ต้องแน่ใจว่า การตัดสินใจในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนานั้นสะท้อนให้เห็นถึงการตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรสาธารณะต่าง ๆ (Novelli, M., Klatter, N., & Dolezal, C, 2017) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนรวมถึงการส่งเสริมกิจกรรมและการดำเนินการที่จะช่วยส่งเสริมลักษณะเด่นของสภาพภูมิทัศน์และพื้นที่ในบริเวณนั้นความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและโอกาสในการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ กิจกรรมต่าง ๆ ควรมุ่งให้เกิดประสบการณ์ที่มีคุณภาพอันนำไปสู่ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวขณะที่ยังยึดมั่นในหลักการอื่น ๆ ของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Látková, P., & Vogt, C. A, 2011)

สรุป

การพัฒนาเกณฑ์การประเมินสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนนำกรอบมาปรับใช้ จะเห็นได้ว่าชุมชนในแต่ละชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวยังไม่มีทิศทางที่แน่ชัดในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งการศึกษานี้จะเป็นหนึ่งสิ่งที่สามารถจัดการให้ชุมชนที่มีการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวได้เห็นกรอบในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ว่าควรที่จะดำเนินการเป็นไปในทิศทางใดบ้าง และในการพัฒนาควรมุ่งเน้นในการพัฒนาองค์ประกอบใดเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งการพัฒนาเกณฑ์การประเมินสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้พื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และเป็นการสร้างความได้เปรียบในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านต่าง ๆ การพัฒนาเกณฑ์การประเมินสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการพัฒนาที่มีความหลากหลาย และมีนักวิชาการได้ตีความวิเคราะห์ และสังเคราะห์ไปในหลายมิติ และหลากหลายมุมมอง ดังนั้นจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์จากบทความนี้จึงนำไปสู่การพัฒนา

มาตรฐานเกณฑ์การประเมินสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งนี้หากมองไปถึงมุมมองทางด้านวิชาการนั้นจะเห็นว่าการศึกษเกี่ยวกับการพัฒนาเกณฑ์การประเมินสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นพัฒนาในส่วนปัจจัยที่สำคัญที่จะสามารถเป็นตัวชี้วัดในการประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อวัดมาตรฐานความเป็น การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่แท้จริงซึ่งแนวทางการประเมินดังกล่าวในแต่ละพื้นที่บริบทมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเกณฑ์การประเมินสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้เกิดจุดรวมที่เป็นหนึ่งเดียวเป็นมาตรฐานเดียวกันอย่างเป็นสากล ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินเกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมไปถึงศักยภาพการท่องเที่ยวความพร้อมทางการท่องเที่ยวในแต่ละการศึกษาต่างมีความสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาการประเมินสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการใช้องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน บทบาท การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายใต้การวิเคราะห์โดยใช้ ทฤษฎีความ การท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งเกณฑ์การประเมินสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน บทสรุป การวิเคราะห์สามารถกำหนดเกณฑ์การประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการประยุกต์ และปรับใช้เพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรายด้านประกอบไปด้วย 8 ด้าน โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการท่องเที่ยวโดยชุมชน องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และวิเคราะห์ สังเคราะห์เกณฑ์และตัวชี้วัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งการพัฒนาเกณฑ์การประเมินที่ครอบคลุมให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่บริบทการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้เกิดขีดความสามารถในการรองรับและมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว เสริมสร้างศักยภาพให้กับพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชน เพิ่มความเข้มแข็งภายในพื้นที่ชุมชน เพื่อที่จะทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีมาตรฐาน และสามารถสร้างความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวไปสู่การกระจายรายได้สู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน การนำอัตลักษณ์และทรัพยากรที่มีในชุมชนมาปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ และทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายในพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยที่ได้สังเคราะห์ออกมานั้นจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะทำการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนนั้นชุมชนต้องมีความพร้อมในการบริหารจัดการที่ดีให้มีความสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 8 ด้าน คือ การบริหารจัดการภายในชุมชน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการมรดก และวัฒนธรรม การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งดึงดูด การบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว การบริหารจัดการเครือข่าย และชุมชนเข้มแข็ง การ

บริหารจัดการความปลอดภัย และ การบริหารจัดการการรองรับ และการบริการ ที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการสกัด สังเคราะห์ข้อมูลจากหลากหลายงานวิจัยและเกณฑ์การประเมิน การท่องเที่ยว เกี่ยวกับการประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่หลากหลายประเด็นการศึกษา เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความพร้อมของชุมชน ความพร้อมทางด้านศักยภาพของพื้นที่ รวมไปถึงความพร้อมและความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานเกณฑ์การประเมิน จะเห็นได้ว่าในการบูรณาการการศึกษานี้ ทำให้เกิดแนวทางในการบริหารจัดการมาตรฐานการประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ที่จะสามารถนำไปปฏิบัติ และสามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับมาตรฐานการพัฒนาเกณฑ์การประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในพื้นที่ได้อย่างแท้จริงตามเกณฑ์การประเมินที่ได้ทำการสังเคราะห์ตามภาพ

ภาพที่ 1 เกณฑ์การประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่ความยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พศ.2560-2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- พจนา สวนศรี. (2546). คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พจนา สวนศรี และคณะ. (2556). คู่มือมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน. เชียงใหม่: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์. (2553). การท่องเที่ยวชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พองจันทร์ หลวงจันทร์ดวง และคณะ. (2561). การพัฒนาตัวชี้วัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน. *Electronic Journal of Open and Distance Innovative Learning (e-JODIL)*, 8(1), 79-104.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2559). การท่องเที่ยวโดยชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 24 พฤษภาคม 2565 จาก [http:// www.cbt-i.or.th/index.php](http://www.cbt-i.or.th/index.php)
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว. (2550). คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2556). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. เรียกใช้เมื่อ 24 พฤษภาคม 2565 จาก <http://www.dasta.or.th/th/sustain/sustainablecreative-tourism>
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2559). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. เรียกใช้เมื่อ 24 พฤษภาคม 2565 จาก https://pattani.mots.go.th/download_ebook.php?eid=5
- Blackstock, K. (2005). A critical look at community based tourism. *Community Development Journal*, 40(1), 39-49.
- Boyd, H., & Charles, A. (2006). Creating community-based indicators to monitor sustainability of local fisheries. *Ocean & Coastal Management*, 49(5-6), 237-258.
- Dangi, T. B., & Jamal, T. (2016). An integrated approach to “sustainable community-based tourism”. *Sustainability*, 8(5), 475.
- George, B. P., Nedelea, A., & Antony, M. (2007). The business of community based tourism: a multi-stakeholder approach. *Tourism issues*, 3(1), 1-19.

- Gutierrez, E. L. M. (2019). Participation in tourism: Cases on Community-Based Tourism (CBT) in the Philippines. *Ritsumeikan Journal of Asia Pacific Studies*, 37(1), 23-36.
- Ibrahim, H. (2012). Ecological Indicators for Landscape Assessment- Moving Forward with Sustainability Initiatives for Qatar. *J Ecosyst Ecogr*, 2(5), 1-7.
- Jannah, E., et al. (2018). Community-Based Tourism Development at Gajah Mungkur Wonogiri Tourist Attraction. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 145(1):012017.
- Karim, A. (2020). The Role of Village Tourism in Improving the Community's Economy During the Covid-19 Period in Enrekang District. Retrieved May 24, 2022, from [HTTPS:// WWW. ACADEMIA. EDU](https://www.academia.edu/43716400), 43716400
- Kokkhangplu, A., & Kaewnuch, K. (2017). Guideline to Enhance Performance Efficiency on Tourism Destination in Khanom Community, Nakhon Si Thammarat Province. *Dusit Thani Journal*, 11(special), 139.
- Kontogeorgopoulos, N., et al. (2014). Success factors in community-based tourism in Thailand: The role of luck, external support, and local leadership. *Tourism Planning & Development*, 11(1), 106-124.
- Kotwal, P., et al. D. (2008). Ecological indicators: Imperative to sustainable forest management. *Ecological Indicators*, 8(1), 104-107.
- Látková, P., & Vogt, C. A. (2011). Residents' Attitudes toward Existing and Future Tourism Development in Rural Communities. *Journal of Travel Research*, 51(1), 50-67.
- Ledwith, M. (2020). *Community development :A critical approach*. Policy Press, 12(3), 1-2.
- Lee, H., et al. (2019). Tourists' happiness: are there smart tourism technology effects. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 23(5), 486-501.
- Lendelvo, S., et al. (2020). A perfect storm? The impact of COVID-19 on community-based conservation in Namibia. *Namibian Journal of the Environment*, 4(1), 1-15.
- López-Guzmán, T., et al. (2011). Community-based tourism in developing countries: A case study. *Tourismos*, 6(1), 69-84.

- Ma, Heywood, & MacIntyre. (2020). Travel health risk perceptions of Chinese international students in Australia–Implications for COVID-19. *Infection, disease & health*, 25(3), 197-204.
- Manyara, G. , & Jones, E. (2007) . Community- based tourism enterprises development in Kenya: An exploration of their potential as avenues of poverty reduction. *Journal of Sustainable Tourism*, 15(6), 628-644.
- Mayaka, M., et al. (2018). Participation as motif in community-based tourism: a practice perspective. *Journal of Sustainable Tourism*, 26(3), 416-432.
- Mtapuri, O. , & Giampiccoli, A. (2016). Towards a comprehensive model of community- based tourism development. *South African Geographical Journal*, 98(1), 154-168.
- Novelli, M., Klatte, N., & Dolezal, C. (2017). The ASEAN community-based tourism standards: Looking beyond certification. *Tourism Planning & Development*, 14(2), 260-281.
- Nunkoo, R. (2015). Tourism development and trust in local government. *Tourism Management*, 46(1), 623-634.
- Okazaki, E. (2008). A community-based tourism model: Its conception and use. *Journal of Sustainable Tourism*, 16(5), 511-529.
- Park, D. B., & Yoon, Y. S. (2011). Developing sustainable rural tourism evaluation indicators. *International Journal of Tourism Research*, 13(5), 401-415.
- Park, E., et al. (2018). Evaluating participation in community-based tourism: a local perspective in Laos. *Current Issues in Tourism*, 21(2), 128-132.
- Phondani, P. C. , et al. (2016) . Criteria and indicator approach of global sustainability assessment system for sustainable landscaping using native plants in Qatar. *Ecological Indicators*, 69(1), 381-389.
- Ritchie, J. B., & Crouch, G. I. (2003). *The competitive destination: A sustainable tourism perspective*. . Wallingford, Oxon: CABI.
- Rocharungsat, P. (2020). Community Tourism Potential Development: A Case Study of Nongjok Community, Phetchaburi. *Journal of Humanities and Social Sciences Review*, 22(1), 21–38.

- Schianetz, K. , & Kavanagh, L. (2008) . Sustainability indicators for tourism destinations: A complex adaptive systems approach using systemic indicator systems. *Journal of Sustainable Tourism*, 16(6), 601-628.
- Sharma, G. D., et al. (2021). Reviving tourism industry post-COVID-19: A resilience-based framework. *Tourism Management Perspectives*, 37(1), 100786.
- Sharpley, R. (2009) . Tourism development and the environment: Beyond sustainability? Mid Glamorgan: Earthscan: JS Typesetting Ltd, Porthcawl.
- Sirgy, M. J., et al. (2000) . A method for assessing residents' satisfaction with community-based services: a quality-of-life perspective. *Social Indicators Research*, 49(3), 279-316.
- Strydom, A., et al. (2019). Making community-based tourism sustainable: evidence from the Free State Province, South Africa. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 24(1), 7-18.
- Teh, L., & Cabanban, A. S. (2007). Planning for sustainable tourism in southern Pulau Banggi: an assessment of biophysical conditions and their implications for future tourism development. *Journal of environmental management*, 85(4), 999-1008.
- Tosun, C. (2000). Limits to community participation in the tourism development process in developing countries. *Tourism Management*, 21(6), 613-633.
- Wikantiyoso, R., et al. (2021) . Development of Sustainable Community-Based Tourism in Kampong Grangsil, Jambangan Village, Dampit District, Malang Regency. *Development of Sustainable Community- Based Tourism in Kampong Grangsil, Jambangan Village, Dampit District, Malang Regency*, 9(1), 64-77.
- Woo, E. (2013) . The Impacts of Tourism Development on Stakeholders\'Quality of Life (QOL): A comparison between community residents and employed residents in the hospitality and tourism industry. In *DOCTOR OF PHILOSOPHY Hospitality and Tourism Management*. Virginia Tech.
- Wu, J. (2006) . Environmental amenities, urban sprawl, and community characteristics. *Journal of Environmental Economics and Management*, 52(2), 527-547.

Zahra, S. A. , & Wright, M. (2016) . Understanding the social role of entrepreneurship. *Journal of Management Studies*, 53(4), 610-629.

การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*

PROGRAM DEVELOPMENT FOR ENHANCING INNOVATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE OFFICE

สุนทร ทองโพธิ์

Sunet Thongpo

ฉลาด จันทรสสมบัติ

Chalard Chantarasombat

วานิช ประเสริฐพร

Vanich Prasertphorn

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Northeastern University, Thailand

E-mail: sunet.tp@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 3) สร้างและพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และ 4) ศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 4 ระยะ คือ 1) ศึกษาองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ 2) การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น 3) การสร้างและพัฒนาโปรแกรมและประเมินโปรแกรม และ 4) การนำโปรแกรมไปใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ มี 4 องค์ประกอบ และ 14 ตัวบ่งชี้ 2. สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ระดับน้อย สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.87 การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม 3. การพัฒนาโปรแกรมพัฒนา โดยรวมมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด โปรแกรมพัฒนา ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหา

* Received 6 March 2023; Revised 27 March 2023; Accepted 29 March 2023

กิจกรรมพัฒนาของ และ 5) การประเมินโปรแกรม และมี 5 Module ได้แก่ 1) การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม 2) การเรียนรู้เชิงนวัตกรรม 3) วิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม 4) การทำงานเป็นทีมแบบมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม และ 5) ควบคุมทิศอย่างต่อเนื่อง 4. ผลการใช้โปรแกรมพัฒนา มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ดัชนีประสิทธิผลหลังการพัฒนา มีความรู้สูงกว่าก่อนพัฒนา มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้บริหารที่รับการพัฒนามีความคงทนในการเรียนรู้ และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรม, การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Abstract

This research article aims to 1) study the main components of child element and innovative leadership indicators of school administrators. 2) study the current situation. Desirable conditions and needs for innovative leadership of school administrators 3) Create and develop a program for enhancing innovative leadership of school administrators and 4) Study the results of using the program for enhancing innovative leadership. of school administrators It is research and development, divided into 4 phases: 1) study the main components Subcomponents and indicators 2) Study of current conditions desirable and necessary conditions; 3) creating and developing programs and evaluating programs; and 4) applying programs to school administrators. The results of the research were as follows: 1. Components and indicators: 4 components and 14 indicators 2. The overall current condition was at a low level. desirable condition Overall, And the priority index of needs is equal to 0.87, which is innovative creativity. 3. Development of program development overall is appropriate have a possibility The development programs consisted of 1) principles, 2) objectives, 3) goals, 4) contents of development activities, and 5) program evaluation. There were 5 modules, namely 1) innovative thinking 2) learning. innovative knowledge, 3) innovative transformational vision, 4) innovative participatory teamwork, and 5) continuous supervision. Efficiency is higher than the set criteria. The efficacy index after development was higher in knowledge than before. There was a statistically significant higher achievement after schooling than before schooling

at the .05 level. Developed executives had persistence in learning. and satisfaction at the highest level.

Keywords: Program Development, Enhancing Innovative Leadership, School Administrators, The Primary Educational Service Office

บทนำ

การบริหารในยุคโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่มีลักษณะเฉพาะหลายอย่างจึงจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่กำหนดไว้ การที่จะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการเป็นผู้นำที่ดี สามารถใช้ศิลป์และกระบวนการของการมีอิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล และสามารถทำให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดศรัทธา มีความเชื่อถือ มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน ตลอดจนยังสามารถสร้างสภาวะแวดล้อม สนับสนุนให้ร่วมมือกันสร้างประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ และการพัฒนานวัตกรรมเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้ทุกองค์การสร้างจุดยืนที่เข้มแข็งเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ความอยู่รอด การเจริญเติบโตและการสร้างสมรรถนะในการแข่งขันอย่างยั่งยืน สภาวะการณ์ดังกล่าวไม่ได้จำเพาะแต่อยู่ในด้านเศรษฐกิจเท่านั้น การบริหารกิจการที่เกี่ยวกับสาธารณะในยุคโลกาภิวัตน์นี้ก็จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมีอาชีพในการทำกิจการดำเนินไปด้วยดี และบรรลุจุดมุ่งหมาย ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เป็นไปอย่างรวดเร็วอย่างไร้พรมแดน และกระทบกระเทือนไปทุกกิจการ ไม่เว้นแม้แต่ด้านการจัดการศึกษาที่จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมีอาชีพ จึงจะทำให้การบริหารการศึกษาประสบความสำเร็จเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ (ธีระ รุญเจริญ, 2558)

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งเข้าสู่ยุคนวัตกรรมดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาของชาติได้ระบุสาระสำคัญในหมวด 9 เทคโนโลยีทางการศึกษา มาตรา 64 โดยระบุว่ารัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ โดยเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม และมาตรา 65 ยังระบุอีกว่า ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพหากมีการดำเนินการตามแนวคิดดังกล่าวจะทำให้เกิดเป็นนวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารและการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) มีการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามตัวชี้วัดแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning) ในระดับปรับปรุง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) นอกจากนั้นผลการติดตามและประเมินผลมาตรฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศ ตัวชี้วัดที่ 2 การพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ มีผลการประเมิน ระดับพอใช้ จากผลการติดตามและประเมินผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ยังเน้นสอนแบบเดิม ๆ ที่เน้นเนื้อหาจากหนังสือเรียนเป็นสำคัญ ไม่นำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ ขาดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด การแก้ปัญหาาร่วมกัน ขาดการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริงหรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาขาดการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การลดความโดดเดี่ยวในการทำงาน การเป็นผู้ชี้แนะ แนะนำการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพด้วยกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษาที่จริงจังและต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2563) ผู้เรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการไม่สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง ทั้งนี้เนื่องมาจากครูผู้สอนใช้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับจากการบรรยาย เลียนแบบและทำตามคำสั่ง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียนทำให้ขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ ไม่สามารถคิด และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ต่อไปทำให้ความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนมาไม่ลึกซึ้ง ไม่ช่วยให้ผู้เรียนนำไปปรับใช้ในสถานการณ์จริงได้ ส่งผลให้คุณภาพการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย โดยเฉพาะผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ทั้ง 4 พัฒนาการผ่านเกณฑ์เป้าหมาย 100% เพียงร้อยละ 67.17 เท่านั้น ส่วนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 มีค่าเฉลี่ยรวมต่ำกว่าระดับสังกัดและระดับประเทศตามลำดับ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2562) จากปัญหาดังกล่าวผู้ที่มิบทบาทสำคัญหรือผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดคือผู้บริหารสถานศึกษา แต่ปัจจุบันบุคลากรครูที่สอบบรรจุและได้รับแต่งตั้งตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนในขณะประสบการณ์การบริหารการศึกษาที่ยังไม่มากส่งผลโดยตรงต่อการบริหารการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ

ความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการศึกษามีบทบาทอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศในทุก ๆ ด้านไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การที่จะพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและตอบรับการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของโลกในยุคปัจจุบันได้ อย่างมีคุณภาพนั้น ผู้นำที่บรรจุเป็นผู้อำนวยการใหม่

อายุน้อย ประสบการณ์การทำงานน้อย หรือผู้นำที่มีประสบการณ์การทำงานสูงแต่บริหารงานแบบมีข้อจำกัดจึงควรได้รับการเสริมสร้างให้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่เพื่อให้ได้นวัตกรรม หรือสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาสามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งผู้นำเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการสร้าง พัฒนา และเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาก็คือ ส่งผลให้ครูมีนวัตกรรม การสอน ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานโดยมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมนั่นเอง ดังนั้น จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีและได้รับการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอย่างปฏิเสธไม่ได้ แม้ว่าความสำเร็จในการบริหารงานจะเป็นผลมาจากตัวแปรร่วมหลายประการ แต่ภาวะผู้นำจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพในการบริหารงาน เพราะในความเป็นจริงแล้วไม่มีสิ่งใดหรือใครที่จะบังคับคนให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถอย่างเต็มที่

จากสภาพปัญหาและด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อศึกษาองค์ประกอบหลักองค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สร้างและพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในอันที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมซึ่งจะยังประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบันและสอดคล้องกับการประเมินและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะส่งผลต่อความก้าวหน้า ในวิชาชีพ และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมให้มีคุณภาพต่อไป ผู้วิจัยจึงศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

4. เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยและพัฒนา (Development and Research) ใช้โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และ การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 4 ระยะ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Consistency) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

นำผลการวิจัยจากระยะที่ 1 มาเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,157 โรงเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1,132 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2564 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 320 คน โดยใช้เกณฑ์ตามตารางสำเร็จรูปของ เครซี และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ระยะที่ 3 การสร้างและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1. ขั้นตอนดำเนินการ

1.1 นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 - 2 และผลการประเมินความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index = PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) มาพิจารณาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการร่างโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความเหมาะสมเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ครอบคลุมของโครงสร้างความสัมพันธ์ของเนื้อหา กิจกรรม การพัฒนาตามโปรแกรมและรายละเอียดต่าง ๆ ให้ครบถ้วนสมบูรณ์

1.2 การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เลิศ (Best Practices) ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้บริหารสถานศึกษาที่ผลงานด้านการใช้ดิจิทัล ทั้งนี้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน เพื่อศึกษาจากวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่เป็นเลิศและดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

2. ยกร่างโปรแกรมและคู่มือโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module 1 การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม, Module 2 การเรียนรู้เชิงนวัตกรรม, Module 3 วิสัยทัศน์เปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม, Module 4 วิสัยทัศน์ การทำงานเป็นทีมมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม และ Module 5 ควบคู่การนิเทศอย่างต่อเนื่อง 4) วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย 4.1) กิจกรรมการเรียนรู้ 4.2) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ 4.3) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ 5) การประเมินผลโปรแกรม แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การประเมินผลก่อนการ ระยะที่ 2 การประเมินระหว่างการพัฒนา ระยะที่ 3 การประเมินหลังการพัฒนา

3. นำร่างโปรแกรมและคู่มือการใช้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ออกแบบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ไปให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำร่างโปรแกรมและคู่มือการใช้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Consistency) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ดังนี้ 1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ และ 14 ตัวบ่งชี้ซึ่งได้แก่ 1) วิสัยทัศน์นำสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ คือ การกำหนดวิสัยทัศน์, การสร้างวิสัยทัศน์, การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และการเผยแพร่วิสัยทัศน์ 2) การนำสู่การเรียนรู้เชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ คือ ผู้นำทางความคิดอย่างมีประสิทธิภาพ, การเป็นนักจัดองค์การ, การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้, และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 3) การนำสู่การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ การมีจินตนาการประสานความคิดลึกซึ้ง, การที่ความคิดริเริ่มสิ่งที่แปลกใหม่ และ การมีความหลากหลายและมีความยืดหยุ่นในการคิด 4) การนำสู่การทำงานเป็นทีมแบบมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ คือ การกำหนดเป้าหมายร่วมกันในการทำงานเป็นทีม, สร้างความไว้วางใจในการทำงานเป็นทีม, กำหนดบทบาทและการมอบหมายงานชัดเจน, การติดต่อสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ในการทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน

ระยะที่ 4 การศึกษาผลการใช้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่างที่นำโปรแกรมไปใช้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนตำบลกุดยมและกลุ่มตำบลหนองคอนไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น จำนวน 12 คน ได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) และเป็นผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมพัฒนา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและนวัตกรรมโปรแกรมทางการศึกษา มีดังนี้

2.1 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำ เชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนเข้ารับการพัฒนาและหลังเข้ารับการพัฒนา โดยสร้างแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ประเมินความตรงตามเนื้อหาและภาษาที่ใช้ จำนวน 30 ข้อซึ่งเป็นข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Consistency) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 มีค่าความยากง่าย 0.40 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนก 0.30 - 0.80 ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) เท่ากับ 0.84

2.2 แบบประเมินระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนเข้ารับการพัฒนาและหลังเข้ารับการพัฒนา นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Consistency) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 นำแบบประเมินไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ คอนบราค (Cronbach' Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 ของ

ผู้บริหารสถานศึกษา นำแบบให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม จำนวน 9 คน ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนาต่อการใช้โปรแกรมพัฒนาเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เพื่อตรวจพิจารณา ความเหมาะสมของข้อความ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Consistency) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 นำแบบวัดความพึงพอใจ ปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 30 ข้อ ไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.35 - 0.80 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) เท่ากับ 0.92

2.4 โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 Module ได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ ได้กล่าวในตอนที่ 3 โดยประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Consistency) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 โดยรวมมีคุณภาพทั้งความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลด้านความรู้ภาคทฤษฎีโดยการทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
3. เก็บรวบรวมข้อมูลด้านประสิทธิภาพ ด้านประสิทธิผลและด้านความคงทนของความรู้ หลังการจัดการเรียนรู้ไปแล้วเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์
4. เก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจต่อโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ โดยใช้สูตรการหาประสิทธิภาพโปรแกรม $E1/E2$ ของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)
2. วิเคราะห์หาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้สูตรการหาดัชนีประสิทธิผลของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)
3. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และความคงทนการเรียนรู้โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ t-test

แบบ Dependent ทั้งก่อน หลังการเรียนรู้และหลังจากนั้นอีก 2 สัปดาห์ โดยใช้แบบวัดผลความรู้ความเข้าใจฉบับเดียวกัน ของบุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

4. วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้แบบสอบถามตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert, R., 1967) และของ บุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ และ 14 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์นำสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม จำนวน 4 ตัว 2) การนำสู่การเรียนรู้เชิงนวัตกรรม จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ 3) การนำสู่การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ 4) การนำสู่การทำงานเป็นทีมแบบมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม จำนวน 5 ตัวบ่งชี้

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษารายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. วิสัยทัศน์นำสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม	2.67	0.56	ปานกลาง	4.73	0.37	มากที่สุด
2. การนำสู่การเรียนรู้เชิงนวัตกรรม	2.54	0.59	ปานกลาง	4.64	0.34	มากที่สุด
3. การนำสู่การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม	2.46	0.62	น้อย	4.58	0.37	มากที่สุด
4. การนำสู่การทำงานเป็นทีมแบบมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม	2.27	0.79	น้อย	4.68	0.37	มากที่สุด
ภาพรวม	2.49	0.64	น้อย	4.66	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมทุกด้านสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.49, S.D. = 0.64$) และเมื่อได้พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า วิสัยทัศน์นำสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.67, S.D.=0.56$) ในขณะที่การนำสู่การทำงานเป็นทีมแบบมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม

ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.27$, S.D. = 0.79) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.36) และเมื่อได้พิจารณาเป็นรายด้านจึงพบว่า วิสัยทัศน์นำสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.37) ในขณะที่ การนำสู่การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.37)

3. ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จากผู้เชี่ยวชาญ โดยรวมมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด โปรแกรมประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหากิจกรรมพัฒนาของ และ 5) การประเมินโปรแกรม โปรแกรมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม มี 5 Module ได้แก่ 1) การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม 2) การเรียนรู้เชิงนวัตกรรม 3) วิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม 4) การทำงานเป็นทีมแบบมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม และ 5) ควบคุมทิศอย่างต่อเนื่อง

4. ผลการใช้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างและเป้าหมายของผู้ให้ข้อมูล พบว่า 1) มีประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 93.01/95.55 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ดัชนีประสิทธิผลหลังการพัฒนามีความรู้สูงกว่าก่อนพัฒนาเท่ากับ 0.9014 หรือคิดเป็น ร้อยละ 90.14 3) ผู้บริหารที่เข้ารับการพัฒนามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผู้บริหารที่เข้ารับการพัฒนามีความคงทนในการเรียนรู้ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้ารับการพัฒนา โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษารองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1.วิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม 2. การเรียนรู้เชิงนวัตกรรม 3. การนำสู่การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม 4. การนำสู่การทำงานเป็นทีมแบบมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม (Leading innovative cooperative teamwork) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ประกอบได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบเริ่มจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังได้สัมภาษณ์และศึกษาจากสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติเป็นเลิศเพิ่มเติมทำ ให้ได้องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย พบว่า องค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้าน และ 16 องค์ประกอบย่อย และ 75 ตัวบ่งชี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ปวีณา กันถิ่น, จีระศักดิ์ นามวงษ์ และ Horth, D.

M., & Vehar, J. ที่เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อความที่แสดงถึงองค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม มาจัดทำเป็นเครื่องมือที่เป็นแบบประเมินองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพื่อเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ที่ได้ทำการพิจารณาประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งจากผลการประเมินพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกองค์ประกอบหลักและทุกองค์ประกอบย่อย (ปวีณา กันถิ่น, 2560; จีระศักดิ์ นามวงษ์, 2563; Horth, D. M., & Vehar, J., 2012; Muriel Davies & Stéphanie Buisine, 2019) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของปวีณา กันถิ่น ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระราชรัฐ ตามทัศนะของครู ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 พบว่ามีระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ดังนี้ การมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง การสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร การมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม การมีคุณธรรมจริยธรรม การสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและการคิดสร้างสรรค์ (ปวีณา กันถิ่น, 2560)

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สภาพปัจจุบันโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม การเรียนรู้เชิงนวัตกรรม วิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม และการทำงานเป็นทีมแบบมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม ตามลำดับเกี่ยวเนื่องจาก การสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ศึกษาแนวคิด หลักการ และวิธีการสร้างแบบสอบถาม โดยครอบคลุมองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ ขนิษฐนุชา ทองสุข ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 8 องค์ประกอบ สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนระดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านความรับผิดชอบโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ขนิษฐนุชา ทองสุข, 2560)

3. ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จากผู้เชี่ยวชาญ โดยรวมมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด โปรแกรมประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหากิจกรรมพัฒนาของ และ 5) การประเมินโปรแกรม โปรแกรมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม มี 5 Module ได้แก่ 1) การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม 2) การเรียนรู้เชิงนวัตกรรม 3) วิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม 4) การทำงานเป็นทีมแบบมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม และ 5) ควบคุมทิศทางอย่างต่อเนื่อง ซึ่งโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของกระบวนการปฏิบัติ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ซึ่งมีค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 93.01/95.55 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้จะเป็นผลมาจาก ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างโมเดลการเรียนรู้และได้ผ่านการตรวจการแก้ไขปรับปรุงโดยคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่า โมเดลการเรียนรู้เรื่องการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้น ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความมีประโยชน์มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ได้เก็บข้อมูลจากสภาพจริงในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมและการสังเกตทำให้ทราบข้อดีข้อจำกัดต่าง ๆ บางประการนำมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเป็น ระยะ ๆ ทำให้โมเดลการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นเมื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจึงส่งผลให้นวัตกรรมที่จัดทำขึ้นมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา อินทร์เรืองศรี ที่ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนโมเดลวิชาชีพชีวิตและวัฒนธรรมไทยสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์ ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนโมเดลที่ประกอบด้วย หลักการ เหตุผล จุดมุ่งหมาย ความรู้พื้นฐาน การประเมินผลเบื้องต้น กิจกรรมการเรียนรู้การประเมินผลหลังเรียนและการเรียนซ่อมเสริม ได้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ (83.88/85.96) (สุจิตรา อินทร์เรืองศรี, 2554) และยังผลการวิจัยของ สุพี ดอนไพรปาน ที่ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนโมเดลเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนโมเดลเรื่องทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง มีประสิทธิภาพของบทเรียนโมเดลเท่ากับ 79.66/82.77 โดยเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้คือ 80/80 (สุพี ดอนไพรปาน, 2556) ทั้งนี้ ดัชนีประสิทธิผลการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีค่าเท่ากับ 0.9014 หรือคิดเป็นร้อยละ 90.10 ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉลาด จันทรมบัติ และคณะ ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาศักยภาพการสอนของครูประจำการ: โครงการนวัตกรรมในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นครูประจำการ

ของโรงเรียน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนรวม 122 คน ผลของการวิจัย 1) มีการกำหนดเป้าหมาย บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยหลัก ผู้ช่วยผู้วิจัย เป็นบันทึกความร่วมมือของทีมงานเครือข่ายในระดับโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ 2) ผลการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติการเรียนรู้ของผู้เรียนของครูประจำการ โดยภาพรวม (1) มีประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 90.70/84.58 (2) ผู้เข้ารับการอบรมมีดัชนีประสิทธิผลหลังการเรียนรู้ มีความรู้สูงกว่าก่อนอบรมเท่ากับ 0.7946 ซึ่งมีความรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็น ร้อยละ 79.46 (ฉลาด จันทรสมบัติ และคณะ, 2561) และสอดคล้องกับแนวคิดของ ปณตนนท์ เกียรติประภากุล ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ว่า การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จในยุค 4.0 นั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำเพราะภาวะผู้นำมีอิทธิพลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุค 4.0 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารการศึกษาโดยการปรับใช้ภาวะผู้นำที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ความรู้ ความสามารถของครูและบุคลากรในสถานศึกษา โดยภาวะผู้นำที่ผู้บริหารควรมีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานประกอบด้วยภาวะผู้นำ 4 ประเภท คือ 1) ภาวะผู้นำที่แท้จริง 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และ 4) ภาวะผู้นำการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม (ปณตนนท์ เกียรติประภากุล, 2561) และผู้บริหารที่พัฒนาด้วยโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีผลการทดสอบภาคความรู้หลังพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้บริหารฝึกปฏิบัติจริงเน้นผู้บริหารที่เข้าพัฒนาเป็นสำคัญการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวของการเสริมสร้างความรู้ด้วยตนเองนั้น จะพัฒนาทักษะต่างๆของผู้บริหาร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เชษฐา คำคล่อง ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีผู้เข้ารับ การพัฒนาประเมินตนเองและประเมินโดยบุคคลอื่นๆ ได้แก่ การประเมินโดยรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ พบว่า ระดับภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังการพัฒนาสูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (เชษฐา คำคล่อง, 2557)

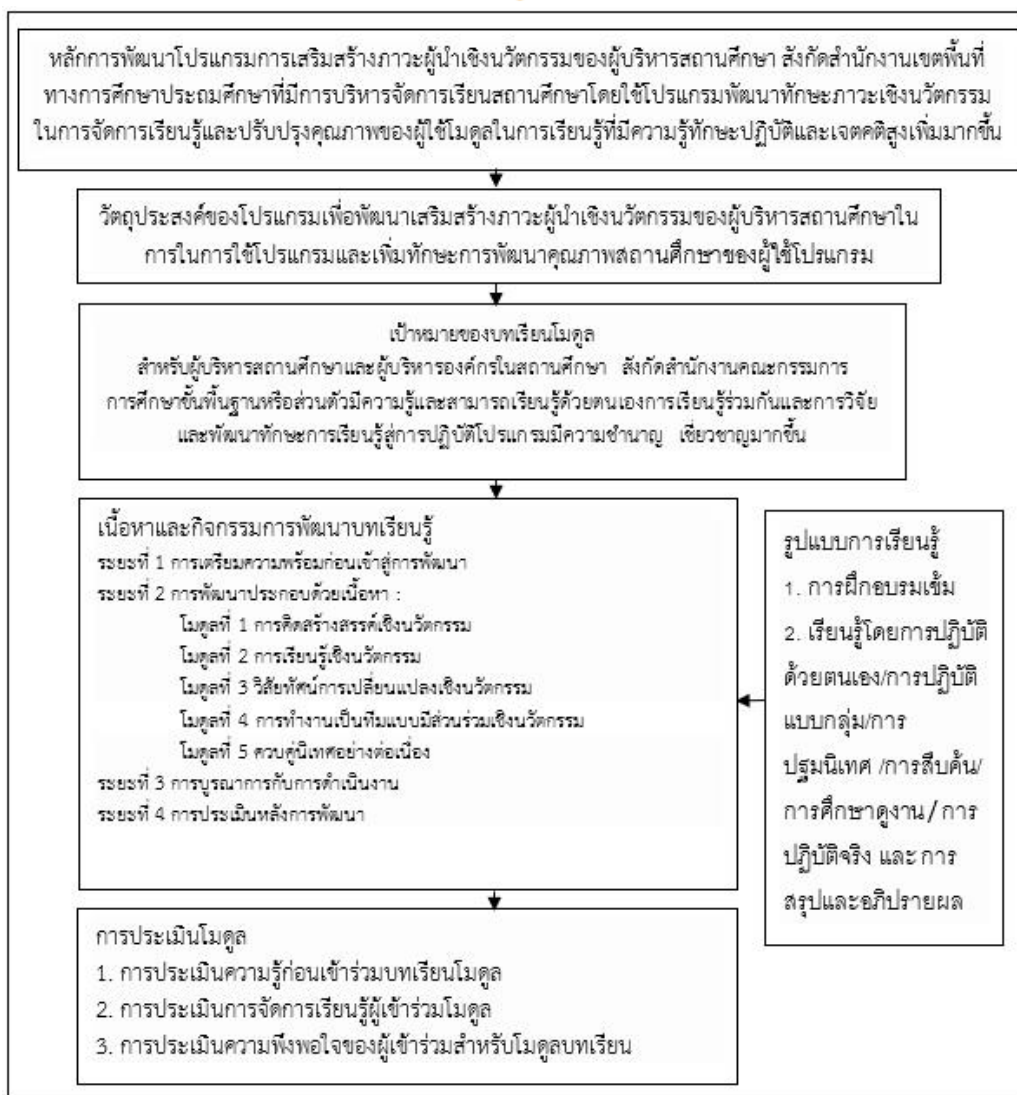
4. ผลการใช้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งผู้บริหารมีความพึงพอใจโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารได้เรียนรู้จากโมเดลการเรียนรู้มีรูปแบบที่น่าสนใจมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายสามารถสร้างความสนใจของผู้บริหารได้เป็นอย่างดี

อีกทั้งผู้บริหารลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสามารถของแต่ละคนตามแนวคิดทฤษฎีและหลักการในการสร้างบทเรียนโมดูล สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ และ ประพนธ์ หลีสสิน ซึ่งได้มีการศึกษาเรื่อง โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การนำโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายพบว่ามีความพึงพอใจต่อโปรแกรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ และประพนธ์ หลีสสิน, 2564) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chantarasombat, C & Rooyuenyong, W. ซึ่งได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาโมดูลการเรียนรู้ของการบริหารการศึกษาและสถานศึกษาสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตในประเทศไทย พบว่า การนำโมดูลการเรียนรู้ของการบริหารการศึกษาและสถานศึกษาสำหรับนักศึกษาระดับศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตไปใช้ทดลองกับกลุ่มเป้าหมายพบว่ามีความพึงพอใจต่อโมดูลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน (Chantarasombat, C & Rooyuenyong, W., 2020)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ซึ่งเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้ด้วยปฏิบัติของผู้ใช้โปรแกรม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

จากภาพที่ 1 ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหาและกิจกรรมของโปรแกรม มี 5 Module คือ (1) การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม (2) การเรียนรู้เชิงนวัตกรรม (3) วิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม (4) การทำงานเป็นทีมแบบมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม (5) ควบคุมทิศทางอย่างต่อเนื่อง และ 5) ประเมินผลการพัฒนาโมดูล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ และ 14 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์นำสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม จำนวน 4 ตัว 2) การนำสู่การเรียนรู้เชิงนวัตกรรม จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ 3) การนำสู่การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ 4) การนำสู่การทำงานเป็นทีมแบบมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 2. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ระดับน้อย สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะ โดยรวมมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ การนำสู่การทำงานเป็นทีมแบบมีส่วนร่วม นำสู่การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม 3. ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด โปรแกรมประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหากิจกรรมพัฒนาของ และ 5) การประเมินโปรแกรม โปรแกรมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม มี 5 Module ได้แก่ 1) การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม 2) การเรียนรู้เชิงนวัตกรรม 3) วิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม 4) การทำงานเป็นทีมแบบมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม และ 5) ควบคุมทิศอย่างต่อเนื่อง 4. ผลการใช้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ดัชนีประสิทธิผลหลังการพัฒนามีความรู้สูงกว่าก่อนพัฒนา ผู้บริหารที่เข้ารับการพัฒนามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้บริหารที่เข้ารับการพัฒนามีความคงทนในการเรียนรู้ และผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้ารับการ พัฒนา โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารได้เรียนรู้จาก โมดูลการเรียนรู้ มีรูปแบบที่น่าสนใจมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายสามารถสร้างความสนใจ ของผู้บริหารได้เป็นอย่างดี อีกทั้งผู้บริหารลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสามารถของแต่ละคน ตามแนวคิดทฤษฎีและหลักการในการสร้างบทเรียนโมดูล ดังนั้น ผู้บริหารควรมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งคู่มือการใช้โมดูลการเรียนรู้ฉบับนี้ มีความสำคัญอย่างยิ่งผู้ใช้ควรศึกษาวิธีการใช้อย่างละเอียดและปฏิบัติตามกิจกรรมให้ครบทุกขั้นตอน ในกรณีที่ เป็นกิจกรรมกลุ่ม และควรศึกษาวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม หรือ บทเรียนโมดูลการเรียนรู้ (Module Learning) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในระดับ อาชีวศึกษา อุดมศึกษากับนักศึกษาปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก และควรมีการวิจัย การจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนโปรแกรม บทเรียนโมดูลการเรียนรู้ (Module Learning) ที่ ส่งเสริมทักษะการคิดของผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูงตามศตวรรษที่ 21 และภาวะผู้นำใน รูปแบบอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสาร.
- ชนิษฐ์นิชา ทองสุข. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จีระศักดิ์ นามวงษ์. (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 1. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, 7(6), 338-352.
- ฉลาด จันทรสมบัติ และคณะ. (2561). การพัฒนาศักยภาพการสอนของครูประจำการ: โครงการนวัตกรรมยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 12(2), 54-69.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์, 5(1), 7-19.
- เชษฐา คำล่อง. (2557). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีระ รุญเจริญ. (2558). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกกรอบ 3. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ปณตนนท์ เกียรติประภากุล. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0. . Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย, 11(2), 1994-2013.
- ปวีณา กันธิน. (2560). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประจักษ์ เขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5. วารสารศิลปการศึกษามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(3), 1833-1848.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2562). รายงานประจำปี 2563 ANNUAL REPORT 2020. กรุงเทพมหานคร: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. (2563). รายงานผลการประเมินติดตามมาตรฐานเขตพื้นที่ ประจำปีงบประมาณ 2563. ขอนแก่น: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. เรียกใช้เมื่อ 5 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.obec.go.th/wp-content/uploads/OBECPolicy62.pdf>.
- สุจิตรา อินทร์เรืองศรี. (2554). การพัฒนาบทเรียนโมดูลวิชาชีวิตและวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงวิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์. ในวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ และประพนธ์ หลีสสิน. (2564). โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการแสงอีสาน, 18(2), 59-72.
- สุพี ดอนไพรพาน. (2556). การพัฒนาบทเรียนโมดูลเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น = Needs assessment research. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Chantarasombat, C & Rooyuenyong, W. (2020). The Development of Learning Module of Educational Administration and Educational Institute for Students in Master of Education Degree in Thailand. World Journal of Education: 10(3), 19-32.
- Horth, D. M., & Vehar, J. (2012). Becoming A Leader Who Fosters Innovation. Greensborough: Center for Innovation Leadership.
- Likert, R. (1967). The human organization. New York: McGraw - Hill.
- Muriel Davies & Stéphanie Buisine. (2019). Innovative Leadership People. The Jahangirnagar Journal of Business Studies, 2(1), 37-51.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดา ที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์*

PREDICTORS OF POSTPARTUM DEPRESSION AMONG MOTHERS WITH COMPLICATIONS DURING PREGNANCY

อัจฉโรบล แสงประเสริฐ

Atcharobon Sangprasert

จิราจันทร์ คมทา

Jirajan kontha

คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์

Faculty of Nursing Boromarajonani College of Nursing Sawanpracharak, Nakhonsawan, Thailand

E-mail: atcharobon@bcnsprnw.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ 2) ศึกษาปัจจัยได้แก่ อายุ, รายได้ของครอบครัว, ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง, การทำหน้าที่ครอบครัว, ความเครียดของการเป็นมารดา และการสนับสนุนของสามี ที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทำนาย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ มารดาหลังคลอดที่มีภาวะแทรกซ้อนในระยะตั้งครรภ์ที่มารับบริการตรวจหลังคลอดที่แผนกวางแผนครอบครัว หรือพบบุตรมารับบริการที่แผนกสุขภาพเด็กดี ในระยะ 4-8 สัปดาห์หลังคลอด ณ โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ ระหว่างเดือน มิถุนายน 2564 ถึง เดือน ธันวาคม 2564 จำนวน 98 ราย โดยวิธีสุ่มอย่างเป็นระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล, แบบสอบถามภาวะซึมเศร้าหลังคลอด, แบบสอบถามความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง, แบบสอบถามการทำหน้าที่ครอบครัว, แบบสอบถามความเครียดของการเป็นมารดา, แบบสอบถามการสนับสนุนของสามี วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุผลการวิจัย พบว่า 1) มารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์มีภาวะซึมเศร้าหลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 14.29 2) ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การทำหน้าที่ครอบครัว ความเครียดของการเป็นมารดา และการสนับสนุนของสามี สามารถร่วมอธิบายความแปรปรวนภาวะซึมเศร้าหลังคลอดของมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะ

* Received 24 February 2023; Revised 25 March 2023; Accepted 28 March 2023

ตั้งครรภ์ได้ร้อยละ 32.8 (Adjusted $R^2 = .351$, $F_{4,93} = 17.264$, $p < .001$) ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การทำหน้าที่ครอบครัว และความเครียดของการเป็นมารดาสามารถทำนายภาวะซึมเศร้าหลังคลอดของมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ ($\beta = 0.314$, $p < .05$, $\beta = 0.342$, $p < .001$, $\beta = 0.316$, $p < .05$ ตามลำดับ)

คำสำคัญ: มารดา, ภาวะแทรกซ้อนในระยะตั้งครรภ์, ภาวะซึมเศร้าหลังคลอด

Abstract

The objectives of this article were to identify the postpartum depression among mothers with complications during pregnancy and factors; maternal age, family income, self-esteem, family functioning, maternal stress and spouse support predicting of the postpartum depression among mothers with complications during pregnancy. The purpose of this predictive correlational research. A convenience sample was composed of 98 mothers during their 4 to 8 weeks postpartum who gave birth with complications during pregnancy and visit postpartum clinic or took their babies to well-baby clinic Sawanpracharak Nakhonsawan Hospital were recruited in this study.. Data was collected during June 2021 to December 2021. A system random sampling was used to recruit the sample. Data was collected by using questionnaires comprising the personal data including demographic questionnaires, the postpartum depression assessment, self-esteem assessment, family functioning questionnaires, maternal stress questionnaires and spouse support questionnaires. Descriptive statistics and Multiple regression analysis were used for data analysis. The results of the study that 14.29 percent of mothers with complications during pregnant with postpartum depression. The percentage of total variance explain by all study variables (self-esteem, family functioning, maternal stress, spouse support) was 32.8 percent (Adjusted $R^2 = .351$, $F_{4,93} = 17.264$, $p < .001$) . The significant variables which predicted postpartum depression among mothers with complications during pregnant included self-esteem, family functioning, maternal stress ($\beta = 0.314$, $p < .05$, $\beta = 0.342$, $p < .001$, $\beta = 0.316$, $p < .05$ respectively)

Keywords: Mother, Complications During Pregnancy, Postpartum Depression

บทนำ

ภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ส่งผลต่อสุขภาพของมารดา และสุขภาพของทารกในครรภ์ ทำให้มารดาขณะตั้งครรภ์เกิดความเครียด ความวิตกกังวลมีประสบการณ์ในทางลบเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ เป็นอุปสรรคต่อการแสดงบทบาทการเป็นมารดามีผลกระทบต่อสัมพันธภาพระหว่างมารดากับทารก (Lowdermilk, D. L., 2016) ภาวะแทรกซ้อนทางอายุรกรรมที่พบในมารดาขณะตั้งครรภ์ เช่นความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ โรคหัวใจ เบาหวาน โลหิตจาง ธาลัสซีเมีย โรคอ้วนเป็นพิษ โรคเอสแอลอี โรคระบบทางเดินหายใจเป็นต้น (ปิยะภรณ์ ประสิทธิ์วัฒนเสรี, 2562) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ ส่งผลต่อมารดา ทำให้เสี่ยงต่อการแท้ง การคลอดก่อนกำหนด ตกเลือดก่อนและหลังคลอด เกิดการคลอดยาก ทำให้หัวใจล้มเหลว ไตวาย เป็นต้น ส่วนผลต่อทารก ทำให้ทารกขาดออกซิเจน ภาวะทารกเจริญเติบโตช้าในครรภ์ น้ำหนักตัวแรกเกิดน้อยผิดปกติ เสียชีวิตในครรภ์ มีความพิการแต่กำเนิดสูง การตายปริกำเนิด เป็นต้น (Perry, S. E. et al., 2014) จากสถิติสาธารณสุข ในปี 2563 จำนวนและอัตราส่วนของมารดาตาย ต่อเกิดมีชีพ 100,000 คน พบการตายของมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ในปี 2561 – 2563 จำนวน 125 ราย, 134 ราย, 142 ราย ตามลำดับ (กระทรวงสาธารณสุข, 2563) และจากสถิติมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ที่มารับบริการฝากครรภ์ ที่โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ ในปี 2561– 2563 จำนวน 1,001ราย และ 1,021 ราย, 998 ราย ตามลำดับ (โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์, 2563) มารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์นั้นในระยะหลังคลอด มารดาต้องมีการปรับตัวทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมมารดาที่สามารถปรับตัวได้ ทำให้ไม่มีปัญหาสุขภาพจิตส่งผลให้มารดาสามารถดำเนินชีวิตได้เป็นปกติ กล่าวคือ มารดาสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของร่างกายมีความรู้สึกที่ดีต่อทารก ครอบครัวย และบุคคลรอบข้างทำตามบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น (Bessi, M., 2017) แต่ถ้ามารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ที่มีปัญหาสุขภาพ มารดาไม่สามารถปรับตัวจะนำมาสู่ความวิตกกังวล ความเครียด และนำมาซึ่งปัญหาสุขภาพจิตส่งผลให้เกิดภาวะซึมเศร้าหลังคลอดได้

ภาวะซึมเศร้าหลังคลอดของไทยพบร้อยละ 18.8-38.2 (วรรณิ นวลฉวี และคณะ, 2561) โดยภาวะซึมเศร้าหลังคลอด เป็นความผิดปกติทางอารมณ์ที่ยังเกิดขึ้นและพบความชุกถึงร้อยละ 13 – 19 (วรรณิ นวลฉวี และคณะ, 2561) จากการศึกษาภาวะซึมเศร้าของมารดาในระยะหลังคลอดของประอินโดนีเซียและประเทศไทยพบใกล้เคียงกันกล่าวคือมีแนวโน้มการเกิดภาวะซึมเศร้าในระยะหลังคลอดสูงขึ้นมากกว่าร้อยละ 10- 20 (วรรณิ นวลฉวี และคณะ, 2561) การเกิดภาวะซึมเศร้าในระยะหลังคลอดพบว่ามีกลไกการเกิดที่ซับซ้อน เบค (Beck, C. T., 2001) กล่าวว่า ภาวะซึมเศร้าหลังคลอดเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะซึมเศร้าหลังคลอด พบว่า อายุของ

มารดามีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้าในระยะหลังคลอดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Muraca, G. M. & Joseph. K. S., 2014) นอกจากนี้พบว่ารายได้มีอิทธิพลต่อการเกิดภาวะซึมเศร้าหลังคลอดเช่นกัน ส่วนการศึกษาของ Hoang et al. พบว่าความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมีอิทธิพลต่อการเกิดภาวะซึมเศร้าหลังคลอดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ภาวะซึมเศร้าหลังคลอดเป็นความผิดปกติ ด้านอารมณ์ ส่งผลต่อมารดา ทารก รวมถึงบุคคลรอบข้างทั้งร่างกาย จิตใจและสังคม หากอาการรุนแรงขึ้น อาจทำให้เกิดอันตรายแก่ตนเองและบุคคลรอบข้างได้ (Hoang, O. et al., 2016) การทำหน้าที่ครอบครัวของมารดาหลังคลอด ได้แก่ การทำหน้าที่แม่บ้าน การดูแลทารก การดูแลสามีจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บทบาทใหม่และบทบาทเดิมมีความสมดุลกัน (Romero, A. M. O. et al., 2012) ส่วนการสนับสนุนของสามี เป็นการช่วยเหลือจากสามี ทำให้มารดาหลังคลอดได้รับการช่วยเหลือจากสามี ส่งเสริมให้มารดาสามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข เป็นต้น (แสงจันทร์ สุนันติะ และคณะ, 2559)

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ภาวะซึมเศร้าหลังคลอดทั้งไทยและต่างประเทศมีความแตกต่างกันตามบริบท การศึกษาในไทยส่วนใหญ่จะศึกษาในบริบทของมารดาหลังคลอดทั่วไป สำหรับการศึกษาในมารดาหลังคลอดที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ มีเพียงการศึกษาของ กัลพร ยงดี และชุตินา หุ่มเรืองวงษ์ พบว่ามารดาหลังคลอดที่มีภาวะแทรกซ้อนทางสูติศาสตร์ ในช่วง 1 สัปดาห์แรกหลังคลอดมีภาวะซึมเศร้าร้อยละ 13.7 ส่วนมารดาหลังคลอดที่มีภาวะแทรกซ้อนทางสูติศาสตร์ ในช่วง 4-6 สัปดาห์หลังคลอด มีภาวะซึมเศร้าร้อยละ 6.1 (กัลพร ยงดี และชุตินา หุ่มเรืองวงษ์, 2559) ส่วนการศึกษาในต่างประเทศ เช่นในประเทศเอธิโอเปีย พบว่าภาวะซึมเศร้าในมารดาหลังคลอด พบได้ร้อยละ 15.6 (Abate, D. M. et al., 2020) จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า การที่มารดาหลังคลอดที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ มีการเปลี่ยนแปลงในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ และด้านสังคมนั้น ถือเป็นความท้าทายอย่างมากสำหรับมารดาหลังคลอด การส่งเสริมให้มารดาหลังคลอดที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์สามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในช่วงเวลานี้ จะส่งผลให้มารดามีสุขภาพจิตที่ดีป้องกันการเกิดภาวะซึมเศร้าหลังคลอด จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยในระยะหลังคลอด และการทำหน้าที่ครอบครัว มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาหลังคลอดที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ ได้แก่ อายุ, รายได้ของครอบครัว, ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง, การทำหน้าที่ครอบครัว, ความเครียดของการเป็นมารดา และการสนับสนุนของสามี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทำนาย(Predictive Research)เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนมิถุนายนพ.ศ. 2564 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2564

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือมารดาหลังคลอดที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ได้แก่ ภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ โรคหัวใจ ภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์โรคโลหิตจาง โรคธาลัสซีเมีย โรคอ้วนหรือโรคเบาหวาน และโรคเอสแอลอี ที่โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ได้นัดหมายให้มารับบริการตรวจสุขภาพหลังคลอดบุตรที่แผนกวางแผนครอบครัว หรือพำนักรับบริการที่แผนกสุขภาพเด็กดี (Well baby clinic) ในระยะ 4-8 สัปดาห์หลังคลอด ณ โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ ที่ยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยซึ่งผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ เลขที่รับรอง 24/2564ลงวันที่ 18มิถุนายน 2564พิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเลือกโดยการสุ่มอย่างเป็นระบบ จะสุ่มเฉพาะบัตรคิวที่เป็นเลขคี่และผู้วิจัยถามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง ถ้ากลุ่มตัวอย่างไม่สมัครใจที่จะเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการสุ่มจากเลขที่บัตรคิวที่เป็นเลขคี่ลำดับต่อไป โดยมีเกณฑ์คัดเข้า ดังนี้ 1) เป็นมารดาที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่ามีภาวะแทรกซ้อนทางสูติศาสตร์และหรือภาวะแทรกซ้อนทางอายุรศาสตร์2) มารดาเลี้ยงบุตรด้วยตนเอง 3)ไม่มีประวัติความผิดปกติทางจิตเวช 4) สามารถสื่อสารภาษาไทยได้เข้าใจ

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คำนวณตามวิธีของ Faul, Eedfelder, Buchner, & Lang (Faul, F. et al., 2009) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญ (α) .05 ค่าอำนาจการทดสอบ (Power Analysis = .80, ค่าขนาดอิทธิพลขนาดกลาง (Effect size) โดยกำหนดที่ .15 ตามวิธีของ Cohen (Cohen, J., 1992) จำนวนตัวแปรต้น = 6 ตัว ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 98 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถาม ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ข้อมูลการตั้งครรภ์ อายุ อาชีพ รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อายุครรภ์จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ จำนวนครั้งของการฝากครรภ์ ได้รับความรู้ในการดูแลสุขภาพในขณะตั้งครรภ์ ผู้ดูแลหลักขณะตั้งครรภ์ภาวะแทรกซ้อนในขณะตั้งครรภ์

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประยุกต์จากของCox, et al. (Cox, J. et al., 1987) มาพัฒนาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยคำถาม จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณ

ค่า 4 ระดับ ค่าคะแนน0-30คะแนน คะแนนเท่ากับหรือมากกว่า 11 คะแนน หมายถึง มีภาวะซึมเศร้าหลังคลอด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประยุกต์จากของRosenberg (Rosenberg, M., 1989) มาพัฒนาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ การให้คะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับค่าคะแนน10-40 คะแนนคะแนนสูง หมายถึง ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการทำหน้าที่ครอบครัวในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประยุกต์จากของอุมาพร ตรังคสมบัติ (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2544) มาพัฒนาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 36 ข้อลักษณะการวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบ่งเป็น 4 ระดับ ค่าคะแนน36-144 คะแนน คะแนนสูง หมายถึง การทำหน้าที่ครอบครัวดี

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามความเครียดของการเป็นมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประยุกต์จากของLazarus & Folkman (Lazarus, R. S., 1984) มาพัฒนาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยคำถาม 35 ข้อ ลักษณะการวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ ค่าคะแนน 35-175คะแนน คะแนนสูง หมายถึง ความเครียดของการเป็นมารดาสูง

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามการสนับสนุนของสามีในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประยุกต์จากของHouse (House, J. S., 1981) มาพัฒนาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน15 ข้อ เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ ค่าคะแนน 15-75 คะแนน คะแนนสูง หมายถึง ได้รับการสนับสนุนของสามีมาก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity)การหาความตรงของแบบสอบถามภาวะซึมเศร้าหลังคลอด, แบบสอบถามความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง, แบบสอบถามการทำหน้าที่ ครอบครัว,แบบสอบถามความเครียดของการเป็นมารดา, แบบสอบถามการสนับสนุนของสามี ผู้วิจัยนำเครื่องมือให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ซึ่งเป็น สติแพทย์ อาจารย์พยาบาลสาขาการพยาบาลสูติศาสตร์และอาจารย์พยาบาลสาขาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาสาระความเหมาะสมของเนื้อหาที่ใช้หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าความตรงตามเนื้อหา (IOC) โดยมีช่วงคะแนนในแต่ละข้อ เท่ากับ 0 ถึง +1ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา เท่ากับ 1, 0.92, 0.98, 0.92, และ 1 ตามลำดับและหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามภาวะซึมเศร้าหลังคลอด, แบบสอบถามความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง, แบบสอบถามการทำหน้าที่ครอบครัว, แบบสอบถาม

ความเครียดของการเป็นมารดา,แบบสอบถามการสนับสนุนของสามีผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำมาใช้กับมารดาหลังคลอดที่มีภาวะแทรกซ้อนในขณะตั้งครรภ์ ซึ่งมารับบริการตรวจหลังคลอดที่แผนกวางแผนครอบครัว หรือพบบุตรมารับบริการที่แผนกสุขภาพเด็กดี (Well baby clinic) ในระยะ 4-8 สัปดาห์หลังคลอด จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อหาความเชื่อมั่น โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะซึมเศร้าหลังคลอด, แบบสอบถามความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเอง, แบบสอบถามการทำหน้าที่ครอบครัว, แบบสอบถามความเครียดของการเป็นมารดา,แบบสอบถามการสนับสนุนของสามีมีค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.78, 0.76, 0.83, 0.77 และ 0.80 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยทำหนังสือขออนุมัติเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ และสำเนาหนังสือถึงหัวหน้าแผนกวางแผนครอบครัว และแผนกสุขภาพเด็กดี (Well Baby) ที่เป็นสถานที่เก็บข้อมูล เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล อธิบายเกี่ยวกับรายละเอียดงานวิจัย วิธีการเก็บข้อมูล จำนวน คุณสมบัติกลุ่มตัวอย่าง และแจกแบบสอบถาม รวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเอง การทำหน้าที่ครอบครัว ความเครียดของการเป็นมารดา การสนับสนุนของสามี ภาวะซึมเศร้าหลังคลอด โดยใช้สถิติพรรณนา นำมาแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
2. การทดสอบสมมุติฐานเพื่อหาปัจจัยทำนาย ใช้สถิติอ้างอิง โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุ 20-35 ปี (ร้อยละ 72.48) อายุเฉลี่ย 27.80 ปี (SD = 6.86) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับความรู้ในการดูแลสุขภาพขณะตั้งครรภ์ (ร้อยละ 80.47) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 38.56) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 74.05) อาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 39.45) รายได้ของครอบครัวอยู่ในช่วง 10,001-20,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 34.46) ผู้ดูแลหลักขณะตั้งครรภ์ คือ คู่สมรส (ร้อยละ 58.67) ส่วนใหญ่เป็นครรภ์แรก (ร้อยละ 54.04) มารับบริการฝากครรภ์ครบ 5 ครั้งตามเกณฑ์การฝาก

กรรมคุณภาพ (ร้อยละ 56.78) อายุกรรมลักษณะคลออยู่ในช่วง 37 สัปดาห์ขึ้นไป (ร้อยละ 82.67) ภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ที่พบมากที่สุด คือ ภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ (ร้อยละ 31.12) รองลงมา คือ ภาวะโลหิตจาง (ร้อยละ 23.56) ภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ (ร้อยละ 17.38)

2. คะแนนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ($\bar{X}$ = 32.72, SD = 4.64) คะแนนการทำหน้าที่ครอบครัว ($\bar{X}$ = 100.67, SD = 11.77) คะแนนความเครียดของการเป็นมารดา ($\bar{X}$ = 86.98, SD = 17.96) คะแนนการสนับสนุนของสามี ($\bar{X}$ = 64.63, SD = 10.24) และคะแนนภาวะซึมเศร้าหลังคลอด ($\bar{X}$ = 7.01, SD = 4.66) กลุ่มตัวอย่างมีภาวะซึมเศร้าหลังคลอดจำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.29

3. ความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ (r = .061) รายได้ของครอบครัว (r = -.032) ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (r = .584, P < .01) การทำหน้าที่ครอบครัว (r = .253, P < .05) ความเครียดของการเป็นมารดา (r = .529, P < .01) การสนับสนุนของสามี (r = .455, P < .01) และภาวะซึมเศร้าหลังคลอดพบว่า ภาวะซึมเศร้าหลังคลอด มีความสัมพันธ์กับ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การทำหน้าที่ครอบครัว ความเครียดของการเป็นมารดา การสนับสนุนของสามี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ P < .05 โดยก่อนที่จะนำเข้าสู่ข้อมูลวิเคราะห์ด้วยสถิติการถดถอยเชิงพหุคูณ ได้ทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติพบว่า เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้ คือ (1) ตัวแปรต้นทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์กันเอง (2) ตัวแปรต้นและตัวแปรตามเป็นตัวแปรที่มีค่าต่อเนื่อง (3) ตัวแปรต้นทุกตัวมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับตัวแปรตาม (4) ความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนจากการพยากรณ์ที่ทุกจุดบนเส้นถดถอยเท่ากัน (5) ตัวแปรทั้งหมดมีการแจกแจงแบบปกติ ได้ค่า Kolmogorov-smimov = .45 (p = .83) (6) การตรวจสอบความเป็นอิสระกันของค่าความคลาดเคลื่อน ใช้สถิติทดสอบ Durbin-Watson ได้ค่าเท่ากับ 2.014 แสดงว่าความคลาดเคลื่อนมีความเป็นอิสระกัน (7) ไม่มี Outliers ส่วนการทดสอบ multicollinearity จากค่าสถิติที่ใช้วัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระคือ tolerance และ VIF พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันน้อย เนื่องจาก tolerance มีค่ามาก และค่า VIF ก็มีค่าน้อย จึงไม่เกิดปัญหา multicollinearity ดังนั้นจึงเป็นไปตามข้อตกลงของการใช้ สถิติวิเคราะห์การถดถอย (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) แสดงค่าความสัมพันธ์ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7
อายุ	1.000	-.071	.142	.050	-.073	-.055	.061
รายได้ของครอบครัว		1.000	.071	.144	.161	-.281	-.032
ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง			1.000	.577**	.516**	.271**	.584**
การทำหน้าที่ครอบครัว				1.000	.237**	.267**	.253*

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) แสดงค่าความสัมพันธ์ตัวแปรที่ศึกษา (ต่อ)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7
ความเครียดของการเป็นมารดา					1.000	.202*	.529**
การสนับสนุนของสามี						1.000	.455**
ภาวะซึมเศร้าหลังคลอด							1.000

** P<.01, *P< .05

4. นำตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนในระยะตั้งครรภ์จากการทดสอบความสัมพันธ์เบื้องต้นระหว่างตัวแปรต้นแต่ละตัวกับตัวแปรตามพบว่า มีเฉพาะตัวแปร ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (x_1) การทำหน้าที่ครอบครัว (x_2) ความเครียดของการเป็นมารดา (x_3) และการสนับสนุนของสามี (x_4) ที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าหลังคลอดเท่านั้น ดังนั้นจึงใช้เฉพาะ 4 ตัวแปรนี้เข้าสมการวิเคราะห์ปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าหลังคลอด พบว่ามีเฉพาะตัวแปร ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง, การทำหน้าที่ครอบครัว และความเครียดของการเป็นมารดาสามารถทำนายภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนในระยะตั้งครรภ์ ($\beta = 0.314$, $p < .05$, $\beta = 0.342$, $p < .001$, $\beta = 0.316$, $p < .05$ ตามลำดับ) โดยสามารถร่วมอธิบายความแปรปรวนภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนในระยะตั้งครรภ์ ได้ร้อยละ 32.8 (Adjusted $R^2 = .351$, $F_{4,93} = 17.264$, $p < .001$) (ตารางที่ 2) โดยสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\hat{Y} = a + B_1x_1 + B_2x_2 + B_3x_3 + B_4x_4$$

$\hat{Y}$ = แทนคะแนนพยากรณ์ของตัวแปรเกณฑ์ (ตัวแปรตาม)

a = แทนค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$x_1, \dots, x_4$ = ตัวแปรต้นตัวที่ 1...4

$B_1, \dots, B_4$ = แทนค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ตัวที่ 1...4

เขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังต่อไปนี้

$$\hat{Y} = 74.89 + 1.130 (x_1) + 0.358 (x_2) + 0.307 (x_3) - 0.060 (x_4)$$

เขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$Z = 0.314 (x_1) + 0.342 (x_2) + 0.316 (x_3) - 0.093 (x_4)$$

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ (n=98)

ตัวแปรทำนาย	B	SE.B	Beta (β)	t	p-value
ความรู้สึกลึกคุณค่าในตนเอง	1.130	.250	.314	4.449	.013*
การทำหน้าที่ครอบครัว	.358	.090	.342	3.245	.000*
ความเครียดของการเป็นมารดา	.307	.086	.316	3.531	.011*
การสนับสนุนของสามี	-.060	.055	-.093	-1.096	.456
Constant (a)	74.894	11.469		8.386	

R = .642, R² = .328, Adjusted R² = .351 F(4,93) = 17.264 p < .001

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาพบว่าภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ในระยะ 4-8 สัปดาห์หลังคลอด มีจำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.29 ซึ่งสอดคล้องจากการศึกษาของ Guodong, et al. ที่ศึกษาภาวะซึมเศร้าในระยะหลังคลอดในมารดาชาวจีน : ศึกษาแบบไปข้างหน้าในมณฑลเซียงไฮ้ พบว่า ความชุกของภาวะซึมเศร้าในระยะหลังคลอดของมารดาชาวจีนในช่วง 6 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 11.8 (Guodong, D. et al., 2019) สอดคล้องกับการศึกษาของ Peiqin, et al. ที่ศึกษา ความชุกและปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในระยะหลังคลอดในระหว่างการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในมณฑลกว่างโจว ประเทศจีน พบว่า ความชุกของภาวะซึมเศร้าในระยะหลังคลอด ในช่วง 6-12 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 30 (Peiqin, L. et al., 2020) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Vaezi, et al. ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม และภาวะซึมเศร้าในระยะหลังคลอดในมารดาครรภ์แรก พบว่า ความชุกของภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาครรภ์แรก คิดเป็นร้อยละ 43.5 (Vaezi, A. et al., 2018) สอดคล้องกับการศึกษาของ Sitotaw, et al. ที่ศึกษาความชุกและปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในภาคใต้ฝั่งตะวันออกของประเทศเอธิโอเปีย พบว่า มารดาในภาคใต้ฝั่งตะวันออกของประเทศเอธิโอเปีย มีภาวะซึมเศร้าหลังคลอดคิดเป็นร้อยละ 33.82 (Sitotaw, K. et al., 2018) สอดคล้องกับการศึกษาของ สุภัสสรา ภูเมฆ และคณะ ที่ศึกษาปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าของมารดาในระยะหลังคลอดที่มาใช้บริการที่โรงพยาบาลราชวิถี พบว่า มารดาในระยะหลังคลอดที่มาใช้บริการที่โรงพยาบาลราชวิถี มีภาวะซึมเศร้าในระยะหลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 20.3 (สุภัสสรา ภูเมฆ และคณะ, 2562) สอดคล้องกับการศึกษาของ วันชัย กิตติโชติวัฒน์ ที่ศึกษา ความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะซึมเศร้าในระยะหลังคลอดของโรงพยาบาลแก่งคอยจังหวัดสระบุรี พบว่า ความชุกของภาวะซึมเศร้าในระยะหลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 13.8 (วันชัย กิตติโชติวัฒน์,

2561) สอดคล้องกับการศึกษาของ วรณิ นวลฉวี และคณะ ที่ศึกษาความชุกของภาวะซึมเศร้าในระยะหลังคลอดและปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาหลังคลอด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมารดาในระยะหลังคลอด มีความชุกของภาวะซึมเศร้าหลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 18.8 (วรณิ นวลฉวี และคณะ, 2561) สอดคล้องกับการศึกษาของกุสุมา แสนบุญมา และคณะ ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าในระยะหลังคลอดในมารดาที่ผ่าตัดคลอดแบบฉุกเฉิน พบว่า มารดาที่ผ่าตัดคลอดแบบฉุกเฉินมีภาวะซึมเศร้าในระยะหลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 20.20 (กุสุมา แสนบุญมา และคณะ, 2562)

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์พบว่าความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การทำหน้าที่ครอบครัว ความเครียดของการเป็นมารดาและการสนับสนุนของสามี สามารถร่วมอธิบายความแปรปรวนภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนในระยะตั้งครรภ์ ได้ร้อยละ 32.8 (Adjusted $R^2 = .351$, $F_{4,93} = 17.264$, $p < .001$) มีเฉพาะตัวแปร ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การทำหน้าที่ครอบครัว และความเครียดของการเป็นมารดา สามารถทำนายภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนในระยะตั้งครรภ์ ($\beta = 0.314$, $p < .05$, $\beta = 0.342$, $p < .001$, $\beta = 0.316$, $p < .05$ ตามลำดับ)

2.1 จากการศึกษา พบว่า อายุของกลุ่มตัวอย่างไม่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ อธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยอยู่ในวัยทำงาน จึงมีวุฒิทางอารมณ์ที่สามารถจัดการความเครียดได้และสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงภายหลังคลอดได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษาของสุภัทสรา ภูเมฆ และคณะ ที่ศึกษาปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าของมารดาหลังคลอดที่มารับบริการที่โรงพยาบาลราชวิถี พบว่า อายุไม่สามารถทำนายภาวะซึมเศร้าของมารดาหลังคลอดที่มารับบริการที่โรงพยาบาลราชวิถี (สุภัทสรา ภูเมฆ และคณะ, 2562) สอดคล้องกับการศึกษาของกุสุมา แสนบุญมา และคณะ ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่ผ่าตัดคลอดแบบฉุกเฉิน พบว่า อายุไม่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่ผ่าตัดคลอดแบบฉุกเฉิน (กุสุมา แสนบุญมา และคณะ, 2562)

2.2 จากการศึกษา พบว่า รายได้ของครอบครัวไม่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ อธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ที่คงที่แน่นอนและเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครอบครัวจึงไม่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของมารดาหลังคลอด สอดคล้องกับการศึกษาของกุสุมา แสนบุญมา และคณะ ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่ผ่าตัดคลอดแบบฉุกเฉิน พบว่า รายได้ของครอบครัวไม่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่ผ่าตัดคลอดแบบฉุกเฉิน (กุสุมา แสนบุญมา และคณะ, 2562) ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ Chen, et al. ที่ศึกษาการ

สังเคราะห์งานวิจัยของความชุกและปัจจัยเสี่ยงของภาวะซึมเศร้าหลังคลอดของหญิงผู้พยายาชาวจีน พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคงเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าหลังคลอดของหญิงผู้พยายาชาวจีน (Chen, J. et al., 2019)

2.3 จากการศึกษา พบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ อธิบายได้ว่า ถึงแม้ในระยะตั้งครรภ์จนถึงระยะคลอดจะไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง แต่ภายหลังคลอดมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์สามารถดูแลตนเองและดูแลบุตรได้ดีจึงเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้มารดาหลังคลอดมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ Hoang, et al. ที่ศึกษาปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในเมืองไฮฟอง ประเทศเวียดนาม พบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมีอิทธิพลต่อการเกิดภาวะซึมเศร้าหลังคลอด (Hoang, O. et al., 2016) สอดคล้องกับการศึกษาของกุสุมา แสนบุญมา และคณะ ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่ผ่าตัดคลอดแบบฉุกเฉิน พบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่ผ่าตัดคลอดแบบฉุกเฉิน (กุสุมา แสนบุญมา และคณะ, 2562) ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของ วรณิ นวลฉวี และคณะ (วรณิ นวลฉวี และคณะ, 2561) ที่ศึกษาความชุกของภาวะซึมเศร้าหลังคลอดและปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาหลังคลอด พบว่า ปัจจัยความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไม่สามารถทำนายการเกิดภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาหลังคลอด

2.4 จากการศึกษา พบว่า การทำหน้าที่ครอบครัวมีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ อธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยทำงาน มีวุฒิภาวะ มีความพร้อมต่อการเป็นมารดา ถึงแม้ในระยะตั้งครรภ์จะมีภาวะแทรกซ้อนที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้นแต่ภายหลังคลอดมารดาสามารถปรับตัวและทำหน้าที่ในบทบาทมารดาในการดูแลบุตร และดูแลครอบครัวได้อย่างเหมาะสม ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของ สุพรรณิกา ปานศรี และคณะ ที่ศึกษาปัจจัยด้านการปรับตัวที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของมารดาหลังคลอด พบว่า การทำหน้าที่ตามบทบาทต่างๆของมารดาหลังคลอดไม่สามารถทำนายสุขภาพจิตของมารดาหลังคลอดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (สุพรรณิกา ปานศรี และคณะ, 2562)

2.5 จากการศึกษา พบว่า ความเครียดของการเป็นมารดามีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์เนื่องจากมารดาหลังคลอดที่มีภาวะแทรกซ้อนในขณะตั้งครรภ์ส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพ ร่วมกับมีปัญหาการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดาเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นมารดาครั้งแรกและการที่มารดาหลังคลอดมีความสุขไม่แข็งแรงทำให้มารดาที่มีความวิตกกังวลต่อสุขภาพของตนเองนำไปสู่การเกิดภาวะซึมเศร้าหลังคลอด สอดคล้องกับการศึกษาของ Chen, et al. ที่ศึกษาการสังเคราะห์งานวิจัยความชุกและปัจจัยเสี่ยงของภาวะซึมเศร้าหลังคลอดของหญิงผู้พยายาชาวจีน พบว่า

ปัจจัยด้านความเครียดของบทบาทการเป็นมารดาเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดภาวะซึมเศร้าหลังคลอดของหญิงผู้พยายาวจีน (Chen, J. et al., 2019)

2.6 จากการศึกษา พบว่า การสนับสนุนของสามีไม่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีผู้ดูแลคือ สามี ซึ่งสามีคอยให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์จนถึงระยะหลังคลอดเป็นอย่างดีส่งผลให้มารดาสามารถปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดาหลังคลอดได้อย่างเหมาะสม ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของสุกัสนรา ภูเมฆ และคณะ ที่ศึกษาปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าของมารดาหลังคลอดที่มารับบริการที่โรงพยาบาลราชวิถี พบว่า ปัจจัยด้านการมีที่คนคอยให้การช่วยเหลือเมื่อเกิดความเครียดสามารถทำนายภาวะซึมเศร้าของมารดาหลังคลอด (สุกัสนรา ภูเมฆ และคณะ, 2562) และการศึกษาของ Chen, et al. ที่ศึกษาการสังเคราะห์งานวิจัยของความชุกและปัจจัยเสี่ยงของภาวะซึมเศร้าหลังคลอดของหญิงผู้พยายาวจีน พบว่า การขาดการสนับสนุนของสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าหลังคลอดของหญิงผู้พยายาวจีน (Chen, J. et al., 2019) และการศึกษาของ วรณิ นวลฉวี และคณะ ที่ศึกษาความชุกของภาวะซึมเศร้าหลังคลอดและปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาหลังคลอด พบว่า ปัจจัยแรงสนับสนุนทางสังคมสามารถทำนายการเกิดภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาหลังคลอด (วรณิ นวลฉวี และคณะ, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1) ภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ พบว่า มารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์มีภาวะซึมเศร้าหลังคลอด คิดเป็นร้อยละ 14.29 ดังนั้นพยาบาลผดุงครรภ์ควรมีการจัดกิจกรรมหรือโปรแกรมส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับภาวะแทรกซ้อนในระยะตั้งครรภ์แก่ผู้ดูแลมารดา และตัวมารดาเอง เพื่อเป็นแนวทางในการให้ข้อมูล ให้ชุดความรู้ และเนื้อหาของข้อมูล เพื่อลดความเสี่ยงรุนแรงหรือป้องกันภาวะแทรกซ้อนรุนแรงที่จะเกิดขึ้นแก่มารดาและทารกในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด ระยะหลังคลอด 2) ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง, การทำหน้าที่ครอบครัว และความเครียดของการเป็นมารดา สามารถร่วมทำนายภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ ดังนั้นพยาบาลผดุงครรภ์จึงควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ส่งเสริมการทำหน้าที่ของครอบครัว รวมถึงส่งเสริมการจัดการความเครียดของการเป็นมารดา มาประกอบกิจกรรมการวางแผนการพยาบาล เพื่อเป็นแนวทางการให้ข้อมูล ให้ความรู้ เพื่อลดความเสี่ยงหรือป้องกันภาวะซึมเศร้าหลังคลอด.

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). สถิติสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2564 จาก <http://healthkpi.moph.go.th/kpi2/kpi/index/?id=1409>
- กัลพร ยงดี และชุติมา หุ้มนเรืองวงศ์. (2559). ภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนทางสูติศาสตร์ ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์. วารสารเวชศาสตร์ร่วมสมัย, 6(5), 561-574.
- กุสุมา แสนบุญมา และคณะ. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาที่ผ่าตัดคลอดแบบฉุกเฉิน. ใน ดุษฎีนิพนธ์คณะพยาบาลศาสตร์ สาขาวิชาการผดุงครรภ์ ชั้นสูง. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปิยะภรณ์ ประสิทธิ์วิวัฒน์เสรี. (2562). การพยาบาลและการผดุงครรภ์ : มารดาที่มีภาวะเสี่ยงและภาวะแทรกซ้อน. เชียงใหม่: บริษัท สมาร์ทโคตติ้ง แอนด์ เซอร์วิส จำกัด.
- โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์. (2563). สถิติแผนกฝากครรภ์ โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์. นครสวรรค์: โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์.
- วรรณี นวลฉวี และคณะ. (2561). ความสุขของภาวะซึมเศร้าหลังคลอดและปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาหลังคลอด. วารสารมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ วิชาการ, 21(42), 65-78.
- วันชัย กิตติโชติวัฒน์. (2561). ความสุขและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะซึมเศร้าหลังคลอดของโรงพยาบาลแก่งคอย จังหวัดสระบุรี. วารสารกรมการแพทย์, 43(5), 125-130.
- สุพรรณิกา ปานศรี และคณะ. (2562). ปัจจัยด้านการปรับตัวที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของมารดาหลังคลอด. วารสารพยาบาลทหารบก, 20(2), 160-169.
- สุภัทสร ภูเมฆ และคณะ. (2562). ปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าของมารดาหลังคลอดที่มารับบริการที่โรงพยาบาลราชวิถี. วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล, 35(3), 158-170.
- แสงจันทร์ สุนันตะ และคณะ. (2559). ผลของการให้ความรู้และการสนับสนุนมารดาวัยรุ่นครรภ์แรก และขยายต่อความสำเร็จในการดำรงบทบาทการเป็นมารดา. วารสารพยาบาลทหารบก, 17(2), 125-134.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). การปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว. จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์.
- Abate, D. M. et al. (2020). Prevalence of postpartum depression and associated factors among postnatal care attendees in Debre Berhan Ethiopia. BMC pregnancy and childbirth, 20(2), 1-9.
- Beck, C. T. (2001). Predictors of postpartum depression: An update. Nursing Research, 50(5), 275-285.

- Bessi, M. (2017). Psychological well-being and depression from pregnancy to postpartum among primiparous and multiparous women. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 35(2), 183-195.
- Chen, J. et al. (2019). A systematic review of prevalence and risk factors of postpartum depression in Chinese immigrant women. *Women and birth journal of Australian College of Midwives*, 32(6), 487-492.
- Cohen, J. (1992). A power primer. *Psychological Bulletin*, 11(1), 155-159.
- Cox, J. et al. (1987). Detection of postnatal depression: Development of the 10-item Edinburgh Postnatal Depression Scale. *The British Journal of Psychiatry: the Journal of mental science*, 150(6), 782-786.
- Faul, F. et al. (2009). Statistical power analyses using G* 3.1: Test for correlation and regression analysis. *Behavior Research Methods*, 41(4), 1149-1160.
- Guodong, D. et al. (2019). Doing the month” and postpartum depression among Chinese women: A Shanghai prospective cohort study. *Women and birth journal of Australian College of Midwives*, 33(2), 151-158.
- Hoang, O. et al. (2016). Factors predicting postpartum depression among women in HaiPhong City Vietnam. *Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok*, 32(1), 92-104.
- House, J. S. (1981). *Work Stress and Social Support*. Massachusettes: Addison Wesley Publishing Company.
- Lazarus, R. S. (1984). *Coping and adaptation in handbook of behavioral medicine*. New York: Guilfort press.
- Lowdermilk, D. L. (2016). *Maternity & Women,s Health Care* (11th edition). New York: Elsevier.
- Muraca, G. M. & Joseph. K. S. (2014). The association between maternal age and depression. *Journal of obstetrics and gynaecology Canada*, 39(9), 803-810.
- Peiqin, L. et al. (2020). Prevalence and factors associated with postpartum depression during the COVID- 19 pandemic among women in Guangzhou China: a cross-sectional study. *BMC Psychiatry*, 20(1), 1-8.
- Perry, S. E. et al. (2014). *Maternal Child Nursing Care* (5thed.). Canada: Elsevier.
- Romero, A. M. O. et al. (2012). Coping and adaptation process during puerperium. *Columbia Medica*, 43(2), 167-174.

- Rosenberg, M. (1989). Society and the adolescent self- image. Middletown, Connecticut: Wesleyan University Press.
- Sitotaw, K. et al. (2018). Prevalence and associated factors of postpartum depression in Southwest Ethiopia: a cross-sectional study. BMC Research Notes, 11(1), 1-7.
- Vaezi, A. et al. (2018). The association between social support and postpartum depression in women: a cross sectional study. Women and birth journal of Australian College of Midwives, 32(2), 238-242.

**แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร***
**GUIDELINES FOR THE INNOVATIVE LEADERSHIP DEVELOPMENT OF
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE BANGKOK SECONDARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE**

นภาพร ศรีสุคันธพฤกษ์

Napaporn srisukhanthapuek

จอมพงศ์ มงคลวนิช

Jomphonong Mongkhonvanit

ปองสิน วิเศษศิริ

Pongsin Viseshsiri

มหาวิทยาลัยสยาม

Siam University, Thailand

E-mail: napapornsrisu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร 2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น จำนวน 357 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จัดลำดับตรรกะความต้องการจำเป็น PNI^{Modified} และใช้การสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ในภาพรวมค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ในรายด้านอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ทุกด้าน และเมื่อจัดเรียงความต้องการจำเป็น PNI^{Modified} พบว่า มีความต้องการจำเป็น ดังนี้ การสร้างวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม การสร้างแรงจูงใจ การส่งเสริมความคิด

* Received 15 February 2023; Revised 29 March 2023; Accepted 30 March 2023

สร้างสรรค์ การสร้างบรรยากาศองค์กร การบริหารความเสี่ยง การสร้างเครือข่ายและสายสัมพันธ์ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารต้องมีการวางแผนความก้าวหน้าโครงสร้างการบริหาร การสร้างประสบการณ์ Benchmark โดยศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบนวัตกรรม การระดมสมองให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน การสร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ส่งเสริมการใช้โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, มัธยมศึกษา

Abstract

The purpose of this research were to 1) study the current and desirable conditions of the guidelines for the innovative leadership development of school administrators under the Bangkok Secondary Education Service Area Office and 2) to propose the guidelines for the innovative leadership development of school administrators under the Bangkok Secondary Education Service Area Office. The mixed methods research were conducted. The sample used in this study consisted of a total of 357 people which were school administrators, deputy school administrators and Teachers responsible for information technology the findings show. The research tool used in the data collection was five-level scale questionnaire with a dual-response format. The Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}). and focus group discussion. The results of the research found that 1) Current and desirable innovative leadership conditions as a whole, the average of the current conditions is “very”. When considering the mean desirable condition in each aspect, it was at the “highest” level in all aspects and when arranging the need for PNI Modified as follows : Transformational vision, Teamwork and participation, Motivation, Creativity, Corporate culture, Risk management, Networks and relationships, Information and communication technology, Respectively; 2) Innovative leadership development guidelines of educational institute administrators found that the executive must develop a plan to advance the management structure, creating experiences Benchmark by a study visit to and innovative model schools. Brainstorming for all members to

participate in setting goals together, Organize a forum to exchange knowledge professional learning community, Promote the use of innovative leadership development programs, Including the use of technology and innovation to help work efficiently and effective.

Keywords: Guidelines, Innovative Leadership, School Administrator, Secondary Education

บทนำ

ในโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผลมาจากวิวัฒนาการความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น ซึ่งไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้า ด้านพลังงานเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารที่แพร่ขยายไปตามสถานที่ต่าง ๆ ของโลกได้อย่างรวดเร็วล้วนมาจากฝีมือในการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมของมนุษย์ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนารวมถึงการแก้ปัญหาในทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องพัฒนาคนให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมก่อให้เกิดประโยชน์ ผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมุ่งเน้นให้บุคลากรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานและคิดสร้างสรรค์แนวทางการดำเนินงานใหม่หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ทันสมัยเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานรวมถึงส่งเสริมบุคลากรให้สามารถสร้างนวัตกรรมและการให้บริการอย่างสร้างสรรค์ (กุลชลี จงเจริญ, 2562) รวมถึงด้านคุณภาพผู้เรียนและด้านระบบการเรียนรู้ แม้ว่าจะมีโรงเรียนจำนวนหนึ่งสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ นักเรียนมีศักยภาพและสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป แต่เมื่อศึกษาและพิจารณาคุณภาพในภาพรวม พบว่า ค่าเป้าหมายการดำเนินการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีผลการดำเนินการต่ำกว่าเกณฑ์และค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในประกาศโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณภาพผู้เรียน (อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี, 2560) ซึ่งภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative) นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนให้ไปสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมที่เป็นเลิศ เพราะสามารถสร้างหรือส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ ๆ วิธีการดำเนินการใหม่ ๆ (พยัต วุฒิรงค์, 2555)

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงเป็นผู้สร้างและพัฒนาที่เป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในสถานศึกษาโดยที่คุณลักษณะด้านการสร้างการเรียนรู้และสำรavnนั้นจะเป็นแนวทางในการเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีความสำคัญ รวมถึงการสร้างคุณค่าต่อกลุ่มคนและสังคมได้อย่างแท้จริง (นครินทร์ วนกิจไพบูลย์, 2562) จากผลการวิจัยของ พิรตณย์ จัตุรัส พบว่าที่ผ่านมาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบางส่วนใช้ภาวะผู้นำเชิง

นวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษาค่อนข้างน้อย ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดการกระตุ้นและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จากผู้บริหารให้เกิดการพัฒนาวัตกรรมการบริหารจัดการกระบวนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (พีรตน์ จัตุรัส, 2561) และจากการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่ผ่านมายังไม่มีระบบหรือแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน (Wooi., 2013)

ดังนั้น จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษา แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ เป็นการค้นหาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร และศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนาสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ทำให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาในด้านการกำหนดนโยบาย การวางแผนการพัฒนา การปฏิบัติงานของผู้บริหารในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. **รูปแบบการวิจัย** เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนเป็นระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและยืนยันกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน นำมาสรุปเนื้อหาการสัมภาษณ์ (Content Analysis) และจากการดำเนินงานในขั้นตอนนี้นำไปสร้างแบบสอบถามในขั้นตอนต่อไป และหลังจากที่ได้นำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะและยอมรับในองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทั้ง 8 องค์ประกอบ 2) สร้างเครื่องมือ จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบสอบถาม (สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์) ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 8 องค์ประกอบหลัก 3) วิธีการหาคุณภาพ

เครื่องมือ : IOC, ความเที่ยง, ดัชนีความสอดคล้อง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ : ค่าความถี่, ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเลือกข้อคำถาม ที่มีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป 4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาละเชิงเทรา เขต 6 จำนวน 30 คน 5) นำแบบสอบถามที่ไปทดลองใช้แล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's reliability coefficient alpha) ของสุวิมล ติรภานนท์ (สุวิมล ติรภานนท์, 2557) โดยพบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีค่า 0.98 และ 6) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์สำรวจและสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 357 คน โดยส่งแบบสอบถามผ่านแบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ (Google Forms) หรือ QR Code

ระยะที่ 2 เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ ความต้องการจำเป็น PNI Modified จากข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 โดยใช้ PNI Modified เพื่อจัดลำดับ และวิเคราะห์ PNI Modified เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยเรียงค่าคะแนน PNI Modified จากมากไปหาน้อย 2) นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์รวมทั้งการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI Modified) ในองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย มาয়กร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร แล้วนำไปสัมภาษณ์กับรองคุณวุฒิจำนวน 17 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 2.1) ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARD ประจำปีการศึกษา 2563 ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน จำนวน 7 คน 2.2) ผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาและนักวิชาการ จำนวน 10 คน เพื่อประเมินตรวจสอบความเหมาะสม ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และความเป็นไปได้ในการนำร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไปใช้ 3) การดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา เป็นนักวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา 4) นำข้อเสนอแนะที่ได้จากการสนทนากลุ่ม มาปรับปรุงแก้ไข และนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionaries) เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครตามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิและสัมภาษณ์ โดยการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยระบบ ZOOM แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยใช้วิธีการ สัมภาษณ์และจัดเก็บข้อมูลด้วยการจดบันทึกและใช้การบันทึกเสียงพร้อมกล้องถ่ายภาพ โดยมี รายละเอียดดังนี้ 1) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม 2) ส่งหนังสือขอความร่วมมือเค้าโครงดัชนีพันธุ์และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมี โครงสร้างถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ 3) ประสานผู้ทรงคุณวุฒิทาง โทรศัพท์ เพื่อขออนัดหมายวันและเวลาสัมภาษณ์ 4) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่นัดหมาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ค่าร้อยละ ค่าความถี่, ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) ค่าดัชนี PNI _{modified} ซึ่งมีสูตรการคำนวณ (สุวิมล ติरणานนท์, 2557) คือ

$$PNI_{\text{modified}} = (I - D)/D$$

โดย I (Importance) หมายถึง ระดับความคาดหวังที่ต้องการให้เกิด หรือ สภาพที่ควรจะเป็น

และ D (Degree of Success) หมายถึง ระดับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร พบผลการวิจัย ซึ่งแยกเป็น 2 ประเด็นดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยสูงสุดไปค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่ละด้าน พบว่า สภาพปัจจุบัน ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการบริหารความเสี่ยง ด้านการสร้างเครือข่ายและสายสัมพันธ์ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ด้าน การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตามลำดับ 2) สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำ เชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยสูงสุดไปค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่ละด้านพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ มีความต้องการ จำเป็น(PNI _{Modified}) คือ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้าน การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ด้านการบริหารความเสี่ยง ด้านการสร้างเครือข่ายและสาย สัมพันธ์ และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารต้องมีการวางแผนความก้าวหน้าโครงสร้างการบริหารที่สอดคล้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ การสร้างประสบการณ์ Benchmark โดยศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบนวัตกรรม การระดมสมองให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นการสร้างนวัตกรรม เปิดโอกาสให้มีการทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยทำและเรียนรู้จากผลของการทำสิ่งนั้นในลักษณะของการลองผิดลองถูก การเป็นพี่เลี้ยงสอนงาน รวมถึงการเป็นผู้สร้างบุคลากรให้เป็นผู้สอน และผู้ถ่ายทอดความรู้ การศึกษากรณีตัวอย่างจากเอกสาร นำข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาพัฒนาและเป็นการเพิ่มประสบการณ์การบริหารในรูปแบบที่แตกต่างโดยการศึกษา อบรม สัมมนา ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและการสร้างเครือข่าย ส่งเสริมการใช้โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งพบผลการวิจัยมีรายละเอียดหลายประเด็น ดังนี้

2.1 การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกคนจะต้องมีการตั้งเป้าหมายความสำเร็จ มองเห็นภาพอนาคตของสถานศึกษาในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง มุ่งมั่น ตั้งใจพัฒนาองค์กร และมีความเชื่อมโยงกับนโยบายของต้นสังกัด มีการวางแผนความก้าวหน้าโครงสร้างการบริหาร กำหนดทิศทางและให้ความชัดเจนด้านวิสัยทัศน์ขององค์กร รวมถึงมีการประชุมวางแผนร่วมกันในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน

2.2 การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกคนจะต้องร่วมมือร่วมใจและบูรณาการจากหลาย ๆ ฝ่าย เสนอความคิดเห็นเพื่อร่วมแก้ปัญหาผลการดำเนินการร่วมกัน จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เสนอแนวทางการพัฒนา โดยผู้บริหารมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นการสร้างนวัตกรรม รวมถึงให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในทีม เพื่อให้งานออกมาเกิดประสิทธิภาพ

2.3 การสร้างแรงจูงใจ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีความจริงใจเอาใจใส่ให้การสนับสนุนบุคลากรอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เสนอแนวทางการพัฒนา โดยผู้บริหารมีการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ รับฟังปัญหา และให้กำลังใจในการศึกษาค้นคว้าปฏิบัติและปรับปรุงงานด้านนวัตกรรม รวมถึงการมอบรางวัลยกย่องชมเชยในโอกาสต่าง ๆ

2.4 ความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์หน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จมีการนำแนวคิดและวิธีการรูปแบบเดิมมาพัฒนาต่อยอด สร้างแนวคิดใหม่ ๆ ในการขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่ที่มีคุณค่ามากขึ้น จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้

เสนอแนวทางการพัฒนา โดยผู้บริหารมีการส่งเสริมการทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยทำและเรียนรู้จากผลของการทำสิ่งนั้นในลักษณะของการลองผิดลองถูก และการสร้างประสบการณ์ Benchmark โดยศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบนวัตกรรม ทำให้ได้ความคิดที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคต

2.5 การสร้างบรรยากาศองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อม เพื่อให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานสร้างสรรค์ผลงานด้านนวัตกรรมให้ประสบผลสำเร็จ จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เสนอแนวทางการพัฒนา โดยผู้บริหารมีการออกแบบกิจกรรมและกระบวนการทำงานได้อย่างอิสระ มีบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้กล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น รวมถึงจัดสิ่งอำนวยความสะดวกหรืออุปกรณ์โดยจัดสรรงบประมาณในการพัฒนานวัตกรรมอย่างเหมาะสมเพียงพอ

2.6 การบริหารความเสี่ยง ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการกำหนดแนวทางหรือมาตรการรองรับในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงและความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เสนอแนวทางการพัฒนา โดยผู้บริหารมีการคาดการณ์ถึงความเสี่ยงในทิศทางที่จะทำให้เกิดการพัฒนา โดยกล้าเผชิญความจริงยอมรับปัญหา และความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น รวมถึงกรณีศึกษาจากตัวอย่างสถานการณ์ เป็นวิธีการนำเสนอปัญหาเพื่อรับการพัฒนาทำการวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหาค้นหาวิธีแก้ปัญหามาอภิปรายร่วมกับผู้อื่น

2.7 การสร้างเครือข่ายและสายสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับปรุงพัฒนาระบบเครือข่ายและส่งเสริมพัฒนานวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เสนอแนวทางการพัฒนา โดยผู้บริหารมีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือผ่านทางออนไลน์

2.8 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาคุณภาพเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้มีความทันสมัยทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมในสถานศึกษา จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เสนอแนวทางการพัฒนา โดยผู้บริหารมีการส่งเสริมการใช้โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หรือสร้าง Platforms ขึ้นเฉพาะในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บ หรือการนำเทคโนโลยี Blockchain มาใช้ในการจัดเก็บ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถแยกเป็นอภิปรายได้ 2 ประเด็น ดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยสูงสุดไปค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งด้านการสร้างบรรยากาศองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการบริหารความเสี่ยง การสร้างเครือข่ายและสายสัมพันธ์ การสร้างวิสัยทัศน์ การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม การสร้างแรงจูงใจ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รองลงมาตามลำดับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรอนงค์ โรจน์วัฒนบุลย์ ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม ผลการศึกษา พบว่า บริบทภายนอกองค์กรที่มีความเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ส่งกระทบต่อการปรับทิศทางและกลยุทธ์ในการนำองค์กร กดดันให้ผู้นำมุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมมากขึ้น บริบทภายในและบรรยากาศภายในองค์กรมีผลกระทบต่อบทบาทภาวะผู้นำ รวมถึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนานวัตกรรม (อรอนงค์ โรจน์วัฒนบุลย์, 2553) 2) สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ในแต่ละด้าน ซึ่งมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI Modified) ได้แก่ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านการสร้างวิสัยทัศน์ การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม การสร้างแรงจูงใจ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การบริหารความเสี่ยง การสร้างเครือข่ายและสายสัมพันธ์ และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รองลงมาตามลำดับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิทักษ์ ทิพย์วารี ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถาบันการพลศึกษา พบว่า การกำหนดวิสัยทัศน์และวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม มุ่งเน้นนวัตกรรมไปทางด้านใด การเป็นผู้จัดการนวัตกรรมให้มีระบบการค้นคว้าความรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ รวมถึงสร้างบรรยากาศในการทำงานเป็นลักษณะที่น้อมเพื่อง่ายต่อการปฏิบัติ ซึ่งหากผู้นำสามารถปฏิบัติได้ก็จะกลายเป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับ (พิทักษ์ ทิพย์วารี, 2558)

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้บริหารต้องมีการวางแผนความก้าวหน้าโครงสร้างการบริหารที่สอดคล้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ ระดมสมองให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นการสร้างนวัตกรรม เปิดโอกาสให้มีการทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ลองผิดลองถูก เป็นพี่เลี้ยงสอนงาน และเป็นผู้สร้างบุคลากรให้เป็นผู้สอนและผู้ถ่ายทอดความรู้ อบรม สัมมนา ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

กันและการสร้างเครือข่าย ส่งเสริมการใช้โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

2.1 การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกคนจะต้องมีการตั้งเป้าหมายความสำเร็จ มองเห็นภาพอนาคตของสถานศึกษาในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง มุ่งมั่น ตั้งใจพัฒนาองค์กร และมีความเชื่อมโยงกับนโยบายของต้นสังกัด สอดคล้องกับงานวิจัยของอดิศร ก้อนคำ พบว่า การกำหนดภาพความสำเร็จที่ต้องการในอนาคตขององค์กรโดยความร่วมมือของทุกฝ่ายเป็นการกำหนดในภาพรวมกว้าง ๆ แต่มีความชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง (อดิศร ก้อนคำ, 2563) เช่นเดียวกับฐิตินันท์ นันทะศรีพบว่า ผู้บริหารเป็นผู้นำที่ปลูกฝังสร้างความเชื่อมั่นว่ามีความเป็นไปได้ที่บุคลากรจะทำวิสัยทัศน์ให้บรรลุความสำเร็จ โดยผู้บริหารมีการวางแผนความก้าวหน้าโครงสร้างการบริหาร กำหนดทิศทางและให้ความชัดเจนด้านวิสัยทัศน์ขององค์กร รวมถึงมีการประชุมวางแผนร่วมกันในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน (ฐิตินันท์ นันทะศรี, 2563)

2.2 การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกคนจะต้องร่วมมือร่วมใจและบูรณาการจากหลาย ๆ ฝ่าย เสนอความคิดเห็นเพื่อร่วมแก้ปัญหาผลการดำเนินการร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของประโยชน์ คล้ายลักษณ์ และคณะ พบว่า การทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษามีความต้องการมิติเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การไว้วางใจ และการยอมรับนับถือ (ประโยชน์ คล้ายลักษณ์ และคณะ, 2556) โดยผู้บริหารมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นการสร้างนวัตกรรม รวมถึงให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในทีมเพื่อให้งานออกมาเกิดประสิทธิภาพ

2.3 การสร้างแรงจูงใจ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีความจริงใจเอาใจใส่ให้การสนับสนุนบุคลากรอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ตรงกับ Guetchius ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรแสดงความชื่นชมและให้กำลังใจแก่บุคลากร (Guetchius., 2018) และสอดคล้องกับงานวิจัยของขวลิต เกิดทิพย์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีความหลากหลายทำให้การดำเนินงานในองค์กรมีประสิทธิภาพลดปัญหาด้านขวัญกำลังใจ ปัญหาการติดต่อสื่อสาร และปัญหาการประสานงาน (ขวลิต เกิดทิพย์, 2556) โดยผู้บริหารมีการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ รับฟังปัญหา และให้กำลังใจในการศึกษาค้นคว้าปฏิบัติและปรับปรุงงานด้านนวัตกรรม รวมถึงการมอบรางวัลยกย่องชมเชยในโอกาสต่าง ๆ

2.4 ความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์หน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จมีการนำแนวคิดและวิธีการรูปแบบเดิมมาพัฒนาต่อยอด สร้างแนวคิดใหม่ ๆ ในการ

ขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่ที่มีคุณค่ามากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชภา สุนทรไชย และคณะ กล่าวว่า การมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งจากการให้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อเป็นการฝึกทักษะกระบวนการคิดทางสมองเรียนรู้สิ่งใหม่ประมวลและกลั่นกรองความรู้จนเกิดเป็นความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการสามารถสร้างนวัตกรรมที่แปลกใหม่ได้ (ณิชภา สุนทรไชย และคณะ, 2561) โดยผู้บริหารมีการส่งเสริมการทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยทำและเรียนรู้จากผลของการทำสิ่งนั้นในลักษณะของการลองผิดลองถูก และการสร้างประสบการณ์ Benchmark โดยศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบนวัตกรรม ทำให้ได้ความคิดที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคต

2.5 การสร้างบรรยากาศองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสิ่งแวดล้อมความสะดวกและสภาพแวดล้อม เพื่อให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานสร้างสรรค์ผลงานด้านนวัตกรรมให้ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wooi พบว่า บรรยากาศแบบเปิดและสภาพแวดล้อมที่ดีสามารถการพัฒนานวัตกรรมได้ทั้งกลุ่มโรงเรียนทั่วไปและกลุ่มโรงเรียนที่มีระดับการพัฒนาด้านนวัตกรรมที่ดี รวมถึงสร้างความมั่นใจและเป็นเกราะป้องกันบุคลากรในการทำงาน ซึ่งทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานต่างต้องการบรรยากาศองค์กรที่ดี เพื่อที่จะทำให้ทั้งสองฝ่ายได้ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ (Wooi., 2013) โดยผู้บริหารมีการออกแบบกิจกรรมและกระบวนการทำงานได้อย่างอิสระ มีบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้กล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น รวมถึงจัดสิ่งแวดล้อมสะดวกหรืออุปกรณ์โดยจัดสรรงบประมาณในการพัฒนานวัตกรรมอย่างเหมาะสมเพียงพอ

2.6 การบริหารความเสี่ยง ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการกำหนดแนวทางหรือมาตรการรองรับในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงและความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัย ของ พยัต วุฒิรงค์ พบว่า สิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีใครทำมาก่อนเมื่อมีการพัฒนาขึ้นย่อมต้องเผชิญกับสถานการณ์เสี่ยงสูง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างความแตกต่างในการนำสถานศึกษาไปสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันโดยใช้นวัตกรรมเป็นฐาน ต้องมีความมั่นใจตั้งใจด้วยความพากเพียร เพื่อให้บรรลุผลซึ่งความสำเร็จ (พยัต วุฒิรงค์, 2555) โดยผู้บริหารมีการคาดการณ์ถึงความเสี่ยงในทิศทางที่จะทำให้เกิดการพัฒนา โดยกล้าเผชิญความจริงยอมรับปัญหา และความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น รวมถึงกรณีศึกษาจากตัวอย่างสถานการณ์ เป็นวิธีการนำเสนอปัญหาเพื่อรับการพัฒนาทำการวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหาค้นหาวิธีแก้ปัญหาอาภิปรายร่วมกับผู้อื่น

2.7 การสร้างเครือข่ายและสายสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับปรุงพัฒนาระบบเครือข่ายและส่งเสริมพัฒนานวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ เฝยกลิ่น และคณะ พบว่า กิจกรรมในการสร้างความรู้เรียนรู้ร่วมกัน

ของหน่วยงานเน้นให้ทำงานร่วมกัน ท่ามกลางผู้บริหารสถานศึกษาครูและชุมชนเพื่อมุ่งเน้นให้เข้าใจความรู้สึกร่วมกันของกันและกัน (ประสิทธิ์ ผะยกลิ่น และคณะ, 2560) โดยผู้บริหารมีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือผ่านทางออนไลน์

2.8 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาคุณภาพเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้มีความทันสมัยทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Alsharija & Watters พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมส่วนใหญ่จะให้ความสนใจและส่งเสริมทีมผู้สอนให้ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนรวมถึงสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ มีการกำหนดข้อปฏิบัติให้คำแนะนำแนวทางเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ (Alsharija & Watter., 2012) โดยผู้บริหารมีการส่งเสริมการใช้โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หรือสร้าง Platforms ขึ้นเฉพาะในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บ หรือการนำเทคโนโลยี Blockchain มาใช้ในการจัดเก็บ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา แยกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านการสร้างบรรยากาศองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ รองลงมาตามลำดับ 2) สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI Modified) ตามลำดับ ได้แก่ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กร นวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนอื่น ๆ รองลงมาตามลำดับ 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารต้องมีการวางแผนความก้าวหน้าโครงสร้างการบริหาร การสร้างประสบการณ์ Benchmark โดยศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบนวัตกรรม การระดมสมองให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน การสร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ส่งเสริมการใช้โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล รวมถึงควรกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาผ่านกระบวนการจัดอบรมในหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนนวัตกรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่กำกับติดตาม เช่น ศึกษานิเทศก์ในเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) สามารถนำคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจากการวิจัย กำหนดเป็นแนวทางในการประเมินและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา หรือกำกับติดตามอำนวยความสะดวกกับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การสนับสนุนในส่วนที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการ จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รศ.ดร.จอมพงศ์ มงคลวนิช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผศ.ดร.ปองสิน วิเศษสิริ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ให้คำแนะนำปรึกษาช่วยเหลือ ตรวจสอบพร้อมแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่จนงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รักพลเมือง ประธานกรรมการ ผศ.ดร.พล.ร.ต.สุภัทรา เอื้อวงศ์ และ รศ.ดร.ปรัชญา กล้าผจญ กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.ณินี สุตเศวต ที่ให้ความอนุเคราะห์และกรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำและคอยเป็นกำลังใจ รวมถึงขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำในการสร้างคุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พร้อมบูชาพระคุณบิดา มารดา และคุณครูอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กุลชลี จงเจริญ. (2562). เอกสารประกอบการสอน หน่วยที่ 2 ภาวะผู้นำเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชลิต เกิดทิพย์ . (2556). บทเรียนการมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารกึ่งวิชาการรู้สะสมิแล, 34(4), 75-85.
- จิตินันท์ นันทะศรี. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ณิชาภา สุนทรไชย และคณะ. (2561). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกาฬสินธุ์. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นครินทร์ วณิกไพบูลย์. (2562). จุลินทรีย์แห่งความสำเร็จ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อะบุ๊ก.
- ประโยชน์ คล้ายลักษณ์ และคณะ. (2556). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการงานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา. มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- ประสิทธิ์ เผยกลิ่น และคณะ. (2560). รูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต .
- พยัต วุฒิรงค์. (2555). การจัดการนวัตกรรมจากแนวคิดสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิทักษ์ ทิพย์วารี. (2558). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถาบันพลศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พีรตนย์ จัตูรัส. (2561). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา . มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- สุวิมล ติรภานนท์. (2557). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิศร ก้อนคำ. (2563). กลยุทธ์การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี. (2560). การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา . มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรอนงค์ โรจน์วัฒนบุลย์. (2553). การพัฒนาตัวแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- Alsharija & Watter. (2012) . Innovative Leadership by School Principles : Embedding Information Communication and Technology in Kuwiti Schools. Journal of International Research, 8(4), 425-434.
- Guetchius. (2018) . Innovative School Leaders Part 1 : How to Become on Innovative School Leade. Retrieved January 24 , 2018, from <https://www.edelements.com/blog/innovative-school-leaders-part-1-how-to-become-an-innovative-school-leader>
- Wooi. (2013). The moderating effect of long3term orientation on the timing and Types of Rewards. Managing Service Quality. An International Journal, 12(2021), 1-9.

ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติด:
ศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส*

PROBLEMS OF DETAINING SUSPECTS IN DRUG CRIMES:
A COMPARATIVE STUDY OF THAILAND AND THE FRENCH REPUBLIC

ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์

Chattamat Wisetsin

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี

Faculty of Law Suratthani Rajabhat University, Suratthani, Thailand

Email: yayachattamat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวทางในการกำหนดระยะเวลาการควบคุมตัวผู้ต้องหาคดียาเสพติดศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส 2) เพื่อศึกษาแนวทางการเสนอแนะปัญหาการควบคุมผู้ต้องหาคดียาเสพติดในการกำหนดระยะเวลาการควบคุมตัวผู้ต้องหา บทความวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เอกสาร หนังสือ งานวิจัย กฎหมาย ตลอดจนข้อมูลอินเทอร์เน็ตในประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหาการควบคุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติดและทำการเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ผลการศึกษาพบว่า 1) พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดียาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 มาตรา 11/6 เป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ คือการที่ให้เจ้าหน้าที่ควบคุมตัวผู้ต้องหา 3 วันในสถานที่ใด ๆ ก็ตามก่อนที่จะไปส่งพนักงานสอบสวนขัดต่อ ICCPR Article 9 Paragraph 3 ซึ่งบัญญัติว่า สิทธิของผู้ถูกจับกุมในคดีอาญาผู้ถูกควบคุมตัวจะต้องมีสิทธิที่จะเจอศาลในทันทีเพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับกุมว่ามีการจับกุมโดยชอบหรือไม่ แต่คดียาเสพติดในกฎหมายวิธีพิจารณาคดียาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 กลับให้อำนาจเจ้าหน้าที่ป.ส.ควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ 3 วัน และต้องอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนอีก 2 วัน รวมเป็นผู้ต้องหาจะต้องอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งสิ้นเป็นเวลา 5 วัน จึงมีปัญหาในเรื่องของการขัด ICCPR และขัดต่อรัฐธรรมนูญปี 2560 ที่กล่าวถึงเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน 2) ควรแก้ไข พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 มาตรา 11/6 โดยการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจจับกุม

ผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาถูกจับกุม

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด, การควบคุมผู้ต้องหา, คดียาเสพติด, การขยายระยะเวลา

Abstract

This research aims particularly to study the problem of detention of drug offenders: a comparative study between Thailand and France with following two objectives. Firstly, the study aims to study the guidelines for setting the detention period for drug offenders with the comparative study between Thailand and France. Secondly, the study aims to study the guidelines for addressing the problems of detaining drug offenders, setting the period of detention of offenders. This research adopted the qualitative research method with the documentary research approach researching books, research papers, legal texts, as well as information from the internet network on issues related to problems of arresting drug offenders. According to the study, it was found that Section 11/6, the Drug Procedure Act (No. 2), B.E. 2564 (2021), was one of the roots of problem on the abuse of power by officers and legal problems on the protection of people rights and liberties. The officers' powers to arrest and detain a drug offender for 3 days at any place before delivering him/her to the drug inquiry official was against Article 9 (3), ICCPR which states about the rights of those arrested in a criminal case that "anyone arrested or detained on a criminal charge shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power. In order for the court to check the arrest, whether there was a legitimate arrest or not". Nevertheless, the Drug Procedure Act (No. 2), B.E. 2564 (2021) authorizes the drug control officer to detain an offender for 3 days and the inquiry officer has power to detain the offender for another 2 days. The offender was detained under the government officials' powers for 5 days totally. This procedure breaches the ICCPR and the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017) mentioning people rights and liberties. This research argues that the study results should be brought to improve Section 87, the

Criminal Procedure Code and Section 11/6 (1), the Drug Procedure Act (No. 2), B.E. 2564 (2021).

Keywords: Drug Procedure Act, Detention of Offender, Drug Case, Time Extension

บทนำ

การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาคดียาเสพติด เป็นหลักการสำคัญในการรับรองความถูกต้องหรือความชอบธรรมของบุคคลในการกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ รัฐธรรมนูญเป็นสิ่งที่กำหนดการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพพื้นฐานและเป็นสิ่งที่รับรองความถูกต้องหรือความชอบธรรมในการกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ ของประชาชนที่กฎหมายรับรองหรืออนุญาตไว้ว่าถูกต้องตามกฎหมาย เพราะสิทธิ คือ อำนาจที่กฎหมายรับรองคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นด้วย แต่เสรีภาพ คือ อำนาจในการกำหนดให้ตนเองเป็นอิสระในการจะกระทำหรืองดเว้นกระทำการต่าง ๆ โดยรัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้ประชาชนมีสิทธิและในทางกลับกันรัฐยังมีหน้าที่ไม่ทำให้ประชาชนเสียไปซึ่งเสรีภาพ ทั้งนี้ระบอบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการแต่งตั้ง การปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ. 2565 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11/1 วรรคสอง และมาตรา 11/6 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความยาเสพติด พ.ศ. 2550 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้ การปฏิบัติหน้าที่สอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความยาเสพติด พ.ศ. 2550 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 มาตรา 11/1 (8) ได้กล่าวถึงสิทธิของผู้ต้องหาคดียาเสพติดดังนี้ การสอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. แจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับให้ผู้ต้องหาทราบ ถ้ามีหมายจับให้แจ้งผู้ต้องหาทราบด้วย และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ต้องแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาให้ทราบว่าสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญารวมถึงแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าสิทธิที่จะขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก นอกจากนี้ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิในการพบและปรึกษานายความเป็นการเฉพาะตัว สิทธิได้รับการเยี่ยมตามสมควรและสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย (ระบอบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการแต่งตั้ง การปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ. 2565, 2565) อีกทั้งประเทศไทยได้เป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิ

ทางการเมือง (ICCPR) ซึ่งถือเป็นสนธิสัญญาที่มีบทบาทอย่างมากในการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของมนุษยชาติระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Right) โดยรับรองเสรีภาพของบุคคลในข้อ 9 โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมดังนี้ ข้อ 9 วรรค 1 การจับกุมและคุมขัง บุคคลจะถูกจับกุม คุมขัง หรือลิดรอนเสรีภาพไม่ได้ เว้นแต่จะมีเหตุ และอาศัยกระบวนการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ข้อ 9 วรรค 2 ผู้ถูกจับกุมมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งเหตุผลในการจับกุม และแจ้งข้อหาซึ่งเป็นเหตุแห่งการจับกุมโดยพลัน ข้อ 9 วรรค 3 บุคคลที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในคดีอาญา จะต้องถูกนำตัวไปศาลหรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมายโดยพลัน เพื่อได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันควรหรือมีการปล่อยตัว และห้ามมิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องคุมขังบุคคลอยู่ในระหว่างพิจารณาคดีแต่จะต้องปล่อยชั่วคราวซึ่งอาจเรียกหลักประกันก็ได้แต่เพียงเพื่อเป็นหลักประกันว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีหรือเพื่อการบังคับคดี ข้อ 9 วรรค 4 การตรวจสอบการจับกุมหรือควบคุมโดยมิชอบด้วยกฎหมายได้กำหนดรับรองสิทธิของบุคคลที่ถูกจับกุมหรือควบคุมมีสิทธิร้องขอต่อศาลเพื่อตรวจสอบว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากไม่ชอบศาลมีอำนาจสั่งให้ปล่อยตัวได้ (เมฮาพร กาญจนเตชะและคณะ, 2565) จากการลงนามเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ (Accession) ดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามข้อบทต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล (เชิดชู รักตะบุตร, 2561)

จากคดีดังที่มีคลิปปอดติดผู้กำกับสถานีตำรวจเมืองนครสวรรค์ที่ตกเป็นผู้ต้องหาพร้อมลูกน้องอีก 6 คน ร่วมกันฆาตรฆาตผู้ต้องหาคดียาเสพติดโดยใช้ถุงพลาสติกคลุมศีรษะจนขาดอากาศหายใจเสียชีวิตคาห้องสืบสวนโรงพักปากน้ำโพ เป็นครั้งแรกที่วิธีการคลุมหัวฆาตรฆาตผู้ต้องหาออกสู่สาธารณะซึ่งการเสียชีวิตของผู้ต้องหารายนี้เป็นการปฏิบัติขององค์กรตำรวจไทยที่ปฏิบัติต่อผู้ต้องหาโดยการเค้นสอบผู้ต้องหาเพื่อให้ได้คำให้การแต่การกระทำดังกล่าวนี้ทำให้ผู้ต้องหาที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจเสียชีวิตถือเป็นการลิดรอนสิทธิของผู้ต้องหาจึงเป็นที่มาในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ว่ากระบวนการในชั้นสอบสวนซึ่งเป็นหนึ่งในขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญายุ่บนหลักพื้นฐานของวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้กับทุกองค์กรในกระบวนการยุติธรรมนั้นได้กระทำเกินขอบเขตหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นประเด็นเรื่องระยะเวลาในการควบคุมตัว อาจจะเป็นการเปิดช่องให้เกิดการฆาตรฆาตซึ่งกฎหมายไทย พ.ร.บ. ป้องกันปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 (ศูนย์กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2565) ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) แต่งตั้งมีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาคดียาเสพติดไว้ได้ 3 วันใน

สถานที่ที่ไม่ต้องเปิดเผย ซึ่งถึงแม้ พ.ร.บ. ป้องกันปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 จะถูกยกเลิกไปแล้วก็ตาม แต่อำนาจส่วนนี้ไม่ได้ถูกยกเลิกไป และยังคงใช้บังคับใน พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2564) มาตรา 11/6 นั้นหมายความว่า การควบคุมผู้ต้องหาคดียาเสพติด 3 วัน ไม่ได้อยู่ในประมวลกฎหมายยาเสพติด แต่ไปเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด กล่าวคือ กฎหมายใหม่ก็ยังคงมีอำนาจควบคุม 3 วัน ซึ่งไม่ว่ากฎหมายเก่าหรือกฎหมายวิธีพิจารณาคดียาเสพติดที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ เจ้าหน้าที่ก็สามารถควบคุมได้ 3 วันในคดียาเสพติด และเมื่อครบกำหนดเวลาก็ส่งให้พนักงานสอบสวนควบคุมไว้ได้อีก 48 ชั่วโมงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อำนาจนี้เป็นอำนาจที่เป็นปัญหาและเป็นระยะเวลาที่มากเกินไป อีกทั้งยังเป็นการเปิดช่องให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในระหว่างนั้น เมื่อปัจจุบันมีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมากขึ้น รวมถึงมีการให้อำนาจศาลในการตรวจสอบการจับ การขัง บทบัญญัติเช่นนี้จึงควรได้รับการพิจารณาแก้ไขโดยระยะเวลาในการควบคุมผู้ต้องหาจะต้องมีกระบวนการตรวจสอบและคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับ เนื่องจากคนที่ถูกจับอาจจะเป็นคนที่ยาเสพติดหรือไม่ก็ได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาถึงแนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาคดียาเสพติดศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ตลอดจนแนวทางการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมาย เนื่องจากประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นประเทศต้นแบบที่ใช้ระบบไต่สวน (Civil Law) ที่มีรูปแบบการดำเนินคดีอาญาที่ชัดเจน ซึ่งระบบกฎหมายของประเทศไทยนั้นได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มประเทศ Civil Law และมีอิทธิพลต่อประเทศที่อยู่ในระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายเช่นกัน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีลักษณะเฉพาะในเรื่องบทบาทของศาลและกระบวนการสอบสวนคดีอาญา เป็นตัวอย่างที่เหมาะสมแก่การศึกษาเปรียบเทียบกับกระบวนการสอบสวนคดีอาญาของประเทศไทย (สันติ ผิวทองคำ, 2564) เพื่อให้เกิดพัฒนาการทางด้านกฎหมายเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชน และถือเป็นการพัฒนากฎหมายและระบบบริหารงานยุติธรรมของไทยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นจึงได้ทำการศึกษาในเรื่องดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาคดียาเสพติดศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส
2. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการเสนอแนะปัญหาการควบคุมผู้ต้องหาคดียาเสพติดในการกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหา

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ การค้นคว้าจากหนังสือ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความ ตลอดจนข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหาการควบคุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติด รวมถึงหาแนวทางการแก้ไข ปัญหา โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษารวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติด : ศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสาร ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การประชุมและการสัมมนา รวมทั้งเอกสารต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์เอกสารและสรุปประเด็นในการวิจัย

ผู้วิจัยนำเอกสารที่ได้รวบรวมมาจากขั้นตอนที่ 1 มาศึกษาเริ่มต้นจากการศึกษาเรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติด : ศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทย และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสจากนั้นตั้งประเด็นคร่าว ๆ แล้วจึงคัดแยกเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายระดับพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด ประกาศ แนวทางปฏิบัติ คำแนะนำของประธานศาลฎีกา แนวคำพิพากษา จากนั้นนำ เนื้อหามาเรียบเรียง วิเคราะห์ประเด็นและเปรียบเทียบไปตามคำถามการวิจัยที่ได้ตั้งไว้

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยดำเนินการสรุปผลการศึกษาที่ได้ผ่านการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติด : ศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสจากข้อมูลทั้งหมดเพื่อศึกษาความเหมือนหรือความแตกต่างในการกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาในคดียาเสพติดรวมถึงหาแนวทางเสนอแนะในการแก้ปัญหา เพื่อให้ได้ บทสรุปและข้อเสนอแนะและนำบทสรุปและข้อเสนอแนะนั้นเสนอผู้มีอำนาจหน้าที่เพื่อแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผลการวิจัย

1. การกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาในคดียาเสพติดศึกษาเปรียบเทียบ ประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

จากการศึกษากฎหมายประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ในคดียาเสพติดเรื่องการควบคุมตัว หากเป็นคดีค้า จำหน่าย นำเข้า ให้ความช่วยเหลือ ปกปิด โยกย้าย ซ่อนเร้น ยาเสพติด หรือสิ่ง ที่ทำให้มีเงินมาลักษณะคล้ายยาเสพติด (Le Trafic de Drogue) ตามมาตรา 222-34-222-40 ตามประมวลกฎหมายอาญาประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ผู้ต้องสงสัยจะถูกควบคุมตัวได้สูงสุดถึง

4 วันเท่านั้นนับแต่ถูกจับกุม เงื่อนไขในการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยในคดีอาชญากรรมนั้นเป็นไปตามกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในคดีอาชญากรรมเป็นคดีที่มีโทษปานกลางจนถึงโทษร้ายแรงตามที่กำหนด โดยหลักแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยได้มากกว่าความผิดในลักษณะอื่น ๆ หากต้องการขยายระยะเวลาควบคุมตัวพนักงานตำรวจต้องนำผู้ต้องหาไปพบพนักงานอัยการ ซึ่งจะขยายเพิ่มได้อีก 24 ชั่วโมงเท่านั้น ถ้าหากมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พนักงานอัยการต้องการขยายเวลาเกินกว่า 48 ชั่วโมงนั้นสามารถทำได้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 706-88 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งขอขยายเวลาได้ออกไปอีกครั้งละ 24 ชั่วโมง ขยายได้ไม่เกิน 2 ครั้ง รวม 48 ชั่วโมง การให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจสั่งขยายเวลาควบคุมตัวแบบกฎหมายประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นการตอบความจำเป็นของเจ้าหน้าที่ในการสอบสวนผู้ต้องหาคดีอาชญากรรมได้ยาวนานขึ้น และยังคงรักษาสีทึบของผู้ถูกจับที่จะพบศาลภายในเวลา 48 ชั่วโมงไว้ได้ตามแนวทางของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยข้อ 9 วรรค 3 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) บัญญัติว่า “บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญา จะต้องถูกนำตัวโดยพลันไปยังศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจทางตุลาการ” (Anyone arrested or detained on a criminal charge shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power) ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนตีความคำว่า “โดยพลัน” อย่างประนีประนอมระหว่างการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกจับกับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่เพื่อการสอบสวนคดีอาญา โดยอธิบายว่าผู้ถูกจับจะต้องถูกนำตัวไปพบศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาจับกุมตัว เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำที่มีชอกกับผู้ถูกจับกุม และเพื่อให้ศาลสามารถตรวจสอบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ต่อผู้ถูกควบคุมตัวในระหว่างการถูกควบคุมตัวได้ แต่ประเทศไทยนั้นกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมให้อำนาจเจ้าหน้าที่จับและควบคุมตัวผู้ต้องหาคดีอาชญากรรมได้ 3 วันก่อนแล้วจึงส่งให้พนักงานสอบสวนควบคุมตัวต่อได้อีก 48 ชั่วโมง (2 วัน) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้การจับและควบคุมตัวคดีอาชญากรรมติดตามกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมของไทยสามารถควบคุมตัวได้ยาวนานถึง 5 วัน (3วัน+48 ชั่วโมง) โดยไม่ไปศาลซึ่งเท่ากับเป็นการขยายระยะเวลาที่จะต้องไปศาลในผู้ถูกจับคดีอาชญากรรมออกไปถึง 5 วัน พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญากรรม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 มาตรา 11/6 วรรค 1 บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามมาตรา 11/1 ให้ถือว่ากรรมการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม (ป.ป.ส.) เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจตามมาตรา 11/1 (4) มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร และให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา 11/1 (4) ซึ่งกระทำความผิดร้ายแรง

เกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติดไว้เพื่อทำการสืบสวนสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือก่อนนั้นตามที่เห็นสมควร ให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ โดยมีให้ถือว่าการควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าว เป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” อำนาจดังกล่าวไม่ใช่เรื่องใหม่แต่เป็นอำนาจเดิมที่เคยมีอยู่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 มาตรา 15 ที่ถูกยกเลิกไปแล้ว นำใส่ไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติดแทน จะเห็นได้ว่าอำนาจการควบคุมตัวผู้ถูกจับคดียาเสพติดร้ายแรงถึง 5 วัน (3วันตามอำนาจพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด+48 ชั่วโมงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) อาจจะมีเหตุผลได้จากความจำเป็นที่จะต้องสอบสวนคดียาเสพติดร้ายแรงโดยมีตัวผู้ต้องหาอยู่กับเจ้าหน้าที่ แต่การให้อำนาจดังกล่าวกับเจ้าหน้าที่ที่ไม่ควรที่จะไปทำลายสิทธิของผู้ถูกจับที่จะต้องไปศาลภายในเวลา 48 ชั่วโมง จึงเห็นได้ว่าการควบคุมตัวผู้ต้องหาคดียาเสพติดไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ.2560 ซึ่งได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพในมาตรา 28 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในร่างกาย “...การจับและคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติถือว่าเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล...” นอกจากนี้ยังถือเป็นการไม่คำนึงสิทธิของผู้ต้องหาที่ยังถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์หากยังไม่มีคำพิพากษาของศาลว่าได้กระทำความผิดตามหลักการดำเนินคดีอาญาอีกด้วย อีกทั้งผู้วิจัยพบว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรค 3 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน...” บทบัญญัตินี้ไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) Article 9 Paragraph 3 ซึ่งบัญญัติว่า สิทธิของผู้ถูกจับกุมในคดีอาญา ผู้ถูกควบคุมตัวจะต้องมีสิทธิที่จะไปพบศาลในทันที เพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับกุมว่ามีการจับกุมโดยชอบหรือไม่ โดยในเรื่องการนับระยะเวลา คำว่า “โดยพลัน” (Promptly) ถูกตีความว่าหมายถึงภายใน 48 ชั่วโมงนับแต่เวลาถูกจับกุม เพื่อให้ระยะเวลา 48 ชั่วโมงนี้เพียงพอกับการที่เจ้าหน้าที่รัฐสอบปากคำรวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการเดินทาง และไม่เป็นการใช้ระยะเวลายาวนานเกินไปจนกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกจับและถูกควบคุมตัวเกินสมควร แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ให้นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ซึ่งแตกต่างจากประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสโดยกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสให้เริ่มจับเวลา 48 ชั่วโมงเมื่อถูกจับกุม คือให้เริ่มนับเวลา 48 ชั่วโมงตั้งแต่เวลาจับกุมเพื่อให้ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไป

ศาลภายใน 48 ชั่วโมงตามความเป็นจริงนับแต่เวลาถูกจับตัว เหตุผลคือเมื่อผู้ถูกจับหรือผู้ต้องสงสัยถูกตำรวจจับ ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องสงสัยก็จะต้องถูกสิทธิเสรีภาพและไม่อาจไปไหนมาไหนได้แบบเดียวกับการถูกขังไว้ที่สถานีตำรวจ การที่ผู้ถูกจับกุมมีสิทธิที่จะไปศาลภายใน 48 ชั่วโมงนับตั้งแต่เวลาถูกจับกุมก็เพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับกุม การควบคุมตัว รวมถึงการปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมตัวว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และสิทธิที่จะไปศาลเป็นสิทธิที่ไม่ต้องร้องขอแต่เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องนำตัวผู้ถูกจับและถูกควบคุมตัวไปพบศาล นอกจากนี้การควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ 48 ชั่วโมงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ไม่ใช่เป็นเพียงอำนาจของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนคดีและรักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมายเท่านั้น แต่มาตราดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นถึงสิทธิของผู้ถูกจับที่จะไปพบศาลภายใน 48 ชั่วโมง ซึ่งมีค่าเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งอีกด้วย และศาลจะต้องมีบทบาทเข้ามาคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับและผู้ถูกควบคุมตัว โดยศาลที่พิจารณาการฝากขังครั้งแรกจะต้องตรวจสอบระยะเวลาตั้งแต่การจับกุมจนถึงเวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงสถานีตำรวจว่าเป็นระยะเวลาที่สมเหตุสมผลหรือไม่ หากเป็นระยะเวลาที่ไม่สมเหตุสมผล เช่น ระยะเวลาสั้นเกินไปที่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานหรือการนำตัวผู้ถูกจับไปสถานที่อื่นก่อนมาสถานีตำรวจ ศาลก็สามารถปฏิเสธไม่ออกหมายจับผู้ต้องหาหรือระหว่างสอบสวนเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับได้

2. แนวทางการเสนอแนะปัญหาการควบคุมผู้ต้องหาคดีอาญาเสฟติดในการกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหา

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญาเสฟติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 มาตรา 11/6 วรรค 1 ควรมีการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.ในการควบคุมตัวผู้ต้องหาคดีอาญาเสฟติดว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่และมีเหตุจำเป็นเพียงใดในการที่จะควบคุมตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาเสฟติดเป็นระยะเวลานานเนื่องจากมีความไม่สอดคล้องกับ กติการะหว่างประเทศ และควรแก้ไขให้เจ้าหน้าที่นำตัวผู้ถูกจับไปขอศาลให้ขยายระยะเวลาควบคุมตัวต่อไปได้อีก เพื่อรักษาสิทธิของผู้ถูกจับในการไปศาลตามความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็ยังคงมีระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ถูกจับคดีอาญาเสฟติดเพื่อการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมายได้เหมือนเดิม แต่จะต้องอยู่ในดุลพินิจของศาลในการตรวจสอบว่าสมควรที่จะขยายระยะเวลาหรือไม่ ไม่ควรที่จะให้อยู่ในความควบคุมและเป็นดุลพินิจของตำรวจแต่เพียงผู้เดียว นอกจากนี้ศาลจะต้องมีบทบาทเข้ามาคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับและผู้ถูกควบคุมตัวโดยศาลที่พิจารณาการฝากขังครั้งแรกจะต้องตรวจสอบระยะเวลาตั้งแต่การจับกุมจนถึงเวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงสถานีตำรวจว่าเป็นระยะเวลาที่สมเหตุสมผลหรือไม่ หากเป็นระยะเวลาที่ไม่สมเหตุสมผล เช่น ระยะเวลาสั้นเกินไปที่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานหรือการนำตัวผู้ถูกจับไปสถานที่อื่นก่อนมาสถานีตำรวจ ศาลก็สามารถปฏิเสธไม่ออกหมายจับผู้ต้องหาหรือระหว่างสอบสวนเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับได้ และนอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 โดยให้เริ่มนับเวลา 48 ชั่วโมงตั้งแต่เวลาจับกุม เพื่อให้ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไปพบศาลภายใน 48

ชั่วโมงตามความเป็นจริงนับแต่เวลาถูกจับตัวซึ่งระยะเวลา 48 ชั่วโมงนี้เพียงพอกับการที่เจ้าหน้าที่รัฐสอบปากคำรวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการเดินทาง อีกทั้งยังไม่เป็นการให้ระยะเวลายาวนานเกินไปจนกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกจับและถูกควบคุมตัวเกินสมควร เนื่องจากจะต้องคำนึงถึงด้วยว่าผู้ต้องหา ยังคงอยู่ภายใต้บทสันนิษฐานของกฎหมายว่า “ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” ซึ่งถือเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาโดยให้ถือว่าบุคคลเหล่านั้นยังเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว และหลักการนี้ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศไทยโดยตลอด การบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ที่มีฐานะเป็นกฎหมายลำดับรองลงมาจึงต้องยึดถือหลักการดังกล่าวเพื่อมาปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเช่นกัน

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์การกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาคดีอาญาเสพติดศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

การให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามอาชญาเสพติด (ป.ป.ส.) หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือตำรวจต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมต่อพฤติการณ์แห่งคดี และมีความสมดุลในระหว่างประโยชน์ของรัฐและประโยชน์ของผู้ต้องหา อีกทั้งในกระบวนการสอบสวนนั้นเป็นการดำเนินการกับผู้ซึ่งเป็นผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดและยังไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) คือหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ตามหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ข้อ 14 ที่บัญญัติว่า “บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดทางอาญา ต้องมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่ามีความผิด” หรือปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) ข้อ 11 (อรัณยเมธัช, 2559) ที่กล่าวว่า “ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาคดีที่เปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันที่จำเป็นทั้งปวงสำหรับการต่อสู้คดี” ในส่วนของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มาตรา 6 (2) ได้บัญญัติรับรองไว้ว่าทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนตามกฎหมายว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งประเทศไทยได้เป็นภาคีสถิติสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) (ปกป้อง ศรีสนิท, 2564) และให้สัตยาบันกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ในฐานะที่เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติโดยประเทศสมาชิกต่างมีเจตนารมณ์ที่สำคัญในการมุ่งคุ้มครองสิทธิและ

เสรีภาพของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดสันติภาพในประเทศสมาชิกที่ร่วมองค์การและสังคมระหว่างประเทศ ดังนั้นประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาต่าง ๆ ด้านสิทธิมนุษยชนที่มีลักษณะเป็นสนธิสัญญาพหุภาคี แต่จะเห็นได้ว่าในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 มาตรา 11/6 กลับตรึงสิทธิของผู้ต้องหา ซึ่งในคดีอาญาเสพติดเมื่อมีการจับกุมไม่ว่าจะจับกุมในความผิดซึ่งหน้า หรือล่อซื้อ ก็จะต้องถูกควบคุมตัว 3 วัน บวกกับอีก 2 วัน (48 ชั่วโมง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) ซึ่งตามหลักกฎหมายนั้นบุคคลจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง และจะควบคุมตัวบุคคลนั้นโดยที่เขายังไม่มีความผิดไม่ได้ เพราะฉะนั้นเมื่อบุคคลที่มีสถานะเพียงผู้ถูกจับยังไม่ได้รับการพิจารณาพิพากษาว่าผิดจริง เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยหลักทั่วไปแล้วไม่สามารถจะควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้ และต้องปล่อยตัวไป หากจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาจะต้องกระทำโดยเหตุจำเป็นและเวลาที่เหมาะสม และต้องไม่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายดังกล่าวเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ และมีปัญหาในเชิงข้อกฎหมายในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพประชาชน คืออำนาจเจ้าหน้าที่ในการไปควบคุมตัวไว้ 3 วันในสถานที่ใด ๆ ก็ตามก่อนที่จะไปส่งพนักงานสอบสวนในคดีอาญาเสพติด ขัดต่อ ICCPR Article 9 Paragraph 3 ตามที่กล่าวมาข้างต้น แต่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาเสพติด (ฉบับที่ 2), 2564) กลับให้อำนาจเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามอาญาเสพติด (ป.ป.ส.) ควบคุมตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องสงสัยได้ 3 วัน และบวกอีก 2 วัน (48 ชั่วโมง) (ศูนย์กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2565) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงมีปัญหในเรื่องของการขัด ICCPR และขัดต่อรัฐธรรมนูญปี 2560 มาตรา 28 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ และมาตรา 29 ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ถือเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล (มานิตย์ จุมปา, 2564) โดยมีการเอาแนวคิด ICCPR มาใส่ไว้ว่า ผู้ถูกจับกุมมีสิทธิที่จะไปพบศาลภายใน 48 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึงสถานีตำรวจ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสในเรื่องของคดีอาญาเสพติด เจ้าหน้าที่ตำรวจในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสสามารถควบคุมตัวได้แค่ 96 ชั่วโมง (4 วัน) หมายความว่าตำรวจสอบสวนจะควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยไว้ได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 63 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ณ สถานีตำรวจหรือสถานที่ควบคุมของ Gendameries แต่ถ้าหากมีความจำเป็นอาจขยายเวลาการควบคุมตัวไว้ได้อีกไม่เกิน 24 ชั่วโมง โดยต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานอัยการเป็นลายลักษณ์อักษร พนักงาน

อัยการจะส่งขยายได้ต่อเมื่อได้สอบถามผู้ถูกควบคุมตัวก่อนแล้วเท่านั้นเว้นแต่มีเหตุจำเป็นพิเศษที่ไม่อาจจะกระทำได้อีกหากมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พนักงานอัยการต้องการขยายเวลาเกินกว่า 48 ชั่วโมงนั้น สามารถทำได้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 706-88 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสซึ่งจะขยายเวลาออกไปได้อีกครั้งละ 24 ชั่วโมงขยายได้ไม่เกิน 2 ครั้ง รวม 48 ชั่วโมง ดังนั้นผู้ต้องสงสัยจะถูกควบคุมตัวได้สูงสุดถึง 4 วันเท่านั้น จึงเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกับประเทศไทยในส่วนที่ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นหากต้องการต่อระยะเวลา ก็อาจขยายเวลาได้ โดยจะขยายเวลาโดยพลการไม่ได้เนื่องจากไม่มีกฎหมายให้อำนาจพนักงานตำรวจในการขยายเวลาการควบคุมตัว ดังนั้นจะต้องทำการชี้แจงไปยังพนักงานอัยการ และพนักงานอัยการจะระบุมูลเหตุของการขยายเวลาได้ แต่อย่างไรก็ไม่เกิน 48 ชั่วโมง แต่ทั้งนี้หากพนักงานอัยการต้องการขยายเวลาเพิ่มก็ให้ทำหนังสือไปยังศาลเพื่อออกหมายขังได้ตามที่ศาลเห็นสมควรต่อไป ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย จึงควรมีมาตรการในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐป.ป.ส. โดยให้ศาลเป็นผู้ตรวจสอบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ต่อผู้ถูกควบคุมตัวในระหว่างการถูกควบคุมตัวได้

นอกจากนี้ในเรื่องของการเริ่มนับเวลา 48 ชั่วโมง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรค 3 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน...” (ณรงค์ ใจหาญ, 2563) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 84 บัญญัติว่า “เจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 โดยทันที...” แม้จะมีมาตรา 84 กำชับไว้อีกมาตราหนึ่งว่าเจ้าพนักงานผู้จับจะต้องนำตัวผู้ถูกจับไปยังสถานีตำรวจโดยทันที แต่คำว่า “โดยทันที” ที่ไม่มีการกำหนดระยะเวลาไว้แน่ชัด อาจจะถูกตีความว่า เวลาหลายชั่วโมงหรือการพาไปแวะสถานที่ที่ไม่เปิดเผยก็ยังไม่อาจหมายถึงโดยทันทีอยู่ เพราะนาฬิกายังไม่เริ่มนับระยะเวลา 48 ชั่วโมงจนกว่าผู้ถูกจับจะมาถึงสถานีตำรวจ จากหลักกฎหมายดังกล่าว เจ้าพนักงานผู้จับกุมจะต้องนำผู้ถูกจับไปสถานีตำรวจโดยทันที และเมื่อถึงสถานีตำรวจ นาฬิกาของพนักงานสอบสวนก็เริ่มจับเวลาและภายใน 48 ชั่วโมงนี้ พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ถูกจับไปพบศาลหากไม่ให้ประกันตัว ซึ่งมาตรา 87 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยนั้นจุดเริ่มจับเวลานั้นแตกต่างกับประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสให้เริ่มจับเวลา 48 ชั่วโมงเมื่อถูกจับกุม แต่มาตรา 87 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้เริ่มจับเวลา 48 ชั่วโมง เมื่อมาถึงสถานีตำรวจโดยไม่นับเวลาตั้งแต่ถูกจับกุมถึงเวลาที่มาถึงสถานีตำรวจรวมอยู่ใน 48 ชั่วโมงดังกล่าวด้วย ซึ่งภายหลังการจับกุมเจ้าหน้าที่จะพาผู้ถูกจับไปไหนต่อไหนก็ยังไม่เริ่มนับระยะเวลา 48 ชั่วโมง ในขณะที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee) ชี้ชัดว่าจะต้องให้เริ่มนับ

เวลา 48 ชั่วโมงตั้งแต่เมื่อถูกจับกุม ดังนั้นมาตรา 87 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยจึงไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) Article 9 Paragraph 3 ซึ่งบัญญัติว่า สิทธิของผู้ถูกจับกุมในคดีอาญา ผู้ถูกควบคุมตัวจะต้องมีสิทธิที่จะเจอศาลในทันที เพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับกุมว่ามีการจับกุมโดยชอบหรือไม่ ทั้งนี้ประเทศไทยก็ได้เป็นภาคีสถิติสัญญาดังกล่าวด้วย

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางการเสนอแนะปัญหาการควบคุมผู้ต้องหาคดีอาญาเสพติดในการกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหา

“ความจำเป็นที่จะต้องกำหนดระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญาเสพติด” กับ “สิทธิของผู้ต้องหาที่จะต้องพบศาลภายใน 48 ชั่วโมง” ควรจะต้องแยกเรื่องนี้ออกจากกัน เนื่องจากคดีอาญาเสพติดเป็นคดีที่ร้ายแรง และเป็นคดีที่เจ้าหน้าที่อาจมีความจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาเป็นเวลา 3 วันตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 และอยู่ในความควบคุมตัวของพนักงานสอบสวนต่อได้อีก 48 ชั่วโมง (2 วัน) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้การจับและควบคุมตัวคดีอาญาเสพติดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดของไทยสามารถควบคุมตัวได้ยาวนานถึง 5 วัน (3วัน+48 ชั่วโมง) โดยไม่ต้องพบศาล แต่การขยายเวลาควบคุมตัวดังกล่าวก็ไม่ควรไปกระทบสิทธิพื้นฐานของผู้ถูกจับที่มีสิทธิพบศาลภายในเวลา 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาถูกจับกุม การที่กฎหมายของประเทศไทยให้อำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยเป็นของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ก่อนที่จะส่งตัวให้พนักงานสอบสวน ถือได้ว่าเป็นมาตรการให้การบังคับที่กระทบกระเทือนถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากกระบวนการสอบสวนนั้นเป็นเพียงการดำเนินการกับผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่เท่านั้น และยังไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด ตามหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, 2563) ซึ่งเป็นมาตรการสากลที่ทั่วโลกยอมรับ โดยประเทศไทยร่วมเป็นภาคีด้วยในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 11 บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย อีกทั้งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะต้องอยู่บนพื้นฐาน 2 ประการ คือ การสร้างสมดุลของประโยชน์สาธารณะ ซึ่งประกอบด้วยการค้นหาความจริงในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการดำเนินคดีที่รวดเร็ว และจะต้องมีการรักษาประโยชน์ของปัจเจกชนหรือประชาชนด้วย ซึ่งประกอบด้วยหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ และหลักในเรื่องของการที่จะให้สิทธิเขาในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ ทั้งนี้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะต้องรักษาสมดุลของประโยชน์สาธารณะ กับประโยชน์ของปัจเจกชนเอาไว้ ดังนั้นการที่คดีอาญาเสพติดอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานเป็นระยะเวลานานถึง 5 วัน คือ 3 วันตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาเสพติด

(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 และอยู่ในความควบคุมตัวของพนักงานสอบสวนต่อได้อีก 48 ชั่วโมง (2 วัน) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นระยะเวลาที่นานเกินความจำเป็นขาดการตรวจสอบจากองค์กรภายนอก (Accountability) ซึ่งเมื่อเจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งแล้วกฎหมายให้อำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องหาโดยพลการโดยปราศจากการตรวจสอบ ทำให้เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) มีอำนาจมากเกินไปโดยปราศจากองค์กรหรือบุคคลอื่น ๆ คอยเข้ามาตรวจสอบถ่วงดุล ซึ่งในการควบคุมตัวผู้ต้องหาของป.ป.ส.เป็นระยะเวลา 3 วันตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 นั้นไม่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงเป็นสาเหตุให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจตามอำเภอใจเกินความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ไปในทางที่ล่วงละเมิดต่อกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการเปิดช่องให้มีการกระทำความผิดขึ้นในระหว่างการถูกควบคุมตัว โดยการทรมานทั้งร่างกายและจิตใจต่อผู้กระทำความผิด เพื่อบีบบังคับให้ผู้กระทำความผิดรับสารภาพ โดยมีได้มุ่งแสวงหาพยานหลักฐานหรือความจริงจากตัวผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด ทั้งยังเป็นมาตรการที่ให้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่มากกว่าการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ทำให้เกิดช่องทางการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบตามที่เป็นการซ้ำซ้อน การค้นหาความจริงเป็นเรื่องสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องหาความจริงให้ได้ ทุกกระบวนการต้องร่วมมือกัน ถ้าความจริงผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดก็ต้องลงโทษอย่างเหมาะสม ถ้าพบว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้บริสุทธิ์ตั้งแต่ในชั้นสอบสวน ก็ต้องคืนความบริสุทธิ์ให้บุคคลดังกล่าวด้วยการยุติคดีอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องมีการดำเนินคดีที่รวดเร็วด้วย เพราะกระบวนการยุติธรรมที่ล่าช้าจะสร้างความเสียหายให้กับสังคม ผู้เสียหาย และผู้ถูกดำเนินคดี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญา : ศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ผู้วิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้ การควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ในอำนาจรัฐเกินความจำเป็น เป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นอย่างมากเนื่องจากบุคคลดังกล่าวยังมิได้ถูกศาลตัดสินอย่างเป็นทางการที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งไม่เพียงแต่กระทบต่อชื่อเสียง หน้าที่การงาน ครอบครัว และการดำรงชีวิตในสังคม แต่ยังกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพอีกด้วย เพราะฉะนั้นการที่เอาตัวบุคคลไว้ในความควบคุมของรัฐนั้นต้องพิจารณาถึงเหตุความจำเป็นอย่างถ่องแท้ ต้องอยู่ภายใต้ของการตรวจสอบอำนาจเพื่อบังคับให้กระทำเกินขอบเขต และจะต้องกระทำภายใต้ของหลักกฎหมาย ดังนั้นการให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือตำรวจจึงต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมต่อพฤติการณ์แห่งคดี และมีความสมดุลในระหว่างประโยชน์ของรัฐและประโยชน์

ของผู้ต้องหา มิฉะนั้นจะเป็นการกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชน ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 มาตรา 11/6 วรรค 1 โดยการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดมีอำนาจควบคุมตัวผู้ถูกจับได้ 48 ชั่วโมงนับแต่เวลาถูกจับกุม หากเจ้าหน้าที่ที่มีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวผู้ถูกจับคดียาเสพติดให้นานขึ้นก็ควรให้เจ้าหน้าที่นำตัวผู้ถูกจับไปขอศาลให้ขยายระยะเวลาควบคุมตัวต่อไปได้อีกไม่เกิน 3 วัน เพื่อให้ศาลตรวจสอบ ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองมิใช่จะต้องอยู่ในอำนาจของป.ป.ส. แต่เพียงผู้เดียว และผู้วิจัยเห็นควรให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 โดยให้เริ่มนับเวลา 48 ชั่วโมงนับตั้งแต่เวลาจับกุมเพื่อให้ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบศาลภายใน 48 ชั่วโมงตามความเป็นจริงนับแต่เวลาถูกจับตัว

เอกสารอ้างอิง

- เชิดชู รักตะบุตร. (2561). การคุ้มครองและจำกัดสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลในประเทศไทย ในสถานการณ์ฉุกเฉินข้อ 4 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966. วารสารศาลรัฐธรรมนูญ, ปีที่ 20 (ฉบับที่ 59), 47-57.
- ณรงค์ ไฉหาญ. (2563). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2564). สิทธิของผู้ต้องขังในกระบวนการยุติธรรม. วารสารกฎหมายสิทธิมนุษยชน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ปีที่ 2 (ฉบับที่ 1), 11-23.
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2). (2564). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนที่ 73 ก หน้า 87 (8 พฤศจิกายน 2564).
- มานิตย์ จุมปา. (2564). หลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ Principles of Constitutional Law. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.
- เมธาพร กาญจนเตชะและคณะ. (2565). ปัญหาการควบคุมตัวผู้ถูกจับในคดียาเสพติด. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, ปีที่ 14 (ฉบับที่ 1), 86-98.
- ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการแต่งตั้ง การปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ. 2565. (2565). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนพิเศษ 94 ง หน้า 12 (25 เมษายน 2565).
- ศูนย์กฎหมายอาญาและอาญาวิทยาคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2565). สรุปสาระสำคัญจากเสวนาวิชาการ เรื่อง “กระบวนการยุติธรรมบิดเบี้ยวกับไศกนาฏกรรม การสอบสวน: ปัญหาและทางออก”. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2565 จาก <https://www.law.tu.ac.th/seminar-summary-judicial-procedure/>

- สันติ ผิวทองคำ. (2564). การพัฒนาระบบสอบสวนคดีอาญาในบทบาทพนักงานสอบสวน. ใน
ปรัชญาดุุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรมคณะนิติศาสตร์.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2563). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง. (พิมพ์
ครั้งที่21). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดียนตุลา สำนักพิมพ์วิญญูชนจำกัด.
- อรพิมล พงษ์สกลิต. (2559). ปัญหาการตรวจสอบถ่วงดุลมาตรการในการควบคุมตัวบุคคลในคดี
ยาเสพติด. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์คณะ
นิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นเลิศ*

MODEL DEVELOPMENT OF LEADERSHIP EXCELLENCE FOR LOCAL ORGANIZATION ADMINISTRATORS

จินตนา ผาอินทร์ วงษ์รัตนะ

Chintana Pha-in Wongrattana

พา อักษรเสือ

Pha Agsornsua

ประยุทธ ชูสอน

Prayuth Chusorn

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Northeastern University, Thailand

E-mail: chintana.PhaIn789@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำ 3) สร้างและพัฒนาแบบแผนการพัฒนาภาวะผู้นำ 4) ศึกษาผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5) ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีขั้นตอน 5 ระยะ ได้แก่ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำ 3) การสร้างและพัฒนาแบบแผนการพัฒนาภาวะผู้นำ 4) ศึกษาผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ 5) ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินผล แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ผลวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำ มี 10 ด้าน 2) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากที่สุด 3) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ โดยรวมอยู่

* Received 6 March 2023; Revised 29 March 2023; Accepted 31 March 2023

ในระดับมากที่สุด 4) ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูงขึ้น และ 5) การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีวิชัย ได้ทำการทดลองใช้รูปแบบสูงขึ้น โดยภาพรวมก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง หลังการทดลองอยู่ในระดับมาก
คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, ภาวะผู้นำ, ผู้บริหาร, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ

Abstract

The objectives of this research were 1) study the components of leadership 2) study the current situation. Desirable conditions and needs for leadership development 3) Create and develop a leadership development model 4) Study the results of the experimental leadership development model 5) Study the experimental results of the leadership development model of executives of excellent local government organizations It is integrated research with 4 phases: 1) study of leadership components; 2) study of current conditions. Desirable conditions and needs for leadership development 3) creating and developing a leadership development model, 4) Study the results of the assessment of the leadership development model of the executives of excellent local government organizations, and 5) studying the results of the experimental development model. The leadership of executives in local government organizations of excellence. The research tools were interview forms, evaluation forms, and questionnaires. Statistics used for research were percentage, mean, and standard deviation, and demand index The results showed that 1) leadership components consisted of 10 aspects, 2) the current state of overall leadership development was at a high level. The overall desirable condition was at the highest level. and the need for leadership development was at the highest level. 3) Leadership development style. The overall level was at the highest level. 4) The results of the experimental model of leadership development executives had higher leadership and 5. An experimental model of leadership development of executives in local government organizations of excellence. which is the leadership of the executives of the Sriwichai Subdistrict Administrative Organization The trial was done in a more advanced model. Overall, the pre-test was at a moderate level. After the experiment was at a high level.

Keywords: Development Model, Leadership, Executive, Excellent Local Administrative Organization

บทนำ

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวด้วยการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการ โดยองค์กรต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาท ภารกิจ และแยกแยะบทบาทองค์กร การกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีขีดสมรรถนะสูง ยึดหลัก ธรรมภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย มีการพัฒนาระบบบริหารจัดการบุคลากรที่สามารถจูงใจและดึงดูดให้คนดี คนเก่ง เข้ามาร่วมพลังการทำงาน ที่มีความมุ่งมั่น และมีแรงบันดาลใจในการที่จะร่วมกันพลิกโฉมองค์กรไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ (วาทัญญู สุวรรณเศรษฐ และวรรณวิชนี ถนอมชาติ, 2564)

การปกครองท้องถิ่นเกิดจากความจำเป็นในเรื่องการจัดทำบริการสาธารณะโดยรัฐบาล ส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคได้กระจายอำนาจ ในการตัดสินใจและวินิจฉัยสั่งการ บางส่วนไปให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว อีกทั้งยังสอดคล้องกับสภาพวิถีชีวิต จารีต ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้มากกว่า การปกครองท้องถิ่นจึงมีบทบาทและมีความสำคัญในการปกครองท้องถิ่น จึงจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรที่เป็นเลิศ การขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จภายใต้แรงผลักดันของกระแสโลกาภิวัตน์ (วุฒิสาร ตันไชย, 2545) ภาวะผู้นำผู้บริหารองค์กรที่เป็นเลิศ จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่เชื่อมโยงองค์กรต่าง ๆ ในโลกยุคการเปลี่ยนแปลง ซึ่งในปัจจุบันองค์กรทั้งภายในประเทศและต่างประเทศต่างมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมกันอย่างแพร่หลาย ผู้นำยุคใหม่ต้องสามารถเปลี่ยนแปลงและปรับตัวไปในทิศทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต โดยผู้นำผู้บริหารองค์กรที่เป็นเลิศ จะมีบทบาทสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยต้องมองเห็นปัญหาขององค์กรและพร้อมที่จะปรับตัว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสามารถประสบความสำเร็จได้ด้วยการสร้างความร่วมมือคนในองค์กร การมอบอำนาจให้กับบุคคลที่ทำหน้าที่การเปลี่ยนแปลงรวมถึงมีการตรวจสอบความก้าวหน้าของการเปลี่ยนแปลง และการสร้างวัฒนธรรมเชิงบวกที่สะท้อนถึงทัศนคติของบุคลากรในองค์กร (วีระพงศ์ เกียรติไพรัชและคณะ, 2565) ดังนั้นผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ผู้บริหารองค์กรยังต้องเป็นผู้มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงและสามารถแสดงพฤติกรรมผู้นำในการบริหาร มีวิสัยทัศน์กว้างไกลที่จะบริหารองค์กรของตน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย ซึ่งผู้บริหาร

จะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้นำ หรือแสดงพฤติกรรมในการบริหารเป็นผู้นำด้วยการจงใจให้บุคลากรในองค์กรร่วมมือกันทำงานอย่างมีความสุข ผู้บริหารจะต้องแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้นำให้เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับแก่ผู้ร่วมงาน ประพฤติตนเป็นตัวอย่างแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเป็นธรรมในการบริหารงาน อันจะส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากรทำให้ทุ่มเทให้แก่งาน ผู้นำต้องสร้างความผูกพันรักใคร่ให้แก่บุคลากรในองค์กรเพื่อให้เกิดความรักและความศรัทธาในตัวผู้นำพร้อมที่จะร่วมมือกันทำงานให้หน่วยงานของตนประสบผลสำเร็จ ภาวะผู้นำย่อมมีความสัมพันธ์กับบุคลากรที่จะทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จหรือมีความเฉื่อยชา ท้อแท้ ในการทำงาน (ปริญญญา ต้นสกุล, 2550)

องค์กรที่เป็นเลิศจึงมีเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีจุดขาย เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ใช้บริการ องค์กรที่เป็นเลิศจึงเป็นองค์กรระบบเปิด มีความยืดหยุ่น มีการเตรียมพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ก้าวทันกับโลกยุคดิจิทัล ด้วยภาวะของความเป็นโลกไร้พรมแดน ด้วยการปฏิรูปงานเทคโนโลยี การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ พัฒนานวัตกรรมด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว เพื่อให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุกัญญา มกุฏอรุณี, 2551) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เช่นเดียวกัน เป็นองค์กรที่มีภารกิจในการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบพื้นฐานในการดำรงอยู่ของประชาชนในประเทศให้พร้อมต่อสภาพโลกาภิวัตน์ ต้องวางแผนและดำเนินการในเชิงรุก โดยพัฒนาศักยภาพของบุคลากรภายในองค์กร สนับสนุนการพัฒนาบุคลากร และสร้างเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ โดยมุ่งเน้นให้ท้องถิ่นได้พัฒนาความเป็นอยู่ เสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สร้างคนที่มีคุณภาพ มุ่งสู่ความสุข ความสามัคคีปรองดองและสมานฉันท์ และนำพาองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศ

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงมีความสนใจที่ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ และ ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารที่จะนำไปพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองและเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงและพัฒนาองค์กรให้เป็นเลิศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ

3. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ

4. เพื่อศึกษาผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ

5. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศไปใช้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methodology)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระยะ ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดีที่เป็นผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ที่เป็นผู้ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหา ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 30 คน ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร ในการทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) เพื่อหาค่าคุณภาพของเครื่องมือ 2) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแบ่งเป็น (1) ประชากรที่เป็นผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 246 คน ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด

สกลนคร จำนวน 41 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2564) (2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 60 คน ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 แห่ง ในจังหวัดสกลนคร โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ระยะที่ 3 การสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ ในขั้นร่างรูปแบบและขั้นพัฒนารูปแบบ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด 2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 9 ท่าน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด

ระยะที่ 4 การศึกษาผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ กลุ่มตัวอย่างที่ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ แบ่งเป็น 1) ประชากร ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี ในปี 2563 - 2565 มีนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 246 คน ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี จำนวน 41 แห่ง ในปี 2563 - 2565 (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2565) 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 60 คน ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี จำนวน 10 แห่ง ในปี 2563 - 2565 ได้แก่ 1) เทศบาลตำบลตองโขบ จังหวัดสกลนคร 2) เทศบาลตำบลหนองบัว จังหวัดอุดรธานี 3) เทศบาลตำบลศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี 4) เทศบาลตำบลหัวนา จังหวัดหนองบัวลำภู 5) เทศบาลตำบลโนนสะอาด จังหวัดหนองบัวลำภู 6) เทศบาลตำบลร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ 7) เทศบาลตำบลอาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด 8) เทศบาลตำบลเชียงคาน จังหวัดเลย 9) เทศบาลตำบลน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น 10) เทศบาลตำบลคำน้ำแซบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ระยะที่ 5 การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นายกเทศมนตรี รอง

นายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 6 คน ที่ตอบแบบประเมินภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทดลองใช้รูปแบบ 1 แห่ง ด้วยความสมัครใจ (Voluntary Selection)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ 2) แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ 4) ร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ 5) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 6) คู่มือประกอบการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ 7) แบบประเมินภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ และ 8) แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 1) ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) การประเมินความเที่ยงตรงของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ การสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ การทดลองใช้รูปแบบ การสนทนากลุ่ม การประเมินภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ และการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ ตามลำดับขั้นตอนของการวิจัย 2) ส่งแบบสอบถาม แบบประเมินต่าง ๆ ให้กลุ่มเป้าหมายด้วยตัวเองและทางไปรษณีย์ และเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แบบประเมิน แบบสอบถามแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ มี 10 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ความสามารถรอบด้าน 2) ยึดหลักการมีส่วนร่วม 3) วิสัยทัศน์ 4) คุณธรรม จริยธรรม 5) ความตื่นตัวและการปรับตัว 6) หลักการทำงานที่ดีมีเป้าหมาย 7) การสื่อสาร 8) การสร้างทีมงาน 9) การสร้างเครือข่าย 10) การสร้างพันธมิตร

เลิศ 7) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 8) เป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณลักษณะเฉพาะ 9) การตัดสินใจที่ดี และ 10) การสื่อสารที่ดีและมีสมรรถนะสูงในการใช้ ICT

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ นำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำ มี 10 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความรู้ความสามารถรอบด้าน (2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (3) ด้านหลักการทำงานที่ดีมีเป้าสู่ความเป็นเลิศ (4) ด้านเป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณลักษณะเฉพาะ (5) วิสัยทัศน์ (6) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (7) ความตื่นตัวและการปรับตัว (8) ยึดหลักการมีส่วนร่วม (9) การตัดสินใจที่ดี และ (10) การสื่อสารที่ดีและมีสมรรถนะสูงในการใช้ ICT ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ โดยภาพรวมและรายด้าน

องค์ประกอบภาวะผู้นำของ ผู้บริหาร	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ PNI
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ความรู้ความสามารถรอบด้าน	3.58	0.55	มาก	4.47	0.41	มาก	0.25	1
2. ยึดหลักการมีส่วนร่วม	4.06	0.37	มาก	4.76	0.22	มากที่สุด	0.17	4
3. วิสัยทัศน์	4.01	0.41	มาก	4.72	0.28	มากที่สุด	0.18	3
4. คุณธรรม จริยธรรม	4.10	0.34	มาก	4.97	0.17	มากที่สุด	0.21	2
5. ความตื่นตัวและการปรับตัว	4.12	0.35	มาก	4.87	0.15	มากที่สุด	0.18	3
6. หลักการทำงานที่ดีมีเป้าสู่ความเป็นเลิศ	4.11	0.24	มาก	4.99	0.08	มากที่สุด	0.21	2
7. ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม	4.03	0.42	มาก	4.77	0.19	มากที่สุด	0.18	3
8. เป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณลักษณะเฉพาะ	3.89	0.52	มาก	4.70	0.25	มากที่สุด	0.21	2
9. การตัดสินใจที่ดี	4.14	0.42	มาก	4.81	0.19	มากที่สุด	0.16	5
10. การสื่อสารที่ดีและมีสมรรถนะสูงในการใช้ ICT	4.34	0.43	มาก	4.98	0.16	มากที่สุด	0.15	6
รวม	4.03	0.29	มาก	4.80	0.17	มากที่สุด		

PNImodified: Modified Priority Needs Index (ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น)

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 10 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการสื่อสารที่ดีและมีสมรรถนะสูงในการใช้ ICT ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมา คือ ด้านการตัดสินใจที่ดี ($\bar{X} = 4.14$) ด้านความตื่นตัวและการปรับตัว ($\bar{X} = 4.12$) และด้านหลักการทำงานที่ดีมีเป้าสู่ความเป็นเลิศ ($\bar{X} = 4.11$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านความรู้ความสามารถรอบด้าน ($\bar{X} = 3.58$)

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านหลักการทำงานที่ดีมีเป้าสู่ความเป็นเลิศ ($\bar{X} = 4.99$) รองลงมา คือ ด้านการสื่อสารที่ดีและมีสมรรถนะสูงในการใช้ ICT ($\bar{X} = 4.98$) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 4.97$) และด้านความตื่นตัวและการปรับตัว ($\bar{X} = 4.87$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความรู้ความสามารถรอบด้าน ($\bar{X} = 4.47$)

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ ที่จำเป็นมากที่สุด คือ ด้านความรู้ความสามารถรอบด้าน (PNI=0.25) รองลงมา คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม (PNI=0.21) ด้านหลักการทำงานที่ดีมีเป้าสู่ความเป็นเลิศ (PNI=0.21) และด้านเป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณลักษณะเฉพาะ (PNI=0.21) ตามลำดับ ด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการสื่อสารที่ดีและมีสมรรถนะสูงในการใช้ ICT (PNI=0.15)

3. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดประสงค์ ส่วนที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย องค์ประกอบภาวะผู้นำ 10 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ความสามารถรอบด้าน 2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านหลักการทำงานที่ดีมีเป้าสู่ความเป็นเลิศ 4) ด้านเป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณลักษณะเฉพาะ 5) วิสัยทัศน์ 6) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 7) ความตื่นตัวและการปรับตัว 8) ยึดหลักการมีส่วนร่วม 9) การตัดสินใจที่ดี และ 10) การสื่อสารที่ดีและมีสมรรถนะสูงในการใช้ ICT วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำมี 18 วิธี ได้แก่ 1) การศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง 2) การฝึกอบรมที่ใช้เทคโนโลยีเป็นพื้นฐาน 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) การสร้างเครือข่าย 5) การสอนงาน 6) กรณีศึกษา 7) การระดมสมอง 8) การสัมมนา 9) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 10) การศึกษาดูงาน 11) กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ 12) การชี้แนะ 13) การศึกษาต่อ 14) การฝึกการวิเคราะห์งานแบบ SWOT Analysis 15) การเป็นพี่เลี้ยง 16) การพัฒนาจิต 17) การจัดลำดับความสำคัญของงาน 18) การใช้แบบอย่างที่ดี และการวัดและประเมินผล และส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ

4. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

5. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีวิชัย อำเภอ วานรนิวาส จังหวัดสกลนคร สูงขึ้น โดยภาพรวมก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง หลังการทดลองอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสื่อสารที่ดีและมีสมรรถนะสูงในการใช้ ICT ด้านยึดหลักการมีส่วนร่วม และด้านการตัดสินใจที่ดี ส่วนภาวะผู้นำของผู้บริหารหลังการทดลองอยู่ในระดับมาก 7 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านยึดหลักการมีส่วนร่วม ด้านการสื่อสารที่ดีและมีสมรรถนะสูงในการใช้ ICT และด้านเป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณลักษณะเฉพาะ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านวิสัยทัศน์ และด้านความรู้ความสามารถรอบด้าน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ (พบว่า) มี 10 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ความสามารถรอบด้าน 2) ยึดหลักการมีส่วนร่วม 3) วิสัยทัศน์ 4) คุณธรรม จริยธรรม 5) ความตื่นตัวและการปรับตัว 6) หลักการทำงานที่ดีมีเป้าหมายสู่ความเป็นเลิศ 7) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 8) เป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณลักษณะเฉพาะ 9) การตัดสินใจที่ดี และ 10) การสื่อสารที่ดีและมีสมรรถนะสูงในการใช้ ICT ทั้งนี้ เพราะองค์ประกอบใน 10 ด้าน มีความจำเป็นและสำคัญต่อการบริหารองค์กรให้มีความเป็นเลิศ เช่น การวางแผนต้องมีวิสัยทัศน์ ยึดหลักการมีส่วนร่วม วิเคราะห์ทิศทางการทำงานด้วย SWOT Analysis นอกจากนี้ยังมีการสร้างบรรยากาศการทำงานเพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ที่กลายเป็นนวัตกรรมขององค์กร ผู้นำต้องมีคุณธรรม จริยธรรมไว้ปกครองบังคับบัญชา ไว้ใจผู้ตามโดยการให้อำนาจบางส่วนในการดำเนินงานในการตัดสินใจและที่สำคัญคือตัวผู้นำต้องมีแบบอย่างที่ดีมีคุณลักษณะเฉพาะให้ลูกน้องได้เชื่อถือและศรัทธา มีความตั้งใจจริง และมีความรู้ความสามารถรอบด้านที่จะทำงาน และรู้ให้มากกว่าสมาชิกในกลุ่มหรือผู้ตามสามารถให้แนวทางและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ผู้ตามหรือสมาชิกในกลุ่มได้ด้วยความสามารถดังกล่าวจะช่วยสร้างความมั่นใจให้ผู้ตามในการที่จะปฏิบัติตาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ สุขดี ที่ได้ศึกษา ภาวะผู้นำในการบริหารจัดการที่เป็นเลิศและยุทธศาสตร์ธรรมาภิบาล

เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยแบบกระจายอำนาจใหม่ของไทย ศึกษากรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่น พ.ศ. 2553 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำในการบริหารจัดการที่เป็นเลิศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่น 1) ต้องเป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถ 2) มีวิสัยทัศน์ 3) มีอำนาจและบารมี 4) มีบุคลิกภาพที่ดี 5) มีความรับผิดชอบ 6) มีคุณธรรม จริยธรรม 7) มีหลักการทำงานมีเหตุมีผล 8) มีการตัดสินใจที่ดี 9) เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม (สุชาติ สุชาติ, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bovee, C. L. et al ที่กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำเป็นความสามารถในการที่กระตุ้นและใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร กระบวนการภาวะผู้นำประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการใช้อำนาจเพื่อให้กลุ่มทำงานหรือมีการปฏิบัติตามเป้าหมายขององค์กร ขั้นกระตุ้นสมาชิกขององค์กรให้ทำงานจนบรรลุเป้าหมาย และขั้นส่งอิทธิพลต่อพลวัตหรือความเปลี่ยนแปลงของกลุ่มและต่อวัฒนธรรมองค์กร (Bovee, C. L. et al, 1993) และสอดคล้องกับแนวคิดของ The George Washington University ได้เสนอบทความเรื่องเคล็ดลับ 5 ข้อสำหรับผู้นำทางการเมือง ได้แก่ 1) ความซื่อสัตย์ 2) ความตระหนักในตนเอง 3) เคารพผู้อื่น 4) การฟังอย่างกระตือรือร้น และ 5) การเดินพุดคุย (The George Washington University, 2020)

2. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ นำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการศึกษาสภาพปัจจุบันในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการศึกษาจากผู้มีส่วนได้เสียหรือกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ปฏิบัติในบริบทจริง เพราะการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีการเร่งรัดติดตามงานจากหน่วยงานบังคับบัญชาให้เป็นไปตาม อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในมาตรา 250 ที่ระบุว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น อำนาจหน้าที่ขององค์กรบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 และอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 นอกจากนั้นยังมีการติดตามการทำงานจากสภาท้องถิ่นซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นประชาชนเป็นผู้เลือกเข้ามา (จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก) 2) สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะจากนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ถือเป็นการท้าทายใหม่ที่เกิดขึ้น เพราะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการปรับตัวในการทำงานใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ปรับวัฒนธรรมองค์กรใหม่ 2) ปรับระบบการบริหารงานบุคคลแนว

ใหม่ ด้วยการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคลากรมีศักยภาพที่สูงขึ้น 3) เน้นการพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงาน รวมถึงการตรวจสอบการดำเนินโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) มีผู้บริหารแนวใหม่ เช่น เป็นผู้ซึ่งมีจิตอาสา เป็นผู้กล้าคิด เป็นผู้กล้าทำการเปลี่ยนแปลง และ 5) การส่งเสริมและปรับบทบาทท้องถิ่นให้สามารถจัดการตนเองได้ โดยต้องประสานความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในรูปแบบเครือข่ายทางสังคมสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสกสรรค์ สนวา, พัฒนา ศรีบุตรดี และฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี ที่ได้ศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความต้องการหรือมีสภาพที่พึงประสงค์ที่จะพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อกำหนดดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด (เสกสรรค์ สนวา และคณะ, 2560) 3) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำ มี 10 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความรู้ความสามารถรอบด้าน (2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (3) ด้านหลักการทำงานที่ดีมีเป้าสู่ความเป็นเลิศ (4) ด้านเป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณลักษณะเฉพาะ (5) วิสัยทัศน์ (6) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (7) ความตื่นตัวและการปรับตัว (8) ยึดหลักการมีส่วนร่วม (9) การตัดสินใจที่ดี และ (10) การสื่อสารที่ดีและมีสมรรถนะสูงในการใช้ ICT ตามลำดับ ซึ่งความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำลำดับที่มากที่สุด ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถรอบด้าน ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านหลักการทำงานที่ดีมีเป้าสู่ความเป็นเลิศ ทั้งนี้เนื่องจากในการบริหารงานขององค์กรในยุคโลกของการเปลี่ยนแปลงต้องอาศัยผู้นำที่มีความรู้ความสามารถรอบด้านมาสร้างองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีจุดขาย เป็นองค์กรนวัตกรรม องค์กรที่มีความยืดหยุ่นมีความตื่นตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทุกเวลา เป็นองค์กรระบบเปิดมีเครือข่ายที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวาง มีการติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีการบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย นอกจากนั้นยังต้องมีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อสร้างศรัทธาสายใยความเท่าเทียมให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวในองค์กรและสร้างความเชื่อมั่นให้กับทีมงาน และที่สำคัญองค์กรจะอยู่ได้ในยุคโลกใบเดียวกันหรือโลกของการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารต้องมีหลักการทำงานที่ดีมีเป้าสู่ความเป็นเลิศ เพื่อสร้างองค์กรให้มีจุดขาย มีนวัตกรรมเด่นที่ตรงกับความต้องการของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ ทั้งผลผลิตและการบริการ จึงจะได้รับการตอบสนองหรือความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐานะมาศ หาดยาว และสธิพร เชาวนชัย ที่ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมของสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมาก ภาพรวมของสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด (ฐานะมาศ หาดยาว และสธิพร เชาวนชัย, 2564)

3. จากผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดประสงค์ ส่วนที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย องค์ประกอบภาวะผู้นำ วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ และการวัดและประเมินผล และส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ ทั้งนี้ เนื่องจากรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ มีขั้นตอนการสร้างที่เป็นระบบและมีกระบวนการสร้างที่มีคุณภาพ เริ่มจากผู้วิจัยร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ จากข้อมูลการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำ ที่มาจากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ จำนวน 24 แหล่ง และการสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ 3 แห่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลองค์ประกอบภาวะผู้นำที่มาจากความหลากหลายและได้ข้อมูลจากการศึกษาในบริบทจริง ที่เป็นผู้ปฏิบัติและมีประสบการณ์ที่หลากหลาย นอกจากนั้นยังได้ข้อมูลจากผู้มีส่วนได้เสียหรือกลุ่มเป้าหมายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แท้จริง รวมทั้งการจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาว่าจะพัฒนาอะไรก่อนหลัง ซึ่งจะเกิดประโยชน์ที่สูงที่สุดและตรงกับความต้องการมากที่สุดของหน่วยงานนั้น ๆ จากนั้นมายกร่างรูปแบบและนำร่างรูปแบบไปพัฒนาโดยผ่านการกลั่นกรองความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำและการบริหารองค์กรเพื่อความ เป็นเลิศ เป็นผู้ตรวจสอบและประเมินความเป็นไปได้ โดยการจัดสนทนากลุ่ม จึงเป็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ ที่มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ในการนำไปทดลองใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิทักษ์ สมบูรณ์ และประยาต ภูมิโคกรักษ์ ที่ได้ศึกษาหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย โมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด นครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็ก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการพัฒนา 3 ขั้นตอน (3.1) การประเมินก่อนการพัฒนา (3.2) การพัฒนาตามแบบจำลอง และ (3.3) การประเมินหลังการพัฒนา และ 4) แนวทางสำหรับการ ดำเนินการตามแบบจำลอง (พิทักษ์ สมบูรณ์ และประยาต ภูมิโคกรักษ์, 2557)

4. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ (พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ) มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ ได้ผ่านกระบวนการสร้างที่มีประสิทธิภาพ มีการทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ เพราะ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นถึงแม้จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบของบุคคลอื่น

และผลการวิจัยที่ผ่านมา แต่ก็ยังเป็นเพียงร่างรูปแบบหรือรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และรูปแบบยังผ่านการทดลองใช้ เป็นเวลา 3 เดือน แล้วเกิดผลลัพธ์ที่ดี จากนั้นนำรูปแบบมาประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ (จากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเลิศ จำนวน 60 คน) ผลการประเมินที่ออกมาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน จึงเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวเรศ ตระกูลวีระยุทธ ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขีดสมรรถนะสูง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขีดสมรรถนะสูง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด (เยาวเรศ ตระกูลวีระยุทธ, 2558) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fulson School ได้ศึกษารูปแบบสำหรับความเป็นเลิศของสถานศึกษา พบว่า องค์ประกอบหลักของสถานศึกษา คือ ภาวะผู้นำ การมุ่งผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสีย การวางแผนกระบวนการสนับสนุนการศึกษา ทรัพยากรบุคคล และผลการปฏิบัติงาน (Fulston Schools. (n.d.), 2012)

5. จากผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ(ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ พบว่า) ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีวิชัย ที่ทำการทดลองใช้รูปแบบ สูงขึ้น โดยภาพรวมก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง หลังการทดลองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ ได้ออกแบบตามหลักการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศ มีองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารในองค์กรที่เป็นเลิศที่มีรอบด้าน มีวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่เข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติได้ มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง มีกระบวนการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นการตรวจสอบและประเมินรูปแบบในเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่ง พูนสุข หิงคานนท์ มีความเชื่อว่า ผู้ทรงคุณวุฒินั้นมีความเที่ยงธรรมและมีดุลยพินิจที่ดี มีมาตรฐานและเกณฑ์การพิจารณาที่เกิดจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิเอง (พูนสุข หิงคานนท์, 2540) นอกจากนั้นในการทดลองใช้รูปแบบยังมีคู่มือประกอบการใช้รูปแบบ ซึ่งเป็นคู่มือที่มีรายละเอียดที่ชัดเจนผู้นำไปใช้สามารถทำแทนกันได้ ทำให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำการทดลองใช้มีความรู้ ความเข้าใจที่จะดำเนินการทดลองได้เพราะคู่มือมีความกระชับ ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย ผู้ปฏิบัติทราบและเข้าใจว่าควรทำอะไรก่อน – หลัง และควรปฏิบัติงาน

อย่างไร กับใคร เมื่อใด และมีแบบประเมินภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยผ่านกระบวนการสร้างที่มีประสิทธิภาพ จากการออกแบบรูปแบบที่ดี มีคู่มือที่มีประสิทธิภาพ มีแบบวัดที่เที่ยงตรง ทำให้ผู้บริหารและทีมงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทดลองใช้มีความตั้งใจที่จะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในการทดลองใช้ จึงทำให้ผลการทดลองมีผลการประเมินภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ หลังการทดลองอยู่ในระดับมากกว่าก่อนการทดลองซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1. องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ (พบว่า) มี 10 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ความสามารถรอบด้าน 2) ยึดหลักการมีส่วนร่วม 3) วิสัยทัศน์ 4) คุณธรรม จริยธรรม 5) ความตื่นตัวและการปรับตัว 6) หลักการทำงานที่ดีมีเป้าหมาย 7) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 8) เป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณลักษณะเฉพาะ 9) การตัดสินใจที่ดี และ 10) การสื่อสารที่ดีและมีสมรรถนะสูงในการใช้ ICT 2. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะการศึกษาจากผู้มีส่วนได้เสียหรือกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ปฏิบัติในบริบทจริง 2) สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะจากนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ถือเป็นความท้าทายใหม่ที่เกิดขึ้น มีการปรับตัวในการทำงานใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ปรับวัฒนธรรมองค์กรใหม่ 2) ปรับระบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ 3) เน้นการพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม 4) มีผู้บริหารแนวใหม่ มีจิตอาสา เป็นผู้กล้าคิด เป็นผู้กล้าทำ และ 5) การส่งเสริมและปรับบทบาทท้องถิ่นให้สามารถจัดการตนเองได้ 3) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำ มี 10 ด้าน ซึ่งด้านความรู้ความสามารถรอบด้าน ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านหลักการทำงานที่ดีมีเป้าหมาย ความเป็นเลิศ อยู่ในระดับมากที่สุด 3. การสร้างและพัฒนาแบบแผนการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) บทนำ มีหลักการจุดประสงค์ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ มีองค์ประกอบภาวะผู้นำ วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ และการวัดและประเมินผล และ 3) เงื่อนไขความสำเร็จ ทั้งนี้มีขั้นตอนการสร้างที่เป็นระบบและมีกระบวนการสร้างที่มีคุณภาพ 4. การประเมินแบบแผนการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด 5. การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรบริหารส่วนตำบลศรีวิชัย ได้ทำการทดลองใช้รูปแบบ สูงขึ้น โดยภาพรวมก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง หลังการทดลองอยู่ในระดับมาก ดังนั้น 1) ควรนำความรู้ความสามารถรอบด้าน ไปเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารงานของผู้บริหารที่ความรู้ในเนื้อหาและความรู้ในวิธีบริหารจัดการถือ

เป็นผู้บริหารที่ดีที่ช่วยให้บริหารจัดการการองค์กรที่มีประสิทธิภาพ 2) ควรยึดหลักการมีส่วนร่วม เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารเพราะการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นเทคนิคที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง โดยมีหลักการ คือ มุ่งให้สมาชิกในองค์กรมีโอกาสได้ทำงานร่วมกัน การทำงานร่วมกันจะเกิดพลังความเป็นหนึ่งเดียวในการทำงานเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย 3) ควรมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ก็จะสามารถแข่งขันกับผู้อื่น และประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่วางไว้ ได้เป็นอย่างดี 4) ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำของผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้ได้รูปแบบของการพัฒนภาวะผู้นำที่ต่างมุมมอง 5) ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำของผู้บริหารที่เป็น สตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ เพื่อให้ได้รูปแบบ (Model) ของการพัฒนภาวะผู้นำของความเท่าเทียม และ 6) ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำของทีมงานใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ เพื่อให้ได้รูปแบบ (Model) ของการพัฒนภาวะผู้นำของ ผู้ตามที่มีความสำคัญในการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- เยาวเรศ ตระกูลวีระยุทธ. (2558). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขีดสมรรถนะสูง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- เสกสรรค์ สนวา และคณะ. (2560). การปรับตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารช่อพะยอม, 28(2), 118-127.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2564). บัญชีรายชื่อ อบท. ในเขตจังหวัดสกลนคร. เรียกใช้เมื่อ 12 ตุลาคม 2564 จาก <http://cld.drr.go.th> > KNOWLEDGE>doc
- ฐานะมาศ หาดยาว และสธิพร เชาวนชัย. (2564). ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(7), 268-281.
- ปริญญ์ ตันสกุล. (2550). ศาสตร์แห่งการเป็นผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จิตจักรวาล.
- พิทักษ์ สมบูรณ์ และประหยัด ภูมิโคกรักษ์. (2557). รูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารราชพฤกษ์, 12(3), 64-71.
- พูนสุข หิงคานนท์. (2540). การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การของวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วทัญญู สุวรรณเศรษฐ และวรรณวิชณี ถนอมชาติ. (2564). แนวโน้มการปรับตัวขององค์กรธุรกิจและหน้าที่ของฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคความปกติถาวร. RMUTT Global Business and Economics Review, 16(1), 1-18.
- วีระพงศ์ เกียรติไพรัชและคณะ. (2565). ภาวะผู้นำกับการบริหารองค์การในยุคนิวนอร์มัล. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 7(1), 123-134.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2545). การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2565). อปท.ที่มีการบริหารจัดการที่ดี. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2565 จาก <https://odloc.go.th/good-management/>
- สุกัญญา มกุฏอรุณี. (2551). การพัฒนาองค์กรเพื่อความเป็นเลิศกับงานทรัพยากรมนุษย์ในวงการห้องสมุด. วารสารโดมทัศน์, 29(2), 25-35.
- สุชาติ สุขดี. (2557). ภาวะผู้นำในการบริหารจัดการที่เป็นเลิศและยุทธศาสตร์ธรรมาภิบาล เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยแบบกระจายอำนาจโฉมใหม่ของไทย ศึกษากรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่น พ.ศ. 2553. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 10(1), 121-128.
- Bovee, C. L. et al. (1993). Management. New York: McGraw-Hill.
- Fulston Schools. (n.d.). (2012). Excellence Model. Retrieved December 6 , 2021, from <http://www.fulschool.org/prodev/leadership/model.htm>.
- The George Washington University. (2020). Graduate School of Political Management Blog. Retrieved October 1 , 2023, from <https://blog.gspm.gwu.edu/>

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุ
ชุมชนเมือง จังหวัดนครสวรรค์*

FACTORS INFLUENCING CARDIOVASCULAR PREVENTION BEHAVIOR
AMONG ELDERLY LIVING IN THE RURAL AREA, NAKHONSAWAN

วารุณี เชียงฉิน

Warunee chaigchin

ศิริรัตน์ จำปีเรือง

Sirirut Chumpeeruang

วงศ์สิริ แจ่มฟ้า

Wongsiri Jampa

คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์

Faculty of Nursing Boromarajonani College of Nursing, Sawanpracharak Nakhonsawan, Thailand

E-mail: sirirut@bcnsprnw.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุ ชุมชนเมือง จังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 240 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือมีค่าความเชื่อมั่น ≤ 0.7 ขึ้นไป สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติไคสแควร์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1.พฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ร้อยละ 74.2 ความเครียด และการรับรู้ภาวะสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 55.8 และ 62.1 ตามลำดับ 2.เพศ อายุ รายได้ การศึกษาและโรคประจำตัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ ของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. ความเครียด และการรับรู้ภาวะสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $r = -.142$ และ $.712$ ตามลำดับ) 4. เพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ การศึกษา และการรับรู้ภาวะสุขภาพ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ ได้คิดเป็นร้อยละ 63.7 โดยการรับรู้ภาวะสุขภาพ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจสูงสุด ($\beta = .538$) รองลงมาคือ

* Received 24 February 2023; Revised 25 March 2023; Accepted 29 March 2023

อายุ ($\beta = .235$) เพศ ($\beta = .129$) สถานภาพสมรส ($\beta = .113$) การศึกษา ($\beta = -.095$) และ รายได้ ($\beta = -.105$) ตามลำดับ ดังนั้น ในการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจในกลุ่มผู้สูงอายุควรเน้นการรับรู้ข้อมูลภาวะสุขภาพที่เหมาะสม และส่งเสริมความรู้ในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม และนำปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ ไป พัฒนากิจกรรมเสริมสร้างสุขภาพในผู้สูงอายุต่อไป

คำสำคัญ: พฤติกรรม, การป้องกัน, โรคหลอดเลือดหัวใจ, ผู้สูงอายุ, ชุมชนเมือง

Abstract

This descriptive research aims to study factors Influencing cardiovascular prevention behavior among elderly living in the rural area, Nakhonsawan. The study was conducted on sampling group of 240 people. Tool was a questionnaire, which was proved reliability at ≤ 0.7 . The statistics used for analysis were percentage, average, standard deviation, Chi-square, Pearson's product moment and multiple regression. The result shows that 1. Preventive behaviors for cardiovascular disease is in good level, 74.2 %, stress and perceived health status were at the moderate level 55.8 % and 62.1 % respectively. 2. Gender, age, salary, education and chronic disease have direct related with preventive behaviors for cardiovascular disease with statistical significance at the .01 level. 3. Stress and perceived health status correlated with preventive behaviors for cardiovascular disease of the sample statistically significant ($r = -.142^*$, $.712^{**}$ respectively). 4. The Factors that are crucial for predicting preventive behaviors for cardiovascular disease are sex, age, marital status, income , education and perceived health status for 63.7 %. The perceived health status had the highest influence on preventive behaviors for cardiovascular disease of the elderly ($\beta = .538$), followed by age ($\beta = .235$), gender ($\beta = .129$), marital status ($\beta = .113$), education ($\beta = -.095$), and salary ($\beta = -.105$), respectively. In order to promoted preventive behaviors for cardiovascular disease of the elderly, we should focus the direct influencing factors involved to development health activity.

Keywords: Behaviors, Preventive, Cardiovascular Disease, Elderly, Rural Area

บทนำ

ผู้สูงอายุในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น พบว่าปัญหาสุขภาพที่พบในผู้สูงอายุนั้นเป็นผลจากความเสื่อมของสภาพร่างกาย และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองเป็นหลัก โดยเฉพาะกลุ่มโรคไม่ติดต่อ (Noncommunicable diseases) เป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของโลกทั้งในมิติ ของจำนวนการเสียชีวิตและภาระโรคโดยรวม พบว่า โรคหัวใจและหลอดเลือดมีการเสียชีวิตมากที่สุดถึง 17.9 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 44 (กรมควบคุมโรค สำนักงานกระทรวงสาธารณสุข, 2563) ปัจจัยเสี่ยงที่สัมพันธ์กับโรคหลอดเลือดหัวใจ ได้แก่ ระดับน้ำตาลในเลือดสูง ความดันโลหิตสูง ขาดการออกกำลังกาย ภาวะอ้วน ภาวะเครียดเรื้อรัง ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ และรับประทานอาหารที่มีรสหวาน มัน เค็มจัด เป็นต้น (กรมสุขภาพจิต, 2563) นอกจากนี้พบว่า โรคที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน และโรคหลอดเลือดหัวใจ ซึ่งมาจากการเจ็บป่วยสะสมตั้งแต่วัยหนุ่มสาวและวัยทำงาน แต่ไม่ได้รับการดูแลต่อเนื่อง และส่งผลให้เกิดอาการรุนแรงในวัยสูงอายุ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561) ซึ่งแนวทางการป้องกันการเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจจึงควรมุ่งเน้นการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมในผู้สูงอายุรวมถึงการให้ความรู้ที่ถูกต้องในเกี่ยวโรคและวิธีปฏิบัติตัวเพื่อก่อให้เกิดความตระหนักและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพ จากการศึกษา พบว่า การรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ และการมีความรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดหัวใจ จะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการเกิดโรคหัวใจหลอดเลือดได้ (พรชมน คัมมาตย์และคณะ, 2563) นอกจากนี้ยังพบว่า ความเครียดในชีวิตประจำวัน ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยกระตุ้นการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ และการรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจมีผลต่อพฤติกรรมป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ (ไวริญจน์ เปรมสุข, 2560) ดังนั้นการส่งเสริมและดูแลสุขภาพ จึงควรตระหนักถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันการเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจโดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคสูง และเพื่อการวางแผนให้การดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสม ก่อนที่จะเกิดความสูญเสียหรือผลกระทบของโรคหลอดเลือดหัวใจที่รุนแรง ส่งผลเสียต่อชีวิต ทรัพย์สินเงินทองในการดูแลรักษา รวมถึงคุณภาพชีวิตที่เสียสมดุลไปและก่อให้เกิดความเครียด กัดดันในชีวิต ซึ่งความเครียดก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ ทำให้ตระหนักและใส่ใจในการดูแลตนเองลดลง

ความเครียดเป็นปัญหาที่บุคคลรู้สึกกดดัน วุ่นวายใจ และวิตกกังวลจากสิ่งเร้าในชีวิตประจำวัน และเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่สภาวะการเจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ (ตมิสา เพชรทอง และคณะ, 2563) วิธีการจัดการความเครียด มีหลากหลายวิธี เช่น การ ฝึกเกร็งและคลายกล้ามเนื้อ การหายใจ สมาธิ การออกกำลังกาย การพักผ่อนให้ เพียงพอ การพูดคุยปรึกษาปัญหากับคนใกล้ชิด การรู้จักปรับเปลี่ยนความคิด และการฝึกเทคนิคคลายเครียด เป็นต้น (วันทนา เนาว

วัน และอารมณ์ เอี่ยมประเสริฐ, 2563) ซึ่งพบว่าผู้สูงอายุในกลุ่มที่เป็นโรคเรื้อรังส่วนใหญ่จะมีความเครียดอยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป (ณัฐปภัสร์ นวลสีทองและคณะ, 2564) ดังนั้นในการดูแลส่งเสริมและป้องกันการเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุบุคลากรทางด้านสุขภาพควรให้ความตระหนักและใส่ใจต่อปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องต่อการเกิดโรคของผู้สูงอายุเพื่อวางแผนในการส่งเสริมและดูแลรักษาให้ครอบคลุมทุกมิติ เพื่อลดโอกาสเกิดโรคเรื้อรังที่จะส่งผลเสียในระยะยาวทั้งด้านเศรษฐกิจ การสาธารณสุข สุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

ชุมชนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์เป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีประชากรกลุ่มผู้สูงอายุจำนวนมาก และมีปัญหาสุขภาพ เข้ารับการรักษา ด้วยปัญหาโรคเบาหวาน ความดันโลหิต และไขมันในเลือดสูง ซึ่งเป็นโรคกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจค่อนข้างสูง จากสถิติการเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจ ในกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดนครสวรรค์ ระหว่างปีพ.ศ 2563 – 2565 มีจำนวนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง 169,595 คน 176,365 คน และ181,574 คน ตามลำดับ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์, 2566) ซึ่งเป็นโรคที่สามารถป้องกันรักษาได้แต่ยังขาดการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจในมุมมองของผู้สูงอายุ อาทิ ความเครียด การรับรู้ภาวะสุขภาพ รวมถึงปัจจัยส่วนบุคคล ที่สะท้อนให้เห็นถึงการช่วยพัฒนาพฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุ ชุมชนเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาโปรแกรมสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุต้นแบบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ ความเครียดและการรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความเครียด การรับรู้ภาวะสุขภาพกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุ
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตบริการสุขภาพของศูนย์แพทย์ชุมชนเมือง วัดจอมคีรีนาคพรต อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 953 คน

กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จากประชากรทั้งหมด 9 ชุมชน คัดเลือกโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) เพื่อคัดเลือกชุมชน จำนวน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนสถานีรถไฟ ชุมชนเขาโรงครัว และชุมชนบางปรอง ชั้นสุดท้ายสุ่มอย่างง่ายจากหมายเลขบ้านเลขที่ จนครบตามจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากโปรแกรมสำเร็จรูป G*Power กำหนดให้ effect size 0.1, α error probability 0.05, Power of test 0.95 คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 236 คน ผู้วิจัยปรับเป็น 240 คน (Faul, F et al, 2007)

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ การศึกษา โรคประจำตัว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความเครียด

แบบสอบถามความเครียด (SPST-20) ของกรมสุขภาพจิต จำนวน 20 ข้อ เป็นการประเมินความเครียดในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา โดยความเครียดแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ

ระดับคะแนน 0-23 คะแนน	หมายถึง ความเครียดอยู่ในระดับน้อย
ระดับคะแนน 24-41 คะแนน	หมายถึง ความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับคะแนน 42-61 คะแนน	หมายถึง ความเครียดอยู่ในระดับสูง
ระดับคะแนน 62 คะแนนขึ้นไป	หมายถึง ความเครียดอยู่ในระดับรุนแรง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้ภาวะสุขภาพ

แบบสอบถามการรับรู้ภาวะสุขภาพผู้สูงอายุ พัฒนาโดยมานิษฐ์ แสงไสยาศน์ (มานิษฐ์ แสงไสยาศน์, 2555) ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 4 ระดับ ลักษณะของข้อคำถามที่ใช้มีลักษณะในเชิงบวกและลบ (Positive or Negative Statement) โดยมีค่าคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 25 - 100 คะแนน แบ่งเป็น 3 ระดับ จากค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนที่ได้คือ $X \pm S.D.$ ซึ่งมีระดับคะแนน ดังนี้

ระดับน้อย	หมายถึง	คะแนนน้อยกว่า $X - S.D.$
ระดับปานกลาง	หมายถึง	คะแนนอยู่ในช่วง $X \pm S.D.$
ระดับมาก	หมายถึง	คะแนนตั้งแต่ $X + S.D.$

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ

แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ พัฒนาโดยอัญชลี จันทร์สะอาด (อัญชลี จันทร์สะอาด, 2546) แบ่ง 3 ด้าน คือ พฤติกรรมการบริโภค พฤติกรรมการ

ออกกำลังกาย และพฤติกรรมการจัดการกับความเครียด จำนวน 27 ข้อ เป็นข้อคำถามทั้งเชิงบวก และเชิงลบ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ แบ่ง พฤติกรรมเป็น 4 ระดับ คือ

ระดับดีมาก	หมายถึง คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.00
ระดับดี	หมายถึง คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49
ระดับค่อนข้างดี	หมายถึง คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49
ระดับไม่ดี	หมายถึง คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ คือ (1) แบบสอบถามความเครียดของกรมสุขภาพจิต และ (2) แบบสอบถามการรับรู้ภาวะสุขภาพผู้สูงอายุ และ (3) แบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันโรค หลอดเลือดหัวใจ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพความตรงด้านเนื้อหา(Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลอนามัยชุมชนและการพยาบาลผู้สูงอายุ จำนวน 3 คน เรียบร้อย แล้ว และนำไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยนำมาใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ คือประชากรในเขตบริการสุขภาพของศูนย์แพทย์ชุมชนเมือง วัดจอมศรีนาคพรต อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ชุมชนวัดเขาจอมศรีนาคพรต จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.903, 0.831 และ 0.708 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

วิจัยนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ เลขที่รับรอง SPRNW-REC 003/2021 ณ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ วันที่ 28 พฤษภาคม 2564 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เต็มใจเข้าร่วมโครงการ ตามขนาด และวิธีการ เลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเก็บข้อมูล ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ จากการทำวิจัย การนำเสนอผลวิจัยในภาพรวม และขออนุญาตยินยอมในแบบฟอร์มการยินยอมเข้าร่วมวิจัย (consent form)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2564 โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยที่ผ่านการอบรมเตรียมความพร้อมก่อนเก็บข้อมูล ได้ใช้แบบสอบถามไปสอบถามผู้สูงอายุในรายที่ไม่สะดวกในการอ่านและการบันทึกคำตอบ ส่วนผู้สูงอายุที่สามารถตอบแบบสอบถามได้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยจะอธิบายรายละเอียดโดยรวมของคำถามและวิธีการตอบก่อนที่จะให้ผู้สูงอายุตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างใช้เวลาตอบแบบสอบถามประมาณ 15-20 นาที ภายหลังจากที่ตอบ

แบบสอบถามผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ และคัดแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์หรือไม่ครบทุกส่วนออก ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด 240 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป กำหนดระดับการมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติวิเคราะห์ (Analysis Statistics)

2.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ โดยทดสอบด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi - square test of Association)

2.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดและการรับรู้ภาวะสุขภาพ กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) เพื่อคัดกรองตัวแปรทำนาย (Predictors) และตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนาย (Multicollinearity) ก่อนนำเข้าการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

2.2 วิเคราะห์หาตัวแปรทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Stepwise Method

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 72.9 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 27.1 มีอายุ 60 – 69 ปีสูงสุด ร้อยละ 61.7 รองลงมาอายุ 70 – 79 ปี ร้อยละ 32.5 และ อายุ 80 ปีขึ้นไป ร้อยละ 5.8 ตามลำดับ โดยมีรายได้ต่อเดือน 1,500 บาท หรือต่ำกว่า/เดือน ร้อยละ 57.9 รองลงมาคือ รายได้ 4,501 บาทขึ้นไป/เดือน ร้อยละ 20.4 รายได้อยู่ระหว่าง 3,001 – 4,500 บาท /เดือน ร้อยละ 11.3 และรายได้อยู่ระหว่าง 1,501 – 3,000 บาท /เดือน ร้อยละ 10.4 ตามลำดับ โดยพบว่าส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสเป็นหม้ายมากที่สุด ร้อยละ 57.9 รองลงมาคือ คู่ ร้อยละ 39.2 สถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 1.7 และสถานภาพหย่าร้าง ร้อยละ 1.2 ตามลำดับ การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 76.3 รองลงมาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาต้น ร้อยละ 15.8 ไม่ได้ศึกษา ร้อยละ 6.3 ระดับมัธยมศึกษาปลาย ร้อยละ 1.3 และระดับปริญญาโท ร้อยละ 0.4 ตามลำดับ และพบว่าโรคประจำตัวส่วนใหญ่ คือโรคความ

ดันโลหิตสูงมากที่สุด ร้อยละ 36.7 รองลงมาคือมีมากกว่า 1 โรค คือเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคอื่น ๆ ร้อยละ 34.6 โรคไขมันสูง ร้อยละ 20.4 และ โรคเบาหวาน ร้อยละ 8.3 ตามลำดับ

2. ปัจจัยด้านความเครียด การรับรู้ภาวะสุขภาพ และพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 55.8 รองลงมาคือ อยู่ระดับสูง ร้อยละ 27.1 ระดับรุนแรง ร้อยละ 8.8 และระดับน้อย ร้อยละ 8.3 ตามลำดับ ด้านการรับรู้ภาวะสุขภาพ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 62.1 รองลงมา คือ ระดับมาก ร้อยละ 19.2 และ ระดับน้อย ร้อยละ 18.8 ตามลำดับ สำหรับพฤติกรรมป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ร้อยละ 74.2 รองลงมา คือ ระดับค่อนข้างดี ร้อยละ 20.8 และ ระดับดีมาก ร้อยละ 5 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1 – 3

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความเครียด (n = 240)

ระดับความเครียด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับน้อย (คะแนน 0-23)	20	8.3
ระดับปานกลาง (คะแนน 24-41)	134	55.8
ระดับสูง (คะแนน 42-61)	65	27.1
ระดับรุนแรง (คะแนน 62 ขึ้น)	21	8.8

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการรับรู้ภาวะสุขภาพ (n = 240)

ระดับการรับรู้ภาวะสุขภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับน้อย (คะแนน ≥ 70.96)	45	18.8
ระดับปานกลาง (คะแนนระหว่าง 70.97 – 87.83)	149	62.1
ระดับมาก (คะแนน ≤ 87.84)	46	19.2

(X = 79.40, S.D.= 8.44)

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับพฤติกรรมป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ (n = 240)

ระดับพฤติกรรมป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ดี (คะแนนเฉลี่ย 1-1.49)	0	0
ค่อนข้างดี (คะแนนเฉลี่ย 1.5–2.49)	50	20.8
ดี (คะแนนเฉลี่ย 2.5-3.49)	178	74.2
ดีมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.5-4)	12	5

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุ พบว่า เพศ อายุ รายได้ การศึกษาและโรคประจำตัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนสถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ (n = 240)

ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ								X ²	P-value
	ไม่ดี		ค่อนข้างดี		ดี		ดีมาก			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
เพศ									45.542	.000**
ชาย	0	0	32	13.33	33	13.75	0	0		
หญิง	0	0	18	7.5	145	60.45	12	5		
อายุ (ปี)									39.396	.000**
60 – 69 ปี	0	0	43	19.92	105	43.75	0	0		
70 – 79 ปี	0	0	7	2.92	59	24.58	12	5		
70 – 79 ปี	0	0	0	0	14	5.83	0	0		
รายได้ต่อเดือน									41.129	.000**
≥1,500 บาท	0	0	19	7.92	108	45	12	5		
1,501– 3,000 บาท	0	0	13	5.42	12	5	0	0		
3,001 –4,500 บาท	0	0	0	0	27	11.25	0	0		
≤4,501 บาท	0	0	18	7.5	31	12.92	0	0		
สถานภาพสมรส									17.924	0.22
โสด	0	0	0	0	4	1.67	0	0		
คู่	0	0	29	12.08	65	27.08	0	0		
หม้าย	0	0	21	8.75	106	44.67	12	5		
หย่าร้าง	0	0	0	0	1	0.42	0	0		
อื่นๆ	0	0	0	0	2	0.83	0	0		
การศึกษา									25.688	.001**
ไม่ได้ศึกษา	0	0	0	0	15	6.25	0	0		
ประถมศึกษา	0	0	32	13.33	139	57.92	12	5		
มัธยมศึกษาต้น			18	7.5	20	8.33	0	0		
มัธยมศึกษา	0	0	0	0	3	1.25	0	0		
ปลาย										
ปริญญาตรี	0	0	0	0	0	0	0	0		
ปริญญาโท	0	0	0	0	1	0.42	0	0		

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ (n = 240) (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ								X ²	P-value
	ไม่ดี		ค่อนข้างดี		ดี		ดีมาก			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
สูงกว่าปริญญาโท	0	0	0	0	0	0	0	0		
โรคประจำตัว									14.005	.030*
เบาหวาน	0	0	3	1.25	16	6.67	1	0.42		
ความดันโลหิต	0	0	29	12.08	57	23.75	2	0.83		
สูง										
ไขมันสูง	0	0	6	2.5	39	16.25	4	1.67		
อื่นๆ (มากกว่า 1 โรค)	0	0	12	5	66	27.5	5	2.08		

*p < .05, **p < .01

4. ผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความเครียด และการรับรู้ภาวะสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุ พบว่า ความเครียด และการรับรู้ภาวะสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (โดยค่า $r = -.142^*$ และ $.712^{**}$ ตามลำดับ) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความเครียด และการรับรู้ภาวะสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ

ตัวแปร	1	2	3
1. พฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ	1		
2. ความเครียด	-.142*	1	
3. การรับรู้ภาวะสุขภาพ	.712**	-.041	1

*p < .05, **p < .01

5. ผลการวิเคราะห์ปัจจัย พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ การศึกษา และการรับรู้ภาวะสุขภาพสามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ 63.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$) โดยการรับรู้ภาวะสุขภาพ ($\beta = 0.538$) อายุ ($\beta = 0.235$) เพศ ($\beta = 0.129$) สถานภาพสมรส ($\beta = 0.113$) การศึกษา ($\beta = -0.095$) และรายได้ ($\beta = -0.105$) มีสมการทำนาย ดังนี้ พฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ = $12.832 + 3.018$ (เพศ) + 4.068 (อายุ) + 2.036 (สถานภาพสมรส) + (-0.890) (รายได้) + (-1.755) (การศึกษา) + 0.666 (การรับรู้ภาวะสุขภาพ) ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงปัจจัยทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุ
(n = 240)

ตัวแปรที่ศึกษา	b	SE b	β	t	P-value
ปัจจัยส่วนบุคคล					
เพศ	3.018	1.115	.129	2.707	.007*
อายุ	4.068	.764	.235	5.325	.000*
สถานภาพสมรส	2.036	.840	.113	2.423	.016*
รายได้	-.890	.391	-.105	-2.276	.024*
การศึกษา	-1.755	.774	-.095	-2.267	.024*
ปัจจัยการรับรู้ภาวะสุขภาพ	.666	.058	.538	11.488	.000*
A = .628 SEest=6.37608					

R = 0.798, $R^2 = 0.637$, F = 68.251, *p < .05

การสรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยส่วนบุคคลทั้งด้าน เพศ อายุ รายได้ การศึกษาและโรคประจำตัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุ ชุมชนเมือง จังหวัดนครสวรรค์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนสถานภาพสมรสพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน

2. ปัจจัยด้านความเครียด และการรับรู้ภาวะสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (โดยค่า $r = -.142^*$ และ .712** ตามลำดับ)

3. ปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ การศึกษา และการรับรู้ภาวะสุขภาพ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุได้คิดเป็นร้อยละ 63.7 โดยการรับรู้ภาวะสุขภาพมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุสูงสุด ($\beta = 0.538$) รองลงมาคือ อายุ ($\beta = 0.235$) เพศ ($\beta = 0.129$) สถานภาพสมรส ($\beta = 0.113$) การศึกษา ($\beta = -0.095$) และรายได้ ($\beta = -0.105$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ รายได้ การศึกษาและโรคประจำตัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุ ชุมชนเมือง จังหวัดนครสวรรค์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนสถานภาพสมรสพบว่าไม่มีความสัมพันธ์ ทั้งนี้เป็นผลจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีโรคประจำตัวคือโรคความดันโลหิตสูงและเบาหวาน ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างต่ำ ส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วง 60 – 69 ปี เป็นผู้สูงอายุช่วงต้นจึงมี

การรับรู้และใส่ใจในการดูแลสุขภาพเป็นอย่างดี มีการมาพบแพทย์ตามนัดและรับประทานยาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับระบบบริการทางสุขภาพเชิงรุกของศูนย์แพทย์สาธารณสุขในชุมชน ส่งผลให้ผู้สูงอายุตระหนักต่อการดูแลตนเอง โดยใส่ใจทั้งด้านการบริโภคอาหารที่เหมาะสมกับโรค การออกกำลังกาย การตรวจเช็คสุขภาพประจำปี สัมพันธ์กับทรัพย์สิน หิริญเกิดและคณะ ที่สรุปว่า อายุ รายได้ การได้รับการสนับสนุนทางสังคม การปฏิบัติตัว และข้อมูลข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ทรัพย์สิน หิริญเกิดและคณะ, 2564) และสุขประเสริฐ ทับสี สรุปว่า เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจ โรคประจำตัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ (สุขประเสริฐ ทับสี, 2563) แสดงถึงการรับรู้ภาวะสุขภาพ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว ส่งผลให้ตระหนักต่อการดูแลตนเองมากขึ้น ส่วนสถานภาพสมรส พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสหม้าย และอาศัยอยู่กับลูกหลานโดยมีบุคคลในครอบครัวที่คอยให้การสนับสนุน ดูแลจึงส่งผลให้มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพต่อเนื่อง ดังนั้นการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจควรคำนึงถึงบริบทปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกัน โดยอาจเน้นสร้างความตระหนักและการรับรู้ภาวะสุขภาพให้กับบุคคลที่เข้าสู่วัยผู้สูงอายุช่วงต้น เพื่อจะได้ใส่ใจในการดูแลสุขภาพตนเองอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ความเครียดมีความสัมพันธ์ทางลบ ส่วนการรับรู้ภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (โดยค่า $r = -.142^*$ และ $.712^{**}$ ตามลำดับ) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีโรคประจำตัวคือ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวานและบางคนอาจมีโรคอื่นๆ ร่วมด้วยอีกหลายโรค ส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดการรับรู้ภาวะสุขภาพ และใส่ใจต่อการดูแลตนเอง ประกอบกับการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพจากสื่อต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมสุขภาพของศูนย์สุขภาพชุมชน ที่มีบริการตรวจสุขภาพเชิงรุก ให้ข้อมูลการปฏิบัติตัวและ ติดตามเยี่ยมเยียนอย่างใกล้ชิด มีการตรวจประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดอย่างเป็นระบบ นโยบายการส่งเสริมสุขภาพ การมีและเข้าถึงทรัพยากรที่สนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ (ศิริรัตน์ จำปีเรือง และคณะ, 2562) ส่งผลให้เกิดการรับรู้ภาวะสุขภาพ และศักยภาพตนเอง ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการรับรู้โอกาสเสี่ยงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ (นพนันธุ์ จำปาเทศและคณะ, 2561) สอดคล้องกับการศึกษาของฉัตรกมล ประจวบลาภและดวงกมล วัตราดุลย์ ที่สรุปว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองและการรับรู้ถึงประโยชน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ (ฉัตรกมล ประจวบลาภและดวงกมล วัตราดุลย์, 2563) ส่วนบุคคลที่มีการรับรู้สุขภาพที่ไม่เหมาะสม มีความรู้ต่อการดูแลตนเองน้อยจะส่งผลให้เกิดความเครียด กลัวการเกิดภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ของโรค วิตกกังวล บางคนท้อแท้ ซึมเศร้า นอนไม่หลับ เพื่อ

หน่วย ชาติความสุขในชีวิต มีปัญหาสุขภาพจิตขาดความใส่ใจในการดูแลตนเอง จึงส่งผลให้ปัจจัยด้านความเครียดมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ ดังนั้นหน่วยงานด้านสาธารณสุขควรให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างการรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุให้มากขึ้น ส่งเสริมความรู้ที่ถูกต้องในการดูแลและปฏิบัติตัวที่เหมาะสมต่อภาวะสุขภาพตนเอง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว ความดันโลหิตสูง เบาหวาน ไขมัน คอรั้ม เน้นสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญต่อพฤติกรรมป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ เพื่อลดความเสี่ยงและปัญหาสุขภาพในระยะยาวและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3. การวิเคราะห์ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ พบว่า เพศ (x_1) อายุ (x_2) สถานภาพสมรส (x_3) รายได้ (x_4) การศึกษา (x_5) และการรับรู้ภาวะสุขภาพ (x_6) สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างได้ คิดเป็นร้อยละ 63.7 โดยการรับรู้ภาวะสุขภาพ (x_6) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างสูงสุด (ค่า Beta = .538) รองลงมาคือ อายุ (x_2) (ค่า Beta = .235) เพศ (x_1) (ค่า Beta = .129) สถานภาพสมรส (x_3) (ค่า Beta = .113) การศึกษา (x_5) (ค่า Beta = -.095) และรายได้ (x_4) (ค่า Beta = -.105) ตามลำดับ การรับรู้ภาวะสุขภาพ เป็นการรับรู้ข้อมูลด้านสุขภาพที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพทั้งในด้านการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย หลีกเลี่ยงสารเสพติด และการดูแลสุขภาพตนเองเพื่อให้คงไว้ซึ่งการมีสุขภาพที่ดี โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว ความดันโลหิตสูง เบาหวาน ไขมันสูง เป็นกลุ่มโรคที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจ การรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ จึงส่งผลให้เกิดความตระหนักในการดูแลสุขภาพ สัมพันธ์กับการศึกษาของพรรณพชร สกุลทรงเดชพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุโรคหลอดเลือดหัวใจ (พรรณพชร สกุลทรงเดช, 2564) นอกจากนี้ยังพบว่าการรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรคสามารถทำนายพฤติกรรมป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของชายวัยกลางคนในเขตกรุงเทพมหานครได้ (ไวยัญญ์ เปรมสุข, 2560) และการรับรู้ภาวะสุขภาพ ยังสามารถทำนายความหวังของผู้สูงอายุโรคหลอดเลือดหัวใจตีบด้วย (อังคณา ศรีวิริญและคณะ, 2562) ขณะที่ผลการศึกษาพบว่า เพศหญิงจะให้ความใส่ใจในสุขภาพสูงกว่าเพศชาย โดยเฉพาะเมื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุช่วงต้น บุคคลจะใส่ใจในการดูแลตนเองมากขึ้น ประกอบกับการมีความรู้ ข้อมูลต่างๆ ด้านสุขภาพที่ได้รับจากทีมส่งเสริมสุขภาพของศูนย์แพทย์ในชุมชน นำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตัว เช่น การเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับโรคและวัย การออกกำลังกาย การตรวจพบแพทย์เพื่อคงไว้ซึ่งการมีสุขภาพที่ดีแสดงถึงการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุ ซึ่งความรู้ เจตคติเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการรับรู้ภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ (ศิริรัตน์ จำปีเรืองและคณะ, 2562) และระดับความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม

ส่งเสริมสุขภาพ (วาสนา สิทธิกัน, 2560) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้และพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุในชนบทของประเทศไทย ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ระดับเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา ระยะทางจากบ้านสู่สถานพยาบาลและรายได้ส่วนบุคคล ส่งผลต่อคะแนนความรู้และพฤติกรรมของผู้สูงอายุ (Zhifei He and others, 2016) และความรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดหัวใจสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของกำลังพลกองทัพบกได้ร้อยละ 33.2 อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (วิภาวรรณ ศิริกังวานกุล และคณะ, 2561) ปัจจัยการรับรู้ความสามารถของตนเอง ($\beta = .58, p < .001$) ดัชนีมวลกาย ($\beta = -1.57, p < .05$) สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจและโรคหลอดเลือดสมองในหญิงวัยหมดประจำเดือนได้ร้อยละ 35.8 ($R^2 = .358$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) และจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อพฤติกรรมป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจและโรคหลอดเลือดสมอง คือ ขาดการรับรู้ที่ตนเองมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคสูง และขาดแรงจูงใจในการดูแลสุขภาพตนเอง (ฉัตรกมล ประจวบลาภและดวงกมล วัตราดุลย, 2563) การรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรค ปัจจัยกระตุ้นการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรค การรับรู้ต่ออุปสรรคของการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรค และเพศสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 41.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (จรัสรัตน์ สุทธิพัฒนางกูร และรัตน์ศิริ ทาโต, 2560) ดังนั้นหน่วยงานด้านสุขภาพควรให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยการรณรงค์ให้ความรู้ในการปฏิบัติตัวป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ ส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมและครอบคลุมในทุกมิติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ความเครียด และการรับรู้ภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของผู้สูงอายุ โดยพบว่า การรับรู้ภาวะสุขภาพมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจมากที่สุด รองลงมาคือ อายุ เพศ สถานภาพสมรส การศึกษาและรายได้ตามลำดับ ดังนั้นหน่วยงานด้านสุขภาพควรจัดโปรแกรมหรือกิจกรรมเสริมสร้างการรับรู้ภาวะสุขภาพเชิงรุกแก่ผู้สูงอายุให้มากขึ้นทั้งในด้านความรู้ในการดูแลสุขภาพและโรคประจำตัว พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจและภาวะแทรกซ้อน การสังเกตและการประเมินตนเองได้เพื่อเฝ้าระวังและเข้ารับบริการเร่งด่วนทันเวลา รวมถึงควรดูแลให้ครอบคลุมในทุกมิติทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณโดยคำนึงถึงความแตกต่างในบริบทพื้นฐานของผู้สูงอายุในการรับรู้ข้อมูลและการดูแลตนเองในแต่ละบุคคล ควรมีการประเมินเพื่อคัดกรองความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจ

สม่ำเสมอและสะท้อนข้อมูลแนวปฏิบัติที่ชัดเจน พร้อมตรวจสอบความเข้าใจของผู้สูงอายุทุก ครั้งและมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนากระบวนการให้บริการด้านสุขภาพเชิงรุก ในการติดตาม ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีปัญหาโรคเรื้อรังอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดความเสี่ยงต่อการ เกิดโรคหลอดเลือดหัวใจและพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุครอบคลุมทุกมิติเพื่อลด การเกิดโรคแทรกซ้อนของกลุ่มโรค NCD

เอกสารอ้างอิง

- ไวยัญญ์ เปรมสุข. (2560). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของชายวัย กลางกลางคนในเขตกรุงเทพมหานคร. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.car.chula.ac.th/display7.php?bib=b2164672>
- กรมควบคุมโรค สำนักงานกระทรวงสาธารณสุข. (2563). รายงานสถานการณ์โรค NCDs เบาหวาน ความดันโลหิตสูง และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พ.ศ.2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิค.
- กรมสุขภาพจิต. (2563). เช็คบิลความเครียด. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=2301>
- จรีรัตน์ สุทธิพัฒนางกูร และรัตน์ศิริ ทาโต. (2560). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรค หลอดเลือดหัวใจของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กรุงเทพมหานคร. วารสาร พยาบาลโรคหัวใจและทรวงอก, 28(2), 111-125.
- ฉัตรกมล ประจวบลาภและดวงกมล วัตราดุลย. (2563). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมป้องกันโรค หลอดเลือดหัวใจและโรคหลอดเลือดสมอง ในหญิงวัยหมดประจำเดือน. วารสาร พยาบาลโรคหัวใจและทรวงอก, 31(1): 27-45.
- ณัฐปภัสร์ นวลสีทองและคณะ. (2564). ความเครียดและภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่เป็นโรค เรื้อรัง ตำบลนาเสียว อำเภอมะนัง จังหวัดชัยภูมิ. วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัย บุรพา, 16(2), 78-89.
- ดมิสา เพชรทองและคณะ. (2563). การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน: ความเครียดและแนว ทางการจัดการความเครียด. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน, 6(1), 1-11.
- ทรัพย์ทวี หิรัญเกิดและคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วย โรคหลอดเลือดหัวใจที่มารับบริการโรงพยาบาล แก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ. วารสารการ พยาบาลและการดูแลสุขภาพ, 39(2), 97 – 106.
- นพณัฐ จำปาเทศและคณะ. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันโรคหลอดเลือด หัวใจของผู้สูงอายุที่มีภาวะเมตาบอลิกซินโดรม. วารสาร มฉก.วิชาการ, 22(43-44), 114-129.

- พรรณพัชร สุกุลทรงเดช. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพกับพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุโรคหลอดเลือดหัวใจ. ใน วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรหมมน คัฒมาตย์และคณะ. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ ในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง. วารสารพยาบาลโรคหัวใจและทรวงอก, 31(1), 62-77.
- มานิชญ์ แสงไสยศน์. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ในตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วันทนา เนาว์วัน และอารมณ เอี่ยมประเสริฐ. (2563). การจัดการความเครียดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการคุณภาพชีวิตในการทำงาน. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 22(1), 223-232.
- วาสนา สิทธิกัน. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลบ้านโฮ้ง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน. ใน วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสาธารณสุขศาสตร. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิภาวรรณ ศิริกั้ววานกุล และคณะ. (2561). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของกำลังพลกองทัพบก. วารสารพยาบาลศาสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 29(2), 99-111.
- ศิริรัตน์ จำปีเรือง และคณะ . (2562). การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุชุมชนเมือง จังหวัดนครสวรรค์. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, 7(3), 189 – 202.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). ปัญหาสุขภาพและโรคที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <http://www.thaihealth.or.th-ปัญหาสุขภาพและโรคที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ.html>
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์. (2566). ระบบตรวจสอบประวัติผู้ป่วย. เรียกใช้เมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://nsn.hdc.moph.go.th/hdc/main/index.php#>.
- สุขประเสริฐ ทับสี. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้สูงอายุในอำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี, 3(1), 14 – 30.
- อังคณา ศรีวิริญและคณะ. (2562). ปัจจัยทำนายความหวังของผู้สูงอายุโรคหลอดเลือดหัวใจตีบ. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี, 29(1), 101-112.

- อัญชลี จันทรสะอาด. (2546). การรับรู้ภาวะสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของครู สตรีวัยกลางคน จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Faul, F et al. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social. behavioral and biomedical sciences, 39(2), 175-19.
- Zhifei He and others. (2016). Factors Influencing Health Knowledge and Behaviors among the Elderly in Rural China. Retrieved April 26, 2016, from <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27706061/>

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*
PROGRAM DEVELOPMENT FOR CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA

พงษ์ศักดิ์ บุญเกื้อ

Pongsak Boonkear

ฉลาด จันทรสสมบัติ

Chalard Chantarasombat

ประยุทธ ชูสอน

Prayuth Chusorn

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Northeastern University, Thailand

E-mail: pongsak3142@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 3) สร้างและพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และ 4) ศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่ 1) ศึกษาองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 2) การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 3) การสร้างและพัฒนาโปรแกรมและประเมินโปรแกรมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ และ 4) การนำโปรแกรมไปใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 194 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ และ 15 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลของการศึกษาสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และความ ต้องการจำเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีค่ามากที่สุด 3) การพัฒนาโปรแกรมการ

* Received 6 March 2023; Revised 27 March 2023; Accepted 30 March 2023

เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์มากที่สุด และ 4) ผลการใช้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 4.1) โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 94.00/92.00 4.2) ดัชนีประสิทธิผลในการพัฒนาโปรแกรมมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 84.71 4.3) โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หลังพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนา และมีความอดทนต่อการเรียนรู้ 4.4) ผู้บริหารสถานศึกษามีความพึงพอใจของต่อโปรแกรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรม, การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Abstract

This research article aims to 1) study the components and indicators of creative leadership; 2) study the current situation. The desirable and necessary conditions for creative leadership 3) Create and develop a program for enhancing creative leadership, and 4) Study the results of using the program for enhancing creative leadership. It is research and development, divided into 4 phases: 1) study the main components of child elements and indicators of creative leadership by experts. 2) Study of current conditions Desirable conditions and needs for creative leadership 3) Creation and development of programs and evaluation of creative leadership programs by using experts and 4) applying the program to school administrators. Key informants and sample groups of 194 people. The results of the research were as follows: 1. The results of the study of components and indicators consisted of 5 components and 15 indicators were appropriate at the highest level. 2. The results of the study of the current state of creative leadership Overall, the average was moderate. Desirable Conditions for Creative Leadership Overall, the average was at the highest level. and the need for creative leadership development is most valuable 3. The development of a program to enhance the creative leadership of school administrators is appropriate. possibility and the most useful. and 4. The results of using the creative leadership development program of school administrators were: 4.1) creative leadership enhancement program Efficiency was 94.00/92.00 4.2) the Effectiveness index for the knowledge development program increased by

84.71% 4.3) Creative leadership promotion program after development is higher than before 4.4) The school administrators had overall satisfaction with the program at the highest level.

Keywords: Program Development, Creative Leadership, School Administrators, The Primary Educational Service Office

บทนำ

การศึกษาของไทยในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยเฉพาะ เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ข้อมูลข่าวสารเชื่อมโยงอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดการจัดระเบียบโลกใหม่ (New World Order) ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งแต่ละ ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยจะต้องก้าวสู่สังคมโลกยุคใหม่ การจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นการจัดการศึกษาตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ยึดหลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนให้สังคมมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในมาตรา 22 ต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

แนวทางในการบริหารจัดการของผู้บริหารที่ทำให้องค์กรสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่อุดม มุ่งเกษม ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหาร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) การมีความเป็นผู้นำเชิงรุก (Proactive) 2) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (Innovative) 3) การมีส่วนร่วมทำงานเป็นทีม (Participative) 4) การมีทัศนคติเชิงบวก (Positive) 5) การมีความสามารถในการปรับตัว (Adaptive) (อุดม มุ่งเกษม, 2543) ซึ่งสอดคล้องกับ Stoll V, & Temperley G. สรุปสาระสำคัญได้ว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นการตอบสนองเชิงจินตนาการ (imaginative) และการคิดไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วน ต่อโอกาสต่าง ๆ ประเด็นต่าง ๆ อย่างท้าทาย (challenging) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการมองการคิดและการกระทำ

สิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน เพื่อจะเสริมสร้างโอกาสให้กับทุกคนที่เกี่ยวข้อง (Stoll V, & Temperley G., 2009)

จากการศึกษาของ Guntern ผู้เชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำและความคิดสร้างสรรค์ ทำงานเป็นที่ปรึกษาพิเศษสำหรับผู้บริหารระดับสูงเป็นประธานของ International Creando Symposium on Creative Leadership ได้สรุปองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่าประกอบไปด้วย 1) แรงบันดาลใจ 2) วิสัยทัศน์ 3) สติปัญญา และ 4) ความน่าเชื่อถือ ซึ่งมีส่วนคล้าย (Guntern, 2004) ในขณะที่ Harris ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาภาวะผู้นำและศาสตราจารย์สถาบันการศึกษาในมหาวิทยาลัยลอนดอน ให้ทัศนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ว่าไม่ใช่คุณลักษณะแต่จะเป็นการกระทำที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง และได้สรุปองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่าประกอบไปด้วย 1) ความยืดหยุ่น และ 2) ความท้าทาย (Harris, 2009) นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ว่า ประกอบไปด้วย 1) การคิดเชิงวิเคราะห์ 2) การนำการเปลี่ยนแปลง และ 3) จินตนาการ เพื่อให้การปฏิบัติงานพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ตลอดจนนโยบายด้านการจัดการศึกษามีความชัดเจน งานที่ได้รับมอบหมายบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์การจัดการศึกษา (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2563) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับบุคลากรที่มีหน้าที่ จัดการศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ตลอดจนความพร้อมการศึกษาซึ่งภาครัฐต้องเร่งรัดพัฒนาในส่วนต่าง ๆ ให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ถือได้ว่ามีความสำคัญในการจัดการศึกษาภาคบังคับโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำที่มีคุณภาพคุณภาพมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีคุณธรรม จริยธรรม ที่เอื้อประโยชน์ต่อส่วนรวม สามารถสนองตอบกับความต้องการของหน่วยงานและประเทศชาติ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตส่งผลต่อการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้กำหนดทิศทางการศึกษาในส่วนของการจัดการศึกษาในการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษา การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ผลการใช้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ด้วยวิธีการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้ได้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการด้านการศึกษานำพาองค์กรสู่ความสำเร็จในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
4. เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยและการพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการวิเคราะห์ข้อมูล และลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

1. ขั้นตอนดำเนินการ

1.1 การศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และการสังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.1 เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้

1.2 ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. วิธีการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาหลักการ และวิธีการสร้าง 2) สร้างแบบสอบถามตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ 3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม โดยคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์แล้วปรับปรุงแก้ไข

ตามคำแนะนำ 4) ตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดย การวิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Consistency) พิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการหาค่า IOC ปรากฏว่าได้ความสอดคล้อง 0.80 - 1.00

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

1. ขั้นตอนดำเนินการ

1.1 นำผลการวิจัยจากระยะที่ 1 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มาสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่ พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ปีการศึกษา 2564 จำนวน 130 โรงเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 130 คนและครูหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 130 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 260 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนในใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ปีการศึกษา 2564 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครูหัวหน้างานวิชาการจำนวน 97 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 194 คน โดยใช้เกณฑ์ตามตารางสำเร็จรูปของ เครซี และ มอร์แกน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. วิธีการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาหลักการและวิธีการสร้าง 2) สร้างแบบสอบถาม 3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม โดยคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 4) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ค่าสอดคล้อง IOC (Index of Consistency) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 5) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 6) นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ทดสอบความเชื่อมั่นโดยวิธีการใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.98

ระยะที่ 3 การสร้างและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1. ขั้นตอนดำเนินการ

1.1 นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 - 2 และผลการประเมินความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index = PNI_{modified}) มาพิจารณาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการร่างโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความเหมาะสมเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ครอบคลุมของโครงสร้างความสัมพันธ์ของเนื้อหากิจกรรมการพัฒนาตามโปรแกรมและรายละเอียดต่าง ๆ ให้ครบถ้วนสมบูรณ์

1.2 การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เลิศ (Best Practices) ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้บริหารสถานศึกษาที่ผลงานด้านการใช้ดิจิทัล ทั้งนี้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน เพื่อศึกษาจากวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นเลิศและดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

2. ยกร่างโปรแกรมและคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module 1 จินตนาการ (Imagination) , Module 2 ความยืดหยุ่น (Flexibility), Module 3 ความไว้วางใจ (Trust), Module 4 วิสัยทัศน์ (Vision) และ Module 5 มุ่งความสำเร็จ (Success) 4) วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย (1) กิจกรรมการเรียนรู้ (2) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ (3) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ (5) การประเมินผลโปรแกรม แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การประเมินผลก่อนการประเมิน ระยะที่ 2 การประเมินระหว่างการพัฒนา ระยะที่ 3 การประเมินหลังการพัฒนา

3. คู่มือประกอบการใช้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 เล่ม 5 Module แต่ละเล่ม ประกอบด้วย 1) คำชี้แจงการใช้คู่มือ 2) วัตถุประสงค์ 3) รูปแบบวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 4) การเตรียมการวัสดุอุปกรณ์ สื่อ 5) เนื้อหาความรู้และกิจกรรม 6) ใบงานหรือแบบฝึกปฏิบัติ 7) การวัดและประเมินผล และ 8) เอกสารอ้างอิง

4. นำร่างโปรแกรมและคู่มือการใช้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ออกแบบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ไปให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. นำร่างโปรแกรมและคู่มือการใช้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ตรวจสอบยืนยันความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข

6. วิธีการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาหลักการและวิธีการสร้าง 2) สร้างแบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่มแบบประเมินโปรแกรมและคู่มือ 3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม โดยคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 4) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 9 คน แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Consistency) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

ระยะที่ 4 การศึกษาผลการใช้โปรแกรมพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

การนำโปรแกรมและคู่มือการใช้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วไปใช้มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่นำโปรแกรมไปใช้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนตำบลทุกยุคและกลุ่มตำบลหนองคอนไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก จำนวน 10 คน ได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) และเป็นผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมพัฒนา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

2.1 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนเข้ารับการพัฒนาและหลังเข้ารับการพัฒนา โดยสร้างแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ประเมินความตรงตามเนื้อหาและภาษาที่ใช้ จำนวน 30 ข้อซึ่งเป็นข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องIOC (Index of Consistency) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 มีค่าความยากง่าย 0.40 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนก 0.30 - 0.80 ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR.-20 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) เท่ากับ 0.84

2.2 แบบประเมินระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาก่อนเข้ารับการพัฒนาและหลังเข้ารับการพัฒนา นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Consistency) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 นำแบบประเมินไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอน บราค (Cronbach' Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนาต่อการใช้โปรแกรมพัฒนาเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เพื่อตรวจพิจารณา ความเหมาะสมของข้อความ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Consistency) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 นำแบบวัด ความ

พึงพอใจ ปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 30 ข้อ ไปทดลองใช้ กับผู้บริหารสถานศึกษาที่ไมใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.35 - 0.80 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) เท่ากับ 0.92

2.4 โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 Module ได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่เป็นโปรแกรมการเรียนรู้ได้กล่าวใน ระยะที่ 3 โดยประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Consistency) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 โดยรวมมีโปรแกรมมีคุณภาพทั้งความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลด้านความรู้ภาคทฤษฎีโดยการทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้
2. เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
3. เก็บรวบรวมข้อมูลด้านประสิทธิภาพ ด้านประสิทธิผลและด้านความคงทนของความรู้ หลัง การจัดการเรียนรู้ไปแล้วเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์
4. เก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจต่อโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน
2. วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และ ครูหัวหน้ากลุ่มวิชาการ จำนวน 97 คน รวมทั้งหมด 194 คน
3. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)
4. วิเคราะห์หาดัชนีประสิทธิผล (E.I) (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)
5. วิเคราะห์หาผลสัมฤทธิ์ทางเรียน t-test แบบ Dependent (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. วิเคราะห์ความคงทนในการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เปรียบเทียบโดยใช้ค่า t-test (Dependent) ครั้งหลังสุดกับหลังจากนั้นอีก 2 สัปดาห์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

7. วิเคราะห์ความพึงพอใจใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยมีเกณฑ์การวัดระดับความพึงพอใจตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert, R., 1967) และของบุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ และ 15 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ วิสัยทัศน์, ความยืดหยุ่น, ความน่าเชื่อถือ, มุ่งความสำเร็จ และจินตนาการ ตามลำดับ

3. ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ดังต่อไปนี้ 1) องค์ประกอบโปรแกรม 2) เนื้อหากิจกรรมพัฒนาของโปรแกรม ประกอบด้วย 5 Module 3) วิธีการพัฒนา 4) การประเมินผล โดยการประเมินโปรแกรมของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า โปรแกรมมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การศึกษาผลการใช้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ 1) มีประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 94.60/92.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ดัชนีประสิทธิผลหลังการพัฒนามีความรู้สูงกว่าก่อนพัฒนาเท่ากับ 0.8471 หรือคิดเป็น ร้อยละ 84.71 3) ผู้บริหารที่เข้ารับการพัฒนามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ผู้บริหารที่เข้ารับการพัฒนามีความคงทนในการเรียนรู้หลังพัฒนาไปแล้วอีก 2 สัปดาห์ โดยมีค่าเฉลี่ยความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้ารับการพัฒนา โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ และ 15 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) จินตนาการ 2) ความยืดหยุ่น 3) ความน่าเชื่อถือ 4) วิสัยทัศน์ 5) มุ่งความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ Coste, ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ , พิมพ์พร พิมพ์เกาะ, วีรณ วรชิน, วัฒนา ปะติคา และพิมพ์ศินตา จิงสุทธีวงศ์ ที่เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี ซึ่งองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ผลการตรวจสอบและประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ (Coste, C., 2009; ไพฑูรย์ สีนลรัตน์, 2563; พิมพ์พร พิมพ์เกาะ, 2557; ทวีรณ วรชิน, 2559; วัฒนา ปะติคา, 2560; พิมพ์ศินตา จิงสุทธีวงศ์, 2563) และยังสอดคล้องกับทวีรณ วรชิน ที่ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประกอบด้วย 6 คุณลักษณะ คือ 1) การเป็นผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์ 2) การเป็นผู้นำการเรียนรู้แบบทีม 3) การเป็นผู้นำของผู้นำ 4) การเป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับลูกค้าหรือผู้รับบริการ 5) การเป็นผู้นำที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน และ 6) การเป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดี (ทวีรณ วรชิน, 2559)

2. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และ ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพ์พร พิมพ์เกาะ ที่ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ส่วนสภาพที่คาดหวังต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร จากการสอบถาม ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (พิมพ์พร พิมพ์เกาะ, 2557) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัฒนา ปะติคา ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า .ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (วัฒนา ปะติคา, 2560)

3. ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ดังต่อไปนี้ 1) องค์ประกอบโปรแกรม 2) เนื้อหากิจกรรมพัฒนาของโปรแกรม ประกอบด้วย 5 Module 3) วิธีการพัฒนา 4) การประเมินผล โดยการประเมินโปรแกรมของผู้เชี่ยวชาญ โปรแกรมมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การศึกษาผลการใช้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ 1) มีประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 94.60/92.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ดัชนีประสิทธิผลหลังการพัฒนามีความรู้สูงกว่าก่อนพัฒนาเท่ากับ 0.8471 หรือคิดเป็น ร้อยละ 84.71 3) ผู้บริหารที่เข้ารับการพัฒนามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ผู้บริหารที่เข้ารับการพัฒนามีความคงทนในการเรียนรู้หลังพัฒนาไปแล้วอีก 2 สัปดาห์ โดยมีค่าเฉลี่ยความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้ารับการพัฒนา โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (มีประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 94.60/92.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉลาด จันทรสมบัติ และพินิจ มีคำทอง ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อการเสริมสร้างความคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา รายวิชาสัมมนาการบริหารการศึกษา สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหาร การศึกษาผลการวิจัย พบว่า เนื้อหาและกิจกรรมของโปรแกรม ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ ประสิทธิภาพ 85.67 (E_1) /84.00 (E_2) ซึ่งสูงกว่ามาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ (ฉลาด จันทรสมบัติ และพินิจ มีคำทอง, 2562) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chantarasombat, C. & Sirisuthi, C.ที่ได้วิจัย เรื่องการพัฒนาใช้โมดูลในการเรียนรู้ เรื่อง การนิเทศภายในสถานศึกษา สำหรับนักศึกษาเป็นการวิจัยและพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า 1) โมดูลการเรียนรู้ เรื่อง สำหรับนักศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพกระบวนการปฏิบัติเท่ากับ 84.67 มีประสิทธิภาพของความรู้เท่ากับ 83.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 (Chantarasombat, C. & Sirisuthi, C., 2020)

4.1 ดัชนีประสิทธิผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความรู้สูงกว่าก่อนพัฒนาเท่ากับ เท่ากับ 0.8471 หรือคิดเป็น ร้อยละ 84.71 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉลาด จันทรสมบัติ และคณะ ได้วิจัยการพัฒนานวัตกรรมยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลหลังการเรียนรู้นี้มีความรู้สูงกว่าก่อนอบรมเท่ากับ 0.7480 ซึ่งมีความรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็น

ร้อยละ 74.80 (ฉลาด จันทรสุมบัตติ และคณะ, 2561) และสอดคล้องกับ Chantarasombat and Meekhamtong ที่ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพหลังการเรียนรู้มีความรู้สูงกว่าก่อนพัฒนาเท่ากับ 0.7567 ซึ่งมีความรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็น ร้อยละ 75.67 (Chantarasombat, C. & Meekhamtong, P., 2020)

4.2 ผู้บริหารที่เรียนด้วยโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ ที่ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นแนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่โดยการใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) เพื่อให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนที่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2554) นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพ์พร พิมพ์เกาะ ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การวิเคราะห์ค่ามัธยฐานของคะแนนหลังการใช้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สูงกว่า มัธยฐานของคะแนนก่อนใช้โปรแกรมของผู้บริหารโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (พิมพ์พร พิมพ์เกาะ, 2557) และยังมีผลการวิจัยของเชษฐา คำคล่อง ที่ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีผู้เข้ารับ การพัฒนาประเมินตนเองและประเมินโดยบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ การประเมินโดยรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ พบว่า ระดับภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังการพัฒนาสูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (เชษฐา คำคล่อง, 2557) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chantarasombat and Sirisuthi ที่ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนาโมดูลการเรียนรู้ เรื่อง การนิเทศภายในสถานศึกษา สำหรับนักศึกษาเป็นารวิจัยและพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยโมดูลการเรียนรู้ เรื่อง การนิเทศภายในสถานศึกษาสำหรับนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Chantarasombat, C. & Sirisuthi, C., 2020) ผู้บริหารมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาด้วยโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัณวีณา ปะติคา ที่ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (กัณวีณา ปะติคา, 2560) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัย

ของ เสถียร พะโยธร ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทีมที่มีประสิทธิผลสำหรับผู้บริหารระดับต้นโรงเรียนมัธยมศึกษาผลการศึกษพบว่า ความพึงพอใจต่อใช้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทีมที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารระดับต้นโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด (เสถียร พะโยธร, 2560) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chantarasombat and Meekhamtong ที่ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการประเมินความพึงพอใจของครูต่อโปรแกรมพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าครูมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ โปรแกรมพัฒนามีความชัดเจนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาและโปรแกรมพัฒนามีเนื้อหาสาระครอบคลุมการพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (Chantarasombat, C. & Meekhamtong, P., 2020)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้ด้วยปฏิบัติ ที่ผู้ใช้โปรแกรมต้องเรียนรู้ด้วยตนเองดัง ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 นวัตกรรมการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

จากภาพที่ 1 ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้ใหม่ การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหาและกิจกรรมของโปรแกรม มี 5 Module คือ (1) วิสัยทัศน์ (2) ความยืดหยุ่น (3) ความน่าเชื่อถือ (4) มุ่งความสำเร็จ (5) จินตนาการ และ 5) ประเมินผลการพัฒนาโมดูล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบและ 15 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ วิสัยทัศน์, ความยืดหยุ่น, ความ

น่าเชื่อถือ, มุ่งความสำเร็จ และจินตนาการ ตามลำดับ 3) ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ดังต่อไปนี้ 3.1) องค์ประกอบโปรแกรม 3.2) เนื้อหากิจกรรมพัฒนาของโปรแกรมประกอบด้วย 5 Module 3.3) วิธีการพัฒนา 3.4) การประเมินผลโปรแกรมของผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4) การศึกษาผลการใช้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ 4.1) มีประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ ที่ตั้งไว้ 4.2) ดัชนีประสิทธิผลหลังการพัฒนามีความรู้สูงกว่าก่อนพัฒนา 4.3) ผู้บริหารที่เข้ารับการพัฒนามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4.4) ผู้บริหารที่เข้ารับการพัฒนามีความคงทนในการเรียนรู้หลังพัฒนาไปแล้วอีก 2 สัปดาห์ โดยมีค่าเฉลี่ยความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4.5) ผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้ารับการพัฒนา โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีคู่มือการใช้โมดูลเรียนรู้ ซึ่งนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งผู้ใช้ควรศึกษาวิธีการใช้อย่างละเอียด และปฏิบัติตามกิจกรรมให้ครบทุกขั้นตอนในกรณีที่เป็นกิจกรรมกลุ่ม ควรมีการวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมหรือบทเรียนโมดูลการเรียนรู้ (Module Learning) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในระดับ อาชีวศึกษา อุดมศึกษาก่อนนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก การวิจัยที่มีการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนโปรแกรม บทเรียนโมดูลการเรียนรู้ (Module Learning) ที่ส่งเสริมทักษะการคิดของผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูงตามศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- ฉลาด จันทรสมบัติ และคณะ. (2561). การพัฒนานวัตกรรมยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 12(3), 18-35.
- ฉลาด จันทรสมบัติ และพินิจ มีคำทอง. (2562). การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา รายวิชาสัมมนาการบริหารการศึกษา สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์, 5(1), 7-19.

- เชษฐา คำคล่อง. (2557). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทวีภรณ์ วรชิน. (2559). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- พิมพ์พร พิมพ์เกาะ. (2557). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2554). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- พิมพ์ศนิตา จิงสุทธีวงศ์. (2563). โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักวิชาการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2563). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์. เรียกใช้เมื่อ 4 มิถุนายน 2563 จาก https://www.academia.edu/8634471/Creative_Leadership_ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์
- วัฒนา ปะติคา. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- เสถียร พะโยธ. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้บริหารระดับต้นโรงเรียนมัธยมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุดม มุ่งเกษม. (2543). การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.
- Chantarasombat, C. & Sirisuthi, C. (2020). The Development of Learning Module of School-Based Supervision of Students in Thailand. Educational Research, 11(1), 1-9.

- Chantarasombat, C. & Meekhamtong, P. (2020). The Development of Leader Teachers Development Program in Learning Thai Management for Enhancing Critical Thinking of Students in Secondary Schools in Educational Administration Seminar Course for Master Degree Students Majoring in Education Administratio. Educational Research. Educational Research, 11(1), 10-20.
- Coste, C. (2009). Creative Leadership and Women. Retrieved June 4, 2020, from <http://www.pptsearch.net/details-creative-leadership-ampwomen349420.html>.
- Guntern. (2004). The Challenge of Creative Leadership. n.p.: Maya Angelou Press.
- Harris. (2009). Creative leadership. Journal of Management in Education, 23(1), 9-11.
- Likert, R. (1967). The human organization. New York: McGraw - Hill.
- Stoll V, & Temperley G. (2009). Creative Leadership Learning Project: an enquiry project for leadership teams and local authority officers in South Gloucestershire: final report. In final report Creating Capacity for Learning and South Gloucestershire . South Gloucestershire: LA.

การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวสนามช้างอารีนา จังหวัดบุรีรัมย์*

THE INVENTION OF THE CULTURAL SPACE FOR TOURISM AT THE CHANG ARENA BURIRAM PROVINCE

ธงชัย สีสภณ

Thongchai Sisophon

ราชนันย์ นิลวรรณภา

Rachany Nilvanapha

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: Boonsiso@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมการท่องเที่ยว และการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล การใช้แบบสัมภาษณ์ผู้รู้ สถาปัตยกรรมทางความเชื่อและศาสนา การใช้สังเกตและศึกษาเอกสาร บทความ วารสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า เกิดจากแนวคิดความต้องการพัฒนาสโมสรฟุตบอลลีกอาชีพของสหพันธ์ฟุตบอลแห่งประเทศไทย และ สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความเจริญเติบโตที่มั่นคง ส่งผลให้นายเนวิน ชิดชอบ ประธานสโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด เห็นโอกาสทางธุรกิจสโมสรฟุตบอลลีกอาชีพประจำจังหวัดบุรีรัมย์ จึงเจรจาซื้อสโมสรฟุตบอลการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสำเร็จ แล้วย้ายทีมมาอยู่เมืองบุรีรัมย์ ต่อมา มีการประดิษฐ์สร้างสนามฟุตบอลที่ปรับจากสนามวอล์คเกอร์ สเตเดียม กับ สนามสแตมฟอร์ด บริดจ์ ด้วยรูปทรงปราสาทพนมรุ้งจำลอง สนามช้างอารีนาเป็นพื้นที่ศูนย์กลางกิจกรรมทางเมืองบุรีรัมย์ กลายมาเป็นเมืองปราสาท 2 ยุค “ยุคแรกเมืองปราสาทขอม ยุคที่สองเมืองปราสาทสายฟ้า” ต่อมา มีการสร้างพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนาด้วย “สื่อน้ำเงินคราม” ความเชื่อว่าพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 1 ทรงสร้างเมืองแปะ นายเนวินนำต้นแปะมาปลูกแสดงสัญลักษณ์พื้นที่ทางการเมืองบุรีรัมย์ พร้อมทั้งสร้างปราสาทพนมรุ้งจำลองเฉพาะองค์ปราสาทประธานเพื่อสร้างความเชื่อทางพระพุทธศาสนา “องค์พ่อ จตุคามรามเทพ กับ พระพุทธพนมรุ้ง” ส่วนด้านนอกตัวปราสาทสร้างความเชื่อศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ด้วยการสร้างนาคห้าเศียร พระพาย (วายุเทพ)

* Received 7 February 2023; Revised 25 February 2023; Accepted 9 March 2023

และบุรุษยืนถือกระบอง ทั้งการสร้างสวนศิเว 12 ประดิษฐ์ภาพพระศิเวเทพ กามสูตร 12 ท่า และพระพิฆเนศปางเบญจमुख

คำสำคัญ: การประดิษฐ์สร้างพื้นที่, วัฒนธรรม, การท่องเที่ยว, สนามช้างอารีนา, จังหวัดบุรีรัมย์

Abstract

This research article aimed to study the invention of architectural space for tourism and the invention of the space for beliefs and religions. It was a qualitative research to analyze data and the interviews with key informants of architecture of belief and religion, observation and study of related documents, articles, journals were used as research tools. It was found that the concept originated from the idea of development of professional football league clubs of the Asian Football Federation and the Football Association of Thailand under royal patronage into stable growth. As a result, Mr. Newin Chitchob, president of Buriram United Football club, saw a business opportunity to build a professional football league club in Buriram Province. Therefore, the negotiations to purchase the Provincial Electricity Authority football club were successful and the team moved to Buriram to make a name change as "Buriram United Football Club" and later, there was an invention to create a football field adapted from Walker Stadium and Stamford Bridge with the shape of Prasat Phanom Rung replica. Chang Arena was the center of activities in Buriram. It became a town of Prasat of two eras, first was a city of Prasat Khom and the second era, the city of thunder castle." Later, there was also the creation of areas of faith and religion. "Indigo Blue", the belief that King Rama I built the city of pae tree (*Vitex quinata*). Mr. Ne Win brought a pae tree to plant as a symbol of Buriram political area and built Prasat Phanom Rung, as a replica of only the main pagoda to connect the belief in Buddhism "Pho Chatukham Radthep and Phra Buddha Phanom Rung", while the outside of the castle, they built the belief of Brahmin-Hinduism by creating a five-headed Naga, Phra Phai (wind god) and a man holding a mace including the construction of the 12 Shiva Gardens, the creation of images of Lord Shiva, the 12 postures Kamasutra, and Ganesha in the Bencamukh posture.

Keywords: Space Creation, Culture, Tourism, Chang Arena, Buriram Province

บทนำ

ในอดีตจังหวัดบุรีรัมย์มีพื้นที่การท่องเที่ยวเล็กน้อย ทั้งประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีความแห้งแล้งกันดาร จำต้องขุดบ่อน้ำสาងเพื่อนำน้ำใต้ดินขึ้นมาใช้จนเกิด คำพังเพยว่า “บุรีรัมย์ตม่าน้ำกิน” เป็นวาทกรรมการสร้างขลอมไม้ไผ่ยาชัน หาบน้ำมาใส่หลุมที่ ขุดลอกไว้แล้วย่ำเท้า หรือดำด้วยไม้เป็นโคลนเลนปล่อยน้ำทิ้งให้ตกตะกอนกลายมาเป็นน้ำใสใช้สอย และจังหวัดบุรีรัมย์เริ่มขุดดินปิดกั้นทางน้ำลำห้วยและลำคลอง “ทำนบ” ยังขุดลอกหนองและบึงไว้กักเก็บน้ำ เมื่อถึงฤดูแล้งพื้นที่บางแห่งน้ำบ่อขุดยังไม่สามารถนำมาบริโภคดื่มกินกลับกลายเป็นตะกอนขุ่นสีแดงจากใบไม้ล่วงทับถม ดังนั้น การขุดบ่อบำบัดน้ำนำขลอมยาชัน หรือครุไม้ตักหาบน้ำมาเทลงในบ่อบำบัดน้ำให้ใสแล้วตักน้ำไปใส่ภาชนะไว้ดื่มกิน เรียกว่า “การทำน้ำขุ่นให้เป็นน้ำใส” (ธงรบ จันทรเต็ม, 2548) เป็นทักษะความรู้เมืองบุรีรัมย์ปฏิบัติสืบมาหลายชั่วอายุคน ส่วนการพัฒนาพื้นที่เมืองบุรีรัมย์เริ่มจากยุคก่อนประวัติศาสตร์ ยุคทวารวดี ยุคขอม โบราณ และยุคขอมพระนครหลวง พบร่องรอยการพัฒนาพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เคยเจริญรุ่งเรืองมาด้วยสถาปัตยกรรมความเชื่อและศาสนา สร้างปราสาทขอมก่อด้วยหินศิลาแลงและหินทราย ในสมัยทวารวดีใช้ธรรมาสน์สร้างเมืองมีคันดินและคูน้ำล้อมรอบ เมื่อมีการพัฒนาสู่รัฐชาติใหม่อาณาจักรสุโขทัย เมืองบุรีรัมย์และภาคอีสานตอนล่างขึ้นกับอาณาจักรพระนครหลวง เมื่อสถาปนาอยุธยาเป็นราชธานี พ.ศ.1896 สมเด็จพระเจ้าอู่ทองทรงโปรดฯ ให้ขุนหลวงพระจั่วและพระรามศวรพระราชโอรสของพระองค์ ยกทัพไปตีอาณาจักรพระนครหลวงได้ทั้งเมืองพิมายและเมืองจันทบูรณมาเป็นเมืองขึ้น เมื่อสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงจ้างช่างฝรั่งเศสสร้างเมืองนครราชสีมาเป็นศูนย์กลางอำนาจ โดยมีเมืองขึ้น 5 เมือง ได้แก่ จันทิก ชัยภูมิ พิมาย เมืองแปะ และนางรอง (ธงชัย สีสอน, 2561) แต่พื้นที่ทางสถาปัตยกรรมในยุคนี้นี้ได้สูญหายไปไม่สามารถนำมาแสดงวิวัฒนาการได้ มีเพียงการประดิษฐ์สร้างพื้นที่สถาปัตยกรรมฝรั่งเศสที่สร้างกำแพงเมืองนครราชสีมาที่แสดงถึงเขตพื้นที่อำนาจรัฐสยามประเทศ

การสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานีแล้ว (พ.ศ.2319) สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงโปรดฯ ให้สมเด็จพระยาจักรี (รัชกาลที่ 1) เป็นแม่ทัพมาเกลี้ยกล่อมพระยาเมืองนางรอง กับเจ้าโอ เจ้าอิน และอุปฮาดเมืองจำปาศักดิ์ไม่ยอมขึ้นต่อเมืองนครราชสีมา พระองค์จำเป็นต้องใช้กำลังปราบปราม เมื่อสมเด็จพระยาจักรียกทัพกลับทรงเกลี้ยกล่อมชาวเขมรป่าดงตลอดเส้นทางให้ยอมสวามิภักดิ์ ทรงพักแรมได้ต้นแปะอยู่ในเขต “ขอมล้าถอย” เป็นพื้นที่ปลอดภัย อิทธิพลการเมืองขอม มีชัยภูมิเหมาะสมสร้างบ้านแปลงเมืองขึ้นมาใหม่ พระองค์ทรงประกาศให้ชาวเขมรป่าดง (เขมร กวย ไทยโคราช ลาว) กลับเข้ามาอยู่ในตัวเมืองโบราณ ทรงสถาปนาชื่อ “เมืองแปะ” เมื่อสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานีในสมัยรัชกาลที่ 5 ตราระเบียบบริหารราชการกระทรวงมหาดไทยเปลี่ยนหัวเมืองแปะอยู่หลายครั้ง “บริเวณเมืองนางรอง” ใน พ.ศ.2444 กระทรวงมหาดไทยประกาศให้บริเวณเมืองนางรองที่ศาลาว่าราชการเมืองอยู่ตัวเมืองบุรีรัมย์

จึงเปลี่ยนตราผู้ว่าราชการเมืองนางรองมาเป็นเมืองบุรีรัมย์ ในสมัยรัชกาลที่ 6 เปลี่ยนชื่อเมืองบุรีรัมย์มาเป็นจังหวัดบุรีรัมย์ มีอำเภอในสังกัด 4 อำเภอ ได้แก่ พุทไธสง นางรอง ตลุง และ รัตนบุรี เป็นอำเภอในจังหวัดสุรินทร์ (กลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2558) โดยจังหวัดบุรีรัมย์ปรับเปลี่ยนตามประกาศพระราชกิจจานุเบกษาจัดตั้งอำเภอ ตำบล หมู่บ้านมาอย่างต่อเนื่อง

การรัฐประหาร พ.ศ.2557 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรคไทยรักไทยและตัดสิทธิกรรมการบริหารพรรคการเมือง 5 ปี เป็นเหตุให้นายเนวิน ชิดชอบ ไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้ง “ส.ส.จังหวัดบุรีรัมย์” จำต้องหันเหวิถีชีวิตมาเป็นนักพัฒนาเชิงพื้นที่ หรือนักประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางการเมือง (ศิริพร ณ กลาง, 2558) เมื่อสมาพันธ์ฟุตบอลแห่งเอเชีย (AFC.) ออกมาประกาศวาระแห่งเอเชียว่าด้วยความเป็นสโมสรฟุตบอลลีกอาชีพ และสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยจัดตั้งบริษัทพรีเมียร์ลีก (คมเพชร ทิพอัจ, 2559) นายเนวินเห็นโอกาสการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวใช้ “กีฬาสโมสรฟุตบอลลีกอาชีพสร้างเมือง” ตามแนวคิดขนสร้างสรรคกับการสร้างสนามฟุตบอลและทีมสโมสรฟุตบอลประจำเมืองเป็นเครื่องมือการพัฒนาเมืองจากยุคอดีตว่า “บุรีรัมย์เป็นเมืองผ่าน หรือทางผ่านไปท่องเที่ยว...” กลายมาเป็นบุคคลผู้พลิกประวัติศาสตร์เมืองบุรีรัมย์จากเมืองที่ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติสร้างความสนใจผู้คนเข้ามาท่องเที่ยวชม แต่นายเนวินได้ประดิษฐ์สร้างพื้นที่เมืองแห่งกีฬาและท่องเที่ยว ทำให้สังคมภายนอกมีความสนใจอยากเข้ามาสัมผัสพื้นที่ทางวัฒนธรรมร่วมสมัยในเมืองบุรีรัมย์ (กริมา วินิธาสิตกุล, 2558) ซึ่งแนวคิดการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวชมสนามช้างอารีน่า มีความสัมพันธ์พื้นที่ระหว่างวัตถุสิ่งของกับคนด้วยการสร้างสนามฟุตบอล สนามกีฬาและตลาดสินค้าตามแบบเมืองทางประวัติศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว กลายมาเป็นพื้นที่ทางสถาปัตยกรรม และความสัมพันธ์พื้นที่ทางวัฒนธรรมระหว่างคนกับคนด้วยการสร้างกิจกรรมพื้นที่ทางวัฒนธรรมการกีฬาและความเชื่อ กลายมาเป็นพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนาสนองตอบความต้องการทางสังคมเมืองบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมการท่องเที่ยวในสนามช้างอารีน่า จังหวัดบุรีรัมย์
2. ศึกษาการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนาในสนามช้างอารีน่า จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เครื่องมือการวิจัยเป็น “แบบสัมภาษณ์เชิงลึก” และการสังเกตพื้นที่เพื่อนำเสนอผลการวิจัยเรื่องการ

ประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวในสนามช้างอารีนา จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 2 ประเด็น คือ 1) การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมการท่องเที่ยว และ 2) การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนา ซึ่งขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร (Documentary) บทความ รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมการท่องเที่ยวและพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนา

2. การศึกษาภาคสนาม (Field study) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากประชากรกลุ่มตัวอย่างจากผู้รู้ (Key Informants) หรือนักวิชาการผู้ทรงความรู้สามารถให้ข้อมูลการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมเพื่อการท่องเที่ยวและพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนา จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้รู้ทางวัฒนธรรมประเพณี ผู้รู้ทางความเชื่อแบบท้องถิ่น (ปราชญ์ชาวบ้าน) ผู้รู้ทางสถาปัตยกรรมและออกแบบ ผู้รู้ทางสถาปัตยกรรมและการท่องเที่ยว และผู้รู้ทางสังคมวิทยาและศาสนา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร บทความ รายงานการวิจัย และการศึกษาข้อมูลภาคสนามเรื่องการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางสถาปัตยกรรม การท่องเที่ยว และพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนา ตลอดจนการสังเกตพื้นที่ นำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) ข้อมูลการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมการท่องเที่ยวในสนามช้างอารีนาจากสภาพของบุคคลและแนวคิด ทฤษฎีการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ที่มีความสอดคล้องกันหรือไม่ โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เนื้อหาการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวในสนามช้างอารีนา พบว่าการสร้างพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมการท่องเที่ยว และความเชื่อและศาสนาใน 2 ประเด็น คือ

1. การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมการท่องเที่ยว

การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมการท่องเที่ยวในสนามช้างอารีนา เกิดจากแนวคิดความต้องการพัฒนาสโมสรฟุตบอลลีกอาชีพของสหพันธ์ฟุตบอลแห่งเอเชีย หรือเอเอฟซี (Asian Football Confederation or A.F.C.) “ประกาศระเบียบการบริหารงานกิจการของสโมสรฟุตบอลลีกอาชีพว่า ทีมสโมสรฟุตบอลลีกอาชีพของแต่ละประเทศสมาชิกในทวีปเอเชีย จะต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานของทีมสโมสรฟุตบอลลีกอาชีพใหม่ให้สอดคล้องกับระบบตลาด (Market System)” กลายเป็นกฎเกณฑ์ที่เอื้อประโยชน์และการสร้างความเข้มแข็งให้ทีมสโมสรฟุตบอลลีกอาชีพในทวีปเอเชียเป็นธุรกิจการตลาดที่น่าลงทุน เพราะการ

สร้างทีมสโมสรฟุตบอลลีกอาชีพในทวีปเอเชียจะต้องมีการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล (บริษัท) มีระบบการบริหารจัดการทีมสโมสรฟุตบอลลีกอาชีพที่ชัดเจน การจัดการแข่งฟุตบอลลีกอาชีพในแต่ละครั้งจะต้องมีการจำหน่ายบัตรผ่านประตูเป็นเงินมาสร้างรายได้เพื่อมาดูแลทีมสโมสรฟุตบอลลีกอาชีพตนเอง

สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ปรับโครงสร้างการบริหารฟุตบอลไทยลีกจัดตั้ง “บริษัทฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีก” ขึ้นมาใน พ.ศ. 2552 เพื่อมาดูแลจัดระบบการแข่งขันฟุตบอลลีกอาชีพในประเทศทั้งออกระเบียบหลักการบริหารงานกิจการฟุตบอลให้สอดคล้องกับระเบียบของสหพันธ์ฟุตบอลแห่งเอเชีย ส่งผลให้ทีมสโมสรฟุตบอลลีกอาชีพต้องปรับตัวใหม่ และย้ายทีมสโมสรฟุตบอลลีกอาชีพไปอยู่ยังจังหวัด เมื่อนายเนวิน ชิดชอบ ต้องถูกตัดสิทธิ์และเว้นวรรคทางการเมือง จึงเกิดแนวคิดต้องการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเมืองบุรีรัมย์ กล้าลงทุนทางธุรกิจสร้างทีมสโมสรฟุตบอลลีกอาชีพขึ้นมาเปลี่ยนแปลงพื้นที่ทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวเมืองบุรีรัมย์ให้เป็นเมืองกีฬาและการท่องเที่ยว (Spot city and tourism) สร้างทีมสโมสรฟุตบอลลีกอาชีพประจำเมืองบุรีรัมย์ และเจรจาซื้อหุ้นสโมสรฟุตบอลการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ทั้งย้ายทีมมาอยู่เมืองบุรีรัมย์และเปลี่ยนชื่อทีมสโมสรฟุตบอลเป็น 2 ทีม ทีมชุดใหญ่เป็น “สโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์พีอีเอ : Buriram PEA” และทีมเล็กเป็น “สโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์เอฟซี : Buriram FC” ขึ้นมาอีกทีหนึ่ง

พ.ศ. 2553 นายเนวินมีแนวคิดการสร้างสนามสโมสรฟุตบอลจะต้องเป็นสนามฟุตบอลที่ไม่ใหญ่และไม่เล็กเกินไป เป็นสนามฟุตบอลมีความเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศเมืองบุรีรัมย์ที่เป็นเมืองร้อนเกิดการถ่ายเทอากาศได้ดี นายเนวินจึงนำทีมงานศึกษาดูสนามฟุตบอลของสโมสรลีกอาชีพในประเทศอังกฤษ นำมาสร้างสถาปัตยกรรมสนาม “สโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์” ผสมผสานกันระหว่างสถาปัตยกรรมของสนามฟุตบอลเหย้าของ 2 ทีมสโมสร ได้แก่ “สนามวอลด์เกอร์ สเตเดียม” เป็นสนามของทีมสโมสรฟุตบอลเลสเตอร์ ซิตี้ หรือทีมจิ้งจอกสยาม และ “สนามสแตมฟอร์ด บริดจ์” เป็นสนามของทีมสิงโตน้ำเงินคราม หรือทีมสโมสรฟุตบอลเชลซี ออกแบบสถาปัตยกรรมการสร้างห้องพัก 20 กว่าห้องที่ดัดแปลงมาจากสนามสโมสรฟุตบอลเชลซี ประกอบด้วยห้องประชุมสัมมนา ห้องพักนักกีฬา ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าทั้งทีมเหย้า-ทีมเยือน ห้องพักผ่อนผู้ตัดสิน ห้องตรวจวัดชีพ ห้องรับประทานอาหาร (วรเทพ มากโศคา, 2554) กลายมาเป็นการประดิษฐ์สร้างพื้นที่สถาปัตยกรรมการท่องเที่ยวชมสนามสโมสรฟุตบอลรูปทรงปราสาทพนมรุ้งจำลอง เรียกว่าสนาม “ไอ-โมบาย สเตเดียม : I-Mobile Stadium” มีชื่อเรียกเป็นทางการว่า “ธันเดอร์ คาสเทิล : Thunder Castle” เป็นสนามสโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด สร้างด้วยเงินงบประมาณมากกว่า 500 ล้านบาท งบประมาณหลักมาจากบริษัทผู้ผลิตโทรศัพท์มือถือยี่ห้อไอ-โมบาย หรือบริษัทสามารถไอโมบาย จำกัด และงบประมาณอีกส่วนหนึ่งมาจากนายเนวิน ประธานสโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ใน พ.ศ. 2560 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น “สนามช้างอารี

น่า” ทำให้เกิดพื้นที่ท่องเที่ยวชมสนามกีฬา ออกกำลังกาย และกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม เป็นการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมสนามสโมสรฟุตบอลด้วยโครงสร้างเหล็กและไฟเบอร์กลาส การสร้างตราสัญลักษณ์สนามช้างอารีน่าด้วยรูปทรงปราสาทพนมรุ้งจำลอง กลายมาเป็นพื้นที่แลนด์มาร์กที่สังคมใฝ่ฝันอยากเข้ามาสัมผัสสักครั้งหนึ่งในชีวิต (ประทวน วันนิจ. 2565) เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่เปิดให้แฟนฟุตบอล และนักท่องเที่ยว เข้าชมฟรีสนามช้างอารีน่าจึงกลายมาเป็นจุดหมาย

ภาพที่ 1 ตราสัญลักษณ์สนามช้างอารีน่ารูปทรงปราสาทพนมรุ้งจำลองและสีน้ำเงินคราม

การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมการท่องเที่ยวชมสนามช้างอารีน่า กลายมาเป็นพื้นที่ศูนย์กลางลานกีฬาคนเมือง พื้นที่ปอดของคนเมืองบุรีรัมย์ เป็นพื้นที่ทางการเมืองแบบพิเศษ “พื้นที่ศูนย์กลางกิจกรรมเมืองบุรีรัมย์” พื้นที่เกิดจากแนวคิดของนายเนวินนำมาสู่การประดิษฐ์สร้างคำใหม่เรียกว่า สนามช้างอารีน่า เป็นพื้นที่สนามสโมสรฟุตบอลลีเกอาซีฟ “ลมหายใจชาวบุรีรัมย์ : Breath of Buriram” นำรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นที่เดิมปราสาทพนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ มาดัดแปลงการสร้างพื้นที่การท่องเที่ยวกลายมาเป็นพื้นที่ “เมืองปราสาทสองยุค” การสร้างวาทกรรมประวัติศาสตร์พื้นที่การท่องเที่ยวชมสนามสโมสรฟุตบอลลีเกอาซีฟในวิถีชีวิต เมืองปราสาท 2 ยุค ได้แก่

ปราสาทยุคที่ 1 “เมืองปราสาทพนมรุ้ง” การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมด้วยศิลาแลงและหินทรายอยู่บนยอดภูเขาพนมรุ้ง โดยเจ้านครทราทิตโยคิ หรือฤๅษีราชวงศ์มหิธรปุระ (ต้นตระกูลมาจากเมืองมหิธร) เป็นพระญาติของพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 กษัตริย์ขอมอาณาจักรพระนคร (เบญจวรรณ นาราสัจ, 2558) แต่สถาปัตยกรรมปราสาทพนมรุ้งมาสร้างเสร็จในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 พระองค์ทรงปรับเปลี่ยนพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมศาสนสถานใหม่ เพราะทรงศรัทธาในพระพุทธศาสนานิกายมหายาน และสถาปัตยกรรมในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ลัทธิไศวนิกาย กลายมาเป็นอังคอร์ (Encore) พื้นที่สถาปัตยกรรมเมืองบุรีรัมย์ยุคเก่า จึงมีการประดิษฐ์สร้างปราสาทพนมรุ้งจำลองเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเมืองบุรีรัมย์ยุคใหม่ดังภาพที่ 2.2 ด้วยสร้างเฉพาะองค์ปราสาทประธานปราสาทพนมรุ้งจำลองและไม่ต้องขออนุญาตการก่อสร้างเหมือนปราสาทพนมรุ้งจำลองเมืองโตกุชิมะในประเทศญี่ปุ่น โดยช่างท้องถิ่นเมืองบุรีรัมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรเชต วรคามวิชัย นำหินทรายที่รับการสัมปทานมาแกะสลักอยู่ที่ศูนย์ศิลปกรรมพื้นบ้าน และช่างผู้แกะสลักสร้างไม่ได้คิดค่าก่อสร้างจากบริษัท ศิวะ บาร์ณา จำกัด (บริษัทดูแลพื้นที่สนาม) แต่ขอเพียงค่าน้ำมันรถยนต์การขนย้ายและค่าแรงงานแกะสลักและการติดตั้งตัวปราสาทพนมรุ้งจำลองประดับด้วยสถาปัตยกรรมหินทรายรอบนอกตัวปราสาทหินทั้งบุรุษถือกระบองและรูปอื่นๆ ดังภาพที่ 2.3 เป็นฝีมือของช่างสถาปัตยกรรมมาจากกรุงเทพมหานคร (สรเชต วรคามวิชัย, 2565) ซึ่งการสร้างทางขึ้นชมปราสาทพนมรุ้งจำลองประดับด้วยต้นลีลาวดีและเสนางเรียงรูปทรงดอกบัวตูมเป็นสัญลักษณ์เมืองโบราณบุรีรัมย์ ล้อมรอบด้วยต้นแปะเป็นไม้ชื้อบ้านนามเมืองบุรีรัมย์ที่รัชกาลที่ 1 ทรงพระราชทานนามเมืองดังภาพที่ 2.1 (ประทวน วันนิจ, 2565)

ภาพที่ 2 ต้นลีลาวดีและเสนางเรียงล้อมรอบด้วยต้นแปะ ปราสาทพนมรุ้งจำลอง และบุรุษถือกระบอง

การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวด้านหน้าตัวปราสาทพนมรุ้งจำลอง ด้วยคติความเชื่อที่ย้อนแย้งทางสังคมการสร้างบารายขนาดเล็กจำนวน 3 ลูก หรือสระน้ำเล็กปลูกบัว 3 ชนิด ล้อมรอบด้วยเสนางเรียง ได้แก่ บัวเผื่อน หรือบัวผันดังภาพที่ 3.1 บัวหลวงดังภาพที่ 3.2 และบัวอุบลชาติ เป็นการสร้างพื้นที่ทางความเชื่อของการปลูกบัวหลวงในทางพระพุทธศาสนาว่า สัญลักษณ์การประสูติของเจ้าชายสิทธัตถะและเป็นเครื่องบูชาพระพุทธเจ้า (อุดม ชัยสุวรรณ, 2565) ส่วนความเชื่อการปลูกบัวในทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นสัญลักษณ์พระพรหมทรงประทับนั่งบนดอกบัวในความเชื่อว่า ดอกบัวเกิดมาจากสะดือของพระนารายณ์ในขณะบรรทมสินธุ์อยู่ ดังนั้น แนวคิดการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมด้วยบารายปลูกบัวเป็นสัญลักษณ์แห่งความสงบร่มเย็น ที่เกิดจากการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวชมปราสาทพนมรุ้งจำลองและสถาปัตยกรรมอื่นๆ ในบริเวณสนามช้างอารีนา (สรเชต วรคามวิชัย, 2565)

ภาพที่ 3 การประดิษฐ์สร้างบารายปลูกบัวเผื่อน หรือบัวผัน บัวหลวง และบัวอุบลชาติ

ปราสาทยุคที่ 2 “ปราสาทสายฟ้า : Thunder Castle การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมการท่องเที่ยวเมืองบุรีรัมย์ พื้นที่ความเชื่อรับอิทธิพลมาจากปราสาทพนมรุ้งโบราณตามแนวคิดของนายเนวิน” (บุรีรัมย์, 2559) เหมือนการสร้างพื้นที่กีฬาโอลิมปิก ถือกำเนิดบนยอดเขาโอลิมปัสกรีกโบราณ ซึ่งการสร้างพื้นที่สถาปัตยกรรมการท่องเที่ยวเมืองบุรีรัมย์ด้วยรูปทรงปราสาทสายฟ้า เป็นสถาปัตยกรรมร่วมสมัย เหมือนปราสาทพนมรุ้งโบราณสร้างด้วยศิลาแลงและหินทรายเป็นที่เคารพบูชาเทพเจ้า แต่การสร้างสนามฟุตบอลรูปทรงปราสาทพนมรุ้งจำลองถูกสร้างด้วยโครงสร้างเหล็กและไฟเบอร์กลาสเป็นสำนักงานสโมสรฟุตบอลและสนามแข่งอารีนา โดยแนวคิดนายเนวินให้เป็นพื้นที่ทางสังคมเมืองบุรีรัมย์ใช้แข่งสโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด กลายมาเป็นพื้นที่สถาปัตยกรรมเมืองปราสาทสายฟ้า และการสร้างพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เมืองบุรีรัมย์ยุคใหม่ ถือเป็นการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวและกีฬาระดับโลกทั้งการแข่งขันและบุรีรัมย์มาราธอน

2. การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนา

การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนาในสนามแข่งอารีนา พบว่า เกิดจากแนวคิดนายเนวิน ชิดชอบ ต้องการสร้างพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองบุรีรัมย์จึงนำองค์ความรู้พื้นที่ทางประวัติศาสตร์กับความเชื่อที่เคยถูกสร้างขึ้นมามีดัดแปลงด้วยการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนาเมืองบุรีรัมย์รูปแบบใหม่ เพื่อสร้างพื้นที่ความเชื่อและศาสนาในสนามแข่งอารีนา กลายมาเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวที่ผู้คนถวิลหาอยากเข้ามาสัมผัส ศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตและร่วมทำกิจกรรมกับชาวเมืองบุรีรัมย์ เป็นผลมาจากการประดิษฐ์สร้างพื้นที่สถาปัตยกรรมสนามสโมสรฟุตบอลรูปทรงปราสาทสายฟ้าด้วยสี “น้ำเงินคราม” เป็นแนวคิดความเชื่อทำให้เกิดการประดิษฐ์สร้างพื้นที่เมืองบุรีรัมย์ด้วยการใช้สีน้ำเงินครามมาสร้างเมือง ไม่ว่าพื้นที่หน่วยงาน ศูนย์ราชการ และสถานที่ประกอบกิจการทั้งที่เป็นตึกกรมบ้านช่องของประชาชน เน้นการใช้สีน้ำเงิน สีแห่งการเทิดทูลสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นสีแห่งความทรงจำว่า “สมเด็จพระยาจักรี (รัชกาลที่ 1) เมื่อเสด็จกลับจากราชการเมืองจำปาศักดิ์ พ.ศ.2319 ทรงพระบัญชาให้สร้างบ้านแปลงเมืองร้างทางทิศเหนือลำห้วยจะเข้ามาขึ้นใหม่ พร้อมทั้งทรงพระ

ราชนามว่า ‘เมืองแปะ’ เป็นชื่อบ้านนามเมืองตามต้นไม้ที่พระองค์ทรงประทับพักค้างแรมคืน ทรงแต่งตั้งบุตรเจ้าเมืองพุทไธสมัน (บันเตียมหาร) ที่ตามเสด็จราชการกับพระองค์ให้เป็นเจ้าครองเมืองแปะ” (ธงชัย สีสอน, 2561) ถือเป็นเจ้าเมืองบุรีรัมย์คนแรก

ภาพที่ 4 ต้นไม้ทรงพระราชนามเมืองแปะ ‘ชื่อเมืองบุรีรัมย์’

การชำระประวัติศาสตร์และชุดความรู้ทางประวัติศาสตร์เมืองบุรีรัมย์ยุคใหม่ คือการก้าวผ่านมาจากยุคเมืองแปะ ที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้างเมืองบุรีรัมย์มา (พ.ศ.2319) และถูกประดิษฐ์สร้างชุดความเชื่อพื้นที่ทางการเมืองบุรีรัมย์ขึ้นมาใหม่เล่าผ่านพื้นที่พระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 1 โดยกรมศิลปากรขออนุมัติงบประมาณรัฐบาลดำเนินการก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ พ.ศ.2540 เมื่อสร้างแล้วเสร็จรัชกาลที่ 1 ทรงเสด็จพระราชดำเนินมาประกอบพระราชพิธีเปิด พ.ศ.2542 ในขณะที่ดำรงพระราชอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโสภาธิราชฯ เป็นการสร้างพื้นที่ความเชื่อทางสังคมเมืองเล่าผ่านเรื่องชื่อต้นไม้สร้างเมืองที่รัชกาลที่ 1 ทรงพระราชทานนามว่า ‘เมืองแปะ’ นายเนวินนำต้นแปะมาปลูกไว้ริมทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือสนามช้างอารีนา น้อมรำลึกถึงบุญคุณรัชกาลที่ 1 ทรงสร้างเมืองบุรีรัมย์ปลูกต้นแปะไว้ในสวนพระศิวะ 12 และปราสาทพนมรุ้งจำลองจำนวนมาก ดังนั้น การใช้สีน้ำเงินครามและการปลูกต้นแปะเพื่อ การสร้างพื้นที่ความเชื่อทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณีประจำจังหวัดบุรีรัมย์ เรียกว่า “บุญเบิกบ้านลูกหลานรัชกาลที่ 1” กลายมาเป็นพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนาบุญประเพณีเมืองบุรีรัมย์ มอบหมายให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์เป็นเจ้าภาพจัดประเพณีบุญเบิกบ้านลูกหลานรัชกาลที่ 1 ในวันที่ 6 เมษายนของทุกปี (แสงเพชร ลำไธสง, 2565)

แนวคิดการสร้างปราสาทพนมรุ้งจำลอง เป็นการรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาพราหมณ์และศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ผสมผสานการประดิษฐ์สร้างพื้นที่เฉพาะองค์ปรางค์ประธานปราสาท มีความแตกต่างจากองค์ปรางค์ประธานปราสาทพนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ สร้างแทนโยนีก้องค์ศิวลึงค์และรูปโคนนทิ เล่าผ่านแนวคิดความเชื่อและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู แต่การสร้างองค์ปรางค์ประธานปราสาทพนมรุ้งจำลองเล่าผ่านแนวคิดความ

เชื่อทางพระพุทธศาสนาด้วยการสร้างแท่นตรงกลางตัวปราสาทพนมรุ้งจำลองเพื่อการประดิษฐาน “องค์พ่อจตุคามรามเทพ” ปั้นด้วยนาฬิกาองค์คุ้มครอง เสมือนการสร้างพื้นที่ทางความเชื่อยุคโบราณกับการบูรณะองค์พระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราชว่า “พระมหากษัตริย์เป็นผู้ทรงอุปถัมภ์การบูรณะพระบรมธาตุเจดีย์ เมื่อพระมหากษัตริย์สวรรคตกลายมาเป็นเทวดา หรือเทพเจ้าผู้พิทักษ์รักษาพระบรมธาตุ” ดังภาพที่ 5.1 นอกจากนั้น พื้นที่ภายในห้องส่วนหลังสุดตัวปราสาทพนมรุ้งจำลองยังมีการสร้างแท่นประดิษฐาน “พระพุทธรูป” ปางมารวิชัยดังภาพที่ 5.2 กลายมาเป็นเทวดา หรือเทพเจ้าผู้พิทักษ์รักษาพื้นที่ปราสาทพนมรุ้งจำลอง และอาณาบริเวณสนามข้างอารีนา ดังนั้น แนวคิดการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมการท่องเที่ยวในความเชื่อและศาสนาทางสังคมเมืองบุรีรัมย์ยุคใหม่ (อุทิศ ทาหอม, 2565) เป็นการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางความเชื่อขึ้นมาเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้ผู้คนเข้ามาท่องเที่ยวได้กราบไหว้ขอพรจากองค์เทพเจ้าผู้ทรงพิทักษ์รักษาพระศาสนาในพื้นที่ท่องเที่ยวเมืองบุรีรัมย์นี้

ภาพที่ 5 การประดิษฐานองค์พ่อจตุคามรามเทพและพระพุทธรูป

การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนาภายนอกตัวปราสาทพนมรุ้งจำลอง ด้วยการเล่าผ่านแนวคิดความเชื่อและศาสนาทางสังคมเมืองบุรีรัมย์ยุคใหม่ เป็นแนวความคิดการสร้างสถาปัตยกรรมพื้นที่รอบนอกตัวปราสาทพนมรุ้งจำลอง ได้แก่ การสร้างพระพวยทรงกวาง (วายุเทพ) เป็นเทวดาทรงพลังลมในการสร้างความร่วมมือให้แก่พื้นที่ดังภาพที่ 6.1 การสร้างเทพบุรุษ ถือกระบองคอยยืนรักษาปกป้องภัยอันตรายต่างๆ ล้อมตัวปราสาทพนมรุ้งจำลองดังภาพที่ 6.2 การสร้างนาฬิกาเศียรราว 4 มุม ดังภาพที่ 6.3 เป็นพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนาตามแนวความคิดการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ด้วยนาฬิกาเศียรอยู่ในมุมรอบนอกสุดและรอบในติดกับตัวองค์ปรางประธานปราสาทพนมรุ้งจำลอง และ การสร้างเทพบุรุษหลายองค์ถือกระบอง 6.4 (สมมาตร ผลเกิด, 2565) ในความแตกต่างพื้นที่อื่นด้วยการสร้างสถาปัตยกรรมวางลงบนลานรอบนอกองค์ปรางค์ประธานปราสาทพนมรุ้งจำลอง

ภาพที่ 6 การประดิษฐ์สร้างพระพาย เทพบุรุษถือกระบอง นาคห้าเศียร และ เทพบุรุษหลายองค์
ถือกระบอง

การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนา “สวนศิเว 12” การสร้างพื้นที่ทางความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นพื้นที่ย้อนแย้งทางสังคมการพักผ่อนและสันทนาการเล่าผ่านการสร้างสถาปัตยกรรมความเชื่อองค์พระศิเวเทพเจ้าผู้สร้างอยู่ทางด้านหน้าดังภาพที่ 7.1 และมหาศิวลึงค์เทพหกลี้นสูง 9 เมตร ภายใต้ฐานนาคห้าเศียรอยู่ 4 มุดดังภาพที่ 7.2 เสมือนการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางวิศวกรรมตามคำบัญชาของพระศิเวประทับนั่งสั่งให้พระนารายณ์ออกแบบสร้างสนามช้างอารีนาและอาณานิเวศให้เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวและกีฬา (ดุสิต อุทิศสุนทร, 2565) โดยพระนารายณ์ทรงบรรทมวางแผนสร้างเมืองอยู่บนหลังนาคคือสัญลักษณ์แห่งความสมบูรณ์เมือง (ณัฐกรณ์ จันทปิตตา, 2565) แต่การสร้างพระพุทธรูปปางมารวิชัยอยู่ปลายยอดศิวลึงค์เป็นแนวคิดย้อนแย้งทางสังคมเรื่องความเชื่อของศาสนาเทวนิยม “กำเนิดพราหมณ์มาจากพระพรหม แต่ในทางพระพุทธศาสนาอธิบายกำหนดของมนุษย์มาจากการร่วมเพศของชาย-หญิง ‘สตรีเพศ’ เกิดปฏิสนธิเป็นมนุษย์” ตามทัศนะของนักวิชาการประวัติศาสตร์และศาสนาถือว่าการสร้างพระพุทธรูปบนปลายศิวลึงค์เป็นสิ่งไม่ควรสร้าง ไม่ควรเอามาเปรียบเทียบกับระหว่างศาสนา เป็นการลบลู่ทางศาสนาอื่น เสมือนปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนหนึ่งมาจากการสร้างทัศนคติความขัดแย้งทางศาสนาอิสลามที่มีพระเจ้าเป็นผู้สร้าง (เทวนิยม) กับพระพุทธศาสนาที่มีธรรมชาตินิยม (อเทวนิยม) (สรเชต วรคามวิชัย, 2565)

ภาพที่ 7 องค์พระศิเวและมหาศิวลึงค์เทพหกลี้นฐานนาคห้าเศียร

การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู “กามสูตร 12” เรื่องเพศศึกษากับการกำหนดของมนุษย์ด้วยสถาปัตยกรรมพื้นที่การท่องเที่ยวชมกามสูตรที่ว่า “เป็นศิลปกรรมลีลาท่าทางการเสพสุขทางเพศเพื่อให้ผู้ร่วมเสพสุขได้รับความสุขทางเพศเปี่ยมล้นจนหาคำพรรณนาที่สุดมิได้ และมีใจเรื่องน่าอัศจรรย์ เป็นเรื่องเพศศึกษามีมาในตำราชาวฮินดูถูกนำมาแสดงพื้นที่เพียง 12 ท่าการร่วมเสพสุขทางเพศ ถือเป็นมโนภาพความต้องการของบุคคลว่าอยากได้บุตรชาย หรือบุตรหญิง หรือมโนภาพท่าทางการเสพสุขของหญิงร่วมกันสร้างสรรค์ท่าการเสพสุขที่ต้องการมอบความสุขให้ฝ่ายชาย บางท่วงท่าทำนองวิชาเกิดการเรียนรู้แบบการเสพสุขมาจากสัตว์” (คำ วิชาพูล, 2565) แต่ตำราวิชาการสมัยใหม่ เรียกว่า พื้นที่กิจกรรมเข้าจังหวะเรื่องบนเตียง ท่วงท่าทางการออกกำลังกายการสร้างความสุขทางเพศเล่าผ่านภาพสถาปัตยกรรมภาพทางความเชื่อและศาสนาในกามสูตร 12 ท่า คือ ภาพที่ 8.1 ท่าไถนหวาชื่นจิต ท่าการเสพสุขทางเพศที่ลึกหยั่งได้หากเสพสุขในท่านี้นี้จะให้กำเนิด “เกษตรกร” ภาพที่ 8.2 ท่ากระหายสินธุ์กลืนกามา ท่าการเสพสุขทางเพศทำให้สามีเกิดความหลงใหลในภรรยา หากเสพสุขในท่านี้นี้จะให้กำเนิด “หญิง หรือชาย” ภาพที่ 8.3 ท่าแหวกผ้าห่มปลูพี ท่าการเสพสุขทางเพศด้วยการไถโลมกัน หากเสพสุขในท่านี้นี้จะให้กำเนิด “หญิงนางรำ” ภาพที่ 8.4 ท่ากวางเหลียวหลัง ท่าการเสพสุขทางเพศที่สร้างความสมดุลกัน หากเสพสุขในท่านี้นี้จะให้กำเนิด “นักรบผิวดำ” ภาพที่ 8.5 ท่าชมสวนนวลปราง ท่าการเสพสุขทางเพศด้วยการไถโลมกันไม่ที่สิ้นสุด หากเสพสุขในท่านี้นี้จะให้กำเนิดบุตร “นักการเมือง” ภาพที่ 8.6 ท่ารัดลึงรัญจวน ท่าการเสพสุขทางเพศในความหลงใหลอวยวะเพศกัน หากเสพสุขในท่านี้นี้จะให้กำเนิด “บุตรเป็นนักกีฬา” ภาพที่ 8.7 ท่าซักบองมองคลึง ท่าการเสพสุขทางเพศถนอมรักแรกสัมผัสเกิดกำหนดสุดขอบฟ้า หากเสพสุขในท่านี้นี้จะให้กำเนิด “ปฎิมากร” ภาพที่ 8.8 ท่าพบพานสานรัก ท่าการเสพสุขทางเพศสุดแสนรัก หากเสพสุขในท่านี้นี้จะให้กำเนิด “บุตรตรีสวายงามน่าหลงใหล” ภาพที่ 8.9 ท่าแย้มกลืนบัวบาน ท่าการเสพสุขทางเพศอันสุดแสนสดชื่น หากเสพสุขในท่านี้นี้จะให้กำเนิด “แพทย์” ภาพที่ 8.10 ท่าลืมสรรพสิ่งในโลกา ท่าการเสพสุขทางเพศต้องการสัมผัสกลิ่นร่วมกายา หากเสพสุขในท่านี้นี้จะให้กำเนิด “กวีศิลป์” ภาพที่ 8.11 ท่าประลองรักพักพิง ท่าการเสพสุขทางเพศแอบอิงสุดด้วยการสนทนาภาษารัก หากเสพสุขในท่านี้นี้จะให้กำเนิด “นักคิดเจ้าปัญญา” และ ภาพที่ 8.12 ท่ารวมชีวิตเราสอง ท่าการเสพสุขทางเพศที่นึ่งแสนสบายรอรับความสุขจากชาย หากเสพสุขในท่านี้นี้จะให้กำเนิด “ชายเป็นเจ้านาย” ดังภาพประกอบการบรรยายเรียงตามลำดับนี้

ภาพที่ 8 สถาปัตยกรรมภาพทางความเชื่อและศาสนากามสูตร 12 ท่า

การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู “พระพินเนศปางปัญจमुख” ให้เป็นส่วนหนึ่งในพื้นที่สวนพระคิระ 12 การสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวทางความเชื่อแบบท้องถิ่นกับการขอพรเทพเจ้าแห่งความสำเร็จ เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวพบรูปเคารพพระพินเนศปางปัญจमुखแล้ว มีความต้องการจะยกมือไหว้ขอพรเพื่อให้พระพินเนศช่วยอวยพรให้ได้สมปรารถนา และไม่จำเป็นต้องเดินทางกลับมาแก้บนบานอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากมนุษย์แสวงหาที่พึ่งพาทางจิตใจอยู่แล้วและชอบสร้างรูปเคารพบูชาพระพินเนศอยู่ทุกพื้นที่ทั้งในบ้านเรือน ที่ทำงาน และรถยนต์ (ชนินท์ ชาญเรื่องศิลป์, 2565)

ภาพที่ 9 สถาปัตยกรรมพระพินเนศปางปัญจमुख

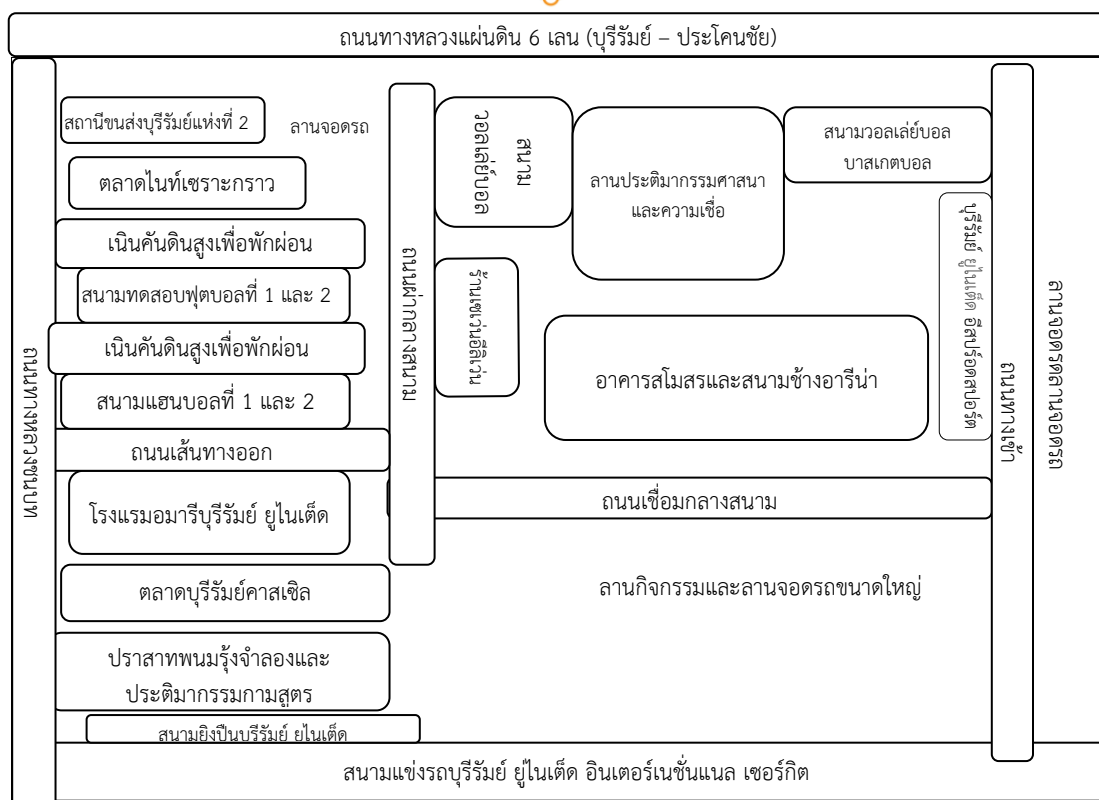
อภิปรายผล

อภิปรายผลการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวสนามช้างอารีนา ตามแนวคิดการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรม เป็นการสร้างพื้นที่ทางวัตถุที่ลอกเลียนแบบสิ่งเดิมมาประดิษฐ์สร้างพื้นที่ประเพณีพิธีกรรมทางวัฒนธรรมใหม่ สอดคล้องกับประเพณีสมาคมฟุตบอล (Final cup) ของประเทศอังกฤษที่เรียกว่าประเพณีประติมากรรมภายใต้กฎเกณฑ์คุณค่าและบรรทัดฐานทางสังคมบางประการจนเป็นที่ยอมรับทางสังคมก็มีพิธีกรรมเกี่ยวข้องกับสังคมและเชื่อมโยงกับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ (ศิริพร ณ ถลาง, 2558) ซึ่งการสร้างพื้นที่การท่องเที่ยวชมสนามช้างอารีนาเป็นการนำเอาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีของเมืองบุรีรัมย์ที่สร้างขึ้นมาในอดีต นำมาประดิษฐ์สร้างพื้นที่การท่องเที่ยวใหม่เกิดจากทุนทางวัฒนธรรมด้านสถาปัตยกรรมดั้งเดิมทางประวัติศาสตร์ความทรงจำเมืองบุรีรัมย์ในการช่วงชิงพื้นที่ความคิดทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เข้ากับความเชื่อท้องถิ่น กลายมาเป็นการสร้างพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนาเกี่ยวเนื่องกับ “วัน เวลา ความเชื่อของผู้คน เป็นพื้นที่ทางการเมืองความทรงจำและการหวนคืนสู่อดีตกาล” (ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์, 2553) ด้วยการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมของปราสาทพนมมาดัดแปลงการสร้างพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนาเป็นสนามกีฬา หรือสโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์กับการรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ความทรงจำมาสร้าง “ปราสาทพนมรุ้งในสถาปัตยกรรมกับการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเมืองบุรีรัมย์ในพื้นที่ใหม่” นำมาสร้างสนามฟุตบอลและตราสโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์ สัญลักษณ์พื้นที่กิจกรรมสโมสรฟุตบอลและการท่องเที่ยวที่ย้อนแย้งทางสังคมเมืองบุรีรัมย์ด้วยการปลูกต้นตาลและการสร้างรูปหล่อในหลวงรัชกาลที่ 9 ในขณะที่ทรงผนวชมีตราพระราชลัญจกรอยู่ใต้ฐานรูปหล่อว่า “ภปร” อนุสรณ์พระปรมินทรมหาวชิราลงค์เดช ประดับด้วยเสมาหินทรายบัวตูมวัฒนธรรมทวารวดีขนานตรงกับปลายยอดปราสาทสายฟ้าของสำนักงานสโมสรฟุตบอล กลายมาเป็นที่สถาปัตยกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองบุรีรัมย์ เหมาะสำหรับยืนถ่ายรูปในยามเช้าและยามเย็นชื่นชมความอลังการของสนามช้างอารีนาเหมือนพื้นที่อันซีนเมืองบุรีรัมย์ (Unseen) ส่วนการสร้างปราสาทพนมรุ้งจำลอง เป็นพื้นที่การสื่อสารความหมายใหม่กับการสร้างสวนศิวะ 12 ให้เป็นพื้นที่ตำราวิชาการสมัยใหม่ที่อธิบายถึงลักษณะการร่วมเพศ การออกกกำลังกายและความสัมพันธ์ของชาย-หญิง (ชุดิพงศ์ ปะทาเส, 2565) นายเนวินนำแนวคิดมาสร้างพื้นที่ความเชื่อเรื่องกามสูตรภายในสวนศิวะ 12 เป็นมหาศิวลึงค์หินทรายองค์ประธานของพื้นที่และประดิษฐ์สถานปลายยอดศิวลึงค์ด้วยพระพุทธรูปปางมารวิชัย ศิลปกรรมสมัยอยุธยา และพระพิฆเนศปางปัญจमुखเป็นพื้นที่ความสมบูรณ์แก่ผู้ผ่านมาราบไหว้ขอพรดังในภาพที่ 9 เพื่อการสร้างแนวคิดย้อนแย้งทางสังคมกลายเป็นปริศนาความเชื่อของพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองบุรีรัมย์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า 1) การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมการท่องเที่ยว สนามสโมสรฟุตบอลลีกอาชีพ “ช้างอารีน่า” สนามกีฬาประเภทอื่นๆ และปฏิมากรรมรูปทรงโบราณให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวชม พักผ่อน ออกกำลังกาย จัดการแข่งขันกีฬานันทนาการ ทำให้เกิดพื้นที่ท่องเที่ยวเมืองบุรีรัมย์ยุคใหม่ขึ้นมาสนองความต้องการทางเศรษฐกิจชุมชน 2) การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางความเชื่อและศาสนา ด้วยการสร้างสนามสโมสรฟุตบอลรูปทรงปราสาทพนมรุ้ง สร้างปราสาทพนมรุ้งจำลอง ปฏิมากรรมความเชื่อศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ทั้งลานศิ่วเทพ เล่าเรื่องกามสูตร 12 ท่า แม้แต่ความเชื่อพระพุทธรูปศาสนการสร้างพระพุทธรูปพนมรุ้ง เสานางเรียงในลานวัฒนธรรมหน้าสโมสรฟุตบอล การสร้างพื้นที่สีน้ำเงินเมืองแห่งการเทิดทูลสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือควรจัดทำคู่มือบริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นเอกสารประเภทพ็อกเก็ตบุ๊ก (Pocket book) อธิบายความหมายการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางสถาปัตยกรรม พื้นที่ความเชื่อและศาสนาทางสังคมเมืองบุรีรัมย์ยุคใหม่ให้นักทัศนศึกษาและนักท่องเที่ยว มีความซาบซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยวทางสนามช้างอารีน่าจะต้องกำหนดรูปแบบกิจกรรมทางสังคมแต่ละประเภทออกมาหลากหลายช่องทางการสื่อสารเพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจถึงการประดิษฐ์สร้างปราสาทพนมรุ้งจำลอง ความเชื่อและศาสนาใหม่ในมิติกระแสบริโภคนิยมและความเชื่อเทพเจ้าสร้างเมืองบุรีรัมย์ คือพระศิวะมหาเทพ ผลการวิจัยทำให้พบการประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อท่องเที่ยวสนามช้างอารีน่า ทั้งลานกีฬา นันทนาการ และตลาดบริโภคดื่มกินดังแผนภาพประกอบนี้

ภาพที่ 10 การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อท่องเที่ยวสนามช้างอารีนา

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎี “พลวัตทางการเมือง เรื่องพื้นที่และการสร้างสรรค์ในสนามช้างอารีนา จังหวัดบุรีรัมย์” สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลสนามช้างอารีนา เป็นประโยชน์ต่อการเขียนบทความการวิจัย การประดิษฐ์สร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวสนามช้างอารีนา จังหวัดบุรีรัมย์ ได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (2558). หนังสือรายวิชาท้องถิ่นศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: พี.เอส.เพรส จำกัด.

- คมเพชร ทิพอาจ. (2559). ภาพลักษณ์ที่มีผลต่อความสำเร็จของสโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด. วารสารการบัญชีและการจัดการ, 8(2), 105-117.
- คำ วิชาพล. (14 มีนาคม 2565). แนวคิดความเชื่อแบบท้องถิ่นกับศิลปกรรมลือาทำทางการเสพสุขทางเพศ. (ธงชัย สีสโณณ, ผู้สัมภาษณ์)
- ชนินท์ ชาญเรืองศิลป์. (12 มีนาคม 2565). ความเชื่อพรพิษเนศปางปัญจมุข. (ธงชัย สีสโณณ, ผู้สัมภาษณ์)
- ชุตินงค์ ปะทาเส. (2565). เผยวิธีเอาชนะใจสตรีและลักษณะอาการฝ่ายหญิงที่รับรักด้วยจากตำรากามสูตร. นิตยสารประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม. เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://www.silpa-mag.com/about-us>
- ณฐกรณ์ จันทพิตดา. (13 มีนาคม 2565). ความเชื่อพระนารายณ์สร้างเมือง. (ธงชัย สีสโณณ, ผู้สัมภาษณ์)
- ดุสิต อุทิศสุนทร. (1 มีนาคม 2565). ความเชื่อพระศิวะประทับนั่งสั่งให้พระนารายณ์ออกแบบสร้างเมือง. (ธงชัย สีสโณณ, ผู้สัมภาษณ์)
- ธงชัย สีสโณณ. (2561). เอกสารประกอบการสอนวิชาท้องถิ่นศึกษา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธงรบ จันทรเต็ม. (2548). ตำนานกินไม่สิ้นเสียง ตอนที่ 1. วารสารวิชาการรายสาร, 3(1), 43-57.
- บุรีรัมย์. (2559). อนุสรณ์งานศพที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพคุณแม่ละออง ชิดชอบ. บุรีรัมย์: วินัยการพิมพ์.
- เบญจวรรณ นาราสัจ. (2558). ประวัติศาสตร์ทางการของปราสาทพนมรุ้งที่คนท้องถิ่นไม่รู้. วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง, 11(1), 109-110.
- ประทวน วันนิจ. (5 มีนาคม 2565). ต้นไม้ชื่อบ้านนามเมืองบุรีรัมย์. (ธงชัย สีสโณณ, ผู้สัมภาษณ์)
- ภริมา วินิธสถิตกุล. (2558). คติชนวิทยา: ความเชื่อกับสังคมไทย. วารสาร มจร. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 1(1), 31-44.
- วรเทพ มากโกคา. (2554). นิเวโอ-โมบาย สเตเดียม ลมหายใจแห่ง 'บุรีรัมย์'. เรียกใช้เมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://www.thairath.co.th/content/179982>
- ศิริพร ณ ถลาง. (2558). ประเพณีสร้างสรรค์ในสังคมไทยร่วมสมัย. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย.
- ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2553). หลวงพระบางเมืองมรดกโลก : พื้นที่พิธีกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอัตลักษณ์ในกระแสโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สายธาร.
- สมมาตร ผลเกิด. (10 มีนาคม 2565). แนวคิดความเชื่อและศาสนาทางสังคมเมืองบุรีรัมย์ยุคใหม่ในการสร้างสถาปัตยกรรมและการออกแบบ. (ธงชัย สีสโณณ, ผู้สัมภาษณ์)

- สรเชต วรคามวิชัย. (7 กุมภาพันธ์ 2565). การสร้างสถาปัตยกรรมความเชื่อและศาสนาในพื้นที่ทางสังคมยุคใหม่. (ธงชัย สีสอน, ผู้สัมภาษณ์)
- แสงเพชร ลำไธสง. (7 กุมภาพันธ์ 2565). แนวคิดวัฒนธรรมประเพณีกับการสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวเมืองบุรีรัมย์. (ธงชัย สีสอน, ผู้สัมภาษณ์)
- อุดม ชัยสุวรรณ. (11 มีนาคม 2565). ความเชื่อการปลุกบวในพระพุทธศาสนา. (ธงชัย สีสอน, ผู้สัมภาษณ์) เรียกใช้เมื่อ 11 มีนาคม 2565
- อุทิศ ทาหอม. (25 กุมภาพันธ์ 2565). แนวคิดทางสังคมวิทยากับการสร้างพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมและการท่องเที่ยวทางสังคมยุคใหม่. (ธงชัย สีสอน, ผู้สัมภาษณ์)

สภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการ
ที่มีแรงงานต่างด้าว เขตพื้นที่ภาคใต้ประเทศไทย*

THE CONDITIONS ON HUMAN RESOURCES MANAGEMENT OF
ORGANIZATIONS WITH ALIEN LABORS
IN SOUTHERN THAILAND

สมชัย ปราบรัตน์

Somchai Prabrat

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Hatyai Business School, Hatyai University, Songkhla, Thailand

สรัญญา โยะหมาด

Saranya Yohmad

หน่วยวิจัยความมั่นคงของมนุษย์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดตรัง

Human security Research Unit, Prince of Songkla University, Trang, Thailand

E-mail: somchai@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวเขตพื้นที่ภาคใต้ประเทศไทย 2) เปรียบเทียบสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ประเทศไทย จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ นายจ้างหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารทรัพยากรมนุษย์หรือหัวหน้างานผู้ควบคุมแรงงานของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าว สังกัดเขตภาคใต้ 14 จังหวัด จำนวน 371 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการรายด้านแต่ละด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปต่ำสุด ดังนี้ ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.65) การบริหารค่าตอบแทนที่มีต่อแรงงานต่างด้าว ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.63) การสรรหาและคัดเลือกแรงงานต่างด้าว

* Received 28 February 2023; Revised 28 March 2023; Accepted 30 March 2023

($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.52) การพัฒนาแรงงานต่างด้าว ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.56) และการประเมินผลการปฏิบัติงานต่อแรงงานต่างด้าว ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าว ในเขตพื้นที่ภาคใต้จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ดังนี้ ผู้ประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ที่มีระดับการศึกษาและตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับ ผู้ประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ที่มีช่วงอายุและประสบการณ์ทำงานต่างกันมีสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การพัฒนา, การบริหารทรัพยากรมนุษย์, แรงงานต่างด้าว

Abstract

The objectives of this research were to (1) to study the condition of human resource management of workplaces located in southern area of Thailand wherein alien labors were employed, and (2) to compare the condition of human resource management of each workplace with the classification based on personal background information. The sample of this qualitative research consisted of 371 employers or responsible personel for human resource management of organizations employing alien labors in 14 southern provinces. The data were collected by the use of questionnaires. The findings are as follows: 1) Either with or without the consideration of each aspect included, the overall condition of the administration is at high level ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.46) When sorted from highest to lowest, mean values are as the followings: $\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.65 (Safety Work Environment), $\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.63 (Compensation Management), $\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.52 (Recruitment), $\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.56 (Labor Skills Development), and $\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.52 (Job Evaluation). 2) Comparative results of the workplaces' condition of human resource management, classified based on personal background information and administration style, are as follows: The employers in the area hold different levels of education and positions in the workplace, share different conditions of human resource management with statistical significance of .05. Meanwhile, the employers with different ages and experiences hold different conditions of human resource management, having no statistical significance.

Keywords: Development, Human Resource Management, Alien Labor

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจต้องประสบปัญหาการแข่งขันทางธุรกิจที่รุนแรงมากขึ้น องค์การต้องการคิดค้นและมองหาทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้ทันและเหมาะสม พร้อมทั้งพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์การมาใช้ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล เพื่อให้ธุรกิจสามารถคงอยู่และแข่งขันได้ในโลกธุรกิจ หากกล่าวถึงทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจนั้นประกอบด้วยทรัพยากรมนุษย์ เงินทุน เครื่องจักรวัสดุ และวิธีปฏิบัติงาน จะเห็นได้ว่าจากปัจจัยพื้นฐานดังกล่าวมานั้น เรื่องของทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะมีผลกับระบบงานขององค์การ ซึ่งคะเนิงนิจ อนุโรจน์ กล่าวว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อองค์การในปัจจุบันมากกว่าในอดีต ไม่ว่าจะเป็นองค์การภาครัฐหรือภาคเอกชนต่างใช้กลยุทธ์ในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพที่จะแข่งขันแตกต่างกันโดยมีจุดประสงค์ คือ ต้องการให้ทรัพยากรบุคคลเหล่านี้สามารถสร้างผลตอบแทนกลับมาให้กับองค์การได้มากที่สุด (คะเนิงนิจ อนุโรจน์, 2554) ดังนั้นแต่ละองค์การจึงส่งเสริมให้พนักงานได้มีการสร้างเสริมองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพตนเองให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้นเพื่อรองรับสภาวะของโลกธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการจัดทำข้อมูลสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การเพื่อให้องค์กรนำข้อมูลไปบริหารจัดการได้ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรอยู่มั่นคงและยั่งยืน

สำหรับสถานการณ์ของแรงงานในประเทศไทยนั้น ประกอบด้วยแรงงานที่เป็นคนไทยและแรงงานที่เป็น ต่างด้าว สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ให้ข้อมูลจำนวนแรงงานที่เป็นคนไทยที่ทำงานในกลุ่มธุรกิจภาคการค้า บริการและผลิต ประมาณ 27.11 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) ส่วนแรงงานต่างด้าวโดย สำนักบริหารแรงงาน ต่างด้าว ได้รายงาน่ว่าประเทศไทยมีกลุ่มประเทศ เมียนมาร์ กัมพูชา และลาว เป็นแรงงานหลักในหลายอุตสาหกรรม ตามที่เข้าเมืองถูกกฎหมายและได้รับอนุญาตทำงานตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 มีแรงงานต่างด้าวจำนวนทั้งสิ้น 1,666,642 คน เฉพาะภาคใต้ มีจำนวนถึง 318,416 คน และสำหรับนายจ้างทั่วประเทศ มีจำนวนทั้งสิ้น 244,577 คน เฉพาะภาคใต้ มีจำนวนถึง 41,436 คน เป็นอันดับสอง รองจากภาคกลาง โดยปัจจุบันแรงงานต่างด้าวและนายจ้างที่จ้างแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นระดับแรงงานที่ไม่มีฝีมือ (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2560)

สำหรับปัญหาแรงงาน สุชาติ จันทรานาคราช กล่าวไว้ว่าแรงงานถือเป็นต้นทุนที่สูงของภาคธุรกิจ ซึ่งปัญหาแรก คือ แรงงานไม่มีผลิตภาพ (Productivity) ในการทำงานจะต้องเร่งในเรื่องของการสร้างความสามารถในการทำงานให้สูงขึ้น ซึ่งหากสามารถเพิ่มได้เพียงร้อยละ 1 ของแรงงานทั้งหมด จะทำให้ธุรกิจสามารถลดต้นทุนเพิ่มผลิตผลได้มากขึ้น ประเด็นสอง คือ

เรื่องของแรงงานต่างด้าวมีต้นทุนสูง ทั้งจากค่าธรรมเนียมต่าง ๆ หากเลือกได้ต้องการที่จะใช้แรงงานที่เป็นคนไทยมากกว่าแต่ในเมื่อไม่มีทางเลือกจึงจำเป็นต้องใช้แรงงานต่างด้าว (สุชาติ จันทรานาคราช, 2560) สำหรับสภาพการจ้างแรงงานต่างด้าว กระทรวงแรงงานได้กล่าวในรายงานเรื่องสถานการณ์และเตือนภัยด้านแรงงานปี 2560 ไว้ว่า สถานประกอบการ มีอัตราการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา ซึ่งสภาพการจ้างที่ไม่เป็นธรรมกับแรงงาน มากที่สุด 5 เรื่อง คือ สวัสดิการ (คณะกรรมการฯ) ข้อบังคับการทำงาน ทะเบียนลูกจ้าง วันหยุด และการจ่ายค่าจ้าง ตามลำดับ (กระทรวงแรงงาน, 2561) สำหรับส่วนพื้นที่ภาคใต้ สำนักข่าวอิสราได้สัมภาษณ์สภาพปัญหาแรงงานต่างด้าวที่เกิดขึ้นหลังจากการเข้มงวดการใช้แรงงานต่างด้าว โดยสรุปคือ แรงงานต่างด้าวกลับประเทศตนเองมากขึ้นรวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านได้ดึงแรงงานต่างด้าวที่มีฝีมือไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านด้วยจำนวนมาก ทำให้ขาดกำลังแรงงานที่มีฝีมือ ซึ่งส่งผลให้ผู้ประกอบการมีปัญหาการผลิตเป็นอย่างมาก ถึงภาครัฐส่งเสริมให้ใช้แรงงานคนไทยแต่ในภาคปฏิบัติลักษณะงานที่จ้างแรงงานต่างด้าวทำส่วนใหญ่แรงงานคนไทยไม่ทำในงานดังกล่าว (สำนักข่าวอิสรา, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสำรวจของ ธนาคารแห่งประเทศไทยที่พบสาเหตุการจ้างแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้เนื่องจากปัญหาการขาดแคลนแรงงานไทย จึงจำเป็นต้องจ้างแรงงานต่างด้าว (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2551) ดังนั้น สถานประกอบการที่จ้างแรงงานต่างด้าวในปัจจุบันจะต้องบริหารการดำเนินงานด้านบุคคลให้ถูกต้องตามกฎหมายพร้อมทั้งการสร้างแรงจูงใจรวมถึงส่งเสริมให้แรงงานมีทักษะ ความสามารถที่ดีและประสิทธิภาพที่สูงขึ้น เพื่อให้เป็นแรงงานคุณภาพและมีความสุขในการทำงาน ซึ่งการจัดการสภาพและปัญหาดังกล่าวเป็นหน้าที่หลักของฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่จะต้องกระทำ ดังคำกล่าวของ โชติชวัล พุกิจกาญจน์ ซึ่งกล่าวว่าการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการขับเคลื่อนองค์กรไปข้างหน้า ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องใช้องค์ความรู้ แนวคิดและหลักการในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องตามเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้ อย่างไรก็ตามการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยขาดความรู้และความเข้าใจจะส่งผลให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร อีกทั้งยังอาจส่งผลเชิงลบต่อองค์กรได้อีกด้วย (โชติชวัล พุกิจกาญจน์, 2559) ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะให้บุคลากรในองค์กรได้แสดงความสามารถของตนเอง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ นอกจากนั้นต้องคำนึงถึงค่านิยม วัฒนธรรม จริยธรรม และวินัย ในการปฏิบัติงานขององค์กรเป็นสำคัญ จากข้อมูลข้างต้นนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า ปัญหาประเด็นแรกคือ สถานประกอบการมีปัญหาการจัดหาและบริหารแรงงานต่างด้าวซึ่งธุรกิจจำเป็นต้องใช้แรงงานกลุ่มนี้เพราะงานที่จ้างส่วนใหญ่แรงงานคนไทยไม่ทำ ประเด็นที่สองแรงงานต่างด้าวที่มาทำในประเทศไทยเป็นแรงงานที่มีฝีมือแรงงานต่ำ

จากความเป็นมา สภาพและปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยศึกษาสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวเขตพื้นที่ภาคใต้ประเทศไทย เพื่อให้รู้และเข้าใจสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวโดยนำผลจากการศึกษาไปใช้ประกอบการเรียนการสอน สำหรับการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์นั้น สถานประกอบการที่จ้างแรงงานต่างด้าวสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อแรงงานต่างด้าวภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น และหน่วยงานภาครัฐนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหาทั้งในเชิงพื้นที่และเชิงนโยบายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวเขตพื้นที่ภาคใต้
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากร

นายจ้างหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารทรัพยากรมนุษย์หรือหัวหน้างานผู้ควบคุมแรงงานของสถานประกอบการใน 14 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย สถานประกอบการละ 1 คน ต่อสถานประกอบการ 1 แห่ง ข้อมูลจากสำนักงานจัดหางาน ส่วนบริหารการจัดการระบบการทำงานของคนต่างด้าว สรุปรณ สิ้นสุดเดือน ตุลาคม 2560 (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2560) จำนวนสถานประกอบการใน 14 จังหวัดภาคใต้ จำนวน 41,436 แห่ง

2. กลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้มีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างนายจ้างหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารทรัพยากรมนุษย์หรือหัวหน้างานผู้ควบคุมแรงงาน ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวสังกัดเขตภาคใต้ 14 จังหวัด ตามลำดับ ดังนี้

2.1 กำหนดพื้นที่เก็บข้อมูล โดยการสุ่มเลือกจังหวัด ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม กล่าวคือ แบ่งกลุ่มจังหวัดตามประกาศกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเขตตรวจราชการในภาคใต้ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560) ออกเป็น 3 เขต คือเขต 6 ได้แก่ จังหวัด ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และ พัทลุง เขต 7 ได้แก่ จังหวัด ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ และ ตรัง และเขต 8 ได้แก่จังหวัด สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายเพื่อเลือกจังหวัดตัวแทนของแต่ละเขต เขตละ 1 จังหวัด ผลปรากฏว่าได้จังหวัดตัวแทนเขตและ

เป็นพื้นที่ตัวแทนของประชากร 14 จังหวัดภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดนครศรีธรรมราช ตรัง และสงขลา

2.2 กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

จากตาราง Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ประชากร จำนวน 41,436 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 371 คน (Yamane, T., 1973) มีรายละเอียด เป็นดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

เขตตรวจราชการที่	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
6	18,666	167
7	19,020	170
8	3,750	34
รวม	41,436	371

2.3 ทำการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดโดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมทุกระดับ คือ นายจ้าง ผู้รับผิดชอบงานบริหารทรัพยากรมนุษย์ และหัวหน้างานผู้ควบคุมแรงงาน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาข้อมูล จากตำรา งานวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา อายุ ตำแหน่งหน้าที่ในองค์กร และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการ วัดระดับการดำเนินการของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าว เขตพื้นที่ภาคใต้ ประเทศไทย ประกอบด้วย 5 ด้านคือ การสรรหาและคัดเลือกการพัฒนาแรงงาน การประเมินผลการปฏิบัติงาน การบริหารค่าตอบแทน และความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน จำนวน 50 ข้อ กำหนดเป็นระดับและเกณฑ์กำหนดน้ำหนักคะแนนและมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ

4. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร ที่จะทำการศึกษาและสอดคล้องกับหัวข้อวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยเมื่อได้นิยามศัพท์ตัวแปรที่สอดคล้องกับงานวิจัยแล้วจึงทำการร่างแบบสอบถามเพื่อทำการตรวจสอบคุณภาพตามลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

4.1 นำแบบสอบถามฉบับร่างส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และความถูกต้องชัดเจนของภาษา เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาค่า IOC มากกว่า .5 ผลการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์รายข้อ 0.67 - 1.00 สามารถสรุปได้ว่าข้อคำถามที่พัฒนาขึ้นแต่ละข้อมีความตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปทดลองใช้งานได้

4.2 ปรับแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้านความเที่ยง (Reliability) ซึ่งเป็นการตรวจสอบความคงเส้นคงวาหรือความคงที่ของผลที่ได้จากการวัดซ้ำ งานวิจัยนี้ใช้วิธีการตรวจสอบความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) อยู่ระหว่าง 0.74 - 0.94 ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ ผู้วิจัยดำเนินการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวโดยส่งจดหมายแบบสอบถาม ของเอกสารที่ใส่แบบสอบถามที่ประเมินแล้วกลับมาทางไปรษณีย์ พร้อมทั้งโทรศัพท์ประสานขอความอนุเคราะห์ด้วยวาจา หากแบบสอบถามที่ตอบกลับมาไม่ครบตามเป้าหมายจะดำเนินการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้วยตนเอง

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาก็ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นจึงจัดเรียงลำดับและลงรหัส (Coding from) เพื่อจำแนกประเภทข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้ไปบันทึกและประมวลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณสามารถแยกได้ดังนี้

6.1 การศึกษาสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อแรงงานต่างด้าวของสถานประกอบใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ในการศึกษาและสรุปปรากฏการณ์ ได้แก่

6.1.1 ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) อธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มประชากร ได้แก่ ระดับการศึกษา อายุ ตำแหน่งหน้าที่ในองค์กร และประสบการณ์ทำงาน

6.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้อธิบายระดับการดำเนินการ กิจกรรมหรืองานการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็น โดยใช้เกณฑ์ในการจัดระเบียบความหมายของค่าเฉลี่ย (สำเร็จ จันทสุวรรณ และสุวรรณ บัวทวน, 2547)

6.2 เปรียบเทียบสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ประเทศไทย จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ การทดสอบเอฟ (F-test) สำหรับทดสอบสมมติฐานวิจัย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 371 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 45.87 รองลงมาเป็นอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 16.80 ส่วนสูงกว่าปริญญาตรีมีน้อยที่สุด ร้อยละ 3.47 ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุ 41 - 50 ปีมากที่สุด ร้อยละ 37.60 รองลงมาเป็น 31 - 40 ปี ร้อยละ 31.20 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเจ้าของธุรกิจมากที่สุด ร้อยละ 42.67 มีประสบการณ์การทำงาน 5 - 10 ปี มากที่สุด ร้อยละ 39.47 สัญชาติของแรงงานในสถานประกอบการเป็นพม่ามากที่สุด ร้อยละ 60.00 กลุ่มประเภทวีธีนำเข้าแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการแบบพิสูจน์สัญชาติมากที่สุด ร้อยละ 62.40 รองลงมาแบบนำเข้าตาม MOU ร้อยละ 49.90 ระยะเวลาที่สถานประกอบการเริ่มใช้แรงงานต่างด้าว มากกว่า 6 ปี มากที่สุด ร้อยละ 42.30 สถานประกอบการเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิต มากที่สุด ร้อยละ 35.70

2. สภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยศึกษาสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย เก็บข้อมูลเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถามชนิดมาตรประเมินค่า 5 ระดับ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 371 คน แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ ในภาพรวม รายด้าน

สภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
การสรรหาและคัดเลือกแรงงานต่างด้าว	3.88	0.52	มาก
การพัฒนาแรงงานต่างด้าว	3.85	0.56	มาก
การประเมินผลการปฏิบัติงานต่อแรงงานต่างด้าว	3.45	0.52	มาก
การบริหารค่าตอบแทนที่มีต่อแรงงานต่างด้าว	3.93	0.63	มาก
ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน	3.99	0.65	มาก
ภาพรวม	3.82	0.46	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการรายด้านแต่ละด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปต่ำสุด ดังนี้ ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.65) การบริหารค่าตอบแทนที่มีต่อแรงงานต่างด้าว ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.63) การสรรหาและคัดเลือกแรงงานต่างด้าว ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.52) การพัฒนาแรงงานต่างด้าว ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.56) และ การประเมินผลการปฏิบัติงานต่อแรงงานต่างด้าว ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าว ในเขตพื้นที่ภาคใต้ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) โดยทำการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นด้านการเท่ากันของความแปรปรวนของประชากรแต่ละกลุ่ม (Test of Homogeneity of Variances) ด้วย Levene's test ถ้าพบว่า ค่าความแปรปรวนของประชากรแต่ละกลุ่มเท่ากันก็จะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มด้วยสถิติ F-test แต่ถ้าความแปรปรวนไม่เท่ากัน จะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มด้วยสถิติ Brown-Forsythe test และถ้าพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติก็จะทำการเปรียบเทียบรายคู่ (Multiple Comparison) ด้วยค่าสถิติของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) ในกรณีที่ค่าความแปรปรวนของประชากรแต่ละกลุ่มเท่ากัน และค่าสถิติ Dunnett's T3 ในกรณีที่ความแปรปรวนของประชากรแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน ตามลำดับ แสดงได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

สภาพการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์	n	$\bar{x}$	S.D.	Test of homogeneity of variances		ANOVA		ผลการ เปรียบเทียบ รายคู่
				Levene	p	F	p	
ระดับการศึกษา								
ไม่เกินมัธยมศึกษา ตอนต้น	93	4.00	0.41	1.38	.25	14.89*	.00	ปริญญาตรีขึ้นไป < ไม่เกิน มัธยมศึกษา ตอนต้น และ มัธยมศึกษา ตอนปลาย หรืออนุปริญญา
มัธยมศึกษาตอน ปลายหรือ	97	3.90	0.45					
อนุปริญญา								
ปริญญาตรีขึ้นไป	185	3.70	0.46					

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล (ต่อ)

สภาพการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์	n	$\bar{x}$	S.D.	Test of homogeneity of variances		ANOVA		ผลการ เปรียบเทียบ รายคู่
				Levene	p	F	p	
ช่วงอายุ								
20-30 ปี	66	3.92	0.42	2.19	.09	2.12	.10	ไม่แตกต่าง
31-40 ปี	117	3.78	0.37					
41-50 ปี	141	3.79	0.53					
51 ปี ขึ้นไป	51	3.90	0.48					
ตำแหน่งหน้าที่ในองค์กร								
เจ้าของกิจการ	160	3.85	0.47	.23	.79	4.53*	.01	หัวหน้างาน >
หัวหน้าฝ่ายทรัพยากร มนุษย์	145	3.74	0.44					หัวหน้าฝ่าย
หัวหน้างาน	70	3.93	0.47					ทรัพยากร มนุษย์
ประสบการณ์ทำงาน								
น้อยกว่า 5 ปี	124	3.90	0.45	1.42	.24	2.61	.08	ไม่แตกต่าง
5-10 ปี	148	3.79	0.46					
10 ปีขึ้นไป	103	3.79	0.47					

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา ช่วงอายุ ตำแหน่งหน้าที่ในองค์กร และประสบการณ์ทำงาน พบว่า

3.1 ผู้ประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F(2, 372) = 14.89, p = .00$) และเนื่องจากประชากรมีความแปรปรวนไม่แตกต่างกัน ($p = .25$) ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้สถิติ Scheffe's Method พบว่า ผู้ประกอบการที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ต่ำกว่ากลุ่มที่จบการศึกษาระดับไม่เกินมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายหรืออนุบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ผู้ประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ที่มีช่วงอายุต่างกัน มีสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F(3, 371) = 2.12, p = .10$)

3.3 ผู้ประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ที่มีตำแหน่งหน้าที่ในองค์การต่างกัน มีสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F(2, 372) = 4.53, p = .01$) และเนื่องจากประชากรมีความแปรปรวนไม่แตกต่างกัน ($p = .79$) ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้สถิติ Scheffe's Method พบว่าผู้ประกอบการที่มีตำแหน่งหน้าที่เป็นหัวหน้างานของแรงงานต่างด้าวมีสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์สูงกว่าหัวหน้าฝ่ายทรัพยากรมนุษย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4 ผู้ประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F(2, 372) = 2.61, p = .08$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ พบว่า สภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปต่ำสุด ดังนี้ ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน การบริหารค่าตอบแทนที่มีต่อแรงงานต่างด้าว การสรรหาและคัดเลือกแรงงานต่างด้าว การพัฒนาแรงงานต่างด้าว และการประเมินผลการปฏิบัติงานต่อแรงงานต่างด้าว ตามลำดับ แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกิจการและหัวหน้าฝ่ายที่ดูแลงานบริหารทรัพยากรมนุษย์รับรู้ถึงสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นแรงงาน ต่างด้าวว่าอยู่ในระดับที่น่าพอใจ อย่างเช่นในประเด็น 1) มีการวางแผนอัตราค่าจ้างแรงงานต่างด้าวอย่างเป็นระบบ 2) มีการให้ค่าตอบแทนแบบจูงใจเพื่อกระตุ้นให้แรงงานทำงาน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีคะแนนเฉลี่ยทั้งรายด้านและรายข้อสูงกว่าด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมสกุล เบาเนต และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ ที่พบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่คือการสื่อสาร การกำหนดค่าแรงและการขึ้นเงินเดือนทางสถานประกอบการไม่สามารถกำหนดค่าแรงได้เองเหมือนเมื่อก่อน การขึ้นเงินเดือนที่ไม่เท่ากันทำให้มีความไม่พอใจเกิดขึ้น และแรงงานต้องการได้รับเงินโบนัสทุกปี (สมสกุล เบาเนต และวิโรจน์เจษฎาลักษณ์, 2560) ในขณะที่ ศุภณัฐ ปัญญาแก้ว ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) และได้เสนอแนวทางบริหารทรัพยากรมนุษย์ว่า 1) ด้านการพัฒนาบุคลากร การกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมควรให้ทุกกลุ่มหรือประสานการมีส่วนร่วมในการเสนอหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรประจำปีควรที่มีการประเมินความรู้ก่อนและหลังการพัฒนาบุคลากร 2) ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร ควรทบทวนและปรับปรุงเกี่ยวกับ

สวัสดิการต่าง ๆ ของ สถาบันให้ได้รับสิทธิเท่าเทียม หรือไม่ต่ำกว่าสิทธิของทางราชการ และทั้งในสิทธิที่เป็นส่วนของ เจ้าหน้าที่รวมถึงบุคคลในครอบครัว รวมทั้งชี้แจงให้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับทราบ และเข้าใจถึงสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่พึงจะได้รับ ควรทำการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ที่ลาออกเพื่อ สอบถามถึงสาเหตุของการลาออกเพื่อนำ ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน หรือหาแนวทางป้องกัน ในเรื่องการดูแลรักษาบุคลากร 3) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ควรกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจน และควรแจ้งผลการประเมินการปฏิบัติงานให้เจ้าหน้าที่ทราบและควรที่จะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง (ศุภณัฐ ปัญญาแก้ว, 2557)

ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ผู้ประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ต่ำกว่ากลุ่มที่จบการศึกษาระดับไม่เกินมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายหรืออนุปริญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายได้ว่ากลุ่มที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปทำงานส่วนงานที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวโดยตรงจึงมีสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ ที่ส่วนใหญ่เป็นหัวหน้างานหรือพี่เลี้ยงของแรงงานต่างด้าวซึ่งคลุกคลีใกล้ชิดกับแรงงานมากกว่านั่นเองซึ่งสอดคล้องกับผลการเปรียบเทียบที่พบว่า ผู้ประกอบการที่มีตำแหน่งหน้าที่เป็นหัวหน้างานของแรงงานต่างด้าวมีสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์สูงกว่าหัวหน้าฝ่ายทรัพยากรมนุษย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าทั้งระดับการศึกษาและตำแหน่งหน้าที่รับความรับผิดชอบของบุคลากรในสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวต่างก็ส่งผลต่อสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการ กล่าวคือ ผู้ประกอบการหรือบุคลากรในสถานประกอบการที่มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และมีความใกล้ชิดกับผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการนั้นๆ มาก ก็จะมีผลให้มีสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์สูงตามไปด้วย ทั้งนี้ ช่วงอายุและประสบการณ์การทำงานของผู้ประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ไม่ส่งผลต่อสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์แต่อย่างใด สำหรับงานวิจัยที่มีความเห็นแย้งกับงานวิจัยในประเด็นด้านการศึกษา คือ พระพงษ์ชัย ชยวิโส ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานบริหารงานโครงการพระธรรมจาริกส่วนภูมิภาค ผลการวิจัยพบว่า พระธรรมจาริกที่มีระดับการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานบริหารงานโครงการพระธรรมจาริกส่วนภูมิภาค โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (พระพงษ์ชัย ชยวิโส, 2556) สำหรับงานวิจัยที่มีความเห็นสอดคล้องกับงานวิจัยในประเด็นด้านอายุงาน ซึ่ง เยาวเรศ กาทองทุ่ง ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ของพนักงานมหาวิทยาลัยสายบริการในกำกับของรัฐ กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยาที่มี

ระยะเวลาในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ไม่มีความต่างกัน (เยาวเรศ กาทองทุ่ง, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ทุกด้านอยู่ในระดับสูงแต่สถานประกอบการก็ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ คือ ด้านการพัฒนาแรงงานต่างด้าว และ การประเมินผลการปฏิบัติงานต่อแรงงานต่างด้าว รวมถึงสถานประกอบการควรให้ความสำคัญกับการศึกษาค้นคว้า ทำวิจัยและพัฒนากระบวนการสรรหาและคัดเลือกแรงงานต่างด้าวโดยกำหนดกระบวนการและมาตรฐานที่ชัดเจน สำหรับผลการเปรียบเทียบระดับการศึกษาของผู้ที่ดูแลแรงงานต่างด้าวนั้นซึ่งมีระดับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ต่างกันั้น นั้น ควรอบรมและเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาบุคลากรที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปให้สามารถบริหารทรัพยากรมนุษย์แรงงานต่างด้าวให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าปัจจุบัน และสถานศึกษาที่ผลิตบัณฑิตด้านดังกล่าวควรเน้นการปฏิบัติมากขึ้นเพื่อให้บัณฑิตที่จบมาพร้อมต่อการทำงานสำหรับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวต้องยกระดับหรือปรับปรุงกระบวนการมาตรฐาน การอำนวยความสะดวกในการขึ้นทะเบียนหรือต่อทะเบียนการทำงาน สำหรับการศึกษาข้อมูลครั้งต่อไป สามารถดำเนินการวิจัยตามแบบการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวแทนการสำรวจด้วยคำถามแบบตรวจสอบรายการเพียงอย่างเดียวเพื่อให้ได้สารสนเทศเชิงลึกมากขึ้นกว่าเดิม รวมถึงใช้การวิจัยด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพหรือการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวให้สูงขึ้นและเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงแรงงาน. (2561). สถานการณ์และเตือนภัยด้านแรงงานปี 2560 (มกราคม - ธันวาคม 2560). เรียกใช้เมื่อ 12 มีนาคม 2561 จาก <http://warning.mol.go.th/uploadFile/pdf/pdf-2018-11-14-1542194500.pdf>.
- คะนิงนิจ อนุโรจน์. (2554). Approach to Talent Management. Royal Thai Airforce Medical Gazette, 60(1), 52-54.
- โชติชวัล พุกิจกาญจน์. (2559). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2551). สถานการณ์และผลกระทบของแรงงานต่างด้าวในระบบเศรษฐกิจไทย. ใน รายงานวิจัยธนาคารแห่งประเทศไทย. ธนาคารแห่งประเทศไทย.

- พระพงษ์ชัย ชยวิโส. (2556). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานบริหารงานโครงการพระธรรมจาริกส่วนภูมิภาค. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เยาวเรศ กาทองทุ่ง. (2557). การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ของพนักงานมหาวิทยาลัยสายบริการในกำกับของรัฐ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ศุภณัฐ ปัญญาแก้ว. (2557). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน). ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมสกุล เบาเนิด และวิโรจน์เจษฎาลักษณ์. (2560). การจัดการแรงงานต่างด้าวของสถานประกอบการแปรรูปอาหารทะเลในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 10(1), 376-393.
- สำนักข่าวอิสรา. (2560). เมื่อคนต่างด้าวสะเทือน เศรษฐกิจก็กระเพื่อมที่ปัตตานี. เรียกใช้เมื่อ 19 ธันวาคม 2560 จาก <https://www.isranews.org/content-page/67-south-slide/58752-outside-58752.html>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). สรุปผลภาวะการมีงานทำของประชากรสิ้นสุดเดือนกุมภาพันธ์ 2563. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2563 จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13>.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). เขตตรวจราชการ. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2560 จาก <https://www.opm.go.th/opmportal/index.asp?parent=1232&pageid=1427&directory=14437&pagename=content1>.
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2560). สถานการณ์แรงงานต่างด้าว ฉบับประจำเดือนตุลาคม. เรียกใช้เมื่อ 14 ธันวาคม 2560 จาก https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/7d983a9be2bd2908c835bbe1b761e905.pdf
- สำเร็จ จันทสุวรรณ และสุวรรณ บัวทวน. (2547). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุชาติ จันทรานาคราช. (2560). ปัญหาแรงงานต่างด้าว ภาครัฐต้องเข้มงวดเรื่อง. เรียกใช้เมื่อ 17 ธันวาคม 2560 จาก <https://www.prachachat.net/csr-hr/news-77430>.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). New York: Harper&Collins.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (3rd Ed.). New York: Harper and Row Publications.

รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

THE MODEL FOR DEVELOPING ENGLISH COMMUNICATIVE SKILLS OF SCHOOL DIRECTORS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

อุษณีย์ วงษ์จันทร์

Usanee Wongchan

สาธิต ทรัพย์รวงทอง

Satorn Subruangthong

ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน

Teeppipat Santawan

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, Thailand

E-mail: wongchan.usa9@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 27 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยวิธีการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ ร่างรูปแบบ และเอกสารประกอบการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา 3) ประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 20 คน ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการ

* Received 9 February 2023; Revised 16 March 2023; Accepted 19 March 2023

สื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) การวางแผน ประกอบด้วย ตัวแปรหลัก จำนวน 4 ตัวแปร 1.2) การปฏิบัติตามแผน ประกอบด้วยตัวแปรหลัก จำนวน 4 ตัวแปร 1.3) ผลผลิต ประกอบด้วยตัวแปรหลัก จำนวน 3 ตัวแปร 1.4) ข้อมูลย้อนกลับ ประกอบด้วยตัวแปรหลักจำนวน 1 ตัวแปร 2) รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 เนื้อหา ส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ 3) ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ภาพรวมด้านความถูกต้องและด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มาก ด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ มากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the elements of the model for developing English communicative skills of school directors, 2) create the model for developing English communicative skills of school directors, and 3) evaluate the model for developing English communication skills of school directors. The mixed methods research was conducted in three stages consisting of stage 1: studying the elements of the developing English communicative skills of school directors through relevant documents, research studies, and interviews with 27 experts, using an interview form and content analysis; stage 2: creating a model for developing English communicative skills of school directors with 9 connoisseurs using a draft model, handouts for the connoisseurs, and content analysis; stage 3: evaluating the model for developing English communicative skills of school directors by collecting the data from 20 school directors using statistics including mean and standard deviation. The research findings were as follows: 1) there were 4 elements of developing English communicative skills of school directors comprising 1.1) planning with 4 main factors, 1.2) plan Implementation with 4 main factors, 1.3) outcomes with 3 main factors, and 1.4) feedback with 1 main factor; 2) the model for developing English communicative skills of school directors was composed of 3 parts: introduction, content and conditions for success; 3) the evaluation results of the model for developing English communicative skills of school directors demonstrated that its overall

accuracy and feasibility were rated high, whereas its propriety and utility were rated the highest.

Keywords: Model, The Development of English Communicative Skills, School Directors

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 80 (3) บัญญัติไว้ว่า “พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก นอกจากนี้การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนที่ประเทศไทยจะต้องเชื่อมโยงกับประเทศในอาเซียนถือเป็นความจำเป็นในการพัฒนาการศึกษา เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สอดคล้องกับประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก เพื่อสร้างและพัฒนาให้คนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถ มีทักษะ ความถนัด ความชำนาญ พร้อมจะขับเคลื่อนและยกระดับการพัฒนาประเทศสู่การเป็นประเทศไทยยุค 4.0 (Thailand 4.0) ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาและนอกระบบการศึกษา และมุ่งเน้นการพัฒนาผู้นำภาคราชการให้เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติ เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ เป็นนักบริหารที่มีภาวะผู้นำ และมีสมรรถนะในด้านการจัดการที่ดี สามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติอันจะนำไปสู่ประโยชน์สุขของประชาชน กระทรวงศึกษาธิการได้นำนโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษา มาขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติโดยกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนาและปฏิรูปการศึกษาที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความต้องการของทุกภาคส่วนในสังคมให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

จากประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้กำหนดนโยบายปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่เป็นสากล ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้ 1) ใช้กรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล (CEFR) เป็นกรอบคิดหลักในการจัดการเรียนการสอน 2) ปรับจุดเน้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้เป็นไปตามธรรมชาติการเรียนรู้โดยเน้นการสื่อสาร (CLT) 3) ส่งเสริมให้การสอนภาษาอังกฤษมีมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานหลัก (CEFR) 4) ส่งเสริมการยกระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียน 5) ยกระดับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสาร และเป็นไปตามกรอบความคิด

หลัก CEFR และ 6) ส่งเสริมให้มีการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการช่วยพัฒนาความสามารถทางภาษาของครูและผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) และในปีการศึกษา 2563 กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายเร่งด่วนเพื่อยกระดับการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นซึ่งหนึ่งในนโยบายเร่งด่วนก็คือ การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทั้งระบบ ส่งเสริมให้นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษามีระดับภาษาที่ดีขึ้น และสามารถนำภาษาอังกฤษไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้แนวทางการพัฒนาภาษาอังกฤษทั้งระบบ ด้วยการสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษา ตามกรอบมาตรฐานสากล หรือ CEFR ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ใช้กันทั่วโลก นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้วางกรอบแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระยะยาวไปจนถึงปีการศึกษา 2565 โดยมีความคาดหวังว่าการพัฒนาระบบนี้จะทำให้ศักยภาพในการเรียน การใช้และให้ข้อมูลด้านภาษาอังกฤษของผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษามีเพิ่มมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) และจากการศึกษาผลการจัดอันดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ โดยดัชนี EF English Proficiency Index ปี 2019 พบว่า เนเธอร์แลนด์คว่ำอันดับ 1 ด้วยคะแนน 70.27 คะแนน ตามมาด้วย สวีเดน นอร์เวย์ เดนมาร์ก และสิงคโปร์ ทางองค์กรได้ทำการทดสอบเพื่อดูว่าความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษทั่วโลกมีการพัฒนาอย่างไรบ้าง ซึ่งวัดทักษะจากผู้ใหญ่ทั้งหมด 2.3 ล้านคน โดยแบ่งผลการทดสอบเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสูงมาก - ต่ำมาก จากประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักหรือภาษาราชการ สำหรับประเทศไทยได้ 47.61 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 74 จาก 100 ประเทศที่เข้าร่วมการทดสอบ และจัดอยู่ในกลุ่มที่มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ “ระดับต่ำมาก” และเมื่อเปรียบเทียบกับผลการทดสอบจากเมืองใหญ่ กรุงเทพมหานคร ได้ 50.70 คะแนน จัดอยู่ในกลุ่มที่มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ “ระดับต่ำ” เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียที่มีประเทศเข้าร่วมการทดสอบ 25 ประเทศ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 17 และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียน พบว่า คะแนนของประเทศไทยอยู่ใน 3 อันดับรั้งท้าย นำประเทศพม่า และประเทศกัมพูชา จากประเทศอาเซียนที่อยู่ในผลการสำรวจนี้เพียง 8 ประเทศ เนื่องจากประเทศลาว และประเทศบรูไนไม่ได้อยู่ในการจัดอันดับดังกล่าว ผลการทดสอบยังระบุข้อมูลระดับภูมิภาคว่าประชากรในภาคกลางและภาคเหนือมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษต่างจากประชากรในภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือราว 3 - 5 คะแนน ก่อนหน้านั้นในปี 2018 ประเทศไทยได้ 48.54 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 64 จาก 88 ประเทศ โดยผลการทดสอบของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2011 - 2016 ประเทศไทยอยู่ระดับ “ต่ำมาก” มาตลอด มีเพียงช่วงปี 2017 - 2018 เท่านั้นที่สามารถทำคะแนนอยู่ในระดับ “ต่ำ” และในปีนี้ก็กลับมาอยู่ในระดับ “ต่ำมาก” อีกครั้ง (Education First (EF), 2019)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญสำหรับการเป็นผู้นำในยุคปัจจุบันนี้ เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งต้องมีบทบาทในการจัดการและพฤติกรรมขององค์กร ตลอดจนต้องมีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเป็นอย่างดี ต้องรู้ถึงเทคนิคในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำองค์กรให้ไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผู้นำที่ดีจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ทางการจัดการศึกษา ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมี แนวทางการพัฒนาโดยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีแนวพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการเรียนรู้แบบคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการการนำหลักการไปประยุกต์ใช้ และขยายสู่การสร้างความรู้เชิงวิจัยและการพัฒนานวัตกรรม เพื่อพัฒนาตนเองและสร้างประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้ จัดระบบการให้บริการข้อมูล สื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่ผู้เรียนและผู้ใช้บริการทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ในขณะเดียวกันหากมองในมุมกลับ การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้สร้างโอกาสใหม่ ๆ ที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติ ซึ่งทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ทั้งเทคนิคในการบริหารจัดการที่ต้องเร่งปรับตัวให้ทันกระแสโลก มีการวางแผนเตรียมความพร้อมรองรับการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการวิธีใหม่ ๆ โดยมีความสามารถในการนำองค์กรใช้เทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนผลลัพธ์ของสถานศึกษาสู่ความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงได้ (เรืองยศ แวดล้อม, 2556) และจากผลการประชุมคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ครั้งที่ 1/2565 วันพฤหัสบดีที่ 27 มกราคม 2565 ที่ประชุมได้มีการพิจารณาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและมีมติที่สำคัญเห็นชอบ พิจารณารายละเอียดการดำเนินการเกี่ยวกับการคัดเลือกบุคคลเพื่อบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่ง ก.ค.ศ. พิจารณาแล้วเห็นว่าเพื่อให้ได้ผู้บริหารที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนงานนโยบายในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จึงเห็นชอบรายละเอียดการดำเนินการดังกล่าว ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอโดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสอบภาค ก ความรู้ความสามารถในการบริหารงานในหน้าที่ (100 คะแนน) ภาค ข ประวัติ ประสิทธิภาพ และผลงาน (100 คะแนน) ภาค ค ความเหมาะสมกับตำแหน่ง (100 คะแนน) เกณฑ์การตัดสิน ได้แก่ ผู้ผ่านการคัดเลือก ภาค ก ต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 จึงมีสิทธิเข้ารับการประเมิน ภาค ข และภาค ค ผู้ได้รับการคัดเลือกต้องได้คะแนนแต่ละภาคไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 (สำนักงานคณะกรรมการ

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2565) ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดสาระความรู้และสมรรถนะของ ผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตาม มาตรฐานความรู้ ไว้ในหมวด 2 การพัฒนาวิชาชีพ ความเป็นผู้นำทางวิชาการ การบริหาร สถานศึกษา หลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ กิจกรรมและกิจกรรมนักเรียน การประกันคุณภาพการศึกษา คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมี วินัยในตนเอง มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทาง วิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อยู่เสมอ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมและให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดย เสมอ หน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้อง ดีงามแก่ ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ ต้องประพฤติ ตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ (ประกาศ คณะกรรมการคุรุสภา, 2556) ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถทาง ภาษาต่างประเทศสูงกว่าระดับ B1 โดยให้เทียบกับเกณฑ์ Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) ตามหลักเกณฑ์การเทียบเคียงผลการทดสอบและประเมิน สมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู ทั้งนี้ ผล การทดสอบความสามารถทางภาษาต่างประเทศต้องมีอายุไม่เกิน 2 ปี นับถึงวันที่ยื่นคำขอมิวิทย ฐานะหรือเลื่อนวิทยฐานะ และหากผู้ขอมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทำให้มีระดับผลการ ทดสอบความสามารถทางภาษาเพิ่มขึ้น ก็สามารถใช้ผลการทดสอบในระดับที่เพิ่มขึ้นซึ่งมีอายุไม่ เกิน 2 ปี ขอลดระยะเวลาในการขอเลื่อนวิทยฐานะถัดไปได้ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2564)

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะการ ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้น พื้นฐาน โดยศึกษาขอบข่ายทักษะภาษาอังกฤษของผู้บริหาร โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์และ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผน การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของ ผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนเป็นแนวทางในการนำไปสู่การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. แหล่งข้อมูล

1.1 เอกสาร ตำราและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

1.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 27 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 12 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 8 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา 5 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ มี 2 ฉบับ ดังนี้

2.1 แบบบันทึกผลการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 กำหนดกรอบแนวคิด ขอบเขตของการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.3 สร้างแบบบันทึกผลการวิเคราะห์เอกสารตามกรอบแนวคิดที่กำหนด

2.1.4 นำแบบบันทึกผลการวิเคราะห์เอกสารที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบประเด็นว่าครอบคลุมหรือไม่ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

2.2 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

2.2.2 กำหนดกรอบแนวคิด ขอบเขตของการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหา

2.2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดที่กำหนด

2.2.4 นำแบบสัมภาษณ์จัดส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา ความเหมาะสมและความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)

2.2.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

3.1 การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร ตำรา และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิด แล้วบันทึกลงในแบบบันทึกผลการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1.1 ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1.2 นำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อหาความเชื่อมโยงกับการศึกษา ขยายความและเชื่อมโยงโดยตีความและหาความหมายเพื่อหาคำอธิบายตัวแปรที่ต้องการศึกษา จากนั้นสรุปเป็นสาระหลักตามหัวข้อต่าง ๆ และบรรจุเนื้อหาที่ประมวลได้ลงในแบบบันทึกผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

4.2.1 ถอดเทปบันทึกเสียงให้สัมภาษณ์ โดยการพิมพ์แบบคำต่อคำ

4.2.2 อ่านทบทวนข้อมูลอย่างละเอียดหลาย ๆ ครั้ง เพื่อทำความเข้าใจนำประเด็นหลัก ๆ มาจัดกลุ่มข้อมูลเพื่อหาความเชื่อมโยงกับการศึกษา ขยายความเชื่อมโยงโดยตีความและหาความหมายเพื่อหาคำอธิบายตัวแปรที่ต้องการศึกษา จากนั้นสรุปเป็นสาระหลักตามหัวข้อต่าง ๆ ลงในตาราง

4.2.3 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยแบ่งเป็น ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และบรรยายประกอบตาราง ตอนที่ 2 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ค่าความถี่ และบรรยายประกอบตาราง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. แหล่งข้อมูล

1.1 ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารเชิงนโยบาย จำนวน 2 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1.1) ผู้ดูแลนโยบายระดับสูงการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือเป็นผู้รับผิดชอบการวางแผน หรือจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 1.2) มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารเชิงนโยบาย ไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา จำนวน 1 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้ 2.1) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกในสาขา การวิจัยและพัฒนา 2.2) เป็นผู้มีความรู้ในการวิจัยและพัฒนา ไม่น้อยกว่า 5 ปี 3) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จำนวน 2 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้ 3.1) เป็นผู้สำเร็จ การศึกษาในระดับปริญญาเอก สาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับ ภาษาอังกฤษ 3.2) เป็นหรือเคยเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อ การสื่อสาร มีประสบการณ์ ไม่น้อยกว่า 10 ปี และ 4) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้ 4.1) เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารการศึกษา ในระดับเขตพื้นที่ การศึกษา 4.2) เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้และ ประสบการณ์ด้านการบริหาร และการจัดการสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี 4.3) เป็นหรือเคยเป็น อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา และการจัดการ สถานศึกษา 4.4) เป็นผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาเอก ในสาขาการบริหารการศึกษา หรือสาขา ที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

1.2 ผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสมของคู่มือ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งใช้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดียวกันกับการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 4 ฉบับ ประกอบด้วย

2.1 ร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย เอกสาร 3 ฉบับ ได้แก่ 1) เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ฉบับที่ 1 สรุปรายการวิทยานิพนธ์ และผล การวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนที่ 1 2) เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ฉบับที่ 2 ร่าง รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) เอกสารประกอบการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ ฉบับที่ 3 แบบตรวจสอบร่างการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4 แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการสัมมนาในวันที่ 25 กรกฎาคม 2565 เวลา 09.00 - 12.00 น. ณ ห้องประชุม 933 อาคาร 9 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อคิดเห็นจากการวิพากษ์ของผู้ทรงคุณวุฒิตามประเด็นการสัมมนา สรุปอภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.2 การประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยส่งคู่มือพร้อมแบบประเมิน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ทางไปรษณีย์ และทางออนไลน์ จากนั้นนำแบบประเมินที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

5.1.1 การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)

5.1.2 สัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach)

5.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

5.2.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

5.2.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 20 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ให้ครอบคลุมสังกัดสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 7 คน ผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาจำนวน 13 คน ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนด คือ มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารและการจัดการสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย มี 1 ฉบับ ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ซึ่งประเมินใน 4 ด้าน (ความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์) โดยเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Scale) ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษากรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา 2) สร้างแบบประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา 3) นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้อง จากนั้นดำเนินการปรับแก้ไขแบบสอบถามตามที่ได้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการประเมินรูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบและแบบประเมินรูปแบบ ส่งให้กับผู้อำนวยการสถานศึกษา ทางไปรษณีย์ และทางออนไลน์

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการสถานศึกษา ทางไปรษณีย์ และทางออนไลน์ ซึ่งได้รับการตอบกลับมาจำนวน 20 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.3 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของการตอบแบบประเมิน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการประเมิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติพื้นฐาน ได้แก่

5.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

5.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาขององค์ประกอบของการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

องค์ประกอบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 การวางแผน (Planning) ประกอบด้วย ตัวแปรหลักจำนวน 4 ตัวแปร คือ 1) บริบทสภาพแวดล้อม (Environment Context) มี 4 ตัวแปรย่อย คือ จุดแข็ง (S: Strengths) จุดอ่อน (W: Weaknesses) โอกาส (O: Opportunities) อุปสรรค (T: Threats) 2) การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) มี 6 ตัวแปรย่อย 3) กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) มี 1 ตัวแปรย่อย 4) กำหนดพันธกิจ (Mission) มี 4 ตัวแปรย่อย รวมจำนวน 15 ตัวแปรย่อย

องค์ประกอบที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Plan Implementation) ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาเป็นรูปแบบของตนเอง และตั้งชื่อรูปแบบว่า “ซีซ่า (CESA Model)” ตัวย่อของชื่อกลยุทธ์ ได้แก่ CE = Communicative English ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร = Skills ทักษะ A = Administrators ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่ง ประกอบด้วย 6 กระบวนการ จำนวน 58 ตัวแปร คือ กระบวนการที่ 1 การทำความเข้าใจ (Understanding) มีจำนวน 13 ตัวแปร กระบวนการที่ 2 การแก้ไขปัญหา (Problem Solving) มีจำนวน 12 ตัวแปร กระบวนการที่ 3 การนำนวัตกรรมใหม่มาปรับใช้ (Applying New Innovations) มีจำนวน 5 ตัวแปร กระบวนการที่ 4 การจัดโครงการและกิจกรรม (Projects and Activities) มีจำนวน 4 ตัวแปร กระบวนการที่ 5 การฝึกประสบการณ์ (Experience Training) มีจำนวน 14 ตัวแปร กระบวนการที่ 6 การประเมินผล (Evaluation) มีจำนวน 10 ตัวแปร

องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Output) ได้แก่ ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรหลัก จำนวน 4 ตัวแปร คือ 1) ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านภาษาอังกฤษพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ (Basic English for Learning) 2) ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้บริหารสถานศึกษาในด้าน

ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ (English Listening and Speaking Skills) 3) ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (English Usage for Communication) และ 4) ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านภาษาอังกฤษเพื่อวิชาชีพ (English for Professional Purposes)

องค์ประกอบที่ 4 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย จำนวน 1 ตัวแปร คือ ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรย่อยจำนวน 4 ตัวแปร

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ หมายถึง ส่วนแรกของรูปแบบที่กล่าวถึง แนวคิดพื้นฐาน หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) หลักการพื้นฐานของการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 2 เนื้อหา หมายถึง ส่วนที่อธิบายถึงองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) ได้แก่ 1.1) บริบทสภาพแวดล้อม (Environment Context) 1.2) การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) 1.3) กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) 1.4) กำหนด พันธกิจ (Mission) 2) การปฏิบัติตามแผน (Plan Implementation) โดยรูปแบบซีซ่า (CESA Model) ประกอบด้วย 6 กระบวนการ ได้แก่ 2.1) การทำความเข้าใจ (Understanding) 2.2) การแก้ไขปัญหา (Problem Solving) 2.3) การนำนวัตกรรมใหม่มาปรับใช้ (Applying New Innovations) 2.4) การจัดโครงการและกิจกรรม (Projects and Activities) 2.5) การฝึกประสบการณ์ (Experience Training) 2.6) การประเมินผล (Evaluation) 3) ผลผลิต (Output) ได้แก่ ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน 4) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ส่วนที่ 3 เจาะลึกความสำเร็จ หมายถึง ส่วนที่อธิบายถึงสิ่งที่ต้องคำนึงถึง และสิ่งที่ควรปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมให้การนำรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล จำนวน 5 ประการ

2. ผลการยืนยันรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา มีความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้ รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความถูกต้องและด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ ที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลที่ได้จากการวิจัย พบว่า องค์ประกอบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อ การสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติตามแผน 3) ผลผลิต 4) ข้อมูลย้อนกลับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกระบวนการการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์กร ซึ่งการนำเทคนิคการแก้ปัญหาและปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องใน 4 ขั้นตอนหลัก ประกอบด้วย การวางแผน (PLAN) - การลงมือปฏิบัติ (DO) - การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (CHECK) - การปฏิบัติตามผลการตรวจสอบ หรือแก้ไข ปัญหา (ACT) ทั้ง 4 ข้อ เป็นขั้นตอนที่สามารถช่วยปรับปรุงกระบวนการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการวางแผนจะครอบคลุมในเรื่อง การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการ แก้ไข ปัญหา และจัดทำแผนการดำเนินงาน ในกิจกรรมที่ประกอบกันทั้ง 4 ของวงจร PDCA นั้น ขั้นตอนการวางแผนเป็นเรื่องสำคัญที่สุด เนื่องจากทุกสิ่งที่มีปฏิบัติต้องอาศัยแผน หากแผนที่วางเอาไว้ไม่ดีขั้นตอนต่อไปก็จะเป็นไปไม่ได้ด้วย เพราะมีการวางแผนผิดตั้งแต่ต้น ซึ่งหากมีการวางแผนที่ดี ปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมาจะมีน้อยหรือมีโอกาสที่จะไม่เกิดขึ้นเลย นอกจากนี้การ

วางแผนยังจะช่วยควบคุมการใช้ทรัพยากรบนความพอดี ลดความสูญเสียในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะทำให้การทำงานในส่วนอื่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ต่อมาเป็นการลงมือปฏิบัติตามแผนงานหรือดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่วางไว้ หลังจากลงมือปฏิบัติไปได้สักระยะ ต้องทำการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นและรีบดำเนินการแก้ไข ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติไปนั้นว่าเป็นไปตามแผนงานหรือไม่ ถ้าจุดที่ตรวจสอบได้ผลตามที่ตั้งไว้หรือดีกว่า แสดงว่าวิธีการที่เลือกใช้นั้นยังคงถูกต้อง แต่ถ้าตรวจสอบออกมาแล้วผลปรากฏว่าต่ำกว่าที่ตั้งไว้ ถือว่ามีความผิดปกติบางอย่างเกี่ยวกับแผนงาน หรือวิธีการที่กำหนดไว้ในตอนแรก ในส่วนของขั้นตอนการปฏิบัติตามผลการตรวจสอบ หรือแก้ไขปัญหา ในกรณีที่ผลลัพธ์เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้จัดทำเป็นมาตรฐาน หากผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามเป้าหมายจะต้องทำการปรับปรุง แก้ไข หรือปรับเปลี่ยนวิธีการ หรือทรัพยากรบางอย่าง เพื่อให้ผลการดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ณัฐธัมพ์ อ่อนตาม, 2562) ซึ่งกระบวนการปรับปรุงเริ่มจากการวิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้ผลการดำเนินการไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ว่าเกิดจากองค์ประกอบ หรือปัจจัยภายใน/ภายนอกใดบ้าง แล้วจึงมากำหนดมาตรการแก้ไข ปรับปรุงต่อไป สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วันวิสา วิเชียรรัตน์ ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการขับเคลื่อนโดยใช้หลักการพัฒนาตนเอง Self - Model 6 ขั้นตอน 3) ผลผลิต และ 4) ข้อมูลย้อนกลับ (วันวิสา วิเชียรรัตน์, 2561)

2. การสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลของตัวแปรที่พัฒนามาจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ส่งผลให้ได้ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและนำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารต่าง ๆ มาสร้างเป็นส่วนต่าง ๆ ของรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย หลักการพื้นฐาน วัตถุประสงค์ของรูปแบบ การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 2 ประกอบด้วย ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผน ผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ ส่วนที่ 3 เจาะลึกความสำเร็จ ซึ่งตรวจสอบด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพบว่า รูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสม ทั้งนี้

อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่ามีลักษณะเป็นโครงสร้าง และองค์ประกอบการบริหารคุณภาพ ที่มีแนวทางการพัฒนาตาม ตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ ส่งผลให้การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน บรรลุเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในส่วนประกอบทั้ง 3 ส่วนของรูปแบบจึงเป็นโครงสร้างสำคัญในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยง และสอดคล้องกัน ซึ่งส่วนที่ 1 ส่วนนำ เป็นการกำหนดกรอบการดำเนินการในการพัฒนารูปแบบที่แสดงถึงแนวคิด หลักการที่กำหนดการพัฒนา รูปแบบ การดำเนินการตามรูปแบบ เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ของ รูปแบบอย่างชัดเจน ในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนนี้จะเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในแนวคิดและหลักการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนนำรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ไปปฏิบัติจริง ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหาเป็นการแสดงถึงรายละเอียดขององค์ประกอบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร อธิบายถึงวิธีการขั้นตอนการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้บริหารเข้าใจถึงสิ่งที่ต้องดำเนินการตามรูปแบบนี้ แสดงให้เห็นถึงความเป็นระบบ และคุณภาพของการดำเนินการเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นสามารถกำกับติดตาม ผลที่เกิดขึ้น ตามที่กำหนดไว้ ส่วนที่ 3 จะกล่าวถึงเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการ ในส่วนที่ 2 ประสบความสำเร็จ ซึ่งอธิบายถึง สิ่งที่ต้องคำนึงถึง และสิ่งที่ควรปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมให้การ นำรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วันวิสา วิเชียรรัตน์ ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย หลักการพื้นฐานและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 เนื้อหา และส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ (วันวิสา วิเชียรรัตน์, 2561)

3. การประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 20 คน พบว่า ผลการประเมินรูปแบบ ด้านความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ กระบวนการสร้างรูปแบบมีความ

เหมาะสม ทำให้ได้รูปแบบที่มีคุณภาพ กระบวนการดังกล่าวประกอบไปด้วย การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมและเที่ยงตรง และตรวจสอบความเหมาะสม ด้วยวิธีการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารเงินโยบาย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้ได้รูปแบบที่สอดคล้องกับบริบทในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้มีการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จนได้รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบที่สมบูรณ์ จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดความเข้าใจในรูปแบบและแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของตนเองได้ดังที่นักวิชาการ กล่าวไว้ว่า ในการสร้างรูปแบบสามารถกระทำโดย ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำมาใช้กำหนดองค์ประกอบ และตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบ มีขั้นตอนสรุป คือ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เป็นร่างกรอบความคิด การวิจัย การศึกษาจากบริบทจริง เช่น การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ อาจใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม จัดทำรูปแบบ ผู้วิจัยอาจใช้ข้อมูล จากแหล่งข้อมูลข้างต้นมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ เพื่อกำหนดเป็นกรอบความคิดการวิจัยและนำมาจัดทำรูปแบบ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบที่มีคุณภาพ ขึ้นอยู่กับกระบวนการสร้างที่มีขั้นตอนครอบคลุม มีการอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในการดำเนินงานจริง (วาโร เฟิงสวัสดิ์, 2553) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วันวิสา วิเชียรรัตน์ ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัย จากการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (วันวิสา วิเชียรรัตน์, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่า ด้านความถูกต้องและด้าน ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

ดังนี้ ข้อเสนอแนะทั่วไป 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำรูปแบบไปศึกษาตามคู่มือการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริง 2) หน่วยงานต้นสังกัด และผู้เกี่ยวข้อง ควรมีการประชุมสร้างความตระหนักในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย ครั้งต่อไป 1) ควรมีการทบทวนวิจัยเชิงสถิติเกี่ยวกับปัจจัยการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้มีแนวทางการพัฒนาที่ส่งผลต่อประสิทธิผล และบรรลุเป้าหมาย 2) ควรมีการศึกษาโดยนำรูปแบบการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปทดลองใช้จริง เพื่อให้มีการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบที่เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). แนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: บริษัท จามจุรีโปรดักส์ จำกัด.
- _____. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____. (2563). ศธ. ใช้แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทั้งระบบ เพื่อวัดระดับความสามารถทางภาษาของบุคลากรทางการศึกษาตามกรอบมาตรฐานสากล. เรียกใช้เมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2563 จาก <https://moe360.blog/>
- ณัฐธัญพัชร อ่อนตาม. (2562). เทคนิคการบริหารงานแบบ PDCA. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 1(3), 39-46.
- ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา. (2556). เรื่อง สารความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ . ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 130 ตอนพิเศษ 156ง. หน้า 43 – 54 (12 พฤษภาคม 2556).
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40ก. หน้า 1 – 90 (6 เมษายน 2560).
- เรืองยศ แวดล้อม. (2556). การบริหารการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2563 จาก <http://lek56.edublogs.org/2020>

- วันวิสา วิเชียรรัตน์. (2561). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วาโร เฟิงส์วีสต์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. *Creative Science*, 2(4), 1 - 16.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2564). การลดระยะเวลาตามเงื่อนไขคุณสมบัติเฉพาะสำหรับวิทยฐานะของผู้มีวิทยฐานะหรือเลื่อนวิทยฐานะสายงานการสอน สายงานการบริหารสถานศึกษา สายงานนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2565). ผลการประชุมคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ครั้งที่ 1/2565. เรียกใช้เมื่อ 29 กันยายน 2565 จาก https://otepc.go.th/th/content_page/item/3671-1-2565.html
- Education First (EF). (2019). EF English Proficiency Index. Retrieved January 19, 2020, from <https://thestandard.co/ef-english-proficiency-index-2019/>

การวัดความรู้สึกในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตรผู้ประกอบการ
เพื่อความยั่งยืนสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษาโดยการวัดคลื่นไฟฟ้าสมอง
ด้วยเทคนิคอีอีจี*

MEASURING THE STAKEHOLDER EMPATHY OF THE SUSTAINABLE
ENTREPRENEURSHIP CURRICULUM FOR HIGHER EDUCATION
LEARNERS BY EEG

ธณัฏฐมน เมตตารยศิริ

Tanatchamon Mettarayasiri

วัยวุฒิ อยู่ยในศิล

Waiyawut Yoonisil

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

ภัทราวดี มากมี

Pattrawadee Makmee

มหาวิทยาลัยบูรพา

Burapha University, Thailand

E-mail: a.tanatchamon@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคลื่นไฟฟ้าสมองด้านความรู้สึกในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืนสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยแบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎี 3 หัวข้อ ได้แก่ ผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืน ความรู้สึก การวัดคลื่นไฟฟ้าสมองโดยเทคนิคอีอีจี 2) พัฒนาเครื่องมือวัดความรู้สึกในผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาสมัครผู้กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา จำนวน 30 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือการคัดกรองกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม แบบทดสอบทางจิตวิทยาด้วยโปรแกรม OpsenSesame version 3.3.11 ภาพเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ดี จำนวน 30 ภาพ สิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี จำนวน 30 ภาพ ความเป็นอยู่ที่ดีของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 ภาพ ความเป็นอยู่ที่ไม่ดีของผู้มีส่วนได้

* Received 16 February 2023; Revised 28 March 2023; Accepted 29 March 2023

ส่วนเสีย จำนวน 30 ภาพ เครื่องมือการวัดและบันทึกคลื่นไฟฟ้าสมอง โดยโปรแกรม EmotivePRO version 3.2.3.420 วัดคลื่นไฟฟ้าสมองด้านความร่วมมือรู้สึก (Mu) ที่คลื่นความถี่ 8 – 12 เฮิร์ตซ์บริเวณเปลือกสมองสั่งการ (Motor Cortex) และเปลือกสมองรับความรู้สึก (Sensorimotor cortex) ระหว่างการทากิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อนและหลังเรียนหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืน โดยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .73 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบ *t*-test ค่าอิทธิพลความแตกต่าง ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยคลื่นความร่วมมือรู้สึกในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสูงกว่าก่อนเรียนหลักสูตร

คำสำคัญ: ความร่วมมือรู้สึกในผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย, การวัดคลื่นไฟฟ้าสมองเทคนิคอีอีจี, การพัฒนาหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืน

Abstract

This research aims to compare the EEG of empathy towards stakeholders of the sustainable entrepreneurship curriculum for higher education learners. The operation was divided into two steps as follows: 1) the documentary review related to 3 theoretical concepts, entrepreneurship for sustainability, empathy and EEG measurement 2) developing a tool to measure stakeholder empathy. The sample group was 30 volunteers studying higher education level by purposive sampling. The research instruments were questionnaires, psychological tests with OpenSesame version 3.3.11 program, 30 images of a good environment, 30 images of bad environment, 30 images of well-being stakeholders, 30 images of poor well-being stakeholders, EmotivePRO version 3.2.3.420 EmotivePRO program measured the empathy sensory (Mu) EEG at a frequency of 8 – 12 Hz at the Motor Cortex and the Sensorimotor Cortex. The instrument quality test of empathy toward stakeholders with Cronbach's alpha coefficient was .73 in terms of quantitative data that were analyzed by descriptive statistics including percentage, frequency, mean, standard deviation, *t*-test statistic value and influence value of differences. As the consequence, the research results showed that the mean wave of empathy toward the stakeholders was higher than before study the curriculum.

Keywords: Stakeholder Empathy, Electroencephalogram, Sustainable Entrepreneurship Curriculum

บทนำ

จุดเริ่มต้นของผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืน เกิดจากความต้องการเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ทำลายสิ่งแวดล้อมและสร้างปัญหาสังคมเป็นระบบเศรษฐกิจใหม่แบบยั่งยืน โดยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจร่วมกับการคำนึงถึงคุณค่าร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกัน ดังนั้นผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืนจึงเกิดขึ้นเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสิ่งแวดล้อม หัวใจสำคัญของผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืน คือ การส่งมอบคุณค่าที่ยั่งยืน (Sustainable Value Proposition: SVP) หมายถึง ความเข้าใจในความต้องการ ปัญหาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสร้างคุณค่าร่วมระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สิ่งแวดล้อม และ ผลประกอบการ (Austin, J., Stevenson, H. & Wei-Skillern, J., 2006) โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสิ่งแวดล้อม

ความต้องการ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ของประเทศไทย ที่กำลังประสบปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ และความเสื่อมโทรมของสังคมส่งผลให้จิตวิญญาณความเป็นมนุษย์ และธรรมชาติกำลังถูกทำลายด้วยระบบทุนนิยม คงถึงเวลาที่มนุษย์จะตระหนักถึงความจริง และเปลี่ยนแปลงประเทศไทยกลับคืนสู่ระบบนิเวศที่ควรเป็น ดังจะเห็นได้จากความจริงเชิงประจักษ์ของสถานการณ์ปัญหาประเทศไทยปี พ.ศ. 2564 พบว่าปริมาณฝุ่นละออง PM 2.5 มีค่าเฉลี่ยรายปีทั่วประเทศ 22 มคก./ลบ.ม. รวมถึงปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้น 24.95 ล้านตัน กากของเสียอุตสาหกรรม (กากของเสียอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายและกากของเสียอุตสาหกรรมที่ไม่เป็นอันตราย) 18.57 ล้านตัน มีจำนวนโรงงานที่เข้าสู่ระบบการจัดการกากอุตสาหกรรม 63,668 โรงงาน (กรมควบคุมมลพิษ, 2564) รวมถึงสถานการณ์คุณภาพชีวิตของคนไทยปี พ.ศ. 2564 พบว่าจำนวนครัวเรือนไม่ผ่านเกณฑ์รายได้เฉลี่ยคนละ 38,000 บาทต่อปี จำนวนทั้งสิ้น 90,827 ครัวเรือน (กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2564) จากสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของคนไทยที่กล่าวมานั้น สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย โดยส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคการศึกษา และ ภาคธุรกิจในการร่วมสร้างเป้าหมายความยั่งยืนของประเทศไทยให้สำเร็จ

การพัฒนาที่ยั่งยืนกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ประเทศไทยกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ ความมั่งคั่ง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ ประเทศไทยมี

ความสามารถในการแข่งขัน และสามารถพึ่งพาตนเองได้ 2) ด้านสังคม การให้คนในสังคมมีการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งคุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนาความรู้ ความสามารถที่ยั่งยืน 3) ด้านสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีคุณค่าและไม่ว่าจะทำกิจการ กิจกรรมใด ๆ ต้องเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (สภาปฏิรูปแห่งชาติ, 2558)

จากยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนและสถานการณ์ปัญหาประเทศไทย ภาครัฐได้กำหนดนโยบายเพื่อสอดรับต่อยุทธศาสตร์การสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีนโยบายสนับสนุนการประกอบการเพื่อความยั่งยืนในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น การร่างกฎหมายว่าด้วยวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social enterprise) และ ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม การออกระเบียบจากสำนักนายกฯ การจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมกิจการเพื่อสังคม (สกก) และ จัดตั้งคณะกรรมการสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ (คกกส) การยกระดับภาคเอกชนให้เกิดการสร้างคุณค่าร่วม (Created shared value) ของสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ รวมถึงการกำหนดนโยบายการศึกษาเพื่อความยั่งยืน (Sustainability Education: SE หรือ Education for Sustainable Development: ESD) โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจการพัฒนาที่ยั่งยืน ในด้านต่าง ๆ เช่น การรักษาสีสิ่งแวดล้อม การพัฒนาชุมชน เป็นต้น (United Nations., 2017) ส่งเสริมการศึกษาผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืนในระดับอุดมศึกษา การสนับสนุนการร่วมทุนกับภาคเอกชน (Matching fund) การนำเงินทุนการศึกษาจากผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืนไปลดหย่อนภาษีในอัตราพิเศษ การยกเว้นค่าเรียนหรือจัดเก็บอัตราต่ำให้ผู้สนใจศึกษาเรื่องผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืน รวมถึงส่งเสริมการวิจัยนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน (Sustainable innovation research system) การประเมินผลกระทบทางสังคม (Sustainable innovation and social impact assessment) (สภาปฏิรูปแห่งชาติ, 2558)

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ถูกนำมาใช้ในหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคการศึกษา และ ภาคธุรกิจเพื่อให้ทุกภาคส่วนขับเคลื่อนประเทศสู่ความยั่งยืนร่วมกัน โดยเฉพาะภาคธุรกิจที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น ผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืนจึงเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ (Xu, G., Hou, G. & Zhang, J., 2022) โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสิ่งแวดล้อม (Elkington, J., 1994) เป้าหมายสำคัญของผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืน คือ การสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม จึงเป็นเหตุผลสำคัญของการออกแบบหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืน โดยเลือกกลุ่มผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาเพื่อเป็นเมล็ดพันธุ์สำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยในอนาคต

การวัดคลื่นความร่วมมือรู้สึกในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืนสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา เป็นการประยุกต์ศาสตร์ทางประสาทวิทยาเพื่อศึกษาการ

ทำงานของสมอง ซึ่งช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรมีความเข้าใจผู้เรียนในเชิงลึกกว่าการวัดเพียงผล การเรียน หรือการสังเกตพฤติกรรม ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษา การวัดคลื่นความร่วมมือรู้สึกในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืน สำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของคลื่นไฟฟ้าสมองด้านความร่วมมือ รู้สึกในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของผู้เรียนหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบคลื่นไฟฟ้าสมองด้านความร่วมมือรู้สึกในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อนและหลัง เรียนหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืนสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การวัดความร่วมมือรู้สึกในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตรผู้ประกอบการ เพื่อความยั่งยืนสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา โดยการวัดคลื่นไฟฟ้าสมองด้วยเทคนิคอีอีจี” เป็นการวัดคลื่นไฟฟ้าสมองด้านความร่วมมือรู้สึก (Mu) ที่คลื่นความถี่ 8 - 12 เฮิรตซ์ที่บริเวณเปลือก สมองสั่งการ (Motor Cortex) และเปลือกสมองรับความรู้สึก (Sensorimotor cortex) ระหว่างการทำกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อนและหลังเรียนหลักสูตร ผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐ และเอกชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จากอาสาสมัครที่เป็นนักศึกษาปริญญาตรีในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร สนใจเรียนหลักสูตร ผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืน จำนวน จำนวน 30 คน

การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยใช้โปรแกรม G Power 3.1.9.2 สำหรับ Windows กำหนดค่าอำนาจ จำแนกความแตกต่างที่ระดับร้อยละ 80 ระดับความน่าจะเป็นที่ 0.05 ใช้สถิติทดสอบ (t-test) และกำหนดขนาดอิทธิพลระดับสูง 0.80 (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2555) ผลการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 21 คนต่อกลุ่ม และเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่อาจ ถอนตัว หรือ ไม่สามารถเข้าร่วมการทดลองได้ต่อเนื่อง ร้อยละ 20 ดังนั้น ผู้วิจัยวางแผนกลุ่ม ตัวอย่างที่จำนวน 30 คน

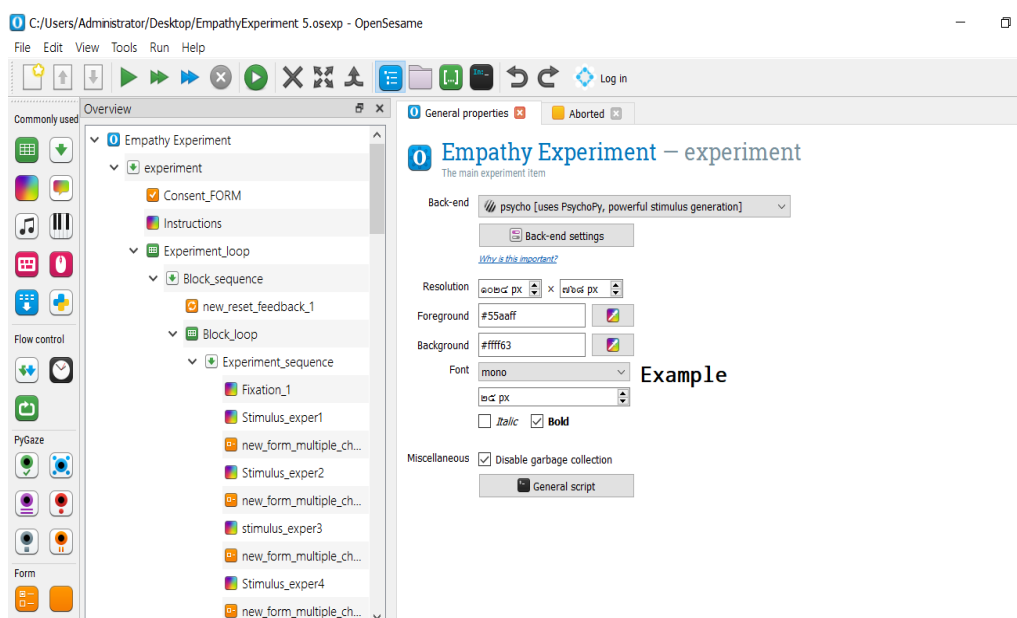

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือการคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ข้อมูลเพศ อายุ ชั้นปีการศึกษา สุขภาพร่างกายสมบูรณ์ การมองเห็นปกติ สนใจเรียนหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืน

2. เครื่องมือแบบวัดคลื่นไฟฟ้าสมอง (EEG) ด้านความรู้สึกลงในผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ โดยการนำเสนอภาพนิ่งด้วยโปรแกรมทางจิตวิทยา OpenSesame version 3.3.11 ผู้วิจัยนำเสนอภาพ 4 แบบ จำนวน 120 ภาพ ดังนี้

ภาพที่แสดงถึงสิ่งแวดล้อมที่ดี จำนวน 30 ภาพ ภาพที่แสดงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม จำนวน 30 ภาพ ภาพที่แสดงถึงความเป็นอยู่ที่ดีของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 ภาพ ภาพที่แสดงถึงความเป็นอยู่ที่ไม่ดีของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 ภาพ แต่ละภาพมีความละเอียด (Resolution) เท่ากับ 1024 x 576 พิกเซล (Pixel) โดยกำหนดระยะห่างจากจอ 60 ซม Visual Angle 7.77 และใช้พื้นหลังสีขาว โดยให้อาสาสมัครเลือกระดับที่สอดคล้องกับความรู้สึกตนเอง 5 ระดับ ดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง รู้สึกยินดีมาก ระดับ 4 หมายถึง รู้สึกยินดี ระดับ 3 หมายถึง รู้สึกเฉย ๆ ระดับ 2 หมายถึง รู้สึกเสียใจ ระดับ 1 หมายถึง รู้สึกเสียใจมาก (Peled, A. L., 2016) ดังภาพที่ 1

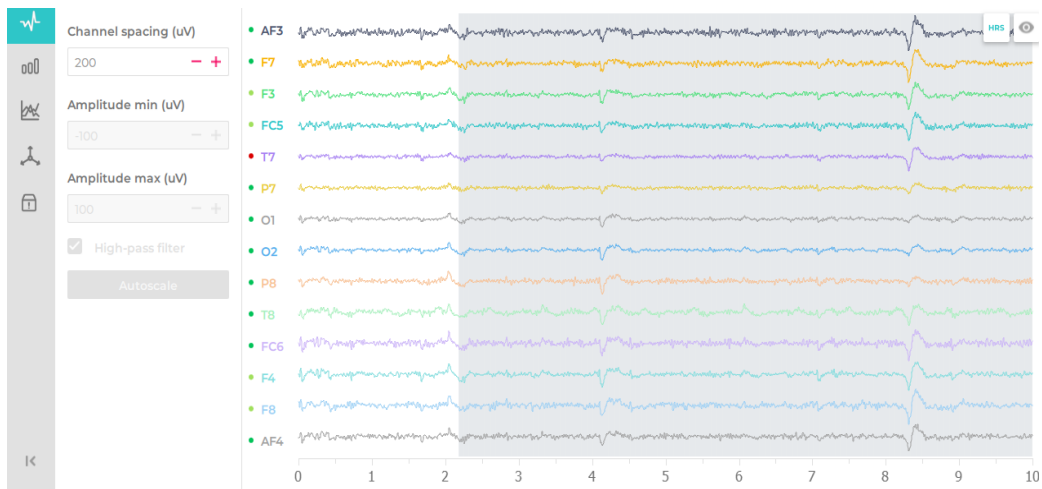
ภาพที่ 1 โปรแกรมทางจิตวิทยา OpenSesame version 3.3.11

3. เครื่องมือที่ใช้บันทึกสัญญาณคลื่นไฟฟ้าสมอง เครื่อง EPOC X Neuroheadset ดังภาพที่ 2 เป็นเครื่องวัดคลื่นไฟฟ้าสมองแบบไร้สายเชื่อมต่อกับคอมพิวเตอร์ โดยมีจำนวนอิเล็กโทรด 16 ตำแหน่ง เพื่อวัดคลื่นไฟฟ้าสมองที่คลื่นความถี่ 8 - 13 เฮิรตซ์ (Mu rhythm) ค่าพลังงานสัมบูรณ์ (Absolute Power) ซึ่งมีค่าเป็นหน่วย ไมโครโวลต์ยกกำลังสอง บันทึกคลื่นไฟฟ้าสมอง โดยโปรแกรม EmotivePRO version 3.2.3.420 ดังภาพที่ 3 ที่บริเวณเปลือกสมองสั่งการ (Motor Cortex) และเปลือกสมองรับรู้ความรู้สึก (Sensorimotor cortex) ระหว่างการทำการกิจกรรมทดสอบความรู้สึกลงในผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Simone et al, 2016) เป็นการแสดงถึงกระบวนการที่เกิดขึ้นของสมองที่เกี่ยวข้องกับความรับรู้ที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอก (Dongen.J. D. M. V. , 2020)

ภาพที่ 2 เครื่องวัดคลื่นไฟฟ้าสมอง Emotive EPOC X

ภาพที่ 3 ภาพการบันทึกคลื่นไฟฟ้าสมองโดยโปรแกรม EmotivePRO

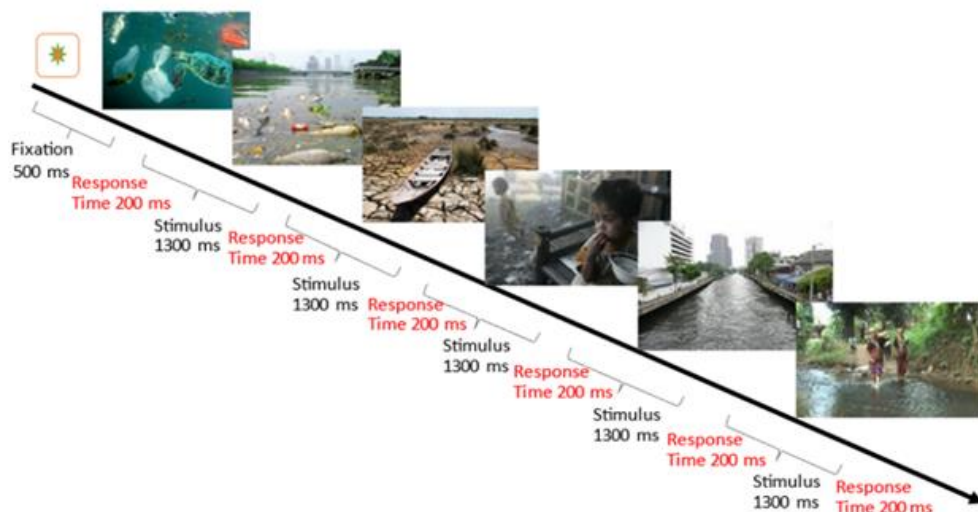

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ “แบบทดสอบทางจิตวิทยา” ใช้การวิเคราะห์ความสอดคล้องกับนิยามศัพท์ โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา จำนวน 1 ท่าน ด้านจิตวิทยาทางปัญญา จำนวน 2 ท่าน ด้านการวัดคลื่นไฟฟ้าสมอง จำนวน 2 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และ สรุปผลการประเมินความสอดคล้องของภาพกับนิยามความรู้สึกลงในผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($M = 4.70$, $SD = 0.46$) เมื่อพิจารณารายการกลุ่มของภาพพบว่า 1) ภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($M = 4.72$, $SD = 0.44$) 2) ภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($M = 4.75$, $SD = 0.47$) 3) ภาพความเป็นอยู่ที่ดีของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($M = 4.69$, $SD = 0.48$) 4) ภาพความเป็นอยู่ที่ไม่ดีของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($M = 4.66$, $SD = 0.47$) และทดสอบความเชื่อมั่น โดยทดลองใช้กับกลุ่มคล้ายกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, L. J., 1984) เท่ากับ .73

ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

1. ผู้เข้าร่วมการวิจัยทดลองสวมอุปกรณ์ Emotive Epoc X และ ตรวจสอบคุณภาพคลื่นไฟฟ้าสมองในแต่ละตำแหน่งของอิเล็กโทรด
2. ผู้เข้าร่วมการวิจัยจะเห็นคำสั่งปรากฏบนหน้าจอคอมพิวเตอร์แล้วตามด้วยจุดเพ่งสายตา เป็นเวลา 500 มิลลิวินาที
3. ผู้เข้าร่วมการวิจัยเห็นภาพ ภาพที่แสดงถึงสิ่งแวดล้อมที่ดี จำนวน 30 ภาพ ภาพที่แสดงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม จำนวน 30 ภาพ ภาพที่แสดงถึงความเป็นอยู่ที่ดีของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 ภาพ ภาพที่แสดงถึงความเป็นอยู่ที่ไม่ดีของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 ภาพ ปรากฏบนหน้าจอ 1300 มิลลิวินาที โดยภาพที่ปรากฏเป็นการสุ่ม
4. ผู้เข้าร่วมการวิจัยจะเห็นภาพพื้นหลังสีขาวปรากฏข้อความพร้อมหมายเลขกำกับ 5 หมายถึง รู้สึกยินดีมาก ระดับ 4 หมายถึง รู้สึกยินดี ระดับ 3 หมายถึง รู้สึกเฉย ๆ ระดับ 2 หมายถึง รู้สึกเสียใจ ระดับ 1 หมายถึง รู้สึกเสียใจมาก ซึ่งมีเวลา 200 มิลลิวินาทีในการกดตอบ ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมการวิจัยต้องพิจารณาภาพที่ปรากฏว่ารู้สึกอย่างไร (Peled, A. L., 2016) ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ผังกิจกรรมความรู้สึกร่วมในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยการเปรียบเทียบคลื่นไฟฟ้าสมอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

วิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสถิติทดสอบ t -test เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคลื่นไฟฟ้าสมองด้านความรู้สึกร่วมในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียระยะก่อนกับหลังทดลอง ค่าอิทธิพลความแตกต่าง (Effect Size) ของ Cohen' d ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลค่าขนาดอิทธิพลความแตกต่าง

ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบคลื่นไฟฟ้าสมองด้านความรู้สึกร่วมในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อนและหลังเรียนหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืนสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคลื่นไฟฟ้าสมอง ด้านความรู้สึกลงในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ก่อนเรียนกับหลังเรียนหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืน

ค่าเฉลี่ย คลื่นไฟฟ้าสมอง	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>df</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	Cohen's <i>d</i>
ค่าเฉลี่ย คลื่นไฟฟ้าสมอง ก่อนเรียน	30	8.56	0.93	29	14.82	.000*	0.94
ค่าเฉลี่ย คลื่นไฟฟ้าสมอง หลังเรียน	30	11.54	0.81				

* $p \leq .05$

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคลื่นไฟฟ้าสมองมิว (Mu) ที่คลื่นความถี่ 8 - 12 เฮิรตซ์ ก่อนเรียนหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.56 หลังเรียนหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.54 แสดงว่า หลังการเรียนหลักสูตร ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยมีค่าอิทธิพลของความแตกต่าง Cohen's *d* เท่ากับ 0.94 แสดงว่า มีค่าอิทธิพลระดับสูง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การวัดคลื่นไฟฟ้าสมองด้านความรู้สึกลงในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของผู้เรียนหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืนสำหรับในอุดมศึกษา พบว่าผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยคลื่นไฟฟ้าสมองด้านความรู้สึกลงในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสูงกว่าก่อนเรียนหลักสูตร การวัดคลื่นไฟฟ้าสมองด้านความรู้สึกลงในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นการนำศาสตร์ทางประสาทวิทยาเพื่อสร้างแนวทางการวัดและประเมินผลทางประสาทวิทยาเพื่อศึกษาความสอดคล้องของการวัดและประเมินผลโดยใช้แบบวัดเชิงพฤติกรรมและการสังเกต ให้ผลสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันหรือต่างกันอย่างใด โดยการวัดคลื่นไฟฟ้าสมองด้านความรู้สึกลง หรือ คลื่นมิว (Mu Rhythm) ที่คลื่นความถี่ 8 - 13 เฮิรตซ์ ที่บริเวณเปลือกสมองสั่งการ (Motor Cortex) และเปลือกสมองรับความรู้สึก (Sensorimotor cortex) ระหว่างการทำการกิจกรรมทดสอบความรู้สึกลงในผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Simone, D. S., et al, 2016) เป็นการแสดงถึงกระบวนการที่เกิดขึ้นของสมองที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกลงที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอก และกระบวนการทำงานภายในสมอง ซึ่งสอดคล้องกับการวัดความรู้สึกลงของผู้บริโภคที่มีต่อกิจกรรมการสร้างความรู้สึกลงของตรา

ลินค้ำ (Janie M., Circovic, M., et al, 2022) โดยการวัดคลื่นไฟฟ้าสมองด้วยเทคนิคอีอีจีขณะดูวิดีโอกิจกรรมการสร้างความยั่งยืนของตราสินค้าที่มีต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อวัดผลทางคลื่นไฟฟ้าสมองสอดคล้องกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้า (Breil, C., et al, 2021)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ นวัตกรรมการวัดและประเมินผลหลักสูตรที่ประยุกต์ใช้ศาสตร์ทางประสาทวิทยาในการวัดคลื่นไฟฟ้าสมอง เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการทำงานของคลื่นไฟฟ้าสมองก่อนและหลังเรียนหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืนสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา เป็นการวัดและประเมินผลหลักสูตรที่นำภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม ภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ภาพคุณภาพชีวิตที่ไม่ดีของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาพคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อวัดคลื่นความรู้สึกรู้สึก หรือ คลื่นนิว ที่คลื่นความถี่ 8 -12 เฮิร์ตซ์ของผู้เรียนขณะเห็นภาพ การวัดดังกล่าวจะให้ค่าที่มีความถูกต้องมากกว่าการวัดเชิงพฤติกรรม หรือการวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวัดด้านอื่นๆของการศึกษาในอนาคต

ภาพที่ 5 แสดงแบบจำลองการวัดคลื่นไฟฟ้าสมองด้านความรู้สึกรู้สึกในผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่าคลื่นไฟฟ้าสมองด้านความรู้สึกรู้สึกในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของผู้เรียนหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืนสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษามีค่าการเปลี่ยนแปลงที่สูงขึ้น แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืนมีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเข้าใจความต้องการ และปัญหาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ข้อเสนอแนะในการนำแบบวัดความรู้สึกรู้สึกในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตรผู้ประกอบการเพื่อความยั่งยืนสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา สามารถนำไปใช้กับผู้เรียนระดับการศึกษาอื่น รวมถึงองค์กรต่าง ๆ ที่ต้องการวัดความรู้สึกรู้สึกของบุคลากร

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2564). รายงานสถานการณ์และการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงของประเทศไทย ปี 2564. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2566 จาก <https://www.pcd.go.th>
- กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2564). รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทยปี 2564. เรียกใช้เมื่อ 18 มกราคม 2566 จาก <https://app2.cdd.go.th/rdic/report/BMN/ReportBMN64.pdf>
- สภาปฏิรูปแห่งชาติ. (2558). สภาปฏิรูปแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). วาระปฏิรูปพิเศษ 1: วิสาหกิจเพื่อสังคม. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2566 จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy
- Austin, J., Stevenson, H. & Wei-Skillern, J. (2006). Social and Commercial Entrepreneurship: Same. Different, or Both? Baylor University, 30(1), 1-22.
- Breil, C., et al. (2021). A Revised instrument for the assessment of empathy and Theory of Mind in adolescents: Introducing the EmpaToM-Y. Behavior Research Methods, 53(6), 2487-2501.
- Cronbach, L. J. (1984). Essentials of Psychological Testing. New York: Harper & Row.
- Dongen, J. D. M. V. . (2020). The Empathic Brain of Psychopaths: From Social Science to Neuroscience in Empathy. Frontiers in Psychology, 11(695), 1-12.
- Elkington, J. (1994). Toward the Sustainable Corporation: Win-Win-Win Business Strategies for Sustainable Development. California Management Review, 36(1), 90-100.
- Janie M., Circovic, M., et al. (2022). Neuroscience and CSR: Using EEG for Assessing the Effectiveness of Branded Videos Related to Environmental Issues. Sustainability, 14(1347), 1-18.
- Peled, A. L. (2016). The role of empathy in the neural responses to observed human social touch. Cognitive Affect Behavioral Neuroscience, 16(5), 802-813.
- Simone, D. S., et al. (2016). Engaging Public Servants: Public Service Motivation, Work Engagement and Work-Related Stress. Management Decision, 54(7), 1569-1594.

- United Nations. (2017). Promoting Entrepreneurship for Sustainable Development: A selection of business cases from the empretec network. United Nations: Conference on Trade and Development.
- Xu, G., Hou, G. & Zhang, J. (2022). Digital Sustainable Entrepreneurship: A Digital Capability Perspective through Digital Innovation Orientation for Social and Environment Value Creation. *Sustainability*, 14(18), 1-24.

การศึกษาองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน
ระดับประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*
INVESTIGATING DIGITAL CITIZENSHIP ELEMENTS OF THE PRIMARY
SCHOOL STUDENTS IN THE NORTHEAST

รุ่งอรุณ ป้องกัน

Rungaroon Ponkan

ลักขณา สรีวัฒน์

Lakkhana Sariwat

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม

Faculty of Education, Mahasarakham University Mahasarakham, Thailand

E-mail: sumborn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัย เรื่องการศึกษาองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ในโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,200 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 43 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.21 - 0.68 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การเคารพตนเองและผู้อื่น (Respect yourself/respect others) ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การมีมารยาทในการใช้งานดิจิทัล การเข้าถึงดิจิทัลอย่างเสมอภาค และการปฏิบัติตาม

* Received 7 February 2023; Revised 17 March 2023; Accepted 23 March 2023

กฎหมายดิจิทัล องค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาตนเองและสัมพันธ์กับผู้อื่น (Educate Yourself/Connect with Others) ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การสื่อสารดิจิทัล ความรู้ความสามารถในการใช้งานดิจิทัล และการซื้อขายดิจิทัล และองค์ประกอบที่ 3 การปกป้องตนเองและปกป้องผู้อื่น (Protect Yourself/Protect Others) ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความรับผิดชอบตามสิทธิของตนเองและผู้อื่นในการใช้งานดิจิทัล ความปลอดภัยในการใช้งานดิจิทัล และสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิตใจในการใช้งานดิจิทัล

คำสำคัญ: องค์ประกอบ, ความเป็นพลเมืองดิจิทัล, นักเรียนระดับประถมศึกษา, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Abstract

The Investigating Digital Citizenship Elements of the Primary School Students in the Northeast was a kind of survey research aiming to investigate the digital citizenship elements of primary school students in the Northeast. The population was primary school students in the schools under Office of the Basic Education Commission in the Northeast and the sample consisted of 1,200 grade 4 - 6 primary school students in the schools under Office of the Basic Education Commission in the Northeast selected by multi-stage random sampling technique. The research tool was a 5 - rating scale on 43 items of digital citizenship elements assessment form with its 0.21 - 0.68 of discrimination power and 0.94 of reliability. The data analysis statistic included mean, standard deviation as well as confirmatory factor analysis. The results revealed that the digital citizenship elements were 3 elements including; 1) Respect yourself/ respect others with 3 indicators as following; digital etiquette, digital access. and digital law, 2) Educate yourself/ connect with others with 3 indicators as following; digital communication, digital literacy as well as digital commerce and 3) Protect yourself/ protect others with 3 indicators as following; digital rights & responsibilities, digital security, and digital health & wellness.

Keywords: Elements, Digital Citizenship, The Primary School Students, and the Northeast

บทนำ

ปัจจุบันโลกแห่งดิจิทัลกำลังจะกลายเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของผู้คน การดำเนินชีวิตมีลักษณะที่ผสมผสานระหว่างโลกดิจิทัล (Digital World) และโลกแห่งความเป็นจริง (Physical World) มากขึ้น สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ สำรวจพบว่า คนไทยมีการใช้และเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยสถิติปี 2561 ระบุว่าคนไทยเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ถึง 57 ล้านคนจากประชากรทั้งหมดประมาณ 68 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 83.82 และใช้เวลากับอินเทอร์เน็ต โดยเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 5 นาที ต่อวัน และในปี 2564 คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 55 นาที ต่อวัน (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2564) ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่พบว่าประเทศไทยมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเมื่อพิจารณาจากกลุ่มประชากรอายุ 6 ปี ขึ้นไปซึ่งมีประมาณ 63.3 ล้านคนนั้น ในจำนวนนี้มีผู้ใช้คอมพิวเตอร์ 17.9 ล้านคน (ร้อยละ 28.3) มีใช้อินเทอร์เน็ต 36.0 ล้านคน (ร้อยละ 56.8) และมีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือ 56.7 ล้านคน (ร้อยละ 89.6) เมื่อพิจารณาการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเข้าใช้งานดิจิทัลของประชากรแต่ละกลุ่มอายุ พบว่า ประชากรกลุ่มอายุ 6 - 14 ปี เป็นกลุ่มที่ใช้คอมพิวเตอร์มากกว่ากลุ่มอายุอื่น ประชากรกลุ่มอายุ 15 - 24 ปี เป็นกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่ากลุ่มอายุอื่น ประชากรกลุ่มอายุ 25 - 34 ปี เป็นกลุ่มที่ใช้โทรศัพท์มือถือมากกว่ากลุ่มอายุอื่น สำหรับกิจกรรมในการใช้อินเทอร์เน็ตในแต่ละกลุ่มอายุ พบว่า ประชากรกลุ่มอายุ 6 - 14 ปี ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อศึกษาเรียนรู้ร้อยละ 24.6 รองลงมาคือใช้ดาวน์โหลดรูปภาพ, ภาพยนตร์, วิดีโอ, เพลง, เกม, เล่นเกมและดูหนัง ร้อยละ 14.0 ประชากรกลุ่มอายุ 15 - 24 ปี ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อหางานหรือสมัครงานร้อยละ 38.9 รองลงมาคือเพื่อศึกษาเรียนรู้ร้อยละ 35.0 ประชากรกลุ่มอายุ 25 - 34 ปี ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อหางานหรือสมัครงานร้อยละ 38.6 รองลงมาคือเพื่อส่งจองหรือสั่งซื้อสินค้าและบริการ ร้อยละ 32.7 และประชากรกลุ่มอายุ 35 - 49 ปี ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อทำธุรกิจ ซื้อขายสินค้าหรือบริการร้อยละ 37.9 รองลงมาคือเพื่อทำธุรกรรมเกี่ยวกับการเงิน ร้อยละ 37.0 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ผู้เข้าใช้งานดิจิทัลมีแนวโน้มว่าจะมีอายุเฉลี่ยน้อยลง เด็กที่อยู่ในวัยเรียนระดับประถมศึกษาเป็นกลุ่มเสี่ยงกลุ่มใหญ่ที่จะได้รับผลกระทบเนื่องจากพบว่า เป็นกลุ่มที่เริ่มรู้จักใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมากที่สุดเนื่องจากได้รับโอกาสให้เข้าถึงจากปัจจัยหลายอย่างทั้งจากภาครัฐ เช่นสวัสดิการด้านการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในประเทศได้ใช้และเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลที่ปรากฏในยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ดังที่กล่าวมาข้างต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) สอดคล้องกับ ผลการศึกษาที่พบว่า เยาวชนอายุระหว่าง 8 - 12 ปี ทั่วโลก ในเยาวชน 100 คน มีถึง 56

คน หรือร้อยละ 56 ที่มีความเสี่ยงจากโลกออนไลน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ 1) เคยตกเป็นเหยื่อ และถูกคุกคามออนไลน์ในปีที่ผ่านมา Cyber - Bullying 2) เคย Chat และออกไปพบคนแปลก หน้าในโลกความจริง หรือ Offline Meeting 3) เสพติดการเล่นเกมออนไลน์ Video Game Addiction และ 4. เคยมีส่วนร่วมในพฤติกรรมทางเพศในโลกออนไลน์ Online Sexual Behavior ซึ่งพฤติกรรมเสี่ยงจากโลกออนไลน์ในกลุ่มเยาวชนเกิดขึ้นจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทำให้เยาวชนมีโอกาสถูกขโมยข้อมูลส่วนบุคคล (Identify Theft) มากกว่าผู้ใหญ่ถึง 35 เท่า ส่วนผลลัพธ์ที่เกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงที่กล่าวมานี้ ส่งผลทั้งต่อตัวเอง คนรอบข้าง ไปถึงสังคม และประเทศชาติ นั่นคือ ทำให้ผลการเรียนตกต่ำ สุขภาพกายใจไม่ดี มีพฤติกรรมแปลกแยก ชอบปลีกวิเวก ก้าวร้าวมากขึ้น เกิดปัญหากับเพื่อนมากขึ้น และที่สุดแล้วจะส่งผลกระทบต่อบุคลิกของเยาวชนคนนั้น คือ มีความพร้อมในการประกอบสัมมาอาชีพที่ต่ำกว่าเกณฑ์ และเป็นทรัพยากรบุคคลที่ด้อยคุณภาพของประเทศชาติด้วย สำหรับประเทศไทย พบว่าเยาวชนไทยมีความเสี่ยงต่อภัยคุกคามในโลกออนไลน์สูงกว่าค่าเฉลี่ย ประมาณร้อยละ 60 ขณะที่ประเทศที่มีความเสี่ยงสูงที่สุดในโลก คือ ประเทศโอมาน เยาวชนมีความเสี่ยงร้อยละ 70 และประเทศที่เยาวชนมีความเสี่ยงน้อยที่สุด คือ ประเทศญี่ปุ่น ร้อยละ 16 แสดงให้เห็นว่า เยาวชนประเทศไทยมีความเสี่ยงอยู่ในเกณฑ์ที่สูงมาก (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2561)

จากภาวะการณ์ข้างต้นชี้ให้เห็นว่าโลกแห่งดิจิทัล นอกจากจะมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของประชากรในประเทศแล้วแต่เมื่อมีการใช้อย่างแพร่หลายและมีแนวโน้มว่าโลกดิจิทัลจะเพิ่มขีดความสามารถขึ้นเรื่อย ๆ จึงมีความเสี่ยงสูงที่จะก่อให้เกิดผลกระทบในมิติต่าง ๆ เพิ่มขึ้นด้วยเช่นเดียวกันโดยเฉพาะนักเรียนระดับประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มสูงที่จะได้รับผลกระทบจากการเข้าไปใช้สื่อดิจิทัลในกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตทั้งในและนอกห้องเรียน เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เข้าใช้สื่อดิจิทัลตั้งแต่วัยเด็ก ประกอบกับสภาพสังคมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเด็กส่วนใหญ่จะถูกเลี้ยงดูโดยผู้ปกครองที่มีภาระงานนอกบ้านมากกว่าอยู่กับครอบครัว ทั้งการประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย หรืออาชีพอื่นที่ล้วนแต่มีเวลาอยู่ใกล้ชิดกับบุตรในวัยเรียนน้อย ปล่อยให้ปล่อยเลยให้เด็กอยู่กับโทรศัพท์มือถือเพราะเห็นว่าเป็นวิธีการที่เด็กเกิดความพึงพอใจที่จะอยู่ตามลำพังโดยไม่รบกวนเวลาในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นของผู้ปกครอง อีกทั้งเป็นเด็กกลุ่มที่สำรวจพบว่าอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ได้เป็นบิดามารดาโดยตรง คืออาศัยอยู่กับญาติ ที่เป็นปู่ ย่า ตา ยาย หรือบุคคลอื่นที่มีช่องว่างเรื่องอายุกับเด็กมากทั้งยังเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีค่อนข้างน้อย เป็นปัจจัยประกอบที่เมื่อรวมกับพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ในการเข้าไปใช้สื่อดิจิทัลจะส่งผลกระทบต่อตัวเด็กเองและบุคคลรอบข้าง เช่น ทำให้ผลการเรียนต่ำ เกิดปัญหาสุขภาพ เกิดภาวะทางอารมณ์ สุขภาพจิตไม่ดี มีปัญหาด้านพฤติกรรม เช่น ชอบปลีกตัวออกจากสังคม หมกมุ่น ก้าวร้าว ปัญหาด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งจะกลายเป็นปัญหาในระยะยาว จึงมีความพยายามที่จะป้องกันแก้ไขและเร่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้รู้เท่าทันและใช้

ประโยชน์จากโลกดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เห็นได้จากการกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีที่ว่าด้วยเรื่องการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 3 และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 2561 - 2580 ประเด็นที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้ แผนย่อยที่ 3.1 การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 รวมถึงแผนปฏิรูปประเทศ ด้านที่ 2 ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ประเด็นปฏิรูปที่ 2 : ระบบข้อมูลภาครัฐมีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน ก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล และ แผนปฏิรูปประเทศ ด้านที่ 12 ด้านการศึกษา เพื่อยกระดับของการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ประเด็นการปฏิรูปที่ 7 : ปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล พัฒนาระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ (National Digital Learning Platform) ในการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา สร้างคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้ก้าวกระโดดทันกับพัฒนาการในโลก ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประเด็นการปฏิรูปที่ 7.1 : การปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแห่งชาติ (Digital Learning Reform : National Digital Learning Platform (NDLP) แพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแห่งชาติ (National Digital Learning Platform) มีระบบการคัดสรร พัฒนา เผยแพร่ ใช้และประเมินคุณภาพสื่อและเทคโนโลยีทั้งในแบบออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อตอบสนองเป้าหมายการยกระดับคุณภาพการเรียนและการสอน และเป็นศูนย์รวมผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ที่สามารถเข้าถึงได้ในทุกที่ ทุกเวลา ด้วยกลไกชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ ประเด็นการปฏิรูปที่ 7.2 : ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษา (Big Data for Education) ให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการระบบการศึกษา ครอบคลุมการจัดทำข้อมูล รายบุคคลของผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษา หน่วยงาน และกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ในทุกระดับการศึกษาและทุกระบบการศึกษา นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการรักษความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ได้กำหนดนโยบายด้านความมั่นคงปลอดภัยทางดิจิทัลของรัฐบาลที่ระบุถึงแนวดำเนินการของหน่วยงานของรัฐเพื่อการป้องกัน ช่วยเหลือประชาชนให้หลีกเลี่ยงภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ ในโลกดิจิทัล มีการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ มีการกำหนดเป้าหมายในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อพัฒนากำลังคนและประชาชนสู่ยุคดิจิทัล (สำนักงานคณะกรรมการการรักษความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์, 2565)

การเสริมสร้างพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) ให้กับเด็กและเยาวชนจึงเป็นเรื่องจำเป็น สอดคล้องกับความต้องการที่จะให้เด็กและเยาวชนเข้าสู่โลกแห่งดิจิทัลอย่างเหมาะสมตามเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาประเทศคือการพัฒนาทุนมนุษย์สู่ยุคดิจิทัลด้วยการเตรียมความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่มมีความรู้ และทักษะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตในยุคดิจิทัลมีความสามารถในการพัฒนาและใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ มี

ความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์ รวมถึงการเตรียมคนที่จะเข้าสู่สังคมดิจิทัลอย่างสมบูรณ์ในอนาคตให้รู้จักการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ สื่อต่าง ๆ หรือที่เรียกว่าการรู้เท่าทันสื่อ และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562) และประเด็นการปฏิรูปประเทศเรื่องการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) ในด้านความฉลาดรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) ความฉลาดรู้สารสนเทศ (Information Literacy) ความฉลาดรู้สื่อ (Media Literacy) เพื่อการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ (Learning How to Learn) ในการเรียนรู้ ตลอดชีวิต ตลอดจนการมีพฤติกรรมที่สะท้อนการรู้กติกา มารยาท จริยธรรมเกี่ยวกับการใช้สื่อและสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต คนไทยมีความฉลาดรู้ มีความเข้าใจ สามารถตัดสินใจและตอบสนองต่อการใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย มีการจัดทำข้อเสนอว่าด้วยการเสริมสร้างสมรรถนะด้านดิจิทัลและการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจศึกษาเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา และแสวงหาแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุน จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่นักเรียนควรได้รับ ความรอบรู้เรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมของตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม และช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีความยึดมั่นผูกพันทางการเรียน มีจรรยาบรรณในการทำงาน ความมุ่งมั่น และท้ายที่สุดสามารถประสบความสำเร็จทางการศึกษา (Durlak, J. A. et al., 2011) นั่นคือการเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ในโลกแห่งดิจิทัล เพื่อเตรียมรับกับสังคมดิจิทัลเต็มรูปแบบและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นที่กำลังจะมาถึงในระยะเวลาอันใกล้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียด ดังนี้ 1) ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัด จำนวน 12,109 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 1,176,269 คน (กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ปีการศึกษา 2564 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัด จำนวน 70 โรงเรียน จำนวน 1,200 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ซึ่งการกำหนดตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์หองค์ประกอบในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดตัวอย่างตามแนวคิดของ Comrey, A. L. et al. ที่ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรใช้ตัวอย่างจำนวน 1,000 คน ขึ้นไป จะอยู่ในระดับดีเยี่ยมในการวิเคราะห์หองค์ประกอบ (Comrey, A. L. et al., 1992)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 43 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .21 ถึง .68 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94 โดยจัดกระทำในรูปแบบการวัดผ่านระบบออนไลน์ แบบ กูเกิ้ล ฟอรม (Google Form) ได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ที่พัฒนาขึ้นเองเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน คือ เพศ อายุ และระดับชั้น และตอนที่ 2 องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัล จำแนกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ 1) การเคารพตนเองและผู้อื่น 2) การพัฒนาตนเองและสัมพันธ์กับผู้อื่น และ 3) การปกป้องตนเองและปกป้องผู้อื่น เป็นลักษณะข้อความให้นักเรียนเป็นผู้ตอบ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งมีรายละเอียดการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองดิจิทัล เพื่อทราบแนวคิด ทฤษฎี นิยาม และองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

3.2 นำผลจากการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interviews) กับผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านความเป็นพลเมืองดิจิทัล ด้านจิตวิทยาหรือด้านการศึกษา จำนวน 6 คน จาก 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มที่ 1 ผู้กำหนดนโยบาย ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีหน้าที่กำหนดนโยบาย จำนวน 2 คน ประกอบด้วย 1) นายอโณทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) นายอนันต์ พันนึก ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 กลุ่มที่ 2 ผู้

ปฏิบัติ ได้แก่ ครูสอนในระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 2 คน ประกอบด้วย 1) นางกฤติยาณี เกรวัฒน์ ผู้สอนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม(ฝ่ายประถม) 2) นายมนตรี พลแพง ขวาง ครู โรงเรียนนาดีคุรุราษฎร์บำรุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกลุ่มที่ 3 นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน ประกอบด้วย 1) นาย ประภัทร์พงษ์ อุปลา ผู้อำนวยการสำนักวิจัยนวัตกรรมการเมืองอัจฉริยะ (SCiRA) สถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 2) นางสาวปิยะพร ประภูษกา ศึกษาพิเศษ ข้าราชการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกลและเทคโนโลยี สารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยใช้หลักเกณฑ์ และวิธีการเลือกผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวแบบเจาะจงโดยใช้หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้เกี่ยวข้องจากผู้ ที่มีคุณสมบัติ คือ 1) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านจิตวิทยาหรือปริญญาเอก ทางด้านสังคมศาสตร์ 2) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางด้านเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร หรือปริญญาโททางด้านจิตวิทยาการแนะแนวหรือปริญญาโท ทางด้านสังคมศาสตร์ 3) เป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์ด้านการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ต่ำกว่า 10 ปี และ 4) เป็น นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาที่มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่า ระดับรองศาสตราจารย์ ทำให้ได้ความหมายและองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา มาพิจารณาประกอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาเพื่อสรุปองค์ประกอบของความเป็น พลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาซึ่งได้แก่ 1) การเคารพตนเองและเคารพผู้อื่น (Respect Yourself/Respect Others) 2) การพัฒนาตนเองและสัมพันธ์กับผู้อื่น (Educate Yourself/Connect with Others) และ 3) ปกป้องตนเองและปกป้องผู้อื่น (Protect Yourself/Protect Others)

3.3 เขียนกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบของ ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาจากนั้นผู้วิจัยเขียนนิยามคำศัพท์เฉพาะ ความเป็นพลเมืองดิจิทัลให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษา

3.4 สร้างแบบวัดความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นข้อความที่ครอบคลุมตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน ระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3.5 นำแบบวัดความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ สร้างเสร็จแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบคุณภาพ ด้านความ เทียบตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับ

วัตถุประสงคฺเฉพาะ (Index of Item - Objective Congruence: IOC) และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.6 นำแบบวัดความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ผ่านการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ที่ไม่ใช่ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจริง และมีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือด้วยการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ของข้อความเป็นรายข้อ และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2555) พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .21 ถึง .68 จำนวน 43 ข้อแล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้ .94 และ

3.7 นำแบบวัดความเป็นพลเมืองดิจิทัลจำนวน 43 ข้อ มาจัดพิมพ์เป็นเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จากนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยจัดกระทำในรูปแบบ คุกกี้ลฟอร์ม (Google Form)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้

4.1 ส่งแบบวัดความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาฉบับสมบูรณ์ที่จัดกระทำในรูปแบบคุกกี้ลฟอร์มไปยังโรงเรียนที่ถูกสุ่มให้เป็นตัวอย่างจำนวน 70 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก 40 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 20 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 10 โรงเรียน เพื่อให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ที่เป็นตัวอย่างตอบข้อความในองค์ประกอบของความ เป็นพลเมืองดิจิทัล ทั้ง 43 ข้อ และได้รับกลับคืนมาจำนวน 1,200 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ตามสัดส่วนที่ระบุไว้

4.2 ได้ดำเนินการกรอกข้อมูลแบบวัด จำนวน 1,200 ฉบับ ลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) เพื่อทำการจัดกลุ่มองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) ตามลำดับดังต่อไปนี้

5.1 นำแบบวัดความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ได้รับคืนจากการเก็บข้อมูลผ่าน คุกกี้ลฟอร์ม ที่เป็นตัวอย่างทั้งหมดมาบันทึกลงในโปรแกรม

สำเร็จรูปเพื่อเตรียมเป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสหสัมพันธ์

5.2 ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก (The First Order Confirmatory Factor Analysis) เป็นการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างพื้นฐานของแต่ละองค์ประกอบ ทั้ง 3 องค์ประกอบ

5.3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (The Second Order Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยมีเกณฑ์การตรวจสอบความสอดคล้องหรือความตรงเชิงโครงสร้างดังนี้ (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2555) 1) ค่าไค-สแควร์ ถ้ามีค่าสูงมากแสดงว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่าแบบจำลองไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถ้าค่าไค-สแควร์มีค่าต่ำมากยังมีค่าใกล้เคียงศูนย์มากเท่าไร แสดงว่าแบบจำลองสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index : GFI) ซึ่งเป็นอัตราส่วนของความแตกต่างระหว่างฟังก์ชันความกลมกลืนจากแบบจำลองก่อนปรับและหลังปรับแบบจำลองกับฟังก์ชันความกลมกลืนก่อนปรับแบบจำลอง ดัชนี GFI มีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 ดัชนี GFI ที่เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่าแบบจำลองมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Index : AGFI) นำดัชนี GFI มาปรับแก้โดยคำนึงถึงขนาดของตัวแปร ค่าดัชนี AGFI ที่เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่าแบบจำลองมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 4) ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA) เป็นค่าที่บ่งบอกความไม่สอดคล้องของแบบจำลองที่สร้างขึ้นกับเมทริกซ์ ความแปรปรวนร่วมของประชากร ค่า RMSEA ที่น้อยกว่า .05 แสดงว่ามีความสอดคล้องสนิท (Close Fit) ค่าที่ใช้ได้และถือว่าแบบจำลองที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากรไม่ควรเกิน 0.08 และ 5) การวิเคราะห์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อน (Analysis of Residuals) ถ้าแบบจำลองมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปแบบคะแนนมาตรฐานจะเข้าใกล้ศูนย์และไม่ควรเกิน 2.00 ถ้ามีค่าเกิน 2.00 ต้องปรับแบบจำลองซึ่งมีสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติสหสัมพันธ์ (Correlation) 3) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ 5 ขั้นตอนต่อไปนี้ (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2555) 1) การกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดล (Model Specification) 2) การระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล (Model Identification) 3) การประมาณค่าพารามิเตอร์ (Estimating the Parameter) 4) การประเมินความสอดคล้องของโมเดล (Evaluating the Data-Model Fit) และ 5) การดัดแปรโมเดล (Model Modification)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

การศึกษาองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลดังตารางที่ 1-2 และ ภาพประกอบที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ตัว บ่งชี้	F1.1	F1.2	F1.3	F2.1	F2.2	F2.3	F3.1	F3.2	F3.3
F1.1	1.00								
F1.2	0.61**	1.00							
F1.3	0.72**	0.60**	1.00						
F2.1	0.67**	0.56**	0.74**	1.00					
F2.2	0.63**	0.63**	0.73**	0.72**	1.00				
F2.3	0.52**	0.57**	0.59**	0.57**	0.69**	1.00			
F3.1	0.54**	0.60**	0.63**	0.60**	0.68**	0.72**	1.00		
F3.2	0.55**	0.57**	0.63**	0.61**	0.68**	0.66**	0.73**	1.00	
F3.3	0.55**	0.54**	0.53**	0.59**	0.65**	0.54**	0.60**	0.65**	1.00

Bartlett's Test: $\chi^2=7935.25$ df=36 p=.00 KMO=0.93

Measure of Sampling Adequacy (MSA) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.91-0.96 **p<.01

จากตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดองค์ประกอบความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในดัชนีกลุ่มสมบูรณ์ พบว่าค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 11.17 df = 7, p = .13, ค่า GFI = 1.00, ค่า AGFI = 0.99, ค่า RMSEA = 0.02, ค่า SRMR = 0.01 ส่วนในดัชนีกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ค่า CFI = 1.00 เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ตามสอดคล้อง พบว่า ค่าไค-สแควร์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และดัชนีอื่น ๆ ยังชี้ให้เห็นโมเดลการวัดองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกลมกลืนกัน ซึ่งความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเคารพตนเองและเคารพผู้อื่น มีจำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย การมีมารยาทในการใช้งานดิจิทัล การเข้าถึงดิจิทัลอย่างเสมอภาค และการปฏิบัติตามกฎหมายดิจิทัล องค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาตนเองและสัมพันธ์กับผู้อื่น มีจำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย การสื่อสารดิจิทัล

ความรู้ความสามารถในการเขียนข้อความ และการใช้งานดิจิทัล และการซื้อขายบนดิจิทัล และองค์ประกอบที่ 3 การปกป้องตนเองและปกป้องผู้อื่น มีจำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย การปฏิบัติตนอย่างมีความรับผิดชอบตามสิทธิของตนเองและสิทธิของผู้อื่นในโลกดิจิทัล ความปลอดภัยของตนเองในการใช้งานดิจิทัล สุขภาพทางร่างกาย และสุขภาพจิตในการใช้งานดิจิทัล

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา (n=1,200)

องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัล	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ					CR
	b	SE	t	FS	SC	
1. การเคารพตนเองและเคารพผู้อื่น	0.69	0.03	24.57**	-	0.99	0.97
การมีมารยาทในการใช้งานดิจิทัล	1.00	-	-	0.01	0.70	0.48
การเข้าถึงดิจิทัลอย่างเสมอภาค	1.06	0.04	23.69**	0.12	0.74	0.54
การปฏิบัติตามกฎหมายดิจิทัล	1.16	0.04	29.16**	0.14	0.81	0.65
2. การพัฒนาตนเองและสัมพันธ์กับผู้อื่น	0.77	0.03	30.18**	-	0.97	0.94
การสื่อสารดิจิทัล	1.00	-	-	0.18	0.80	0.64
ความรู้ความสามารถในการเขียนข้อความและการใช้งานดิจิทัล	1.12	0.03	33.21**	0.33	0.89	0.80
การซื้อขายบนดิจิทัล	0.96	0.04	26.66**	0.13	0.77	0.59
3. การปกป้องตนเองและปกป้องผู้อื่น	0.79	0.03	30.27**	-	0.95	0.91
การปฏิบัติตนอย่างมีความรับผิดชอบตามสิทธิของตนเองและสิทธิของผู้อื่นในโลกดิจิทัล	1.00	-	-	0.22	0.83	0.69
ความปลอดภัยของตนเองในการใช้งานดิจิทัล	1.00	0.03	33.95**	0.21	0.83	0.69
สุขภาพทางร่างกาย และสุขภาพจิตในการใช้งานดิจิทัล	0.87	0.04	24.02**	0.09	0.72	0.52

$$\chi^2=11.17 \text{ df}=7 \text{ p}=.13 \text{ GFI}=1.00 \text{ AGFI}=0.99 \text{ CFI}=1.00 \text{ RMSEA}=0.02 \text{ SRMR}=0.01 \text{ **p}<.01$$

จากตารางที่ 2 พบว่า องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.95 - 0.99 ซึ่งทุกองค์ประกอบและทุกตัวบ่งชี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยการเคารพตนเองและเคารพผู้อื่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุดเท่ากับ 0.99 มีความแปรผันร่วมกับความเป็นพลเมืองดิจิทัลอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 97) รองลงมาคือ การพัฒนาตนเองและสัมพันธ์กับผู้อื่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.97 มีความแปรผันร่วมกับความเป็นพลเมืองดิจิทัลอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 94) ส่วนการปกป้องตนเองและปกป้องผู้อื่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานต่ำสุดเท่ากับ 0.95 มีความแปรผันร่วมกับ

ความเป็นพลเมืองดิจิทัลอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 91) ตามลำดับ และสามารถพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ ดังนี้

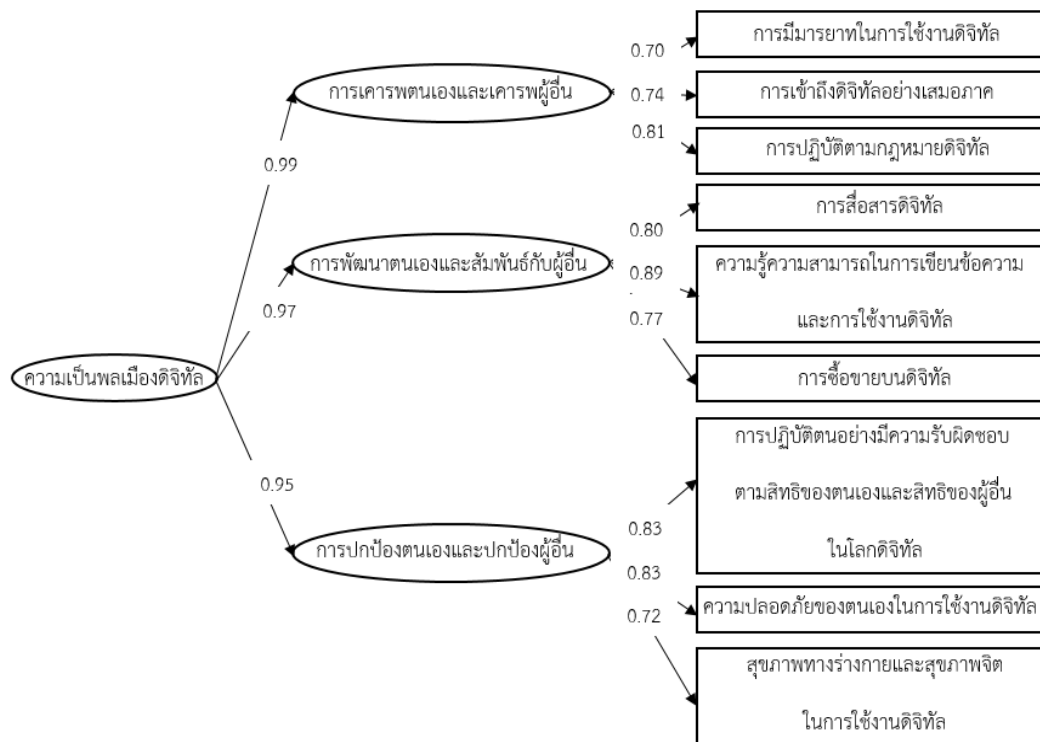
1. การเคารพตนเองและเคารพผู้อื่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.70 - 0.81 โดยการปฏิบัติตามกฎหมายดิจิทัล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุดเท่ากับ 0.81 มีความแปรผันร่วมกับการเคารพตนเองและเคารพผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 65) รองลงมาคือ การเข้าถึงดิจิทัลอย่างเสมอภาค มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.74 มีความแปรผันร่วมกับการเคารพตนเองและเคารพผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 54) ส่วนการมีมารยาทในการใช้งานดิจิทัล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานต่ำสุดเท่ากับ 0.70 มีความแปรผันร่วมกับการเคารพตนเองและเคารพผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 48) ตามลำดับ

2. การพัฒนาตนเองและสัมพันธ์กับผู้อื่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.77 - 0.89 โดยความรู้ความสามารถในการเขียนข้อความ และการใช้งานดิจิทัล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุดเท่ากับ 0.89 มีความแปรผันร่วมกับการพัฒนาตนเองและสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 80) รองลงมาคือ การสื่อสารดิจิทัล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.80 มีความแปรผันร่วมกับการพัฒนาตนเองและสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 64) ส่วนการซื้อขายบนดิจิทัล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานต่ำสุดเท่ากับ 0.77 มีความแปรผันร่วมกับการพัฒนาตนเองและสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 59) ตามลำดับ

3. การปกป้องตนเองและปกป้องผู้อื่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.72 - 0.83 โดยการปฏิบัติตนอย่างมีความรับผิดชอบตามสิทธิของตนเองและสิทธิของผู้อื่นในโลกดิจิทัลและความปลอดภัยของตนเองในการใช้งานดิจิทัล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุดเท่ากันเท่ากับ 0.83 มีความแปรผันร่วมกับการปกป้องตนเองและปกป้องผู้อื่นอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 69) ส่วนสุขภาพทางร่างกาย และสุขภาพจิตในการใช้งานดิจิทัล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานต่ำสุดเท่ากับ 0.72 มีความแปรผันร่วมกับการปกป้องตนเองและปกป้องผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 52) ตามลำดับ

$$\chi^2 = 11.17 \text{ df} = 7 \text{ p} = .13 \text{ GFI} = 1.00 \text{ AGFI} = 0.99 \text{ CFI} = 1.00 \text{ RMSEA} = 0.02 \text{ SRMR} = 0.01$$

ภาพที่ 1 โมเดลการวัดความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน)

สรุปผล คือ องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ การเคารพตนเองและผู้อื่น การพัฒนาตนเองและสัมพันธ์กับผู้อื่น และการปกป้องตนเองและปกป้องผู้อื่น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการศึกษาองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ชี้ให้เห็นโมเดลการวัดองค์ประกอบ มีความสอดคล้องกลมกลืนกัน จำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเคารพตนเองและเคารพผู้อื่น มีจำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การมีมารยาทในการใช้งานดิจิทัล 2) การเข้าถึงดิจิทัลอย่างเสมอภาค และ 3) การปฏิบัติตามกฎหมายดิจิทัล 2) การพัฒนาตนเองและ

สัมพันธ์กับผู้อื่น มีจำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การสื่อสารดิจิทัล 2) ความรู้ความสามารถในการเขียนข้อความ และการใช้งานดิจิทัล และ 3) การซื้อขายบนดิจิทัล และ 3) การปกป้องตนเอง และปกป้องผู้อื่น มีจำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การปฏิบัติตนอย่างมีความรับผิดชอบตามสิทธิของตนเองและสิทธิของผู้อื่นในโลกดิจิทัล 2) ความปลอดภัยของตนเองในการใช้งานดิจิทัล สุขภาพทางร่างกาย และ 3) สุขภาพจิตในการใช้งานดิจิทัล องค์ประกอบมาตรฐานทุกองค์ประกอบและทุกตัวบ่งชี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยการเคารพตนเองและเคารพผู้อื่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุดมีความแปรผันร่วมกับความเป็นพลเมืองดิจิทัลอยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ การพัฒนาตนเองและสัมพันธ์กับผู้อื่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน มีความแปรผันร่วมกับความเป็นพลเมืองดิจิทัลอยู่ในระดับสูง ส่วนการปกป้องตนเอง และปกป้องผู้อื่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานต่ำสุด มีความแปรผันร่วมกับความเป็นพลเมืองดิจิทัลอยู่ในระดับสูง ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า โดยธรรมชาติแล้วนักเรียนระดับประถมศึกษาอยู่ในวัยแห่งการเรียนรู้ คืออยากรู้อยากเห็น และอยากลองทำในเรื่องต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ เมื่อทำแล้วจะรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง และถำงานใด ๆ ที่ทำกับเพื่อนสำเร็จจะให้ความรัก ความไว้วางใจ และให้ความสำคัญกับเพื่อนมากขึ้น มีความแคล่วคล่องว่องไว มีความต้องการพัฒนาตนเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของครูและเพื่อน ๆ สามารถเข้าใจความหมายของการทำถูกหรือผิด และจะพยายามเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีความพึงพอใจที่ได้สัมพันธ์กับผู้อื่น และยังเห็นว่าเพื่อนมีความสำคัญโดยจะปกป้องและให้ความรักความเอาใจใส่ ดูแลกันโดยเฉพาะเพื่อนในกลุ่มเดียวกัน (ลักขณา ศรีวัฒน์, 2557) นอกจากนี้ สำนักงานข้าราชการพลเรือน กล่าวไว้ว่า ในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันจะใช้รูปแบบ Active Learning คือเน้นผู้เรียนลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งรายบุคคล และเป็นกลุ่ม ตามแนวคิดของนักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม คือการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำด้วยตนเองทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ คือนอกจากรู้เข้าใจแล้วยังเกิดทักษะหรือความชำนาญในเรื่องที่เรียน โดยเฉพาะในยุคสังคมแห่งเทคโนโลยีดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 เช่นปัจจุบันที่ต้องใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เช่น Smart Phone, Tablet หรือ Notebook โดยผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเรียกว่าเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizen) ที่หมายถึงสมาชิกโลกออนไลน์ที่ใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต จึงกล่าวได้ว่านักเรียนระดับประถมศึกษาเป็นพลเมืองดิจิทัล ที่ต้องมีความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) คือมีความฉลาดทางดิจิทัล บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อ การมีจริยธรรม การมีส่วนร่วม มีความเห็นอกเห็นใจและเคารพผู้อื่น โดยมุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคม ปฏิบัติและรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ เพื่อสร้างความสมดุลของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2561) รวมถึงผลการสำรวจของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่พบว่าร้อยละ 61.6 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษามีการใช้อินเทอร์เน็ตในการศึกษาค้นคว้า หาความ

บันทึกและการติดต่อสื่อสารในโลกดิจิทัล (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ซึ่งจะมีผลต่อการดำเนินชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการเคารพตนเองและผู้อื่น การแสวงหาความรู้ให้เท่าทัน และการป้องกันตนเองและผู้อื่นในโลกดิจิทัล และยังสอดคล้องกับ Ribble M. ที่ได้กำหนดคุณลักษณะสำคัญของความเป็นพลเมืองดิจิทัลไว้ 3 องค์ประกอบคือ 1) การเคารพตนเองและผู้อื่น 2) การพัฒนาตนเองและสัมพันธ์กับผู้อื่น และ 3) การปกป้องตนเองและปกป้องผู้อื่น (Ribble, M., 2009) ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของต้องตา จำเริญใจ ที่ทำการวิจัยเรื่องความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 และพบว่าความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 โดยรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการใช้งานดิจิทัลอย่างรับผิดชอบปลอดภัย ด้านสร้างนวัตกรรมดิจิทัล และด้านมีความเคารพต่อตนเองและผู้อื่นในโลกดิจิทัล (ต้องตา จำเริญใจ, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบเป็นสิ่งที่สะท้อนออกมาจากการที่เด็กวัยประถมศึกษามีภาวะของการมีความรู้ (Cognitive) ทักษะ (Psychomotor) และเจตคติ (Attitude) หรือ KAP ตามแนวคิดของนักจิตวิทยาการศึกษา หรือการมีคุณลักษณะของการเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขในโลกดิจิทัล ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถส่งเสริมหรือเสริมสร้างให้เกิดขึ้นได้ด้วยการฝึกอบรมให้ความรู้และสร้างเจตคติที่ดีตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปได้ดังนี้

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การศึกษาองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีข้อมูลเชิงประจักษ์ชี้ให้เห็นโมเดลการวัดองค์ประกอบมีความสอดคล้องกลมกลืนกัน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเคารพตนเองและเคารพผู้อื่น 2) การพัฒนาตนเองและสัมพันธ์กับผู้อื่น และ 3) การปกป้องตนเองและปกป้องผู้อื่น การเคารพตนเองและเคารพผู้อื่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด มีความแปรผันร่วมกับความเป็นพลเมืองดิจิทัลอยู่ในระดับสูง เพราะโดยธรรมชาติแล้วนักเรียนระดับประถมศึกษาอยู่ในวัยแห่งการเรียนรู้ อยากรู้ อยากเห็น และอยากลองทำในเรื่องต่าง ๆ ที่แปลก

ใหม่ เมื่อทำแล้วจะรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง และถ่างงานใด ๆ ที่ทำกับเพื่อนสำเร็จจะให้ความรัก ความไว้วางใจ และให้ความสำคัญกับเพื่อนมากขึ้น มีความเคลวคล่องว่องไว มีความต้องการ พัฒนาตนเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของครูและเพื่อน ๆ สามารถเข้าใจความหมายของการทำถูก หรือผิด และจะพยายามเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีความพึงพอใจที่ได้สัมพันธ์กับผู้อื่น และยัง เห็นว่าเพื่อนมีความสำคัญโดยจะปกป้องและให้ความรักความเอาใจใส่ ดูแลกันโดยเฉพาะเพื่อน ในกลุ่มเดียวกัน ดังนั้นเสนอแนะว่า 1) ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมือง ดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาเพิ่มเติม เพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาความเป็น พลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) การวิจัยครั้งนี้กำหนด ขอบเขตการวิจัยคือนักเรียนระดับประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งในทางปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถในการ ตอบแบบวัดที่ผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือ จำเป็นต้องใช้นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านทำความเข้าใจในระดับที่ดี จึงกำหนดผู้ตอบแบบวัดเป็นนักเรียนประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 คือระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ดังนั้น การวิจัยในอนาคตควรได้ทำการวิจัยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก นักเรียนระดับประถมศึกษาครอบคลุมทุกระดับชั้น โดยอาจปรับเปลี่ยนเครื่องมือหรือรูปแบบ การวิจัยให้เหมาะสมกับวัยของผู้ตอบแบบวัด เพื่อประโยชน์สำหรับพัฒนาและเสริมสร้างความ เป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). สรุปผลการสำรวจข้อมูลสถานภาพการรู้เท่า ทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: กระทรวง ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563 - 2565 MOE Digital Transformation for Education Action Plan 2020 - 2022. เรียกใช้เมื่อ 27 กันยายน 2564 จาก <https://bict.moe.go.th/wp-content/uploads/2022/03/digital-63-65.pdf>.
- กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). ระบบสารสนเทศเพื่อ การบริหารการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2565 จาก <http://www.data.bopp-obec.info>
- ต้องตา จำเริญใจ. (2561). ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2557). จิตวิทยาสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. (2561). Study Shows Thai Children under Cyber Threats. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2562 จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/WNSOC6103230010098>
- สำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์. (2565). นโยบายและแผนปฏิบัติการว่า ด้วยความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (พ.ศ. 2565 - 2570). เรียกใช้เมื่อ 2 ตุลาคม 2565 จาก https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/cyber-security-action-plan-2022-2027/ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2561). แนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2562 จาก http://www.ocsc.go.th/Digital_Skill
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2564). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตประเทศไทยปี 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2564 (ไตรมาสที่ 2). กรุงเทพมหานคร: กองสถิติเศรษฐกิจ สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- Comrey, A. L. et al. (1992). A First Course in Factor Analysis. New Jersey: Erlbaum.
- Durlak, J A. et al. (2011). The Impact of Enhancing Students' Social and Emotional Learning: A Meta- Analysis of School- Based Universal Interventions. Retrieved February 03, 2020, from <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01564>
- Ribble, M. (2009). Passport to Digital Citizenship Journey Toward Appropriate Technology Use at School and at Home. Retrieved March 21, 2020, from <https://elem.hcdsb.org/stanne/wp-content/uploads/sites/19/2017/02/Passport-to-Digital-Citizenship-article.pdf>

รูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์ แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพ สาธารณะแห่งประเทศไทย*

MEDIA PRESENTATION FORMAT FOR THE HEARING IMPAIRED VIA STREAMING TELEVISION OF THAI PUBLIC BROADCASTING SERVICE

สิโรตม มณีแฮต

Sirodom Maneehaet

พงษ์พิพัฒน์ สายทอง

Pongpipat Saitong

คณะวิทยาการสารสนเทศ สาขาวิชาสื่ออนุมิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม

Faculty of Informatics Creative Media, Mahasarakham University, Maha Sarakham, Thailand

E-mail: shirobeen@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย และศึกษาประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและใช้วิธีวิเคราะห์ตัวบทของสื่อ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยคือเครื่องมือ ได้แก่ ชุดสื่อรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนโทรทัศน์สตรีมมิง จำนวน 81 ตอน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์องค์ประกอบด้านรูปแบบการนำเสนอสื่อ และแบบสังเคราะห์องค์ประกอบด้านประเภทเนื้อหาที่สื่อสาร สถิติในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ประเภทเนื้อหาในการสื่อสารผ่านรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส ประกอบด้วย 1) การแนะนำรายการอื่นที่น่าสนใจของสถานี 21 ตอน 2) การรวมเนื้อหาหลากหลายในตอนเดียว จำนวน 17 ตอน 3) การชี้แจงการดำเนินงานของสื่อ 13 ตอน 4) การอธิบายเนื้อหาเชิงวิชาการ จำนวน 12 ตอน 5) การรายงานข่าวและประเด็นสถานการณ์ จำนวน 10 ตอน 6) การรายงานผลและเปรียบเทียบผล จำนวน 6 ตอน และ 7) การสอนวิธีการและเคล็ดลับ 2 ตอน ส่วนรูปแบบการนำเสนอสื่อผ่านรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส ประกอบด้วย 1) สื่อภาพเคลื่อนไหว จำนวน 81 ตอน 2) สื่อภาษา

* Received 24 February 2023; Revised 25 March 2023; Accepted 28 March 2023

มือไทย จำนวน 81 ตอน 3) สื่อภาพนิ่ง จำนวน 72 ตอน 4) สื่อคำบรรยายแทนเสียงแบบปิด จำนวน 21 ตอน 5) สื่อวีดิโออินโฟกราฟิก จำนวน 13 ตอน 6) สื่อคำบรรยายแทนเสียงแบบเปิด 6 ตอน และ 7) สื่อแอนิเมชันโฟกราฟิก 4 ตอน โดยพบว่าไม่มีการใช้สื่อภาษามือไทย ปัญญาประดิษฐ์

คำสำคัญ: รูปแบบสื่อ, เนื้อหาของสื่อ, คนพิการทางการได้ยิน, โทรศัพท์สตรีมมิง, การแพร่ภาพสาธารณะ

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the media presentation format for the hearing impaired via streaming television in the case study of Thai PBS Open House program of Thai Public Broadcasting Service and 2) study the type of content of communication for the hearing impaired via streaming television. This study used qualitative research by using the method of textual analysis of media. The population and research sample was the material of Open House Thai PBS media program on streaming television, totaling 81 episodes. Research tools include a synthesizer of media presentation format elements, and a synthesizer of the type of content communicated. Research statistics include frequency and percentage. The results showed that types of content in communication through Thai PBS Open House program consists of 1) the introduction to other interesting programs of the station in 21 episodes, 2) the combination of various content in 17 episodes, 3) the clarification of media operations in 13 episodes, 4) the explaining academic content in 12 episodes, 5) the news reporting and situational issues in 10 episodes, 6) the reporting and comparison in 6 episodes, and 7) The how to teaching methods and tips in 2 episodes. The format of the media presentation through the Thai PBS Open House program consists of 1) the motion picture in 81 episodes, 2) the Thai sign language in 81 episodes, 3) the slide picture in 72 episodes, 4) the closed caption in 21 episodes, 5) the video infographic in 13 episodes, 6) the opened caption in 6 episodes, 7) the animated infographic in 4 episodes, and it was found that no artificial intelligence Thai sign language was used in Thai PBS Open House program.

Keywords: Media Format, Media Content, Hearing Impaired, Streaming Television, Public Broadcasting

บทนำ

ในช่วงที่ผ่านมา ไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในมิติต่าง ๆ ทั้ง มิติการศึกษา สาธารณสุข ทรัพยากรมนุษย์ คมนาคม และสถาปัตยกรรมเพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ โดยมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติหลายฉบับ และมีเป้าหมายคือ เพื่อให้คนพิการดำรงชีวิตด้วยตนเองอย่างมีสิทธิ ศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับคนทั่วไป รวมถึงได้รับการคุ้มครองคุณภาพชีวิตที่ดี เปิดโอกาสอย่างเสมอภาคให้มีส่วนร่วมในสังคมภายใต้สภาพแวดล้อมที่ไร้อุปสรรค (รพพล ศรีขาวรส, 2565) ทั้งนี้ การส่งเสริมสิทธิคนพิการเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบหลักขององค์การภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งประเทศไทยมีการดำเนินการขับเคลื่อนการทำงานด้านคนพิการมาเป็นระยะเวลาพอสมควร และเริ่มมีความเข้มแข็งมองเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้นตามลำดับ เห็นได้จากที่นานาประเทศให้การยอมรับเรื่องการส่งเสริมสิทธิคนพิการของประเทศไทย โดยเฉพาะประเด็นด้านการบริการเพื่ออำนวยความสะดวกทางข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีการสื่อสารมวลชน (ยศพล เหลืองโสมนภา และคณะ, 2554)

โทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนและแหล่งข้อมูลข่าวสาร ที่ดำเนินการโดยได้รับการจัดสรรคลื่นความถี่อันเป็นสาธารณะ ซึ่งสาธารณะหมายความว่าครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่สื่อมวลชนโทรทัศน์ต้องจัดให้มีบริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเช่นเดียวกับประชาชนกลุ่มอื่น โดยหลักการสากลด้านการให้บริการพื้นฐานทางโทรทัศน์เพื่อคนพิการที่จำเป็น ประกอบด้วยบริการอย่างน้อย 3 อย่าง ได้แก่ เสียงบรรยายภาพ (Audio description) สำหรับคนพิการทางการเห็น ภาษามือ (Sign language) และคำบรรยายแทนเสียง (Caption) สำหรับคนพิการทางการได้ยิน เพื่อเป็นข้อกำหนดเชิงคุณภาพ และเป็นการกำหนดมาตรฐานเชิงเทคนิค รวมถึงความเหมาะสมของรูปแบบรายการต่อการให้บริการในการจัดเสียงบรรยายภาพ ภาษามือ และคำบรรยายแทนเสียง (ธีรวัช เจนวชิรรัชต์, 2564) ปัจจุบันนอกจากการจะมีการเน้นการสื่อสารในรูปแบบเสมือนจริง เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ เน้นความรวดเร็ว และเน้นการสร้างแบรนด์แล้ว สื่อโทรทัศน์ยังจัดเป็นสื่อมวลชนที่มีศักยภาพในการเข้าถึงผู้รับสารเป็นจำนวนมาก รวดเร็วและกว้างขวาง (อุษา ศิลป์เรืองวิไล, 2561) เพราะเป็นสื่อมวลชนที่ผู้รับสารทั่วไปมีความสามารถในการเข้าถึงสื่อได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะด้านการอ่านออกเขียนได้เช่นสื่อสิ่งพิมพ์ หรือทักษะด้านเทคโนโลยีเช่นสื่อออนไลน์ ตลอดจนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการรับชมเช่นสื่อภาพยนตร์ สื่อมวลชนทรงพลังในการสร้างปรากฏการณ์ต่าง ๆ อย่างมาก นั้นทำให้ในหลายประเทศมีความ

พยายามต่อการขับเคลื่อนและส่งเสริมสิทธิให้ประชาชนของประเทศเข้าถึงสื่อโทรทัศน์อย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตที่เกิดขึ้น เช่น โรคระบาด ภัยธรรมชาติ เหตุการณ์พิบัติหรือจลาจล จำเป็นต้องอาศัยพลังสื่อสารที่รวดเร็วและเข้าถึงคนจำนวนมากเพื่อให้ผู้คนเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤตหรือสถานการณ์เหล่านั้น และมีการกำหนดหลักการสากลว่า สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ต้องจัดบริการตามหลักสิทธิด้านความเท่าเทียมให้แก่กลุ่มคนพิการให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและสำคัญต่อชีวิตได้ (อารดา ครุจิต, 2560) ดังนั้น ในกิจการด้านโทรทัศน์สากลจึงมีการบริการเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางโทรทัศน์ (Television access service) โดยการจัดให้มีบริการเพื่อการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์สำหรับคนพิการทางการเห็นด้วยเสียงบรรยายภาพ และคนพิการทางการได้ยินด้วยภาษามือและคำบรรยายแทนเสียง ส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อโทรทัศน์ในด้านการแสวงหาข้อมูล ความรู้ ข่าวสาร สาร และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการให้ได้ประโยชน์สูงสุด มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและมีสิทธิเท่าเทียมกันในสังคมโดยไม่ไร้ปัญหา หรือมีปัญหาน้อยที่สุด (ตรี บุญเจือ, 2562)

ในส่วนของกลุ่มคนพิการทางการได้ยิน ปัญหาของคนพิการกลุ่มนี้เป็นเรื่องของการสื่อสารกับบุคคลอื่น ซึ่งหากบุคคลที่สื่อสารกับคนพิการทางการได้ยินนั้น ไม่มีความรู้ หรือความเข้าใจถึงปัญหาในการสื่อสารของคนพิการทางการได้ยินนั้น อาจเป็นไปได้ยากที่จะสามารถสื่อสารให้เข้าใจระหว่างกันได้ คนพิการทางการได้ยินจึงเป็นกลุ่มคนพิการที่รับรู้และเข้าถึงสิทธิได้ยากกว่าคนกลุ่มอื่น โดยจากตัวอย่างที่ผ่านมาได้มีการวิจัยเชิงสำรวจในการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์ ในกลุ่มคนพิการทุกประเภท ซึ่งพบว่า กลุ่มคนพิการทางการได้ยินรับรู้และเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์ได้ช้ากว่าคนพิการทางการเห็นถึง 5 ปี สาเหตุหลักที่คนพิการทางการได้ยินไม่รู้ถึงวิธีป้องกันโรคเอดส์จึงเกิดจากการรับรู้ที่ช้ากว่าคนพิการประเภทอื่น จากผลการสำรวจทำให้เห็นได้ว่า คนพิการทางการได้ยินเป็นกลุ่มคนที่ประสบปัญหาามากที่สุดในเรื่องของการสื่อสารและการเข้าถึงรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความสามารถในการรับรู้และการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ที่ควรจะได้รับจากภาครัฐของคนพิการกลุ่มนี้จึงไม่ได้เป็นไปอย่างเต็มที่ตามสิทธิที่พึงได้ (สายทิพย์ ปิ่นเจริญ, 2558) อย่างไรก็ตาม การสร้างความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ให้กับคนพิการและประชาชนผ่านการส่งเสริมการให้เนื้อหาหรือข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนั้น ๆ ผ่านช่องทางสื่อหลากหลายรูปแบบ นับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการช่วยให้คนพิการและประชาชนเอาตัวรอดจากสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ด้านทักษะความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะในการติดต่อสื่อสาร ด้านการรู้เท่าทันสื่อ การตัดสินใจและการประยุกต์ใช้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อ (สิโรตม มณีแฮด และคณะ, 2564) นอกจากนี้ อาจจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการสื่อสารเพื่อนำเสนอเนื้อหา ข่าวสาร หรือสาระความรู้ทางไกลในรูปแบบของออนไลน์ (Online communication) ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต ในรูปแบบสื่อโทรทัศน์ข้ามโครงข่าย (Social television media) หรือสื่อ

โทรทัศน์แบบสตรีมมิง อาทิ เฟซบุ๊ก ยูทูบ และแอปพลิเคชันสื่อสารแบบสดต่าง ๆ นอกเหนือจากโทรทัศน์แบบดั้งเดิมที่ออกอากาศในระบบดิจิทัลภาคพื้นดิน โดยมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทสถานการณ์ (สิโรตม มณีแฮด และคณะ, 2565) สื่อสตรีมมิงมีความสำคัญในงานสื่อมวลชนใหม่มาก จากเดิมที่การรับส่งไฟล์ออนไลน์ใช้วิธีอัปโหลดและดาวน์โหลดข้อมูลทั้งหมดออกมาก่อนจึงจะเล่นไฟล์ดังกล่าวได้ แต่ระบบโทรทัศน์สตรีมมิง (Streaming television) หรือเรียกชื่อได้อีกแบบว่า โทรทัศน์ข้ามโครงข่าย (Over-The-Top Television: OTT-TV) เป็นการไหลส่งและรับข้อมูลต่อเนื่อง ทำให้ผู้รับบริการปลายทางรับชมได้แบบสด โดยในไทยเติบโตรวดเร็วและสูงขึ้นต่อเนื่อง (วิโรจน์ สุทธิสีมา, 2564) โทรทัศน์สตรีมมิงยังเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมต่อสังคมด้านการเรียนรู้ผ่านสื่อภาพและเสียงออนไลน์แบบสดของประชาชนทุกกลุ่ม (Stakeholder) เช่น วัยรุ่น วัยทำงานที่ใช้งานสมาร์ทโฟน หรือคนสูงอายุ และคนพิการที่ไม่สะดวกใช้โทรทัศน์ดั้งเดิม รวมถึงประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์การสื่อมวลชน และหน่วยงานกำหนดนโยบายสื่อ นำไปเป็นข้อมูลส่งเสริมการบริการแก่คนพิการ การปรับรูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการบนฐานแห่งสังคมเท่าเทียม (จุฬาลักษณ์ สิงหะเชนทร์ และมาโนช ชุ่มเมืองปัก, 2564)

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (สสท.) หรือ Thai Public Broadcasting Service (Thai PBS) ในนามสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสออกอากาศในระบบดิจิทัลภาคพื้นดินมีการดำเนินงานให้บริการแก่มวลชนสาธารณะ โดยก่อตั้งขึ้นตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 ปัจจุบันมีการให้บริการสื่อและเนื้อหารายการแก่กลุ่มคนพิการทางการได้ยินตามประกาศของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ สำนักงาน กสทช. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ พ.ศ. 2555 และเรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2559 โดยมีการให้บริการเนื้อหาแก่คนพิการทางการได้ยินผ่านสื่อ 2 รูปแบบคือ สื่อล่ามภาษามือ และสื่อคำบรรยายแทนเสียง (สำนักงานผู้อำนวยการด้านยุทธศาสตร์สื่อสาธารณะ, 2565); (ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2559) อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานในปัจจุบันเพื่อให้บริการแก่กลุ่มคนพิการทางการได้ยินของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสยังมีข้อจำกัดอยู่หลายด้าน อาทิ ด้านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยิน ด้านเทคนิคการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยิน ด้านเงื่อนไขเวลาของการผลิตและสร้างสรรค์เนื้อหา ด้านงบประมาณที่ใช้ในการผลิตด้านความต่อเนื่องของการผลิตสื่อ รวมถึงด้านข้อกำหนดของสำนักงาน กสทช. ข้อจำกัดเหล่านี้ส่งผลต่อการให้บริการแก่กลุ่มคนพิการทางการได้ยิน สถานีโทรทัศน์จึงควรพิจารณาเกี่ยวกับ

การปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อให้บริการแก่กลุ่มคนพิการทางการได้ยินให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการสื่อสารมวลชนทางโทรทัศน์ของกลุ่มคนพิการทางการได้ยินที่มีอยู่จำนวนไม่น้อย (จุฬาลักษณ์ สิงหะเคนทร์ และมานิช ชุ่มเมืองปัก, 2564)

รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส เป็นรายการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลภาคพื้นดิน (Digital television) ขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ควบคุมการผลิตโดยสำนักงานผู้อำนวยการ สสท. ด้านยุทธศาสตร์สื่อสารสาธารณะ มินิโอบายและความต้องการให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงเนื้อหารายการโดยใช้สื่อโทรทัศน์แบบสตรีมมิง (Streaming television media) มาเป็นสื่อกลางในการนำเสนอและเผยแพร่เนื้อหาแบบคู่ขนานกับการออกอากาศทางโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลภาคพื้นดิน นอกจากนี้ สสท. ยังใช้รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมได้เกิดการติดตามข้อมูลข่าวสารการรายงานสถานการณ์ที่เป็นวาระสำคัญทางสาธารณะ การชี้แจงการทำงานของสถานีโทรทัศน์ การนำเสนอเนื้อหาเชิงวิชาการ เนื้อหาอื่น ๆ และการเผยแพร่กิจกรรมสำคัญที่ สสท. ต้องการให้ผู้ชมรับรู้หรือมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรม (สำนักงานผู้อำนวยการด้านยุทธศาสตร์สื่อสารสาธารณะ, 2565) รูปแบบการนำเสนอรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสทางโทรทัศน์ระบบดิจิทัลมีการใช้รูปแบบสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินตามเกณฑ์มาตรฐานที่ สำนักงาน กสทช. กำหนด ประกอบด้วย คำบรรยายแทนเสียงแบบเปิด (Opened caption) และภาษามือไทย (Thai sign language) ส่วนรูปแบบการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิงนั้น สำนักงาน กสทช. ยังไม่ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานไว้ (ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2559) การส่งเสริมการเข้าถึงเนื้อหาและนำเสนอข้อมูลข่าวสารในระบบสตรีมมิงจึงอยู่ที่การพิจารณาขององค์การสื่อมวลชนแต่ละสำนัก เช่นเดียวกันการส่งเสริมการเข้าถึงเนื้อหาและนำเสนอข่าวสารในระบบสตรีมมิงสำหรับคนพิการทางการได้ยินของรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส รวมถึงรายการอื่น ๆ ของสถานี จึงอยู่ที่การพิจารณาของสถานีเอง ไม่ได้มีข้อกำหนดเหมือนโทรทัศน์ดิจิทัล

จากสภาพดังกล่าว เพื่อให้คนพิการทางการได้ยินได้รับบริการข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนทั้งระบบปกติคือ โทรทัศน์ดิจิทัล และระบบทางเลือกคือ โทรทัศน์สตรีมมิง ผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาวิจัยรูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง ของ สสท. ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนางานสื่อมวลชนสำหรับคนพิการได้เข้าถึงสิทธิด้านข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบของการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรศัพท์แบบสตรีมมิง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรศัพท์แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประเภทและรูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อความ (Textual analysis) ของรายการโทรทัศน์ โดยพรรณพิลาศ กุลติกุล อธิบายว่าวิธีการการวิเคราะห์ข้อความ การวิเคราะห์รูปแบบหรือการถอดรหัสเนื้อหาในสื่อมวลชน เป็นการวิเคราะห์ทางการสื่อสารมวลชนโดยการใช้ทฤษฎีหรือแนวทางต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์จึงเป็นการศึกษาเพื่อใช้ในการตอบคำถามว่าสื่อมวลชนได้ประกอบสร้างรูปแบบหรือความหมายแก่เนื้อหาหรือสิ่งต่าง ๆ ผ่านลักษณะอย่างไร โดยทำการศึกษาจากเอกสารหรือสื่อที่สนใจและมีความสำคัญ (พรรณพิลาศ กุลติกุล, 2561)

2. ขอบเขตการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินงานโดยกำหนดขอบเขตด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านประชากร เนื้อหาและแหล่งข้อมูลสำคัญ ทำการศึกษาชุดเนื้อหารายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสที่เผยแพร่ผ่านสื่อโทรศัพท์แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ทุกวันพุธ พุธี่สิบสี่และศุกร์ เวลา 09:00 - 09:08 น. ความยาวออกอากาศครั้งละ 8 นาที รวมจำนวนเนื้อหา 81 ตอน 2) ด้านพื้นที่และระยะเวลา ทำการศึกษาชุดเนื้อหารายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสที่เผยแพร่ผ่านสื่อโทรศัพท์สตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2565 ถึงวันที่ 2 ธันวาคม 2565 รวมระยะเวลา 6 เดือน โดยนำเสนอผลการศึกษาเป็นแบบตารางสังเคราะห์ข้อมูล (Data synthesis table) และการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ข้อมูล (Descriptive analysis)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ชุดเนื้อหารายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสที่เผยแพร่ผ่านสื่อโทรศัพท์แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย จำนวน 81 ตอน 2) แบบสังเคราะห์องค์ประกอบด้านรูปแบบของการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินในรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนโทรศัพท์แบบสตรีมมิง และ 3) แบบสังเคราะห์องค์ประกอบด้านประเภทของเนื้อหาที่สื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินในรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนโทรศัพท์แบบสตรีมมิง โดยศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อหาองค์ประกอบด้านรูปแบบและเนื้อหาของ การนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการ จากนั้นสร้างแบบสังเคราะห์องค์ประกอบด้านรูปแบบและเนื้อหาของ การนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการที่มีความสอดคล้องกับการนำเสนอผ่านโทรศัพท์แบบสตรีมมิง แล้วจึงทำการตรวจสอบ

คุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบและเนื้อหาสื่อว่ามีความเหมาะสมและมีความสมเหตุสมผลหรือไม่ และปรับปรุงเครื่องมือแบบสังเคราะห์องค์ประกอบทั้ง 2 ด้านตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แหล่งข้อมูลเฉพาะรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสที่เผยแพร่บนสื่อโทรทัศน์แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ในช่วงระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2565 ถึงวันที่ 2 ธันวาคม 2565 โดยผู้วิจัยทำการบันทึกรายละเอียดจากสื่อโทรทัศน์แบบสตรีมมิงในช่วงเวลาที่มีการเผยแพร่รายการ คือวันพุธ พฤหัสบดี และศุกร์ เวลา 09:00 - 09:08 น. สรุปได้ว่ามีจำนวนรายการทั้งหมด 81 ตอน จึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนาตัวบทของสื่อ (Media textual analysis) ในด้านรูปแบบการนำเสนอสื่อและประเภทเนื้อหาที่สื่อสาร โดยนำรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสที่เผยแพร่บนสื่อโทรทัศน์แบบสตรีมมิงมาดำเนินการวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาตามประเด็น โดยมีการจัดกลุ่มข้อมูลเพื่อให้ได้ชุดข้อมูลที่สามารถเสนอเป็นข้อเท็จจริง รวมถึงเพื่อใช้ในการประกอบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ข้อมูล (Descriptive analysis) และการอภิปรายผลแบบพรรณนา (Descriptive discussion) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนสื่อโทรทัศน์แบบสตรีมมิงระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน ถึง 2 ธันวาคม 2565 โดยบันทึกรายละเอียดตามช่วงเวลาที่มีการเผยแพร่รายการในวันพุธ พฤหัสบดี และศุกร์ จำนวน 81 ตอน โดยได้ผลการวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหารายการ ดังนี้

1. ผลการศึกษารูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย

รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส เป็นรายการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลภาคพื้นดิน (Digital television) ขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (สสท.) เกิดขึ้นโดยสำนักงานผู้อำนวยการ สสท. ด้านยุทธศาสตร์สื่อสารสาธารณะ มีนโยบายและความต้องการให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงเนื้อหารายการโดยใช้สื่อโทรทัศน์แบบสตรีมมิง (Streaming television media) มาเป็นสื่อกลางในการนำเสนอและเผยแพร่เนื้อหาแบบคู่ขนานกับการออกอากาศทางโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลภาคพื้นดิน นอกจากนี้ สสท. ยังใช้รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส เป็น

ช่องทางในการประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมได้เกิดการติดตามข้อมูลข่าวสาร การรายงานสถานการณ์ที่เป็นวาระสำคัญทางสาธารณะ การชี้แจงการทำงานของสถานีโทรทัศน์ การนำเสนอเนื้อหาเชิงวิชาการ เนื้อหาอื่น ๆ และการเผยแพร่กิจกรรมสำคัญที่ สสท. ต้องการให้ผู้ชมรับรู้หรือมีส่วนร่วมกิจกรรม (สำนักงานผู้อำนวยการด้านยุทธศาสตร์สื่อสารสาธารณะ, 2565)

โดยรูปแบบการนำเสนอรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสทางโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลมีการใช้รูปแบบสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินตามเกณฑ์มาตรฐานที่ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ สำนักงาน กสทช. กำหนด (ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2559) ประกอบด้วย คำบรรยายแทนเสียงแบบเปิด (Opened caption) และภาษามือไทย (Thai sign language) ในทุกเทปที่เผยแพร่ ซึ่งออกอากาศประจำวันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ เวลา 09:00-09:08 น. รวมความยาวการออกอากาศครั้งละ 8 นาที อย่างไรก็ตามรูปแบบการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิงนั้น สำนักงาน กสทช. ยังไม่ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานไว้ การส่งเสริมการเข้าถึงเนื้อหาและการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในระบบสตรีมมิงจึงอยู่ที่การพิจารณาขององค์การสื่อมวลชนแต่ละสำนัก โดยผลการศึกษารูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิงกรณีศึกษารายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส เป็นดังนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบของการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส

รูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยิน	ความถี่ที่ใช้รูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยิน	
	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
1. คำบรรยายแทนเสียงแบบเปิด (Opened caption)	6	7.41
2. คำบรรยายแทนเสียงแบบปิด (Closed caption)	21	25.93
3. ภาษามือไทย (Thai sign language)	81	100.00
4. ภาษามือไทยปัญญาประดิษฐ์ (AI Thai sign language)	-	-
5. ภาพนิ่ง (Slide picture)	72	88.89
6. ภาพเคลื่อนไหว (Motion picture)	81	100.00
7. แอนิเมชันโฟกราฟิค (Animated infographic)	4	4.94
8. วิดีโออินโฟกราฟิค (Video infographic)	13	16.05

จากตารางที่ 1 พบว่า รูปแบบของการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินในรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนโทรทัศน์แบบสตรีมมิง มีการใช้รูปแบบของการนำเสนอรายการด้วยสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยิน ประกอบด้วย รูปแบบการ

นำเสนอด้วยสื่อภาพเคลื่อนไหวและการนำเสนอด้วยสื่อภาษามือไทยความถี่มากที่สุด 81 ตอน รองลงมาคือ รูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อภาพนิ่ง 72 ตอน รูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อคำบรรยายแทนเสียงแบบปิด 21 ตอน รูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อวิดีโออินโฟกราฟิก 13 ตอน รูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อคำบรรยายแทนเสียงแบบเปิด 6 ตอน และรูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อแอนิเมชันอินโฟกราฟิก 4 ตอน ส่วนรูปแบบการนำเสนอที่พบว่าไม่นำมาใช้คือ สื่อภาษามือไทยปัญญาประดิษฐ์

ภาพที่ 1 ตัวอย่างรูปแบบการนำเสนอรายการโดยการใช้สื่อภาพเคลื่อนไหวและสื่อภาษามือไทย
ที่มา: (รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส, 2565ก)

2. ผลการศึกษาประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย

ผลการศึกษาวิเคราะห์ประเภทของเนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษารายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย เป็นดังนี้

ตารางที่ 2 ประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส

ประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยิน	ความถี่ของประเภทเนื้อหาในการสื่อสาร สำหรับคนพิการทางการได้ยิน	
	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
1. การรายงานข่าว/ ประเด็นสถานการณ์	10	12.35
2. การอธิบายเนื้อหาเชิงวิชาการ	12	14.81

ตารางที่ 2 ประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส (ต่อ)

ประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยิน	ความถี่ของประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยิน	
	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
3. การชี้แจงการดำเนินงานของสื่อ	13	16.05
4. การแนะนำรายการอื่นที่น่าสนใจของสถานี	21	25.93
5. การรายงานผล/ เปรียบเทียบผล	6	7.41
6. การสอนวิธีการ/ เคล็ดลับ	2	2.47
7. การรวมเนื้อหาหลากหลายในตอนเดียว	17	20.98
ภาพรวม	81	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ประเภทของเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินในรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนโทรทัศน์แบบสตรีมมิง มีการใช้เนื้อหาประเภทต่าง ๆ ในรายการเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยิน ประกอบด้วย เนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำรายการอื่นที่น่าสนใจของสถานี มีความถี่มากที่สุดจำนวน 21 ตอน รองลงมาคือ การรวมเนื้อหาหลากหลายในตอนเดียว 17 ตอน เนื้อหาเกี่ยวกับการชี้แจงการดำเนินงานของสื่อ 13 ตอน เนื้อหาเกี่ยวกับการอธิบายเนื้อหาเชิงวิชาการ 12 ตอน เนื้อหาเกี่ยวกับการรายงานข่าวและประเด็นสถานการณ์ 10 ตอน เนื้อหาเกี่ยวกับการรายงานผลและเปรียบเทียบผล 6 ตอน และน้อยที่สุดคือ เนื้อหาเกี่ยวกับการสอนวิธีการและเคล็ดลับ 2 ตอน

ภาพที่ 2 ตัวอย่างเนื้อหาในรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสที่มีการแนะนำรายการอื่นที่น่าสนใจของสถานี

ที่มา: (รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส, 2565ข)

อภิปรายผล

การวิจัยรูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรศัพท์แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ผู้วิจัยอภิปรายผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. อภิปรายผลการศึกษารูปแบบของการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรศัพท์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พบว่า รูปแบบของการนำเสนอรายการสำหรับคนพิการทางการได้ยินด้วยสื่อภาพเคลื่อนไหว และรูปแบบของการนำเสนอรายการสำหรับคนพิการทางการได้ยินด้วยสื่อภาษามือไทยในรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสมีความถี่มากที่สุด โดยมีการนำเสนออยู่ในทุกตอนที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ รวมจำนวน 81 ตอน ขณะเดียวกันพบว่า รูปแบบของการนำเสนอรายการสำหรับคนพิการทางการได้ยินของรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส ไม่ได้มีการใช้สื่อภาษามือไทยแบบปัญญาประดิษฐ์เลย มีเพียงการใช้สื่อภาษามือไทยแบบปกติดังกล่าวข้างต้นผ่านผู้เชี่ยวชาญด้านล่ามภาษามือ สอดคล้องกับการศึกษาระบบภาษามือไทยในชีวิตประจำวันของ คณิศร จักระโทก และคณะ ที่พบว่า ระบบภาษามือไทยถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันด้านการสื่อสาร โดยเป็นการสื่อสารระหว่างสื่อมวลชนกับคนพิการทางการได้ยิน หรือบุคคลทั่วไปกับคนพิการทางการได้ยิน ซึ่งการจะทำให้การสื่อสารดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น ระบบภาษามือไทยยังเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันของคนพิการทางการได้ยินหรือกระทั่งคนทั่วไปที่มีความต้องการค้นหาคำศัพท์ภาษาไทยเพื่อแสดงท่าทางภาษามือได้อย่างรวดเร็ว (คณิศร จักระโทก และคณะ, 2562) รวมถึงการศึกษาข้อกำหนดเพื่อการเข้าถึงสื่อของคนพิการเชิงเปรียบเทียบ กรณีศึกษา: สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย เยอรมนี ญี่ปุ่น ของ อีริธวัช เจนวัชรรักษ์ ที่ระบุว่า สถานีโทรทัศน์มีบทบาทหน้าที่ในการผลิตสื่อและเนื้อหาสำหรับประชาชนทุกกลุ่ม โดยในกลุ่มคนพิการทางการเห็น และคนพิการทางการได้ยิน สามารถเข้าถึงสื่อและเนื้อหารายการผ่านการใช้บริการสื่อ 3 รูปแบบ ได้แก่ สื่อเสียงบรรยายภาพ สื่อล่ามภาษามือ และสื่อคำบรรยายแทนเสียง โดยในการผลิตสถานีโทรทัศน์ควรคำนึงถึงประกาศเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดสัดส่วนการใช้บริการสื่อสำหรับคนพิการ ของสำนักงาน กสทช. วิเคราะห์ศักยภาพของตนเองในฐานะผู้ผลิต รวมถึงการจัดตั้งหน่วยงานย่อยภายในองค์การสื่อที่ทำหน้าที่เฉพาะในการตรวจสอบ ดูแลความถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อบริการในรายการโทรทัศน์สำหรับคนพิการ (อีริธวัช เจนวัชรรักษ์, 2564) แต่แตกต่างกับการศึกษาเรื่องเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบออนไลน์ ของ วรรณอาภา จารุประพาพ และคณะ ที่สะท้อนว่า บทบาทหน้าที่ของคนควรปรับเปลี่ยนไปสู่ทางการบริหารจัดการอยู่เบื้องหลัง และ

นำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาปฏิบัติหน้าที่บางอย่างแทนในรูปแบบเป็นอัตโนมัติ โดยเฉพาะในประเด็นการศึกษาพิเศษที่สามารถนำเทคโนโลยีมิติเสมือนจริง (Virtual reality: VR) ความจริงเสริม (Augmented reality: AR) และปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligence: AI) มาสนับสนุนการจัดการศึกษาพิเศษเพื่อสร้างให้บรรยากาศในห้องเรียนจากรูปแบบปกติที่น่าสนใจ เสมือนจริง ตลอดจนทดแทนห้องเรียนรูปแบบปกติได้อย่างไร้ข้อจำกัด (วรรณอากาศรุประพาฬ และคณะ, 2564)

2. อภิปรายผลการศึกษาประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรศัพท์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย จากทั้งหมด 81 ตอน มีการใช้เนื้อหาเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินที่มีความถี่มากที่สุดคือ เนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำรายการอื่นที่น่าสนใจของสถานี รองลงมาคือ การรวมเนื้อหาหลากหลายในตอนเดียว เนื้อหาเกี่ยวกับการชี้แจงการดำเนินงานของสื่อ เนื้อหาเกี่ยวกับการอธิบายเนื้อหาเชิงวิชาการ เนื้อหาเกี่ยวกับการรายงานข่าวและประเด็นสถานการณ์ เนื้อหาเกี่ยวกับการรายงานผลและเปรียบเทียบผลตามลำดับ และเนื้อหาเกี่ยวกับการสอนวิธีการและเคล็ดลับ มีความถี่น้อยที่สุด ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการศึกษาของ พรรชา รอดอาตม์ เกี่ยวกับการหารายการในโทรทัศน์ดิจิทัลที่ถูกเลือกรับชมภายใต้บริบทที่สื่อมีการผลิตเปลี่ยนแพลตฟอร์ม (Platform) ที่พบว่ากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ให้ความสนใจเลือกรับชมเนื้อหารายการประเภทข่าวสารและสถานการณ์ปัจจุบัน ขณะที่กลุ่มเป้าหมายอีกส่วนหนึ่งให้ความสนใจและเลือกรับชมเนื้อหารายการต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายตามความต้องการ ความสนใจหรือความพึงพอใจส่วนตัวตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนตามแนวคิดการใช้ประโยชน์ด้านความรู้ ด้านความบันเทิง และประโยชน์อื่น โดยเป็นการเปิดรับชมเนื้อหารายการต่าง ๆ ทั้งจากช่องทางที่เป็นสื่อโทรทัศน์ระบบดิจิทัลภาคพื้นดินเดิม และจากอุปกรณ์อื่นที่มีระบบรองรับการใช้งานโทรทัศน์แบบมัลติแพลตฟอร์มผ่านการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต เช่น โทรศัพท์มือถือ (Smart phone) คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ (Desktop computer) คอมพิวเตอร์พกพา (Portable computer) ประเภทแล็ปท็อป (Laptop) และโน้ตบุ๊ก (Notebook) เป็นต้น รวมถึงผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันตามความสะดวกของกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้งานในขณะนั้น นอกจากนี้ยังเลือกเปิดรับชมเนื้อหารายการทุกวัน แต่เลือกรับชมขณะรายการออกอากาศในช่วงวันจันทร์ถึงวันศุกร์ มากกว่าช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ และมากกว่าการรับชมย้อนหลัง (พรรชา รอดอาตม์, 2561) และการศึกษาของ จารุวรรณ นิธิไพบูลย์ และคณะ เกี่ยวกับการพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ ซึ่งระบุว่า รายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุมีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้เนื่องจากสังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จึงควรมีนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาารูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์เพื่อสนับสนุนการเข้าถึงสื่อของผู้สูงอายุใน 4

ลักษณะ ได้แก่ 1) รูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับผู้ชมที่เป็นผู้สูงอายุในช่วงระหว่าง 60 - 65 ปี 2) รูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับผู้ชมที่เป็นผู้สูงอายุในช่วง 65 ปีขึ้นไป 3) รูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับผู้ชมที่เป็นผู้สูงอายุในกลุ่มรับราชการหรือทำงานในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และ 4) รูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุในกลุ่มประกอบอาชีพด้านอื่น (จารุวรรณ นิธิไพฑูรย์ และคณะ, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาเนื้อหาและรูปแบบการจัดรายการโทรทัศน์ระบบสตรีมมิ่งสำหรับคนพิการทางการได้ยิน อันจะเป็นการสนับสนุนให้คนพิการทางการได้ยินเข้าถึงสิทธิพื้นฐานและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นสาธารณะได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป โดยเฉพาะในประเด็นของสิทธิในการเข้าถึงด้านการสื่อสารมวลชนและความรอบรู้จากการใช้งานสื่อของคนพิการทางการได้ยินอย่างแท้จริง ซึ่งสามารถสรุปเป็นภาพองค์ความรู้สภาพแวดล้อมโทรทัศน์ระบบสตรีมมิ่งส่งเสริมการเข้าถึงของคนพิการทางการได้ยิน ดังนี้

ภาพที่ 3 องค์ความรู้สภาพแวดล้อมโทรทัศน์ระบบสตรีมมิ่งส่งเสริมการเข้าถึงของคนพิการทางการได้ยิน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษารูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิ่งขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ผู้วิจัยสรุปและให้

ข้อเสนอแนะดังนี้ 1) การสรุปผลการวิจัย มีรายละเอียดคือ 1) องค์ประกอบของการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนสื่อโทรทัศน์แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านรูปแบบของการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยิน และองค์ประกอบด้านประเภทของเนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยิน 2) รูปแบบของการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนโทรทัศน์แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย มีการใช้รูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อคำบรรยายแทนเสียงแบบเปิด สื่อคำบรรยายแทนเสียงแบบปิด ภาษามือไทย สื่อภาพนิ่ง สื่อภาพเคลื่อนไหว สื่อแอนิเมชันโฟกราฟิก และสื่อวิดีโออินโฟกราฟิก โดยใช้รูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อภาพเคลื่อนไหว และรูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อภาษามือไทยแบบปกติผ่านผู้เชี่ยวชาญด้านล่ามภาษามือมากที่สุด ซึ่งนำเสนออยู่ในรายการทั้ง 81 ตอน แต่ไม่มีการใช้รูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อภาษามือไทยแบบปัญญาประดิษฐ์ในรายการทั้ง 81 ตอน 3) ประเภทของเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนโทรทัศน์แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย มีการใช้เนื้อหาเกี่ยวกับการรายงานข่าวและประเด็นสถานการณ์ เนื้อหาเกี่ยวกับการอธิบายเนื้อหาเชิงวิชาการ เนื้อหาเกี่ยวกับการชี้แจงการดำเนินงานของสื่อ เนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำรายการอื่นที่น่าสนใจของสถานี เนื้อหาเกี่ยวกับการรายงานผลและเปรียบเทียบผล เนื้อหาเกี่ยวกับการสอนวิธีการและเคล็ดลับ และเนื้อหาเกี่ยวกับการรวมเนื้อหาหลากหลายในตอนเดียว 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ คือ สามารถนำผลการศึกษารูปแบบและเนื้อหาของสื่อสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์สตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ไปปรับปรุงและพัฒนารายการโทรทัศน์ให้มีประสิทธิภาพด้านการตอบสนองต่อคนพิการทางการได้ยินให้ดียิ่งขึ้น 3) ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาด้านการพัฒนารูปแบบการจัดรายการโทรทัศน์ระบบสตรีมมิงโดยใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการรู้ดิจิทัลสำหรับคนพิการทางการได้ยิน อันจะเป็นการส่งเสริมสิทธิในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นสาธารณะนั้นได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป โดยเฉพาะในประเด็นการเข้าถึงสื่อมวลชนและความรอบรู้จากการใช้งานสื่อของคนพิการทางการได้ยิน 2) ควรมีการศึกษารูปแบบและเนื้อหาของสื่อสื่อสารสำหรับคนพิการทางการเห็น เช่น สื่อเสียงบรรยายภาพผ่านสื่อมวลชนแพลตฟอร์มต่าง ๆ และ 3) ควรมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสมัยใหม่มาเป็นส่วนสนับสนุนการทำงานด้านการสื่อสารมวลชนเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงสื่อและทักษะความเท่าทัน รวมถึงความรู้ด้านต่าง ๆ สำหรับคนทุกกลุ่มในสังคมอย่างครอบคลุม

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อและนิเทศ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำชี้แนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตลอดจนขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาสื่อและนิเทศ คณะวิทยาการสารสนเทศ และบุคลากรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้คำแนะนำต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนแก่นิสิต

เอกสารอ้างอิง

- คณิตกร จีระโทก และคณะ. (2562). ระบบภาษามือไทยในชีวิตประจำวัน. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 7(1), 101-113.
- จารุวรรณ นิธิไพบุลย์ และคณะ. (2559). การพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 10(2), 21-39.
- จุฬาลักษณ์ สิงหะเคนทร์ และมานิช ชุ่มเมืองปัก. (2564). การดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเพื่อการเข้าถึงเนื้อหาสำหรับผู้พิการทางการมองเห็นและการได้ยิน. วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, 4(2), 59-68.
- ตรี บุญเจือ. (2562). คนพิการกับการเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์. วารสารวิชาการ กสทช., 3(3), 119-147.
- ธีรธวัช เจนวัชรรัช. (2564). ข้อกำหนดเพื่อการเข้าถึงสื่อของคนพิการเชิงเปรียบเทียบกรณีศึกษา: สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย เยอรมนี ญี่ปุ่น. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 11(1), 128-149.
- ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2559). การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 35 ง หน้า 6-14 (5 กุมภาพันธ์ 2559).
- พรณพิลาศ กุลดิลก. (2561). การวิเคราะห์ตัวบทและการถอดรหัสความงามแบบอ่อนเยาว์ในสื่อโฆษณา. วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม นิด้า, 5(2), 67-86.
- พรรษา รอดอาตม์. (2561). เนื้อหารายการในโทรทัศน์ดิจิทัลที่ถูกเลือกรับชมภายใต้บริบทที่สื่อมีการผลิตเปลี่ยนแพลตฟอร์ม (Platform). วารสารวิชาการวารสารศาสตร์, 11(2), 300-326.

- ยศพล เหลืองโสมนภา และคณะ. (2554). คุณภาพชีวิต ปัญหา และความต้องการของผู้พิการ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี. วารสาร ศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า, 28(2), 98-109.
- รชพล ศรีขาวรส. (2565). คุณภาพชีวิตคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 5(2), 77-88.
- รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส. (2565ก). ความคิดเห็นต่อการนำเสนอเรื่องฝุ่น PM 2.5. เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2565 จาก <https://www.thaipbs.or.th/program/OpenThaipbs/episodes/90710>.
- รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส. (2565ข). แร้งบันดาลใจจาก Cook Culture. เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2565 จาก <https://www.thaipbs.or.th/program/OpenThaipbs/episodes/90604>.
- วรรณอาภา จารุประพาฬ และคณะ. (2564). เทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบออนไลน์. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 18(1), 670-679.
- วิโรจน์ สุทธิสีมา. (2564). ความเปลี่ยนแปลงของสื่อสตรีมมิงในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย: มุมมองจากกลุ่มผู้สร้างและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 9(2), 104-120.
- สายทิพย์ ปิ่นเจริญ. (2558). ปัญหาอุปสรรคในการสื่อสารระหว่างคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมายกับพนักงานสอบสวน: กรณีศึกษาสถานีตำรวจในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานผู้อำนวยการด้านยุทธศาสตร์สื่อสารสาธารณะ. (2565). รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 12 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.thaipbs.or.th>
- สิโรตม มณีแฮด และคณะ. (2564). ความแตกฉานด้านสุขภาพกับพฤติกรรมป้องกันโรคในหมู่ผู้เรียนทางสื่อสารการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19). วารสารวิชาการปัญญาปนิธาน, 6(2), 155-168.
- สิโรตม มณีแฮด และคณะ. (2565). สื่อการเรียนรู้พลศึกษาภายใต้การระบาดของโควิด-19 ผ่านโทรทัศน์ข้ามโครงข่ายสำหรับทักษะฟุตบอล. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 9(1), 227-241.
- อารดา ครุจิต. (2560). โทรทัศน์เพื่อการเข้าถึงของคนพิการ. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุษา ศิลป์เรืองวิไล. (2561). นวัตกรรมการผลิตรายการโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 9(3), 84-98.

ศึกษาตัวแบบพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงสังคมสูงอายุ
ในจังหวัดสุพรรณบุรี*

STUDY OF A PREDICTIVE MODEL FOR AGING SOCIETY CHANGE
IN SUPHANBURI PROVINCE

พิมพ์พรรณ อัมพันธ์ทอง

Pimpan Amphanthong

วัชรีย์ เพ็ชรวงษ์

Watcharee Phetwong

พิทยุตม์ คงพ่วง

Pittayut Kongpoung

สุนันตรา ขำนวนทอง

Sunanthra Kamnuanthong

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ นนทบุรี

Faculty of Science and Technology, Department of Mathematics, Rajamangala University of Technology

Suvarnabhumi, Nonthaburi, Thailand

E-mail: amphanthongpim@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงสังคมสูงอายุที่ช่วงอายุต่างๆ และ 2) ศึกษาตัวแบบพยากรณ์สังคมสูงอายุในการเตรียมความพร้อมสังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน วิจัยกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ประชาชนสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในจังหวัดสุพรรณบุรี สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ และตัวแบบการวิเคราะห์ถดถอย ผลการวิจัยพบว่า 1) การเปลี่ยนแปลงสังคมสูงอายุที่ช่วงอายุต่างโดยภาพรวม มีการเปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลา 14 ปี ผู้สูงอายุในอำเภอที่น้อยที่สุด ได้แก่ อำเภอศรีประจันต์และอำเภอดำรงวิทยะปาลัย ส่วนผู้สูงอายุในอำเภอที่มากที่สุด ได้แก่ อำเภอหนองหญ้าไซและอำเภอดอนเจดีย์ ผู้สูงอายุมีแนวโน้มสูงกว่าช่วงอายุอื่น ๆ ด้วยวิทยาการทางการแพทย์ที่ก้าวหน้าผู้สูงอายุมีแนวโน้มอายุยืนมากขึ้น และ 2) ตัวแบบพยากรณ์สังคมสูงอายุในการเตรียมความพร้อมสังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี แนวโน้มตัวแบบพยากรณ์สังคมสูงอายุมีเพิ่มมากขึ้น สามารถเขียน

* Received 27 February 2023; Revised 30 March 2023; Accepted 31 March 2023

ตัวแบบพยากรณ์จำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ดังนี้ $\hat{Y} = 143,781.5 + 4,240.229$ ทำนายอนาคตว่าผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในแต่ละปี จำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมโดยได้นำข้อมูลกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นในพ.ศ. 2563 มาถอดแบบการเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมสูงอายุ ได้แก่ ด้านสวัสดิการสังคม ปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุมาก เป็นต้น ทั้งนี้รัฐควรมีการช่วยเหลือให้บริการสวัสดิการต่างๆ เช่น สถานสงเคราะห์คนชรา บัตรประจำตัวผู้สูงอายุ บัตรสุขภาพเพื่อขอลดหย่อนค่ารักษาพยาบาล เพิ่มเบี้ยยังชีพ มีหน่วยบริการตรวจสุขภาพไปเยี่ยมตามบ้านที่มีผู้สูงอายุ เป็นขวัญและกำลังใจในการมีชีวิตอยู่ของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ

คำสำคัญ: ศึกษาตัวแบบพยากรณ์, การเปลี่ยนแปลงสังคม, ผู้สูงอายุ, จังหวัดสุพรรณบุรี

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the changes in the aging society during different age periods and 2) to study the aged society forecasting model for preparing for an aging society in Suphanburi province. It is a combination of quantitative and qualitative research. The sampling method and key informants were elderly people aged 60 years and over in Suphanburi province. The statistics used in the research were percentage, mean, frequency and regression analysis model. The results of the research revealed that 1) the overall change in the aging society at different ages. There was a change over a period of 14 years. The highest numbers of elderly people in the districts were Nong-Ya-Sai and Don-Chedi districts. The elderly tend to be higher than other age groups. With the advancement of medical science, the elderly tend to live longer and 2) an aging society forecasting model for preparing for an aging society in Suphanburi province. The trend of forecasting models for aging society is increasing. A forecasting model for the number of elderly people in Suphanburi province can be written as follows: $\hat{Y} = 143,781.5 + 4,240.229$, predict the future that the elderly tend to increase each year. It is necessary to have a plan to prepare by bringing information from the local health insurance fund in 2020 to replicate the preparation for entering the aging society, including social welfare, health problems of the elderly, etc. The state should help provide welfare services such as homes for the elderly senior citizen card health card for medical expenses reduction increase pension. There is a health check-up service unit to

visit homes with elderly people. It is the morale and encouragement for the quality of life the elderly.

Keyword: Study forecasting models, Social change, Elderly, Suphanburi province

บทนำ

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านอุตสาหกรรมและด้านสังคมอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศสร้างแหล่งอุตสาหกรรมใหม่ๆ พัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพทางสังคมและยกระดับค่าครองชีพของประชาชนในประเทศให้สูงขึ้น โดยเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุขอย่างมาก มีการค้นคว้างานวิจัยใหม่ๆ พัฒนาวัคซีนและยารักษาโรคเรื้อรังต่างๆ เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ เป็นต้น เมื่อระบบการแพทย์มีพัฒนามากขึ้น การตระหนักเป็นอย่างยิ่งว่าการออกกำลังกายมีประโยชน์ การดูแลเรื่องโภชนาการ การดูแลสุขภาพย่อมดีตามด้วยเลยส่งผลให้อายุเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มมากขึ้นถึง 20 ปี นั่นคือ อายุเฉลี่ยจะเพิ่มขึ้นเป็น 80-90 ปี (อรรถสิทธิ์ ไชยณรงค์ และคณะ, 2562)

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ประเทศไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม มีกลุ่มสูงอายุเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้กลุ่มแรงงานมีวัยทำงานที่เปลี่ยนไป ประเด็นพิจารณาด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต ได้ให้ความสำคัญการจัดตั้ง “กรมกิจการผู้สูงอายุ” เมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2558 ตาม พ.ร.บ.ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 14) เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมศักยภาพ คุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 จึงมีการกำหนดนโยบายการบริหารงานผู้สูงอายุให้บรรลุวัตถุประสงค์ทุกโครงการสังคมสูงอายุ การวางแผนดูแลสวัสดิการค่าใช้จ่าย เพื่อหามาตรการรองรับสังคมสูงอายุที่เพิ่มขึ้นในอนาคต จากความหมายของ “ผู้สูงอายุ” คือ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 หรือ 65 ปีขึ้นไป โดยมีการเปรียบเทียบสัดส่วนอายุเทียบเท่ากับประชากรทั้งหมด โดยแสดงระดับการเปลี่ยนแปลงสังคมสูงอายุแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้ 1. “สังคมสูงอายุ” (Aging Society) คือ จำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรที่ศึกษา หรือ จำนวนประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรที่ศึกษา 2. “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” (Aged Society) คือ จำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรที่ศึกษา หรือ จำนวนประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 14 ของจำนวนประชากรที่ศึกษา และ 3. “สังคมสูงอายุระดับสุดยอด” (Super-Aged Society) คือ จำนวนประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนประชากรที่ศึกษา ทั้งนี้ตั้งแต่ ปีพ.ศ.

2548 ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ โดยมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล สำนักงาน กพ, 2561)

ในขณะเดียวกันอัตราการเกิดมีแนวโน้มลดลง คาดการณ์ได้ว่า “ประเทศไทยจะเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2564 และจะเป็นสังคมสูงอายุระดับสุดยอดในปี พ.ศ. 2588 ซึ่งพบว่าเร็วกว่าที่ประเมินไว้ในอดีต จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดที่น่าสนใจเพราะเริ่มมีสังคมสูงอายุเพิ่มมากขึ้น จากข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2559 มีสังคมสูงอายุจำนวน 152,735 คน หรือร้อยละ 22.48 แบ่งเป็นกลุ่มสูงอายุวัยต้นช่วงอายุ 60-69 ปี จำนวน 78,843 คน หรือร้อยละ 51.62 กลุ่มสูงอายุวัยกลางช่วงอายุ 70-79 ปี จำนวน 45,744 คน หรือร้อยละ 29.95 และกลุ่มสูงอายุวัยปลายช่วงอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป จำนวน 28,148 คน หรือร้อยละ 18.43 แสดงว่าแนวโน้มกลุ่มสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรีมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว (กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ , 2564)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษาตัวแบบพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงสังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงสังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรีทั้งนี้จำเป็นที่ผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีการปรับตัวและยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีแนวโน้มประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นในแต่ละปี ทั้งนี้ได้แก่พิจารณาการเปลี่ยนแปลงสังคมสูงอายุโดยแยกตามอำเภอและระดับของอายุต่าง ๆ อีกทั้งศึกษาตัวแบบพยากรณ์การเข้าสู่สังคมสูงอายุเพื่อจะได้มีการเตรียมพร้อมและมีการวางแผนการเข้าสู่สังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงสังคมสูงอายุที่ช่วงอายุต่างๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี
2. ศึกษาตัวแบบพยากรณ์สังคมสูงอายุในการเตรียมความพร้อมสังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

1. **รูปแบบการวิจัย** เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed method Research) โดยได้ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลสังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ พ.ศ. 2544 - 2558 รวมเวลา 14 ปี โดยข้อมูลจำแนก 10 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบางปลาม้า อำเภอสองพี่น้อง อำเภออู่ทอง อำเภอสามชุก อำเภอศรีประจันต์ อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอหนองหญ้าไซ อำเภอเดิมบางนางบวชและอำเภอด่านช้าง โดยแบ่งช่วงอายุ ดังนี้ 1) ช่วงอายุ 60 - 64 ปี 2) ช่วงอายุ 65 - 69 ปี 3) ช่วงอายุ 70 - 74 ปี 4) ช่วงอายุ 75 - 79 ปี และมากกว่า 80 ปีขึ้นไป 2) ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณสังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรีในแต่ละปี เพื่อ

หาตัวแบบพยากรณ์การเข้าสู่สังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี อีกทั้งหาค่าทำนายในอนาคต 5, 10, 20 และ 50 ปีข้างหน้า ว่ามีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสังคมสูงอายุไปในทิศทางใด 3) ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิที่มีการสำรวจในหน่วยงานสำนักงานสถิติแห่งชาติสุพรรณบุรี ระหว่างวันที่ 1 เมษายน ถึง 30 พฤษภาคม 2564 ในประชาชนสูงอายุตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไป เพื่อรวบรวมการเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรีแบ่งความสัมพันธ์ 3 ด้าน คือ (1) ด้านสังคม (2) ด้านสุขภาพการรักษ และ (3) ด้านสวัสดิการ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียดดังนี้ 1) ประชากร ได้แก่ ประชาชนวัยสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยอาศัยข้อมูลทุติยภูมิที่มีการสำรวจในหน่วยงานสำนักงานสถิติแห่งชาติสุพรรณบุรี ปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนผู้สูงอายุ 168,856 คน จากจำนวนประชากรทั้งจังหวัด 846,334 คน (ข้อมูลจาก จิตดา, 2560) 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนวัยสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรีโดยนำข้อมูลการดำเนินงานตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี ในพ.ศ. 2563 จากข้อมูลกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นเพื่อศึกษาการเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมสูงอายุในภาพรวมของจังหวัดสุพรรณบุรี สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 56.83 ของการส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุระยะยาว ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9,402 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจข้อมูลทุติยภูมิที่มีการสำรวจในหน่วยงานสำนักงานสถิติแห่งชาติสุพรรณบุรีที่กำหนดไว้ในตอนต้นมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรีตั้งแต่ พ.ศ. 2544 - 2558 รวมเวลา 14 ปี โดยแบ่งช่วงอายุต่าง ๆ เพื่อหาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอีกทั้งนำข้อมูลหาตัวแบบพยากรณ์การเข้าสู่สังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรีเพื่อหาค่าทำนายในอนาคตว่ามีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสังคมสูงอายุไปในทิศทางใด จากนั้นนำข้อมูลตัวอย่างจากข้อมูลกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นมาทำการเตรียมข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์ในโปรแกรม Excel เพื่อศึกษาการเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี

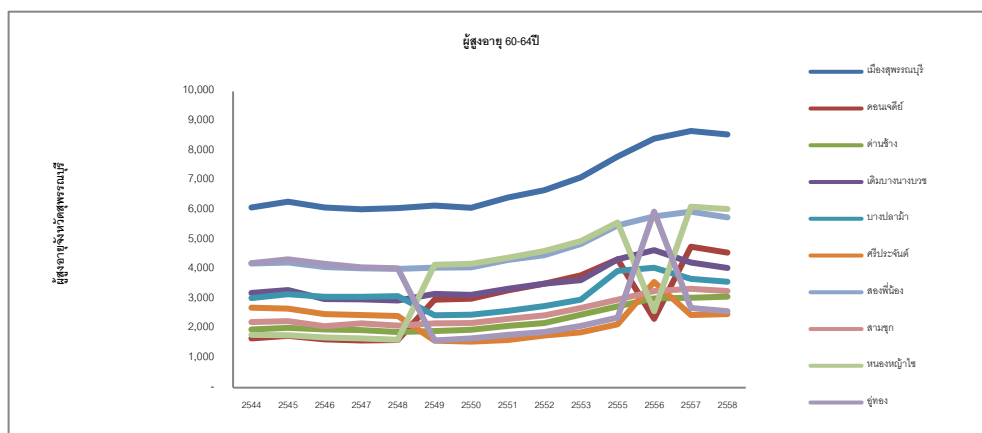
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยของตัวแปร ความถี่ของข้อมูลและตัวแบบการวิเคราะห์ถดถอย

ผลการวิจัย

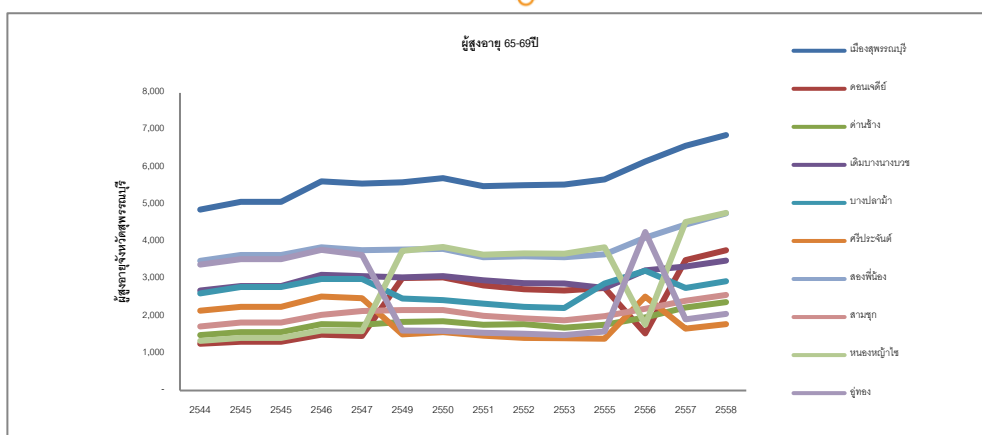
ผลการวิจัย พบว่า

1. การเปลี่ยนแปลงสังคมสูงอายุที่ช่วงอายุต่างๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี มีผลการวิจัยปรากฏรายละเอียด ดังนี้ ข้อมูลภาพรวมข้อมูลสังคมสูงอายุ ในจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ พ.ศ. 2544 - 2558 รวมเวลา 14 ปี จำแนก 10 อำเภอแบ่งช่วงอายุ พบว่าสังคมสูงอายุในอำเภอที่น้อยที่สุด คือ อำเภออู่ทอง คิดเป็นร้อยละ 0.40 ส่วนสังคมสูงอายุในอำเภอที่มากที่สุด คือ อำเภอหนองหญ้าไซ คิดเป็นร้อยละ 2.47 และอำเภอดอนเจดีย์ คิดเป็นร้อยละ 1.58 ตามลำดับ ถ้าพิจารณาด้วยการแบ่งช่วงอายุของผู้สูงอายุ โดยแบ่งช่วงอายุ ดังนี้ 1. ช่วงอายุ 60 - 64 ปี 2. ช่วงอายุ 65-69 ปี 3. ช่วงอายุ 70 - 74 ปี 4. ช่วงอายุ 75 - 79 ปี และอายุมากกว่า 80 ปีขึ้นไป ดังภาพประกอบที่ 1-5

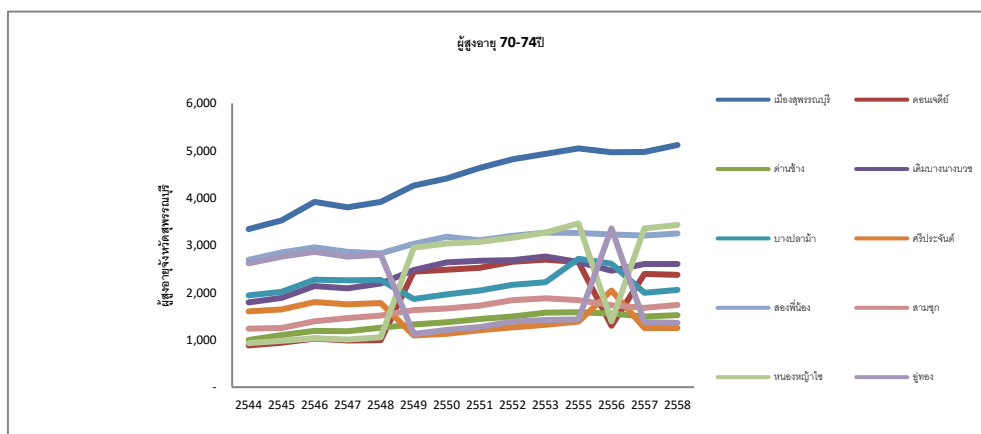
ภาพที่ 1 แสดงข้อมูลสังคมสูงอายุแยกตามอายุ 60 - 64 ปี

จากภาพที่ 1 ข้อมูลสังคมสูงอายุแยกตามอายุ 60 - 64 ปี พบว่า สังคมสูงอายุในอำเภอที่น้อยที่สุด คือ อำเภอศรีประจันต์และอำเภออู่ทอง คิดเป็นร้อยละ 0.61 และ 0.92 ตามลำดับ แสดงว่าจำนวนผู้สูงอายุในอดีตมีจำนวนน้อยมากและไม่มีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างจากอดีตมากนัก ส่วนสังคมสูงอายุในอำเภอที่มากที่สุด คือ อำเภอหนองหญ้าไซและอำเภอดอนเจดีย์ คิดเป็นร้อยละ 3.38 และ 2.75 ตามลำดับ พบว่าข้อมูลในอดีตมีจำนวนผู้สูงอายุไม่มากแต่พอมาปัจจุบันช่วงอายุ 60 - 64ปี มีจำนวนมากขึ้น

ภาพที่ 2 แสดงข้อมูลสังคมสูงอายุแยกตามอายุ 65 - 69 ปี

จากภาพที่ 2 ข้อมูลสังคมสูงอายุแยกตามอายุ 65 - 69 ปี พบว่า สังคมสูงอายุในอำเภอที่น้อยที่สุด คือ อำเภอศรีประจันต์และอำเภออุททอง คิดเป็นร้อยละ 0.61 และ 0.82 ตามลำดับ และสังคมสูงอายุในอำเภอที่มากที่สุด คือ อำเภอหนองหญ้าไซและอำเภอดอนเจดีย์ คิดเป็นร้อยละ 3.57 และ 2.99 ตามลำดับ

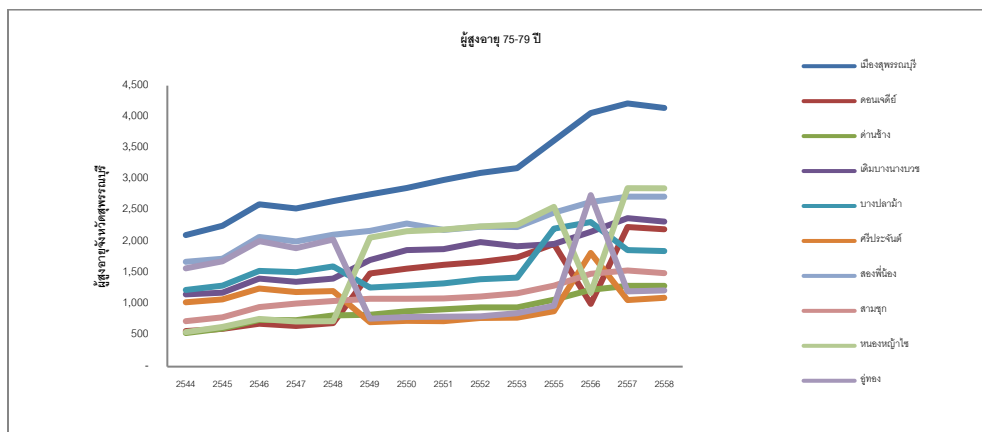

ภาพที่ 3 แสดงข้อมูลสังคมสูงอายุแยกตามอายุ 70 - 74 ปี

จากภาพที่ 3 ข้อมูลสังคมสูงอายุแยกตามอายุ 70 - 74 ปี พบว่า สังคมสูงอายุในอำเภอที่น้อยที่สุด คือ อำเภอศรีประจันต์และอำเภออุททอง คิดเป็นร้อยละ 0.52 และ 0.78 ตามลำดับ แสดงว่าจำนวนสังคมสูงอายุในอดีตมีจำนวนน้อยมากและถ้าพิจารณาจากกราฟมีเปลี่ยนแปลง

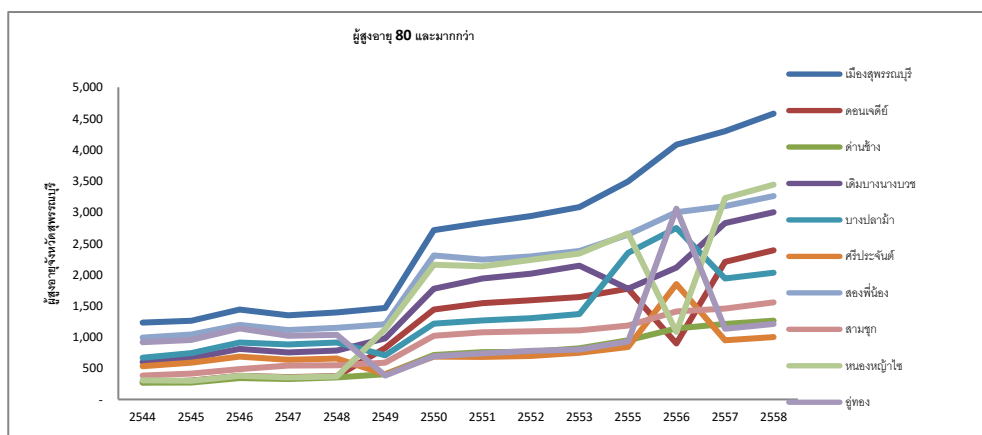

ไม่แตกต่างจากอดีต ส่วนสังคมสูงอายุในอำเภอที่มากที่สุด คือ อำเภอหนองหญ้าไซและอำเภอดอนเจดีย์ คิดเป็นร้อยละ 3.69 และ 2.69 ตามลำดับ

ภาพที่ 4 แสดงข้อมูลสังคมสูงอายุแยกตามอายุ 75-79 ปี

จากภาพที่ 4 ข้อมูลสังคมสูงอายุแยกตามอายุ 75 - 79 ปี พบว่า ข้อมูลในอดีตมีจำนวนสังคมสูงอายุไม่มากแต่พอมาถึงปัจจุบันช่วงอายุ 70 - 74 ปี มีจำนวนมากขึ้นแสดงว่าสังคมสูงอายุมีอายุนับมากขึ้น จากภาพที่ 4 แสดงช่วงอายุ 75 - 79 ปี พบว่าสังคมสูงอายุช่วงอายุมีแนวโน้มสูงกว่าช่วงอายุอื่นๆ โดยพบว่าสังคมสูงอายุในอำเภอที่มากที่สุดสองอันดับแรก คือ อำเภอหนองหญ้าไซและอำเภอดอนเจดีย์ คิดเป็นร้อยละ 5.16 และ 3.85 ตามลำดับ

ภาพที่ 5 แสดงข้อมูลสังคมสูงอายุมากกว่า 80 ปีขึ้นไป

จากภาพที่ 5 ข้อมูลสังคมสูงอายุมากกว่า 80 ปีขึ้นไป พบว่า สังคมสูงอายุมิแนวโน้มสูงกว่าช่วงอายุอื่นๆ โดยพบว่าสังคมสูงอายุในอำเภอที่มากที่สุดสามอันดับแรก คือ อำเภอหนองหญ้าไซ อำเภอเดิมบางนางบวชและอำเภอด่านช้างคิดเป็นร้อยละ 11.16 , 5.00 และ 4.69 ตามลำดับ แสดงว่าผู้สูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรีมีแนวโน้มอายุยืนมากขึ้น ทำให้จำนวนสังคมสูงมีมากในในช่วงอายุดังกล่าว

2. ผลการศึกษาตัวแบบพยากรณ์สังคมสูงอายุในการเตรียมความพร้อมสังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งตัวแบบพยากรณ์การเข้าสู่สังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อทำนายจำนวนผู้สูงอายุในอนาคต 5, 10, 20 และ 50 ปีข้างหน้า รายละเอียดดังตารางที่ 1-3

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนสังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี

ANOVA	องศาเสรี	ผลรวมกำลังสอง	ผลรวมค่าเฉลี่ยกำลังสอง	การทดสอบเอฟ	ค่าพี
การถดถอย	1	314,641,920.9	31,461,920.9	274.1	0.00007
ค่าตกค้าง	4	4,590,920.4	1,147,730.1		
รวม	5	319,232,841.3			

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงสังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละปีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่าพิน้อยกว่า 0.05) ซึ่งจำนวนผู้สูงอายุสามารถอธิบายการผันแปรได้ร้อยละ 98.56 ($R^2 = 0.9856$) และสามารถเขียนสมการตัวแบบพยากรณ์จำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 143,781.5 + 4,240.229 (\text{ปีทำนายจำนวนผู้สูงอายุ})$$

เมื่อ X แทน จำนวนผู้สูงอายุในอนาคต 5, 10, 20 และ 50 ปีข้างหน้า สามารถนำมาทำนายอนาคตของจังหวัดสุพรรณบุรี ว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในแต่ละปี และในอนาคตจำเป็นต้องมีการวางแผนต่อไป

พ.ศ.	2567	2572	2582	2612
จำนวนผู้สูงอายุ (คน)	190,424	211,625	254,027	218,234

ข้อมูลการเตรียมความพร้อมในสังคมสูงอายุนี้อายุ 60 ปีขึ้นไป ในจังหวัดสุพรรณบุรี แสดงคุณภาพชีวิตที่ดีและได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐอย่างเหมาะสม มีการแสดงข้อมูลแบ่งเป็นประเภทของการจัดสวัสดิการสังคมและความต้องการความช่วยเหลือ ดังตารางที่ 2 - 3

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลด้านสวัสดิการสังคม

ประเภทของสวัสดิการ	ยอดรวม (คน)				
	ยอดรวม (คน)	60 - 64	65 - 69	70 - 74	75 - 98
ยอดรวม	108,992	35,741	30,224	19,730	23,297
1. ศูนย์ดูแลกลางวันสำหรับผู้สูงอายุช่วยผู้สูงอายุในการดำรงชีพ	95.5	96.1	93.0	98.2	95.6
2. การจัดบริการตามบ้านเพื่อสุขภาพเรื้อรัง	96.5	95.7	96.8	98.4	95.9
3. บ้านพักสำหรับผู้สูงอายุที่มีปัญหา	97.7	98.8	96.1	99.8	96.4
4. จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะ	94.3	97.1	93.5	95.2	90.4
5. จัดให้มีสวนสาธารณะหรือสนามกีฬา	94.9	98.4	96.1	88.1	93.9
6. จัดหางานหรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย	96.3	97.0	98.9	97.3	91.0
7. จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	77.0	88.3	78.6	60.3	71.6
8. จัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับผู้สูงอายุ	38.0	44.5	46.2	37.1	18.2
9. ลดหย่อนภาษีให้กับบุคคลที่เลี้ยงดู	78.3	75.1	82.7	89.0	68.6
10. อื่นๆ	6.8	7.8	4.2	1.6	13.1

จากข้อมูลสวัสดิการสังคม แบ่งช่วงอายุ ดังนี้ ช่วงอายุ 60 - 64 ปี ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะ จัดให้มีสวนสาธารณะหรือสนามกีฬา จัดหางานหรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ช่วงอายุ 65 - 69 ปี ต้องการกิจกรรมจัดการศึกษาต่อเนื่อง และช่วงอายุ 70 - 74 ปี ต้องการศูนย์ดูแลกลางวันสำหรับการดำรงชีพและการจัดบริการตามบ้านเพื่อสุขภาพเรื้อรัง

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลความต้องการการช่วยเหลือและบริการสวัสดิการต่าง ๆ

ยอดรวม	ยอดรวม (คน)				
	ยอดรวม (คน)	60 - 64	65 - 69	70 - 74	75 - 98
	108,992	35,741	30,224	19,730	23,297
1. ความต้องการการช่วยเหลือจากรัฐบาล					
1.1 สถานสงเคราะห์คนชราของรัฐบาล	24.8	30.6	18.6	22.5	25.8
1.2 สถานสงเคราะห์คนชราของเอกชน	18.7	22.6	18.8	13.7	16.9
1.3 ศูนย์บริการผู้สูงอายุทางสังคม/ศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัดชุมชน	32.5	35.0	20.0	44.5	34.7
1.4 การมีบัตรประจำตัวผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	87.6	90.9	86.5	84.7	86.4
1.5 การมีบัตรสุขภาพเพื่อลดหย่อนค่ารักษาพยาบาล	63.0	67.8	55.7	69.6	59.6
1.6 การขอรับเบี้ยยังชีพจากทางราชการ	47.3	50.4	42.6	56.4	40.9
1.7 การขอเข้าร่วมโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค	90.1	94.6	94.5	83.7	82.8
1.8 การมีหน่วยบริการด้านสุขภาพเยี่ยม ตามบ้านที่มีผู้สูงอายุ	61.5	63.7	50.6	74.9	60.7
1.9 การลดหย่อนค่าโดยสารรถไฟให้แก่ผู้สูงอายุ	46.8	43.7	43.5	57.7	46.4
2. การใช้บริการสวัสดิการต่างๆ ที่มีอยู่					
2.1 สถานสงเคราะห์คนชราของรัฐบาล	-	-	-	-	-
2.2 สถานสงเคราะห์คนชราของเอกชน	-	-	-	-	-

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลความต้องการการช่วยเหลือและบริการสวัสดิการต่าง ๆ (ต่อ)

ยอดรวม	ยอดรวม (คน)	ยอดรวม (คน)			
		60 - 64	65 - 69	70 - 74	75 - 98
	108,992	35,741	30,224	19,730	23,297
2.3 ศูนย์บริการผู้สูงอายุทางสังคม / ศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัดชุมชน	-	-	-	-	-
2.4 การมีบัตรประจำตัวผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	44.1	40.2	47.6	44.2	45.5
2.5 การมีบัตรสุขภาพเพื่อลดหย่อนค่ารักษาพยาบาล	11.2	4.8	12.0	27.3	6.0
2.6 การขอรับเบี้ยยังชีพจากทางราชการ	90.1	94.6	94.5	83.7	82.8
2.7 การขอเข้าร่วมโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค	61.4	66.8	72.1	52.6	46.4
2.8 การมีหน่วยบริการด้านสุขภาพเยี่ยม ตามบ้านที่มีผู้สูงอายุ	8.3	11.1	9.2	5.3	5.5
2.9 การลดหย่อนค่าโดยสารรถไฟ ให้แก่ผู้สูงอายุ	0.1	0.2	-	-	-

จากข้อมูลพบว่า ความต้องการการช่วยเหลือจากรัฐบาลการใช้บริการสวัสดิการต่างๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ ช่วงอายุ 60 - 64 ปี ต้องการสถานสงเคราะห์คนชราของรัฐบาล - เอกชน การมีบัตรประจำตัวผู้สูงอายุ การมีบัตรสุขภาพเพื่อลดหย่อนค่ารักษาพยาบาล การขอเข้าร่วมโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ช่วงอายุ 65 - 69 ปี ต้องการศูนย์บริการคนชราของรัฐบาล-เอกชน การลดหย่อนค่าโดยสารการมีบัตรประจำตัวผู้สูงอายุ การขอเข้าร่วมโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ช่วงอายุ 70 - 74 ปี ต้องการขอรับเบี้ยยังชีพจากทางราชการ การมีหน่วยบริการด้านสุขภาพเยี่ยมตามบ้านที่มีผู้สูงอายุ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงสังคมสูงอายุที่ช่วงอายุต่าง ๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ข้อสรุปดังนี้ สังคมสูงอายุที่ช่วงอายุต่างๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลา 14 ปี พบว่า ถ้าแบ่งช่วงอายุ 60 - 74 ปี มีผู้สูงอายุในอำเภอที่น้อยที่สุด คือ อำเภอศรีประจันต์และอำเภออู่ทอง ส่วนผู้สูงอายุในอำเภอที่มากที่สุด คือ อำเภอหนองหญ้าไซและอำเภอดอนเจดีย์ แต่ถ้าแบ่งช่วงอายุ 75 - 79 ปี พบว่าผู้สูงอายุมีแนวโน้มสูงกว่าช่วงอายุอื่นๆ โดยพบว่าผู้สูงอายุในอำเภอที่มากที่สุดสองอันดับแรก คือ อำเภอหนองหญ้าไซและอำเภอดอนเจดีย์ และช่วงอายุมากกว่า 80 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มสูงกว่าช่วงอายุอื่นๆ เช่นกัน โดยพบว่ามีผู้สูงอายุในอำเภอที่มากที่สุดสามอันดับแรก คือ อำเภอหนองหญ้าไซ อำเภอเดิมบางนางบวช และอำเภอด่านช้าง ตามลำดับ แสดงว่าถ้ามีการเปรียบเทียบข้อมูลในอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเพิ่มจำนวนมากขึ้นและด้วยวิทยาการทางการแพทย์ที่ก้าวหน้าผู้สูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรีมีแนวโน้มอายุยืนมากขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงสังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี มีการ

เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอยู่มาก แสดงว่าจังหวัดสุพรรณบุรีเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจาก “สังคมสูงอายุ” ในระยะที่หนึ่งไปสู่ระยะที่สองเรียก “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” ดังนั้นเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมการเปลี่ยนแปลงสังคมสูงอายุ ควรมีการวางแผนเพื่อรองรับการดูแลที่ดีในอนาคต สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิธมา ธรรมเจริญ และนิทัศน์ย์ เจริญงาม ได้ศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองมาจากปัจจัยทั้ง 5 ซึ่ง ประกอบด้วย ความสมบูรณ์ทางจิต การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ความสมบูรณ์ทางกาย การสนับสนุนด้านสิ่งของ แหล่งที่มาของรายได้มาจากบุตร/หลาน (วิธมา ธรรมเจริญ และนิทัศน์ย์ เจริญงาม, 2562)

2. จากผลการศึกษาตัวแบบพยากรณ์สังคมสูงอายุในการเตรียมความพร้อมสังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี แนวโน้มตัวแบบพยากรณ์สังคมสูงอายุมีเพิ่มมากขึ้นจากการทำนายในอนาคตในปี.ศ. 2612 จำนวน 218,234 คน สูงมากจำเป็นต้องมี พบว่ามีจำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมโดยได้นำข้อมูลกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นใน พ.ศ. 2563 มาถอดแบบการเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี แบ่งได้ ดังนี้ ด้านสวัสดิการสังคม ปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุมาก ได้แก่ โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคอ้วน และโรคความดันโลหิตสูง ภาวะติดบ้านและติดเตียงเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยจินตนา อาจสันเหี้ยะ และรัชณีย์ บ่อมทอง ที่ได้ศึกษาแนวโน้มการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพยาบาล ต้องมีความเข้าใจสภาพความสูงอายุ สิ่งแวดล้อม และแบบแผนการดำเนินชีวิตตามความเป็นจริง ด้านต้องการการช่วยเหลือและบริการสวัสดิการต่างๆ แยกพิจารณาตามความต้องการของช่วงอายุ ดังนี้ ประเภของการจัดสวัสดิการที่ผู้สูงอายุคิดว่ารัฐบาลควรจัดให้ ช่วงอายุ 60 - 64 ปี ต้องการกิจกรรมจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะ จัดให้มีสวนสาธารณะหรือสนามกีฬา จัดหางานหรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว (จินตนา อาจสันเหี้ยะ และรัชณีย์ บ่อมทอง, 2561) และ สอดคล้องกับแนวคิดของปัญญพจน์ วัฒนรัตนชัยศิริ ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เข้าร่วม และไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุ ตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นต้น ช่วงอายุ 65 - 69 ปี ต้องการกิจกรรมประเภทกิจกรรมจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับผู้สูงอายุและลดหย่อนภาษีให้กับบุคคลที่เลี้ยงดูและ ช่วงอายุ 70 \ 74 ปี ต้องการกิจกรรมศูนย์ดูแลกลางวันสำหรับผู้สูงอายุช่วยผู้สูงอายุในการดำรงชีพ การจัดบริการตามบ้านเพื่อสุขภาพเรื้อรัง บ้านพักสำหรับผู้สูงอายุที่มีปัญหา ประเภทความต้องการการช่วยเหลือจากรัฐบาลการใช้บริการสวัสดิการต่างๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี ช่วงอายุ 60 - 64 ปี ต้องการการสถานสงเคราะห์คนชราของรัฐบาล - เอกชน การมีบัตรสุขภาพเพื่อขอลดหย่อนค่ารักษาพยาบาล การขอเข้าร่วมโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค (ปัญญพจน์ วัฒนรัตนชัยศิริ, 2563) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันทิมา โพธิสารัตนะและและอิทัต ตรีศิริโชติ ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะหมู่บ้านเพื่อเกษียณที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านเพื่อเกษียณอายุใน

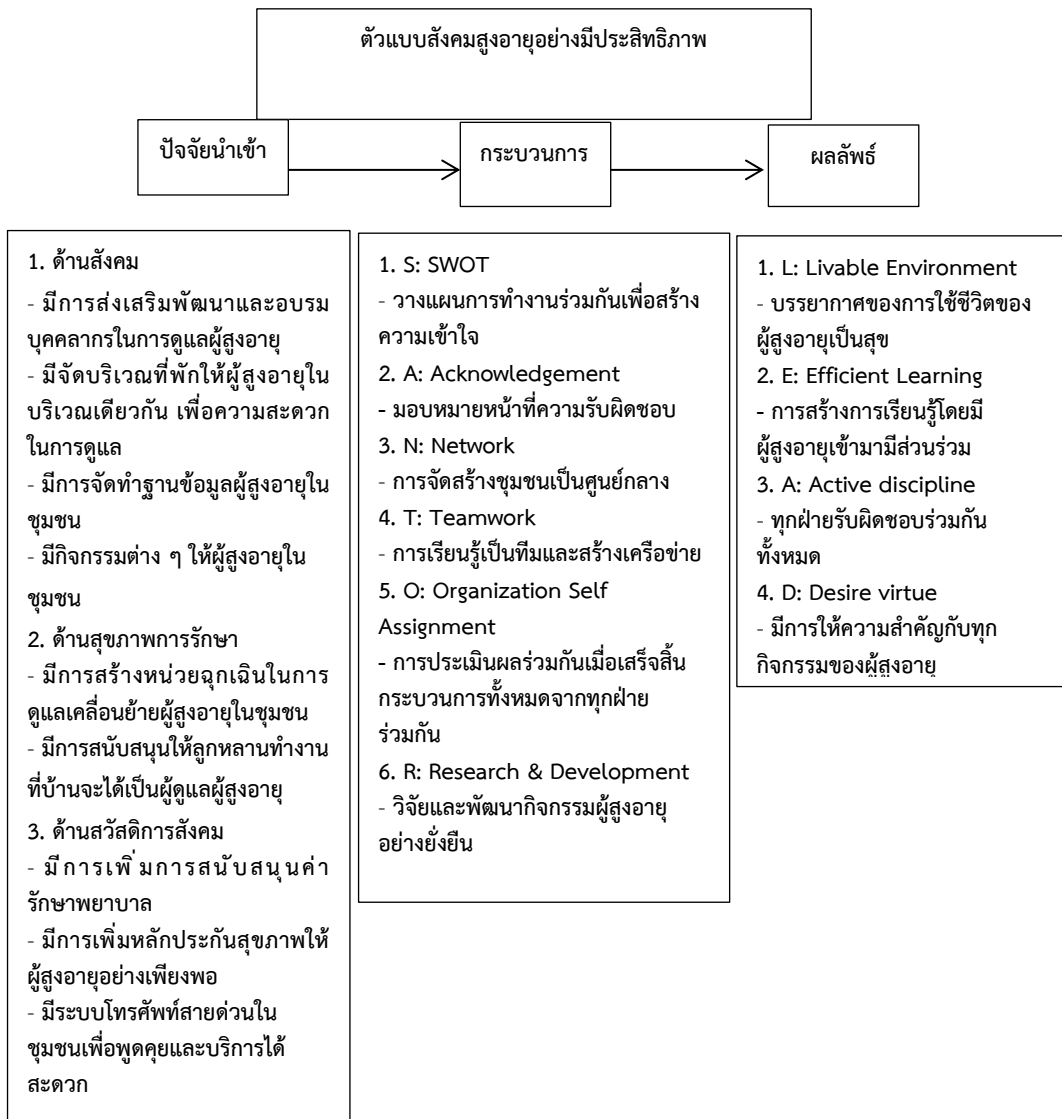
ประเทศไทยของผู้สูงอายุ เป็นต้น ช่วงอายุ 65 - 69 ปี ต้องการสถานสงเคราะห์คนชราของรัฐบาล-เอกชน และศูนย์บริการผู้สูงอายุทางสังคม ให้แก่ผู้สูงอายุไม่มีผู้สูงอายุใช้บริการ ด้านอื่น การมีบัตรประจำตัวผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป การขอเข้าร่วมโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค การมีบัตรสุขภาพเพื่อลดหย่อนค่ารักษาพยาบาลและช่วงอายุ 70 - 74 ปี ต้องการศูนย์บริการผู้สูงอายุทางสังคม/ศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัดชุมชน การมีบัตรสุขภาพเพื่อลดหย่อนค่ารักษาพยาบาล การขอรับเบี้ยยังชีพจากทางราชการ การมีหน่วยบริการด้านสุขภาพเยี่ยมตามบ้านที่มีผู้สูงอายุ การลดหย่อนค่าโดยสารรถไฟให้แก่ผู้สูงอายุ (จันทิมา โพธิสารตันนะ และธิตต์ ตรีศิริโชติ, 2561) สอดคล้องกับแนวคิดของวรรณลักษณ์ เมียนเกิด .ที่ได้ศึกษาระบบการดูแลทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ การดูแลทางสังคมเป็นระบบที่ออกแบบมาเพื่อช่วยเหลือ ปกป้อง ค้ำครอง พิทักษ์สิทธิ ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาด้านร่างกาย จิตใจ เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุ ช่วยเหลือตนเอง ในชีวิตประจำวันได้หรือทำให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ดีขึ้น (วรรณลักษณ์ เมียนเกิด, 2559) และจะเห็นได้จาก ยุพาวรรณ ทองตะนูนาม และคณะ และ วร วุฒิ ชมพูนานและคณะ, ที่ได้เสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการรายกรณี ผู้สูงอายุ ที่ต้องการความช่วยเหลือในชุมชนและการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีความวิตกกังวล แบบวิถีชีวิตใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 (ยุพาวรรณ ทองตะนูนาม และคณะ , 2561), และ (วร วุฒิ ชมพูนานและคณะ , 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) การเปลี่ยนแปลงสังคมสูงอายุที่ช่วงอายุต่างๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม มีการเปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลา 14 ปี ผู้สูงอายุในอำเภอที่น้อยที่สุด คือ อำเภอศรีประจันต์และอำเภออู่ทอง ส่วนผู้สูงอายุในอำเภอที่มากที่สุด คือ อำเภอหนองหญ้าไซและอำเภอดอน ผู้สูงอายุมีแนวโน้มสูงกว่าช่วงอายุอื่น ๆ แสดงว่าถ้ามีการเปรียบเทียบข้อมูลในอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเพิ่มจำนวนมากขึ้นและด้วยวิทยาการทางการแพทย์ที่ก้าวหน้าผู้สูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรีมีแนวโน้มอายุยืนมากขึ้น 2) ตัวแบบพยากรณ์สังคมสูงอายุในการเตรียมความพร้อมสังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี แนวโน้มตัวแบบพยากรณ์สังคมสูงอายุมีเพิ่มมากขึ้น จำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมโดยได้นำข้อมูลกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นในพ.ศ. 2563 มาถอดแบบการเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมสูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี แบ่งได้ ดังนี้ ด้านสวัสดิการสังคม ปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุมาก ได้แก่ โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคอ้วนและโรคความดันโลหิตสูง ภาวะติดบ้านและติดเตียงเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น สมควรมีการช่วยเหลือจากรัฐบาล ในการให้บริการสวัสดิการต่าง ๆ ได้แก่ สถานสงเคราะห์คนชราของรัฐบาล - เอกชน มีบัตรประจำตัวผู้สูงอายุ มีบัตรสุขภาพเพื่อลดหย่อนค่ารักษาพยาบาล ศูนย์บริการคนชราของรัฐบาล-เอกชน การลดหย่อน

ค่าโดยสาร เพิ่มเบี้ยยังชีพจากทางราชการ มีหน่วยบริการด้านสุขภาพเยี่ยมตามบ้านที่มีผู้สูงอายุ ทั้งนี้เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการมีชีวิตอยู่ของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพตลอดไป และสามารถสร้างตัวแบบสังคมสูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุ (ฉบับปรับปรุง) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2566 จาก <https://apps.hpc.go.th/dl/web/upFile/2022/02-10230-20220203092606/8e39adbed3daa4501b4e6a82f580c968.pdf>

- กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ . (2564). การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 1 (1), 1-193.
- จันทิมา โพธิสารัตนะ และธีรทัต ตรีศิริโชติ. (2561). การศึกษาคุณลักษณะหมู่บ้านเพื่อเกษียณที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านเพื่อเกษียณอายุในประเทศไทยของผู้สูงอายุชาวออสเตรเลีย. วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์, 13(2), 20-39.
- จินตนา อาจสันเหี้ยะ และรัชณีย์ ป้อมทอง. (2561). แนวโน้มการดูแลผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพยาบาล. วารสารพยาบาลทหารบก, 19(1), 39-46.
- ชัชฎาภรณ์ จิตตา. (2560). แผนการตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข. เรียกใช้เมื่อ 10 มีนาคม 2566 จาก <https://hpc.go.th/inspect/web/fileupload/201704261055371WV0S3SO53C2.pdf>
- ปัญจพจน์ วิมลรัตนชัยศิริ. (2563). การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เข้าร่วม และไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี, 3(2), 52-75.
- ยุพาวรรณ ทองตะนูนาม และคณะ . (2561). แนวโน้มการพัฒนารูปแบบการจัดการรายกรณีผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเขตเมืองในเทศบาลนครนนทบุรี. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 12 (ฉบับพิเศษ), 61-73.
- วรรณลักษณ์ เมียนเกิด. (2559). ระบบการดูแลทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ. วารสารสังคมศาสตร์, 24(2), 150-177.
- วรวิฑูรย์ ชมพูพานและคณะ . (2564). ผลของการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีความวิตกกังวล แบบวิถีชีวิตใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโควิด-19. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 15(1), 81-92.
- วิทมา ธรรมเจริญ และนันทศินี เจริญงาม. (2562). พยากรณ์พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่, 27(5), 850-865.
- สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล สำนักงาน กพ. (2561). ภาครัฐกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัย. วารสารข้าราชการ , 60 (4), 1-25.
- อรรถสิทธิ์ ไชยณรงค์ และคณะ. (2562). การศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้ความสามารถตนเองและการรับรู้ในการปฏิบัติตนในการเดิน-วิ่งต่อ ระดับไขมันของร่างกาย รอบเอว ดัชนีมวลกายของผู้สูงอายุ. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.

การประเมินโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3*

A EVALUATION OF SUPERVISION FOR CHILD CENTERED LEARNING PROJECT OF TEACHERS UNDER CHIANG RAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

โสภาพร ไสยแพทย

Sopaporn Saiyapaet

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

The Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3, Thailand

E-mail: sopa2514@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตของโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงประเมิน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 372 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านบริบท โดยรวมมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$ S.D. = 0.08) 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ บุคลากรงบประมาณ สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ การบริหารจัดการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.11) 3) ด้านกระบวนการ พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.19) 4) ด้านผลผลิต พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัย โดยรวมมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.18) ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.29) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.24) ด้านแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.21) ด้านทักษะออกแบบและเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.24) ตามลำดับ และผู้บริหารและศึกษานิเทศก์มีความพึงพอใจ

* Received 2 January 2023; Revised 21 February 2023; Accepted 25 February 2023

ต่อโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.25) และผู้อำนวยการโรงเรียนและครู
ปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.30)

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, นิเทศการสอน, การจัดการเรียนรู้, ครูปฐมวัย, ชิปโมเดล.

Abstract

The objectives of this research article were to evaluate the context, input, process, and products of supervision for child centered learning project of teachers under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 by evaluation research method. Data was collected from 372 participants that were 3 administrators 7 supervisors, 129 school administrators and 233 teachers of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 by questionnaires, all of whom were purposively selected. Research data was analyzed by using the descriptive statistics: mean and standard deviation. The results showed that: 1) The results of the context evaluation in overall were at the highest level ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.08), 2) The results of the input evaluation – personal, budgets, media and resources learning and administrative, in overall, were at high level ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.11). 3) The results of the process evaluation were at high level ($\bar{X} = 4.20$, S.D.= 0.19). 4) The results of the product evaluation are as follows: 1) Teachers' child centered learning skills in overall were at high level ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.18) as followed: knowledge of child centered learning ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.29), child centered learning management ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.24), best practice of child centered learning management ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.21) and lesson plan designing and writing ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.24) respectively. 2) Administrators and supervisors' satisfaction toward the project in overall were at high level ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.25) and school administrators and teachers' satisfaction toward the project in overall were at high level ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.30).

Keywords: Project Evaluation, Supervision, Learning Management, Primary Schoolteacher, CIPP Model.

บทนำ

เด็กปฐมวัย ถือเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญสูงสุด เป็นวัยที่เริ่มต้นของชีวิตและ พัฒนาการในทุกด้าน เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุด เป็นฐานรากที่สำคัญสำหรับการในช่วงวัย ต่อ ๆ ไป และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต “เด็กปฐมวัย” ตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ.2551 ให้ความหมายของเด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กซึ่งมีอายุยังไม่ครบหกปีบริบูรณ์และให้ความหมายรวมถึงทารกในครรภ์มารดาด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) การดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการ เล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ครูปฐมวัยมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้สร้างสรรค์ ดูแลและพัฒนา เด็กอย่างรอบด้าน จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มีการ ดำเนินงานและประเมินผล ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและดูแลสุขภาพ ส่งเสริมพัฒนาการ ด้านสติปัญญา ภาษาและการสื่อสาร ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม พลุกฟุ้ง คุณธรรม ความเป็นพลเมืองดี และส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในชั้น ถัดไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

จากรายงานผลการติดตามการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ปีการศึกษา 2562 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบปัญหาและอุปสรรคตาม มาตรฐานด้านที่ 2 ดังนี้ 1) ครูยังขาดทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ในการจัดพื้นที่ มุม ประสบการณ์การเรียนรู้ และการเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็ก 2) ครูขาดทักษะ ความรู้ และ ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กพิเศษ (เรียนร่วม) 3) ขาดงบประมาณ สนับสนุนในการจัดพื้นที่ มุมประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นในห้องเรียน 4) ขาดวิธีการใน การเตรียมความพร้อมของเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในชั้นถัดไป ส่วน ใหญ่เป็นการตีวงเพื่อสอบเข้า ป.1 และให้เขียนตัวอักษรได้ 5) กิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการ เด็กยังไม่ค่อยหลากหลาย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีพัฒนาการอย่างรอบด้านยัง ทำได้ไม่เต็มศักยภาพ 6) การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ภาษาและการสื่อสาร ยังจัด ได้ไม่เต็ม 7) ครูไม่มีสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ใหม่ ๆ ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ครบทุกกิจกรรม 8) ครูปฐมวัยไม่ได้จบการศึกษาสาขาที่เกี่ยวข้องกับปฐมวัยโดยตรง ทำให้การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ไม่ครบถ้วนและไม่ตรงตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ แนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม คือ ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่ครูในการสร้าง การเลือก ใช้สื่อ และจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริม ทักษะให้กับเด็กอย่างเหมาะสม สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเข้าใจหลักสูตร ปฐมวัยระหว่างครูระดับปฐมวัยและครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อปรับทัศนคติที่มีต่อกัน ในการจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียน และสร้างความตระหนักเรื่องเตรียมความพร้อมเด็ก ในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในชั้นถัดไป โดยผลักดันให้มีนโยบายและการปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

การดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาปีการศึกษา 2562 ที่ผ่านมา ของกลุ่มงานนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ด้านคุณภาพภาพการศึกษา ผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เปรียบเทียบระดับเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัด ศึกษาธิการภาค สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับประเทศ พบว่า คะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ต่ำกว่า ทุกระดับและทุกด้าน โดยคะแนนอ่านออกเสียง มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 54.32 และอ่านรู้เรื่อง มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 65.95 รวม 2 ด้าน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 60.14 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3, 2562) เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาและอุปสรรคระดับสถานศึกษา พบว่าปัญหาดังนี้ 1) มีบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาบางส่วนที่ไม่เข้าใจระบบงานวิชาการ เมื่อมีการโยกย้ายครูทำให้การดำเนินงานวิชาการไม่ต่อเนื่อง ครูมีภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากงานสอน ครูบางส่วนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนแต่ขาดการปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และขาดระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่เป็นระบบเข้มแข็ง ข้อเสนอแนะการพัฒนาระดับสถานศึกษา คือ ส่งเสริมความเข้มแข็งโดยการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ในระดับโรงเรียนและระดับเขตพื้นที่ จัดทำหลักสูตรการพัฒนาครูด้านวิชาการโดยเป็นหลักสูตรที่เป็นการดำเนินการเป็นประจำทุกปี และเขตพื้นที่ควรดำเนินการส่งเสริมความเข้มแข็ง การนิเทศภายในสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย คือ เด็กปฐมวัยได้เข้าเรียนทุกคนมีพัฒนาการสมวัย สร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างเสมอภาค โดยการค้นหา เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กปฐมวัย (3 - 5 ปี) ทุกคน ให้ได้รับการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการจากสถานศึกษาระดับปฐมวัยที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ กำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย คือ นักเรียนปฐมวัยมีคุณภาพตามหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ร้อยละ 80 และมีแนวทางการพัฒนาคุณภาพครู คือ ส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้เชิงรุกให้กับผู้เรียนในทุกชั้น ส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3, 2562)

จากสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาดังกล่าวข้างต้น แนวคิดที่นำมาใช้การพัฒนาคุณภาพของเด็กปฐมวัย คือ แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการจัดการสอนที่ครูต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญและช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้โดยการกระทำ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างแท้จริงและเป็นไปอย่างรอบด้านทั้งด้านทางกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ ดังนั้นหากครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทั้ง 4 ด้าน ช่วยให้ผู้เรียนเกิด

การเรียนรู้อย่างแท้จริง (ทิตินา แคมมณี, 2558) ให้เด็กมีการเจริญเติบโตสมวัยและมีสุขนิสัยที่เหมาะสม มีพัฒนาการสมวัยทั้งด้านการเคลื่อนไหว ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสติปัญญา เรียนรู้ และสร้างสรรค์ ด้านภาษาและการสื่อสาร ด้านสังคม คุณธรรม มีวินัย และความเป็นพลเมืองดี ดังนั้นครูปฐมวัยผู้มีหน้าที่ดูแลพัฒนาเด็กต้องได้รับการพัฒนาให้มีทักษะความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในศาสตร์การดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และต้องสามารถจัด ประสบการณ์การเรียนรู้และออกแบบการเรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างอิสระ (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2563)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จึงได้จัดทำโครงการนิเทศ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัย ปีการศึกษา 2563 มีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมให้ครูปฐมวัยมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทักษะออกแบบและเขียน แผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วย ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ โดยมีกิจกรรม 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) กิจกรรมวางแผนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพใน สถานศึกษา 3) กิจกรรมออกแบบและเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) กิจกรรมนิเทศและเยี่ยมชั้นเรียนการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) กิจกรรมการ ประชุมเสวนาทิศทางการและถอดบทเรียน 6) กิจกรรมประเมินผลและมอบรางวัลเชิดชูเกียรติ และในการดำเนินโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัย

จากการดำเนินงานโครงการดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการประเมินโครงการเพื่อเป็นการ ตรวจสอบว่าโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ผลที่ได้จากการประเมิน โครงการเป็นสารสนเทศป้อนกลับสำหรับการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มี ประสิทธิภาพตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการครู และพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และคุณภาพผู้เรียนระดับปฐมวัยให้มีความพร้อมสำหรับปรับตัวสู่การเรียนรู้ในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ต่อไป และในการประเมินโครงการในครั้งนี้ ผู้ประเมินได้เลือกใช้รูปแบบ การประเมินของ Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. , 2007) เรียกว่า CIPP model เนื่องจากเป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นกระบวนการเชิง ระบบ รู้จักกันอย่างแพร่หลาย มีระบบแบบแผนชัดเจนและสามารถนำไปใช้ในการประเมิน โครงการต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2557) และมีจุดเน้นสำคัญ คือ ใช้ควบคู่กับ การบริหารโครงการโดยระยะก่อนการดำเนินงานโครงการเป็นการประเมินด้านบริบท และด้าน ปัจจัยนำเข้า ระยะระหว่างดำเนินการดำเนินโครงการ เป็นการประเมินด้านกระบวนการ และหลังการ ดำเนินโครงการ เป็นการประเมินด้านผลผลิต เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจบริหารจัดการ โครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น วัตถุประสงค์ของการประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการ

ตัดสินใจ (สมคิด พรหมจ้อย, 2563) นอกจากนี้ยังเป็นการประเมินที่มีลักษณะเป็นการประเมินความก้าวหน้า เพื่อบ่งชี้จุดเด่นจุดด้อย บ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ และประสิทธิภาพของโครงการเป็นอย่างไร และยังเป็นรูปแบบการประเมินที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ และเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง (สำราญ มีแจ้ง, 2558) ข้อมูลที่ได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครู ปรุ้มวัย พัฒนาคุณภาพการจัดการประสบการณ์ และพัฒนากระบวนการนิเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิตโครงการ นิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปรุ้มวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยประเมินโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปรุ้มวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 วิธีดำเนินการวิจัยโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปรุ้มวัย

วัตถุประสงค์	ขอบเขตเนื้อหา	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อประเมินด้านบริบท	มุ่งประเมินระดับความสอดคล้องของโครงการกับนโยบายการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด ความสอดคล้องกับ ความต้องการจำเป็น และความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการ	ผู้บริหาร จำนวน 3 คน และศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 7 คน รวมจำนวน 10 คน ซึ่งเป็น ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ และได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง	แบบประเมินด้านบริบท มีลักษณะมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96	- ค่าเฉลี่ย - ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เพื่อประเมินด้านปัจจัยนำเข้า	มุ่งประเมินความเหมาะสมของปัจจัยสนับสนุนที่นำมาใช้ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ 1. ด้านบุคลากร 2. ด้านงบประมาณ 3. ด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ 4. ด้านการบริหารจัดการ	ผู้บริหาร จำนวน 3 คน และศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 7 คน รวมจำนวน 10 คน ซึ่งเป็น ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ และได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง	แบบประเมิน ด้านปัจจัยนำเข้า มีลักษณะมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ 0.97	- ค่าเฉลี่ย - ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 1 วิธีดำเนินการวิจัยโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ของครูปฐมวัย (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ขอบเขตเนื้อหา	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
3. เพื่อประเมิน ด้านกระบวนการ	มุ่งประเมินการปฏิบัติงาน ตามกระบวนการ PDCA ของโครงการ ได้แก่ 1. ด้านการวางแผน (Plan) 2. ด้านการดำเนินงาน (Do) 3. ด้านการนิเทศติดตาม และประเมินผล (Check) 4. ด้านการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนา (Act)	ผู้อำนวยการโรงเรียนใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 3 จำนวน 129 คน และครูปฐมวัยใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 3 จำนวน 233 คน รวมจำนวน 362 คน ซึ่งผู้ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของ โครงการได้มา โดยการ คัดเลือกแบบเจาะจง	แบบประเมิน ด้าน กระบวนการ มีลักษณะ มาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.99	- ค่าเฉลี่ย - ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
4. เพื่อประเมิน ด้านผลผลิต	มุ่งประเมินความคิดเห็น ต่อผลผลิตที่เกิดขึ้นจริง ตามวัตถุประสงค์ของ โครงการ 1. ความสามารถในการ จัด การเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ 2. ความพึงพอใจต่อ การ ดำเนินงานโครงการ	1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบ โครงการด้านการพัฒนา หลักสูตรและผู้อำนวยการแต่ ละโรงเรียน ร่วมประเมิน ความสามารถในการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูปฐมวัย จำนวน 233 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมใน กิจกรรมของโครงการ และ ได้มาโดยการคัดเลือกแบบ เจาะจง 2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลความพึง พอใจ คือ - ผู้บริหาร จำนวน 3 คน - ศึกษานิเทศก์ จำนวน 7 คน - ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 129 คน - ครูปฐมวัย จำนวน 233 คน รวมจำนวน 372 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ของโครงการได้มาโดยการ คัดเลือกแบบเจาะจง	1. แบบประเมิน ความสามารถในการ จัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ปฐมวัย มีลักษณะมาตรา ประมาณค่า 5 ระดับ มี ค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96 2. แบบประเมินความพึง พอใจฉบับที่ 1 สำหรับ สอบถามผู้บริหารและ ศึกษานิเทศก์ มีความ เชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 3. แบบประเมินความพึง พอใจฉบับที่ 2 สำหรับ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูปฐมวัย มีค่า ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96	- ค่าเฉลี่ย - ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการประเมินโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ซึ่งปรากฏผลการวิจัยแต่ละด้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปผลการประเมินด้านบริบทโดยรวม

รายการ	n = 10		ระดับ	การผ่านเกณฑ์
	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม	ประเมิน > 3.51
ด้านบริบท	4.88	0.08	มากที่สุด	ผ่าน

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินด้านบริบทของโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมมีระดับความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.08) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการโดยรวม

รายการ	n = 10		ระดับ	การผ่านเกณฑ์
	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม	ประเมิน > 3.51
ด้านบุคลากร	4.72	0.11	มากที่สุด	ผ่าน
ด้านงบประมาณ	3.70	0.17	มาก	ผ่าน
ด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้	4.60	0.27	มากที่สุด	ผ่าน
ด้านการบริหารจัดการ	4.67	0.13	มากที่สุด	ผ่าน
เฉลี่ย	4.47	0.11	มาก	ผ่าน

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมมีระดับความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.11) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

ตารางที่ 4 ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการโดยรวม

รายการ	n = 362		ระดับ	การผ่านเกณฑ์
	$\bar{X}$	S.D.	การปฏิบัติ	ประเมิน > 3.51
ด้านการวางแผน (Plan)	4.20	0.37	มาก	ผ่าน
ด้านการดำเนินงาน (Do)	4.28	0.10	มาก	ผ่าน
ด้านการติดตามและประเมินผล (Check)	4.14	0.13	มาก	ผ่าน
ด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา (Act)	4.01	0.17	มาก	ผ่าน
เฉลี่ย	4.20	0.19	มาก	ผ่าน

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.19) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

ตารางที่ 5 สรุปผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการโดยรวม

รายการ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการประเมิน	การผ่านเกณฑ์ประเมิน > 3.51
1. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัย	233	4.32	0.18	มาก	ผ่าน
2. ความพึงพอใจของผู้บริหารและศึกษานิเทศก์	10	4.16	0.25	มาก	ผ่าน
3. ความพึงพอใจของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูปฐมวัย	362	4.14	0.30	มาก	ผ่าน

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการประเมินด้านผลผลิตโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมสรุปได้ดังนี้ 1) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัย มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.18) 2) ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.25) และ 3) ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.30)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการประเมินโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านบริบท โดยรวมมีระดับความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดย 1) โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด 2) โครงการสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของครูและโรงเรียน และ 3) วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับเป้าหมาย มีระดับความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการประเมินโครงการเป็นกระบวนการเชิงระบบเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลของโครงการ เป็นกระบวนการรวบรวมสารสนเทศในการดำเนินงานด้านบรรลุ

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ สำหรับนำไปใช้ตัดสินใจบริหารจัดการ ปรับปรุงและพัฒนาโครงการ ดังนั้นก่อนการดำเนินงานโครงการจำเป็นต้องทราบความต้องการจำเป็น ความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ และความสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด และความสอดคล้องขององค์ประกอบของโครงการ เป็นไปตามแนวคิดการประเมินด้านบริบทของ สมคิด พรหมจ้อย กล่าวว่า การประเมินบริบทเป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการความเป็นไปได้ของโครงการเป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามว่าโครงการที่สนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร หรือนโยบายหน่วยเหนือหรือไม่ (สมคิด พรหมจ้อย, 2563) สอดคล้องกับผลการประเมินของนุวัฒน์ อุทาร์ สวัสดิ์ ที่ศึกษาพบว่า ผลการประเมินด้านบริบทของโครงการนิเทศภายในโรงเรียนบัวใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด (นุวัฒน์ อุทาร์สวัสดิ์, 2561)

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมมีระดับความเหมาะสมในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยด้านบุคลากร คือ ผู้ให้การนิเทศ/ศึกษานิเทศก์มีความรู้และเข้าใจสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา และความต้องการครูผู้รับการนิเทศ และผู้ให้การนิเทศ/ศึกษานิเทศก์มีประสบการณ์ในการดำเนินงานโครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านงบประมาณ คือ การเบิกจ่ายสำหรับทำกิจกรรมมีความสะดวก รวดเร็วมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ คือ สื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศการจัดการ ประสบการณ์การเรียนรู้มีคุณภาพ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการบริหารจัดการ คือ 1) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 2) มีการประสานงานวิทยากร 3) มีการประชุมชี้แจงแผนนิเทศให้ครูแต่ละโรงเรียนได้รับทราบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะก่อนการดำเนินโครงการจำเป็นต้องตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้สำหรับการวางแผนการดำเนินโครงการ และกำหนดวิธีการดำเนินงานให้สอดคล้องกับเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของสถานศึกษา ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของ ทิวัฒน์ มณีโชติ กล่าวว่า การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินเพื่อค้นหาประสิทธิภาพขององค์ประกอบที่นำมาเป็นปัจจัยในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา เทคโนโลยี และแผนการดำเนินงาน เป็นต้น เป็นการพิจารณาถึงความเพียงพอ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของปัจจัยที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ (ทิวัฒน์ มณีโชติ, 2561) สอดคล้องกับผลการประเมินของ ภรณ์กมลส์ ดวงสุวรรณ ศึกษาพบว่า ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าโครงการนิเทศภายในโรงเรียนวชิรธรรมสาธิตตามวงจรคุณภาพโดย

ใช้แบบจำลองซีบีพี (CIPP Model) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านระยะเวลาและงบประมาณ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านบุคลากรและด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ อยู่ในระดับมาก (ภรณ์กมลส์ ดวงสุวรรณ, 2561)

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยด้านการวางแผน (Plan) คือ กำหนดกิจกรรมของโครงการ นิเทศที่เหมาะสม และกำหนดระยะเวลาการนิเทศที่เหมาะสม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านดำเนินงาน (Do) ได้แก่ กิจกรรมประเมินผลและมอบรางวัลเชิดชูเกียรติ มีการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมา คือ กิจกรรมวางแผนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา กิจกรรมนิเทศและเยี่ยมชั้นเรียนการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมออกแบบและเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และกิจกรรมการประชุมเสวนาทางวิชาการและถอดบทเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากตามลำดับ ด้านการตรวจสอบและติดตาม (Check) คือ แต่งตั้งคณะทำงานนิเทศ ติดตาม และประเมินผลโครงการ มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการปรับปรุงแก้ไขพัฒนา (Act) คือ การประชาสัมพันธ์และรายงานผลการดำเนินงานแก่ชุมชนและขยายผลสู่ชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ทั้งนี้เพราะการดำเนินโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัย เป็นโครงการที่จัดกิจกรรมทุกอย่างร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศโดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือ การพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนการพัฒนาครูผู้สอนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพและยังเป็นการพัฒนาศักยภาพส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ซึ่งผลการพัฒนาครูส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน ดังนั้นการดำเนินการนิเทศกำกับดูแลติดตามอย่างต่อเนื่องทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม และเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาก็บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เป็นไปตาม Fitzpatrick, J. L. et al. กล่าวว่า การประเมินเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการนำโครงการไปปฏิบัติโดยประเมินขณะดำเนินโครงการเพื่อศึกษาความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ สารสนเทศที่นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการกำกับ ติดตามและปรับปรุงการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพ (Fitzpatrick, J. L. et al., 2004) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สรรณภา แนนหนา ที่ศึกษาพบว่า ผลการประเมินด้านกระบวนการโครงการนิเทศภายในโดยใช้กลยุทธ์การจัดการความรู้ของโรงเรียนบ้านห้วยสาธิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้ให้ข้อมูล มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในประเด็นผู้แทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 และศึกษานิเทศก์ร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้และเป็นพี่ปรึกษาในการดำเนินโครงการ มีการสรุปและประชาสัมพันธ์ผลการจัดกิจกรรมโครงการต่อผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด มีระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อหาแนวทางปรับปรุงวิธีการดำเนินการโครงการอย่างเป็นระบบ

และมีการวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนมีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สรรรภา แนนหนา, 2561)

4. จากผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการ โดยรวมผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ดังนี้

4.1 ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมและรายด้าน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านทักษะออกแบบและเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามลำดับ ทั้งนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดบุคลากรที่เป็นพี่เลี้ยงเด็กปฐมวัยในโรงเรียนที่มีนักเรียนต่อห้องเกิน 30 คน เพื่อคอยช่วยดูแลเด็ก และช่วยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการพัฒนาครูปฐมวัยให้มีความรู้ความเข้าใจ มีความพร้อมในการสอนล่วงหน้า โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับผู้เรียน จึงทำให้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้การส่งเสริมให้โรงเรียนขับเคลื่อนการพัฒนาครูผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทำให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลการปฏิบัติ รวมทั้งร่วมกันเสนอแนะแนวทางการจัดประสบการณ์ ทำให้ครูมีแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมีทักษะการจัดประสบการณ์ที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ ทิศนา ขัมมณี ที่กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจและวินัยในตนเอง พัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันเพื่อสร้างความรู้และพัฒนาทุกด้านของผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องคิดจัดเตรียมกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่จะเอื้อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวและได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ (ทิศนา ขัมมณี, 2558) สอดคล้องกับผลการประเมินของ นวรัตน์ อุทราสวัสดิ์ ศึกษาพบว่า ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมพบว่า มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอยู่ในระดับมากที่สุด (ทิวัตต์ มณีโชติ, 2561) ผลเชิงบวกของการนิเทศการศึกษาและคุณภาพการจัดการศึกษาส่งผลต่อผลสำเร็จของโรงเรียน และคุณภาพของการ

บริหารจัดการมีอิทธิพลมากกว่าประสบการณ์การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร (Bambang, B.W. et al., 2020)

4.2 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า 1) ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจต่อการมีกระบวนการนิเทศตามบริบทของเขตพื้นที่การศึกษา และมีผลการถอดบทเรียนของโรงเรียน ในระดับมากที่สุด และ 2) ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูปฐมวัยมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านผู้บริหาร คือ ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านครูผู้สอน คือ ครูสามารถประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริงและนำผลการประเมินไปใช้ได้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และด้านโรงเรียน คือ โรงเรียนมีการนิเทศครูทุกชั้นเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อาจจะเป็นเพราะว่า ครูและผู้บริหารโรงเรียนร่วมกันในการพัฒนางานการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีการวางแผนร่วมกัน ร่วมกันทำงานในลักษณะพี่น้องภายใต้การดูแลของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียน มีจุดมุ่งหมายในการทำงานที่มองเห็นอนาคต ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชาการ และเพื่อนครูด้วยกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร ครูรู้สึกไม่โดดเดี่ยวในการทำงานสอน รู้สึกผูกพันกับโรงเรียน มีความกระตือรือร้นที่จะทำการสอนให้บรรลุเป้าหมาย และยังมีผลให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพครูตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จักรภพ เนวะมาตย์ ศึกษาพบว่า ผลการประเมินด้านผลผลิตโครงการนิเทศภายในวิทยาลัยเทคนิคตาก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยใช้รูปแบบการประเมินชิปโมเดล (CIPP model) พบว่า ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อนิเทศภายในวิทยาลัยเทคนิคตากอยู่ในระดับมาก (จักรภพ เนวะมาตย์, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

การดำเนินงานโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทำให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ ซึ่งสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูปฐมวัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ ครูปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมทั้งด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิตของโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับ มาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ข้อเสนอแนะที่ได้มีดังนี้ 1) ด้านบริบท ควรจัดทำ โครงการที่เหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ของสังคมปัจจุบัน 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ควร จัดเตรียมบุคลากรให้มีความพร้อมและเพียงพอต่อการดำเนินงานโครงการ ควรจัดสรร งบประมาณแต่ละกิจกรรมให้เพียงพอและเหมาะสม ควรจัดเตรียมเอกสารชุดอบรม/คู่มือการ อบรม ครอบคลุมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความเหมาะสม และ ควรมีการวางแผนกิจกรรมนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไว้อย่างเหมาะสม 3) ด้าน กระบวนการ ควรประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจและเป้าหมายในการดำเนินงานโครงการ ร่วมกัน และกำหนดประเด็นการนิเทศ ควรกำหนดกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ควรสร้างความร่วมมือในการนิเทศติดตามเพื่อพัฒนาครู จัดประชุม เพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง และควรสรุปและจัดทำรายงาน ผลการดำเนินงานโครงการ และ 4) ด้านผลผลิต พบว่า ในการพัฒนาครู ควรจัดให้ความรู้และ ทักษะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ครูจัดทำแผนประการณ การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรและมาตรฐานตัวชี้วัด และพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยให้ผ่าน เกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ควรมีการนิเทศโรงเรียนทุกโรงเรียน ส่งเสริมสนับสนุนให้ ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถพัฒนาคุณภาพระบบงานวิชาการปฐมวัย สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับหัวข้อการประเมินครั้งต่อไป ควรวิจัยและพัฒนากระบวนการนิเทศ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีมาตรฐานและดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น และควรวิจัยและพัฒนากระบวนการนิเทศเชิงรุกร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

เอกสารอ้างอิง

- จักรภพ เนวะมาตย์. (2560). การประเมินโครงการนิเทศภายในวิทยาลัยเทคนิคตาก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. ตาก: วิทยาลัยเทคนิคตาก สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- ทิวิธต์ มณีโชติ. (2561). รูปแบบการประเมินโครงการ หน่วยที่ 5 ใน การประเมินโครงการ หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิตนา แคมมณี. (2558). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธา.

- นุวัฒน์ อุทาสวัสดิ์. (2561). การประเมินโครงการนิเทศภายในโรงเรียนบัวใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 1(2), 19-33.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2557). เทคนิคการประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร: แฮาส์ ออฟ เคอร์ มิสท์.
- ภรณ์กมลส์ ดวงสุวรรณ. (2561). การประเมินโครงการนิเทศภายในโรงเรียนวชิรธรรมสาธิต ตามวงจรคุณภาพโดยใช้แบบจำลองชิปปี้ (CIPP Model). กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2563). เทคนิคการประเมินโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่ 7). นนทบุรี: จตุพร ดีไซน์.
- สรรรณา แนนหนา. (2561). การประเมินโครงการนิเทศภายในโดยใช้กลยุทธ์การจัดการความรู้ ของโรงเรียนบ้านห้วยสาธิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. ชลบุรี: โรงเรียนบ้านห้วยสาธิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3. (2562). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562. เชียงราย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). มาตรฐานสถานศึกษาพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). รายงานการติดตามการดำเนินงานตามมาตรฐาน สถานศึกษาพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2562. กรุงเทพมหานคร: พริก หวานกราฟฟิค.
- สำราญ มีแจ้ง. (2558). การประเมินโครงการทางการศึกษา: ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bambang, B.W. et al. (2020). Comparative Effect of the Supervision of the Principal and Quality of Organizational Management in School Education. Retrieved June 3, 2022, from <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8123665>
- Fitzpatrick, J. L. et al. (2004). Program Evaluation: Alternative Approaches and Practical Guidelines. (3rd ed.). London: Pearson.
- Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. . (2007). Evaluation Theory, Models and Applications. . San Francisco, CA: Jossey-Bass.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นวารสารวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สามัญวัดสระเกศ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และคณะครู ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน บริหารการศึกษา และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน บริหารการศึกษา และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300 คำ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปแบบตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) **สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation)** ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) **บทคัดย่อ (Abstract)**
- 2) **บทนำ (Introduction)**
- 3) **เนื้อเรื่อง (Content)** แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) **สรุป (Conclusion)**
- 5) **เอกสารอ้างอิง (Reference)**

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาค้นคว้าอุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล

เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอนัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คุ่มรักษา และอัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kiarash, A., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/(เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑุวงศ์. (2556) ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร./ ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสถาพร ปุณณนโท (เจ้าจวนจระ) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทธาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง
ฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่ม
น้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น
ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อรรถาพร,
สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.//เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริจจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsoc.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตรักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรีทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (จำจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอมะเอยีร์ จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). รายงานการก้น้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPMปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol. 1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helpgiving practices and family-Centered care. Pediatr Nurs, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม ได้ที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : suriya.sur@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารสิ่งฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระเบียบวิธีของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด)

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ)

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ)

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)

2. (16 pt)

3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

อภิปรายผล (18 pt)

(16.pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่
สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16 pt) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สาระที่ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับได้ใจความ... พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย... และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ กรณีที่ขอบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

...(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

.....(16 pt).....

(16 pt).

110.pv

สรุป (18 pt)

(16.pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt)

.....

.....

.....

.....

.....